ORLEN. NAPĘDZAMY PRZYSZŁOŚĆ.

RAPORT ROCZNY

PKN ORLEN S.A.

2016

RAPORT ROCZNY PKN ORLEN ZA ROK 2016

1. **PISMO PREZESA ZARZĄDU**
2. **OPINIA I RAPORT NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA Z BADANIA**
3. **WYBRANE DANE FINANSOWE**
4. **JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKN ORLEN**
5. **SPRAWOZDANIE ZARZĄDU Z DZIAŁALNOŚCI GRUPY ORLEN I PKN ORLEN S.A.**

Polski Koncern Naftowy ORLEN
Spółka Akcyjna

Wojciech Jasiński
Prezes Zarządu, Generalny Dyrektor

Szanowni Państwo, Drodzy Akcjonariusze,

Kiedy rok temu podsumowywaliśmy działalność PKN ORLEN zdawaliśmy sobie sprawę z tego, że poprawa a nawet utrzymanie wyników finansowych będzie niezwykle trudne. Konsekwentne działania ukierunkowane na wzrost wartości Spółki, pomimo gorszych uwarunkowań makroekonomicznych, przyniosły efekt w postaci rekordowego zysku netto na poziomie 5,4 mld zł, o 4,3 mld zł wyższego niż w 2015 roku. Co ważne, w tym samym czasie PKN ORLEN po raz kolejny wypłacił dywidendę, w wysokości 2 zł na akcję, i umocnił fundamenty finansowe.

Przygotowaniu PKN ORLEN na wyzwania przyszłości ma służyć nowa strategia na lata 2017-2021, której ogłoszenie było zwieńczeniem minionego roku. Fundamenty strategii pozostają niezmienne, a przyjęte kierunki wpisują funkcjonowanie Koncernu w globalne trendy dotyczące wykorzystania źródeł energii, rozwoju technologii, czy też zachodzących zmian społecznych.

Wszystkie te działania zostały docenione przez naszych Akcjonariuszy. Pod koniec listopada 2016 roku notowania Koncernu osiągnęły poziom 75,40 zł za akcję i PKN ORLEN, pierwszy raz w historii, stał się najbardziej wartościową spółką na warszawskiej giełdzie papierów wartościowych. W marcu 2017 roku akcje Spółki przekroczyły barierę 100 zł.

Miniony rok był okresem dalszej budowy wartości PKN ORLEN. W segmencie downstream zainicjowano kluczowy projekt Instalacji Metatezy w Płocku, dzięki któremu Koncern wzmocni swoją pozycję na rynku petrochemikaliów, zwiększając produkcję propylenu do poziomu 550 tys. ton rocznie. Z kolei już na początku bieżącego roku rozpoczęto realizację inwestycji Visbreakingu, dzięki której płocki zakład będzie mógł pogłębić przerób ropy naftowej, a tym samym zwiększyć ilość paliw uzyskiwanych z baryłki ropy. Koncern podpisał umowę na zakup licencji i projektu bazowego dla tej technologii. W obszarze energetyki kontynuowane były projekty budowy dwóch największych bloków gazowo-parowych w Polsce, we Włocławku i Płocku. W ramach zwiększenia energetycznej samowystarczalności stacji paliw, na przestrzeni 2016 roku realizowano pilotaż instalacji modułów fotowoltaicznych na wybranych stacjach paliw w sieci PKN ORLEN. Zainicjowane zostały również projekty wyposażenia obiektów w turbiny wiatrowe oraz zabudowy pilotażowej instalacji do magazynowania energii elektrycznej.

Warto jednocześnie pokreślić, że rozwijając produkcję, płocki zakład konsekwentnie ogranicza oddziaływanie na środowisko. Ubiegły rok był pierwszym, w którym w pełni funkcjonowała – wykorzystująca najlepsze dostępne na świecie technologie – Instalacja Oczyszczania Spalin z zakładowej elektrociepłowni. To między innymi dzięki niej emisje zakładu do powietrza w najważniejszych parametrach nie przekraczały nawet połowy przyznanych, bezpiecznych limitów.

W segmencie detalicznym, stanowiącym wizytówkę naszej marki dla klientów indywidualnych, po raz kolejny odnotowaliśmy rekordowe wyniki finansowe i operacyjne, co uznajemy za dowód zaufania i wysokiej oceny oferty PKN ORLEN. Wychodząc naprzeciw nowym trendom i rosnącym oczekiwaniom klientów, w minionym roku koncentrowaliśmy się zarówno na ujednolicaniu standardów sieci, jak i rozwijaniu naszej oferty. Nie zapominamy o konsekwentnym rozwoju projektów, które już odniosły ogromny sukces, jak na przykład naszych konceptów gastronomicznych Stop Cafe i Stop Cafe Bistro – na koniec 2016 roku dysponowaliśmy w Polsce już 1500 tego typu punktami.

W ramach działań w sektorze wydobycia, obok prac na koncesjach zagranicznych, kontynuowane były poszukiwania w Polsce. Podpisanie listu intencyjnego z PGNiG umożliwiło rozpoczęcie wierceń na terenie Wielkopolski. Z kolei realizacja własnych projektów objęła prace wiertnicze w Małopolsce.

Stabilny i długoterminowy rozwój PKN ORLEN nie byłby możliwy bez zagwarantowania bezpiecznych dostaw surowców. W minionym roku udało nam się znacząco wzmocnić bezpieczeństwo w tym zakresie, m.in. przedłużając na kolejny rok kontrakt z Saudi Aramco. Podpisaliśmy także korzystną długoterminową umowę na dostawy gazu z PGNiG. Pomimo tego, że już dziś posiadamy gwarantujący bezpieczeństwo, zdywersyfikowany portfel dostawców, zamierzamy kontynuować działania w tym zakresie. Przykładem była zrealizowana dostawa ropy naftowej z Iranu oraz innych alternatywnych gatunków ropy.

Rok 2016 był dla Koncernu okresem intensywnego poszukiwania – zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych – źródeł innowacyjności i wzmacniania kultury organizacyjnej ukierunkowanej na ten cel. Wśród naszych pracowników przeprowadziliśmy wewnętrzny program „Twórca", którego celem było poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań technicznych lub technologicznych mogących znaleźć zastosowanie w Koncernie. W ramach działań zewnętrznych uruchomiliśmy internetową platformę współpracy i wymiany wiedzy z zakresu nowych rozwiązań technologicznych pod nazwą „Innowacje, Startupy", zakończyliśmy też globalny konkurs crowdsourcingowy, w ramach którego poszukiwaliśmy rozwiązań odzysku i zagospodarowania niskotemperaturowego ciepła.

Cieszy nas, że rynek i niezależni eksperci doceniają PKN ORLEN zarówno za osiągane rezultaty, ale również za to, w jaki sposób je wypracowujemy. W minionym roku otrzymaliśmy po raz trzeci z rzędu prestiżowy tytuł The World's Most Ethical Company dla najbardziej etycznych spółek na świecie, a także wyróżnienie Top Employer Polska, przyznawane najlepszym pracodawcom. Raport Zintegrowany i sprawozdanie finansowe Grupy ORLEN za 2015 rok zostały bardzo wysoko ocenione w konkursie The Best Annual Report. Już w tym roku jako jedyna polska firma znaleźliśmy się na prestiżowej liście Global Finance wśród firm najlepiej zarządzających ryzykiem walutowym, a także, co powinno być szczególnie istotne dla wszystkich naszych pracowników, zostaliśmy uznani za Lidera Bezpieczeństwa Technicznego w plebiscycie Urzędu Dozoru Technicznego. PKN ORLEN od lat wchodzi również w skład RESPECT Index, skupiającego firmy odpowiedzialne społecznie, notowane na GPW. Od tego roku akcje Koncernu zostały zakwalifikowane do FTSE4 Good Emerging Index, który skupia spółki z ponad 20 krajów, wyróżniające się w działaniach z zakresu ochrony środowiska, odpowiedzialności społecznej i ładu korporacyjnego.

W 2016 roku PKN ORLEN udowodnił, że jest firmą, której rozwój wypracowuje wartość dla wszystkich interesariuszy. W tym miejscu pragnę podziękować wszystkim, którzy przyczynili się do znakomitych wyników, w pierwszej kolejności wszystkim naszym pracownikom, bez których nie bylibyśmy w stanie realizować tak ambitnych celów. Dziękuję również Członkom Rady Nadzorczej za współpracę w całym roku i za okazane zaufanie. Silna pozycja Koncernu pozwala nam ze spokojem spoglądać w przyszłość.

Wojciech Jasiński

Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny
PKN ORLEN S.A.

Polski Koncern Naftowy ORLEN Spółka Akcyjna

Opinia i Raport

Niezależnego Biegłego Rewidenta

Rok obrotowy kończący się

31 grudnia 2016 r.

© 2017 KPMG Audyt Sp. z o.o. jest polską spółką z ograniczoną odpowiedzialnością i członkiem sieci KPMG składającej się z niezależnych spółek członkowskich stowarzyszonych z KPMG International Cooperative ("KPMG International"), podmiotem prawa szwajcarskiego. Wszelkie prawa zastrzeżone.

KPMG Audyt Sp. z o.o.
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa, Polska
Tel. +48 (22) 528 11 00
Faks +48 (22) 528 10 09
kpmg@kpmg.pl

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Walnego Zgromadzenia Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN Spółka Akcyjna

Opinia o jednostkowym sprawozdaniu finansowym

Opinia

Przeprowadziliśmy badanie załączonego jednostkowego sprawozdania finansowego Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN Spółka Akcyjna z siedzibą w Płocku, ul. Chemików 7 („Spółka"), na które składa się jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2016 r., jednostkowe sprawozdanie z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, jednostkowe sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym oraz jednostkowe sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia oraz informacje dodatkowe zawierające opis istotnych zasad rachunkowości oraz inne informacje objaśniające.

Naszym zdaniem, załączone jednostkowe sprawozdanie finansowe Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN Spółka Akcyjna:

- przekazuje rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Spółki na dzień 31 grudnia 2016 r., finansowych wyników działalności oraz przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską;
- jest zgodne, we wszystkich istotnych aspektach, z wpływającymi na formę i treść sprawozdania finansowego przepisami prawa i postanowieniami statutu Spółki; oraz
- zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych, we wszystkich istotnych aspektach, ksiąg rachunkowych.

Uzasadnienie opinii

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości") oraz Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania, przyjętych uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r. („KSRF"). Spełniamy wymogi niezależności zgodnie z postanowieniami Kodeksu etyki zawodowych księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych przyjętego uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 13 czerwca 2011 r. („kodeks IESBA"), a także wymogi bezstronności i niezależności określone w art. 56 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1000) oraz inne wymogi etyczne wynikające z tych regulacji oraz kodeksu IESBA. Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

KPMG Audyt Sp. z o.o., jest polską spółką z ograniczoną odpowiedzialnością i członkiem sieci KPMG składającej się z niezależnych spółek członkowskich stowarzyszonych z KPMG International Cooperative ("KPMG International"), podmiotem prawa szwajcarskiego.
Wszelkie prawa zastrzeżone. Wydrukowano w Polsce.

KPMG Audyt Sp. z o.o., a Polish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.
All rights reserved. Printed in Poland.

Spółka zarejestrowana w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

KRS 0000104753
Kapitał zakładowy: 125 000 PLN
NIP 526-10-24-841
REGON 010939471

Kluczowe zagadnienia badania

Zgodnie z ustaleniami z Zarządem Polskiego Koncertu Naftowego ORLEN Spółka Akcyjna nasze badanie zostało przeprowadzone w sposób umożliwiający przedstawienie akcjonariuszom Spółki kluczowych zagadnień badania, będących częścią opinii, która byłaby przygotowana, gdyby do badania został zastosowany Międzynarodowy Standard Badania 700, zmieniony w styczniu 2015 r.

Kluczowe zagadnienia badania to zagadnienia, które zgodnie z naszym zawodowym osądem miały najistotniejsze znaczenie dla badania jednostkowego sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy. Zagadnienia te zostały przeanalizowane w kontekście badania jednostkowego sprawozdania finansowego jako całości oraz przy formułowaniu opinii o tym sprawozdaniu. W związku z powyższym, nie wydajemy odrębnej opinii na ich temat.

---

1. **Utrata wartości akcji i udziałów w jednostkach powiązanych oraz rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych**

Wartość księgowa netto akcji i udziałów w jednostkach powiązanych na dzień 31 grudnia 2016 r.: 8.905 mln PLN; zmniejszenie netto odpisu aktualizującego wartość akcji i udziałów w jednostkach powiązanych ujęte w 2016 r.: 1.117 mln PLN (w tym odwrócenie odpisu aktualizującego wartość inwestycji w akcje Orlen Lietuva w kwocie PLN 1.150 mln PLN i utworzenie odpisu aktualizującego wartość inwestycji w udziały Orlen Oil 33 mln PLN); kwota odpisu aktualizującego wartość akcji i udziałów na dzień 31 grudnia 2016 r.: 8.354 mln PLN.

Wartość księgowa netto rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych na dzień 31 grudnia 2016 r: 15.965 mln PLN, zmniejszenie netto odpisu aktualizującego rzeczowe aktywa trwałe ujęte w 2016 r.: 3 mln PLN, kwota odpisu aktualizującego rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne na dzień 31 grudnia 2016 r. :245 mln PLN (w tym odpis aktualizujący rzeczowe aktywa trwałe w kwocie 185 mln PLN i odpis aktualizujący wartości niematerialne w kwocie 60 mln PLN).

Odniesienie do jednostkowego sprawozdania finansowego: Nota 7.1.4 „Pozostałe przychody operacyjne", Nota 7.1.5 „Pozostałe koszty operacyjne", Nota 7.1.6 „Przychody i koszty finansowe", Nota 7.2.1 „Rzeczowe aktywa trwałe", Nota 7.2.2. „Wartości niematerialne", Nota 7.2.3. „Akcje i udziały w jednostkach powiązanych", Nota 7.2.4. „Utrata wartości aktywów trwałych".

Kluczowe zagadnienie badania	Podejście do badania
Jak opisano w nocie 7.2.4. jednostkowego sprawozdania finansowego, w dniu 15 grudnia 2016 r. Zarząd oraz Rada Nadzorcza Spółki przyjęły Strategię Grupy ORLEN na lata 2017-2021 („Strategia"). Zmieniające się otoczenie rynkowe Grupy ORLEN wymusiło nakreślenie w Strategii nowych celów finansowych i operacyjnych Spółki na kolejne 5 lat, przy jednoczesnej potrzebie aktualizacji dotychczasowych założeń makroekonomicznych. Z uwagi na powyższe Spółka uznała, za niezbędne przeprowadzenie aktualizacji testów na utratę wartości jej aktywów trwałych. Testom na utratę wartości podlegały akcje i udziały, przy czym każda jednostka powiązana została potraktowana jako odrębny ośrodek wypracowujący środki pieniężne, oraz rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne, które zostały zgrupowane do zidentyfikowanych przez Spółkę ośrodków wypracowujących przepływy pieniężne. Ocena wartości odzyskiwalnej aktywów oparta jest na szeregu założeń i szacunków, w szczególności w odniesieniu do wysokości przyszłych przepływów pieniężnych oraz przyjętej stopy dyskonta. W szczególności, ocena ta została przeprowadzona w oparciu o prognozowane zdyskontowane przepływy pieniężne netto ujęte w zatwierdzonym w ramach Strategii Planie Średnioterminowym na lata 2017-2021. W odniesieniu do działalności rafineryjnej i petrochemicznej prognozowane przepływy pieniężne zależą przede wszystkim od długoterminowych założeń makroekonomicznych dotyczących kształtowania się marż rafineryjnych i petrochemicznych, natomiast w odniesieniu do działalności wydobywczej, wpływają na nie założenia dotyczące przyszłych cen ropy naftowej i gazu. Prognozy te obarczone są znaczącym ryzykiem zmian ze względu na zmieniające się warunki rynkowe.	Nasze procedury badania obejmowały, między innymi: • ocenę prawidłowości grupowania składników aktywów w ośrodki wypracowujące środki pieniężne; • krytyczną ocenę przyjętych przez Spółkę założeń i dokonanych szacunków służących określeniu wartości odzyskiwalnej akcji i udziałów oraz rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, korzystając w tym względzie ze wsparcia naszych wewnętrznych specjalistów z zakresu wycen, w tym: – ocenę racjonalności przyjętych przez Spółkę kluczowych założeń makroekonomicznych na kolejne lata (w tym dotyczących: stopy dyskonta, cen ropy naftowej oraz gazu, dyferencjału Ural/Brent, modelowej marży rafineryjnej i petrochemicznej, kursów walut, konsumpcji paliw) poprzez porównanie ich do danych rynkowych oraz posiadanych przez Spółkę raportów zewnętrznych ekspertów; – ocenę modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych, wykorzystywanego przez Spółkę pod kątem jego zgodności z odpowiednimi standardami sprawozdawczości finansowej, oraz – krytyczną ocenę założeń przyjętych do ustalenia przepływów pieniężnych i wartości rezydualnych po okresie objętym Strategią. • ocenę przygotowanej przez Spółkę analizy wrażliwości wyników testów na utratę wartości, w szczególności w zakresie potencjalnych zmian założeń o największym wpływie na wyniki testów, tj. założeń dotyczących stopy dyskonta oraz poziomu wyników z działalności operacyjnej powiększonych o amortyzację oraz odpisy z tytułu utraty wartości; • ocenę poprawności i kompletności ujawnień w zakresie utraty wartości.

2. Roszczenia i sprawy sporne

Wartość księgowa rezerw na postępowania administracyjne i sądowe na dzień 31 grudnia 2016 r.: 83 mln PLN.

Odniesienie do jednostkowego sprawozdania finansowego: Nota 7.2.9.4. „Pozostałe rezerwy", Nota 7.4.5. „Aktywa i zobowiązania warunkowe", Nota 8 „Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji".

Kluczowe zagadnienie badania	Podejście do badania
Działalność Spółki wiąże się z potencjalnym ryzykiem związanym ze skutkami postępowań administracyjnych i sądowych. Ocena czy istnieje konieczność utworzenia odpowiedniej rezerwy lub dokonania ujawnienia zobowiązania warunkowego w jednostkowym sprawozdaniu finansowym wiąże się nieodłącznie z niepewnością oraz koniecznością dokonania szeregu istotnych założeń i osądów. Wartości roszczeń mogą być znaczące a określenie ewentualnej kwoty, która powinna zostać ujęta lub ujawniona w sprawozdaniu finansowym, jest z natury subiektywne.	Nasze procedury badania obejmowały, między innymi: • monitorowanie zewnętrznych źródeł informacji w celu identyfikacji naruszeń i potencjalnych naruszeń przepisów prawa i regulacji, zarówno tych specyficznych dla Spółki jak i odnoszących się ogólnie do prowadzenia działalności gospodarczej; • analizę kosztów usług prawnych poniesionych w trakcie badanego roku oraz przekazanie pisemnych zapytań prawnikom obsługującym Spółkę dotyczących spraw sądowych a także istniejących i potencjalnych roszczeń oraz sporów; • analizę uzyskanych odpowiedzi na powyższe zapytania oraz omówienie wybranych kwestii z prawnikami Spółki, między innymi w odniesieniu do sporów z Agrofert Holding a.s. oraz OBR S.A. (opisanych w nocie 8.1 jednostkowego sprawozdania finansowego); • przegląd protokołów z posiedzeń Zarządu oraz Rady Nadzorczej oraz przegląd korespondencji z instytucjami nadzoru; • krytyczną ocenę założeń i szacunków Spółki (w tym prawdopobieństwa negatywnego rozstrzygnięcia) związanych z roszczeniami i sprawami spornymi w zakresie ujęcia rezerw bądź ujawnienia zobowiązań warunkowych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym; • ocenę poprawności i kompletności ujawnień dotyczących istotnych postępowań prawnych i regulacyjnych.

Odpowiedzialność Zarządu oraz Rady Nadzorczej za jednostkowe sprawozdanie finansowe

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za sporządzenie, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych, sprawozdania finansowego, które przekazuje rzetelny i jasny obraz zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami prawa. Zarząd Spółki jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną, aby sporządzane sprawozdania finansowe nie zawierały istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Sporządzenie sprawozdania finansowego wymaga od Zarządu Spółki oceny możliwości kontynuacji działalności przez Spółkę oraz, w określonych przypadkach, ujawnienia kwestii związanych z kontynuacją działalności, a także przyjęcia założenia kontynuacji działalności, z wyjątkiem sytuacji, gdy Zarząd zamierza dokonać likwidacji Spółki, zaniechać prowadzenia działalności gospodarczej, albo gdy nie ma żadnej realnej alternatywy dla likwidacji bądź zaniechania prowadzenia działalności.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości, Zarząd Spółki oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności spełniały wymagania przewidziane w tej ustawie.

Członkowie Rady Nadzorczej są odpowiedzialni za nadzór nad procesem sprawozdawczości finansowej Spółki.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta

Naszym celem jest uzyskanie racjonalnej pewności co do tego, czy sprawozdanie finansowe jako całość zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych oraz czy jest ono wolne od istotnych zniekształceń na skutek celowych działań lub błędów, oraz wydanie opinii wraz z raportem. Racjonalna pewność stanowi wysoki poziom zapewnienia, jednak nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z KSRF wykryje wszystkie występujące w sprawozdaniu finansowym istotne zniekształcenia. Zniekształcenia mogą powstać na skutek celowych działań lub błędów i uważane są za istotne, jeśli istnieje racjonalne oczekiwanie, że pojedynczo lub łącznie, wpłyną na decyzje gospodarcze podejmowane przez użytkowników na podstawie tego sprawozdania finansowego.

Przeprowadzenie badania zgodnie z KSRF wymaga od biegłego rewidenta dokonywania osądu oraz zachowania postawy sceptycyzmu w trakcie całego badania zgodnie ze standardami zawodowymi. Badanie obejmuje również:

- Identyfikację i ocenę ryzyk istotnego zniekształcenia sprawozdania finansowego na skutek celowych działań lub błędów, wybór i przeprowadzenie procedur, które odpowiadają tym ryzykom oraz uzyskanie dowodów badania, które stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia opinii. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia na skutek celowego działania jest wyższe niż ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia na skutek błędu, ze względu na fakt, że celowe działanie może obejmować zmowę, fałszerstwo, celowe pominięcia, przeinaczenia bądź obejście kontroli wewnętrznych.
- Zrozumienie kontroli wewnętrznych mających znaczenie dla badania w celu zaprojektowania procedur odpowiednich w danych okolicznościach, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w Spółce.
- Ocenę odpowiedniości stosowanej polityki rachunkowości oraz zasadności szacunków dokonywanych przez Zarząd Spółki i powiązanych z nimi ujawnień.

- Ocenę, w oparciu o uzyskane dowody badania, zasadności przyjętej przez Zarząd Spółki zasady kontynuacji działalności stanowiącej podstawę sporządzenia sprawozdania finansowego oraz zdarzeń lub okoliczności wskazujących na istnienie znaczącej niepewności co do możliwości kontynuacji działalności przez Spółkę. Jeśli biegły rewident stwierdzi istnienie znaczącej niepewności co do możliwości kontynuacji działalności przez Spółkę, powinien on zwrócić uwagę w opinii z badania na ujawnienia w sprawozdaniu finansowym lub, w przypadku jeśli te ujawnienia nie są wystarczające, powinien on wydać zmodyfikowaną opinię. Wnioski biegłego rewidenta są oparte o dowody badania zebrane do dnia wydania opinii. Przyszłe zdarzenia lub uwarunkowania mogą jednak skutkować brakiem możliwości kontynuacji działalności przez Spółkę.
- Ocenę ogólnej prezentacji, struktury oraz zawartości sprawozdania finansowego, w tym ujawnień, oraz ocenę, czy sprawozdanie finansowe przedstawia transakcje i zdarzenia gospodarcze w sposób zapewniający rzetelną prezentację.

Komunikacja z członkami Rady Nadzorczej obejmuje, miedzy innymi, planowany zakres oraz termin badania, a także inne kwestie o kluczowym dla badania znaczeniu, w tym zidentyfikowane w trakcie badania istotne nieprawidłowości systemu kontroli wewnętrznej.

Członkom Rady Nadzorczej składamy również oświadczenie o zgodności z obowiązującymi zasadami etyki w zakresie bezstronności i niezależności, a także o wszelkich powiązaniach i innych kwestiach, które można byłoby racjonalnie uznać za stanowiące zagrożenie dla niezależności oraz czynnościach podjętych w celu ograniczenia tych zagrożeń, jeśli wystąpiły.

Z kwestii omawianych z członkami Rady Nadzorczej wybraliśmy te o najistotniejszym znaczeniu dla badania jednostkowego sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy, stanowiące kluczowe zagadnienia badania. Zagadnienia te omawiamy w naszej opinii, o ile prawo nie zabrania ich publicznego ujawnienia lub o ile, w wyjątkowych wypadkach, nie uznaliśmy, że negatywne konsekwencje wynikające z ich ujawnienia przeważą korzyści dla interesu publicznego.

Szczególne objaśnienia na temat innych wymogów prawa i regulacji

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy ORLEN i PKN ORLEN S.A.

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za sprawozdanie z działalności.

Nasza opinia o jednostkowym sprawozdaniu finansowym nie obejmuje sprawozdania z działalności.

Zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r. poz. 133 z późniejszymi zmianami) („rozporządzenie") stwierdzamy, iż Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy ORLEN i PKN ORLEN S.A. uwzględnia informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości oraz w rozporządzeniu i są one zgodne, we wszystkich istotnych aspektach, z informacjami zawartymi w jednostkowym sprawozdaniu finansowym. Ponadto w świetle wiedzy o Spółce i jej otoczeniu uzyskanej podczas badania jednostkowego sprawozdania finansowego nie stwierdziliśmy istotnego zniekształcenia w sprawozdaniu z działalności.

Zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości oraz rozporządzenia stwierdzamy, że oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego, które jest wyodrębnioną częścią Sprawozdania Zarządu z działalności Grupy ORLEN i PKN ORLEN S.A, zawiera informacje określone w paragrafie 91 ust. 5 punkt 4 lit. a, b, j oraz k rozporządzenia. Ponadto stwierdzamy, że informacje określone w paragrafie 91 ust. 5 punkt 4 lit. c, d, e, f, h oraz i rozporządzenia zawarte w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego, we wszystkich istotnych aspektach:

- zostały sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami; oraz
- są zgodne z informacjami zawartymi w jednostkowym sprawozdaniu finansowym.

Wymogi prawa energetycznego

Informacja finansowa zawarta w nocie 7.4.2. załączonego jednostkowego sprawozdania finansowego, zawierająca wybrane pozycje jednostkowego sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 r. oraz jednostkowego sprawozdania z zysków i strat za okres sprawozdawczy 12 miesięcy kończący się tego dnia odrębnie dla każdego rodzaju działalności: dystrybucji energii elektrycznej i obrotu gazem oraz informację dodatkową, na którą składają się: opis znaczących zasad (polityki) rachunkowości oraz inne informacje objaśniające, w tym zasady alokacji aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów do każdej z tych działalności (łącznie określane jako „informacje finansowe regulacyjne"), została przygotowana przez Zarząd Spółki w oparciu o podstawę sporządzenia opisaną w notach 5.2 i 7.4.2 załączonego jednostkowego sprawozdania finansowego w celu spełnienia wymogów art. 44 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059 z późniejszymi zmianami) („ustawa"), w tym w zakresie zapewnienia równoprawnego traktowania odbiorców oraz wyeliminowania subsydiowania skrośnego pomiędzy działalnościami.

Naszym zdaniem, informacja finansowa regulacyjna Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN Spółka Akcyjna sporządzona na dzień 31 grudnia 2016 r. i za okres sprawozdawczy 12 miesięcy kończący się tego dnia została sporządzona, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z podstawą sporządzenia opisaną w notach 5.2. i 7.4.2. załączonego jednostkowego sprawozdania finansowego oraz spełnia wymogi art. 44 ustęp 2 ustawy.

Zakres informacji finansowej regulacyjnej jest określony wymogami ustawy. Nasze procedury nie obejmowały oceny wystarczalności informacji wymaganej przez ustawę pod kątem celu przygotowania informacji finansowej regulacyjnej, w szczególności w zakresie zapewnienia równoprawnego traktowania odbiorców oraz eliminowania subsydiowania skrośnego pomiędzy działalnościami.

W imieniu KPMG Audyt Sp. z o.o.
Nr ewidencyjny 458
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa

.....
Zbigniew Libera
Kluczowy biegły rewident
Nr ewidencyjny 90047
Dyrektor

14 marca 2017 r.

Polski Koncern Naftowy ORLEN Spółka Akcyjna

Raport z badania jednostkowego

sprawozdania finansowego

Rok obrotowy kończący się

31 grudnia 2016 r.

© 2017 KPMG Audyt Sp. z o.o. jest polską spółką z ograniczoną odpowiedzialnością i członkiem sieci KPMG składającej się z niezależnych spółek członkowskich stowarzyszonych z KPMG International Cooperative ("KPMG International"), podmiotem prawa szwajcarskiego. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Spis treści

1.	Część ogólna raportu	3
1.1.	Dane identyfikujące Spółkę	3
1.1.1.	Nazwa Spółki	3
1.1.2.	Siedziba Spółki	3
1.1.3.	Rejestracja w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego	3
1.1.4.	Kierownik jednostki	3
1.2.	Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta i podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych	3
1.2.1.	Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta	3
1.2.2.	Dane identyfikujące podmiot uprawniony	4
1.3.	Informacje o jednostkowym sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy	4
1.4.	Zakres prac i odpowiedzialności	4
2.	Analiza finansowa Spółki	6
2.1.	Ogólna analiza jednostkowego sprawozdania finansowego	6
2.1.1.	Jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej	6
2.1.2.	Jednostkowe sprawozdanie z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów	7
2.2.	Wybrane wskaźniki finansowe	8
3.	Część szczegółowa raportu	9
3.1.	System rachunkowości	9

1. Część ogólna raportu

1.1. Dane identyfikujące Spółkę

1.1.1. Nazwa Spółki

Polski Koncern Naftowy ORLEN Spółka Akcyjna

1.1.2. Siedziba Spółki

ul. Chemików 7
09-411 Płock

1.1.3. Rejestracja w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego

Sąd rejestrowy:	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Data:	19 lipca 2001 r.
Numer rejestru:	KRS 0000028860
Kapitał zakładowy na koniec okresu sprawozdawczego:	534.636.326,25 złotych

1.1.4. Kierownik jednostki

Funkcję kierownika jednostki sprawuje Zarząd Spółki.

W skład Zarządu Spółki na dzień 31 grudnia 2016 r. wchodzili:

- Wojciech Jasiński – Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny,
- Sławomir Jędrzejczyk – Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych,
- Mirosław Kochalski – Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych,
- Piotr Chełmiński – Członek Zarządu ds. Rozwoju i Energetyki,
- Krystian Pater – Członek Zarządu ds. Produkcji,
- Zbigniew Leszczyński – Członek Zarządu ds. Sprzedaży.

Na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 8 lutego 2016 r. Pan Marek Podstawa został odwołany z funkcji Członka Zarządu ds. Sprzedaży, a Pan Zbigniew Leszczyński został powołany do pełnienia tej funkcji.

Na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 8 lutego 2016 r. Pan Mirosław Kochalski został powołany do pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych.

1.2. Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta i podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych

1.2.1. Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta

Imię i nazwisko:	Zbigniew Libera
Numer w rejestrze:	90047

1.2.2. Dane identyfikujące podmiot uprawniony

Firma:	KPMG Audyt Sp. z o.o.
Adres siedziby:	ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa
Numer rejestru:	KRS 0000104753
Sąd rejestrowy:	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Kapitał zakładowy:	125.000 zł
Numer NIP:	526-10-24-841

KPMG Audyt Sp. z o.o. jest wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych, prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów, pod numerem 458.

1.3. Informacje o jednostkowym sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy

Jednostkowe sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 grudnia 2015 r. i za rok obrotowy kończący się tego dnia zostało zbadane przez KPMG Audyt Sp. z o.o. i uzyskało niezmodyfikowaną opinię biegłego rewidenta.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone w dniu 3 czerwca 2016 r. przez Walne Zgromadzenie, które postanowiło, że zysk za ubiegły rok obrotowy w kwocie 1.047.519.491,84 złotych będzie podzielony następująco:

- 855.418.122,00 złotych na wypłatę dywidendy,
- 192.101.369,84 złotych na kapitał zapasowy.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało złożone w Sądzie Rejestrowym w dniu 16 czerwca 2016 r.

1.4. Zakres prac i odpowiedzialności

Badana jednostka sporządza jednostkowe sprawozdanie finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, na podstawie uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN Spółka Akcyjna z dnia 30 grudnia 2004 r.

Badanie jednostkowego sprawozdania finansowego przeprowadzono zgodnie z umową z dnia 7 kwietnia 2015 r., zawartą na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 25 listopada 2014 r. odnośnie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego.

Badanie jednostkowego sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości") oraz Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania przyjętych uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r.

Badanie jednostkowego sprawozdania finansowego zostało przeprowadzone w Spółce w okresie od 28 listopada 2016 r. do 9 grudnia 2016 r., od 16 do 25 stycznia 2017 r., od 6 lutego do 14 marca 2017 r. i zostało poprzedzone przeglądami kwartalnymi.

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za sporządzenie, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych, jednostkowego sprawozdania finansowego, które przekazuje rzetelny i jasny obraz zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską oraz z innymi obowiązującymi przepisami prawa. Zarząd Spółki jest również odpowiedzialny za sprawozdanie z działalności.

Naszym zadaniem było, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii i sporządzenie raportu z badania, odnośnie tego jednostkowego sprawozdania finansowego.

Zarząd Spółki złożył w dniu wydania niniejszego raportu oświadczenie o sporządzeniu załączonego sprawozdania finansowego, które przekazuje rzetelny i jasny obraz oraz niezaistnieniu zdarzeń nieujawnionych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym, wpływających w sposób znaczący na dane wykazane w jednostkowym sprawozdaniu finansowym za rok badany.

W trakcie badania jednostkowego sprawozdania finansowego Zarząd Spółki złożył wszystkie żądane przez nas oświadczenia, wyjaśnienia i informacje oraz udostępnił nam wszelkie dokumenty i informacje niezbędne do wydania opinii i przygotowania raportu.

Zakres planowanej i wykonanej pracy nie został w żaden sposób ograniczony. Zakres i sposób przeprowadzonego badania wynika ze sporządzonej przez nas dokumentacji roboczej, znajdującej się w siedzibie podmiotu uprawnionego.

Kluczowy biegły rewident oraz podmiot uprawniony spełniają wymogi niezależności od badanej Spółki zgodnie z postanowieniami Kodeksu etyki zawodowych księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych przyjętego uchwałą Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 13 czerwca 2011 r. („kodeks IESBA"), a także wymogi bezstronności i niezależności określone w art. 56 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1000 z późniejszymi zmianami) oraz inne wymogi etyczne wynikające z tych regulacji oraz kodeksu IESBA.

2. Analiza finansowa Spółki

2.1. Ogólna analiza jednostkowego sprawozdania finansowego

2.1.1. Jednostkowe sprawozdanie z sytuacji finansowej

AKTYWA	31.12.2016 mln PLN	% aktywów razem	31.12.2015 mln PLN	% aktywów razem
Aktywa trwałe				
Rzeczowe aktywa trwałe	15.112	35,0	14.303	38,7
Wartości niematerialne	853	2,0	962	2,6
Akcje i udziały w jednostkach powiązanych	8.905	20,7	7.568	20,4
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	66	0,2	135	0,4
Pozostałe aktywa	173	0,4	178	0,5
Aktywa trwałe razem	**25.109**	**58,3**	**23.146**	**62,6**
Aktywa obrotowe				
Zapasy	7.309	17,0	7.715	20,9
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	6.561	15,2	4.286	11,6
Należności z tytułu podatku dochodowego	51	0,1	5	0,0
Środki pieniężne	2.563	6,0	964	2,6
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	210	0,5	77	0,2
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	57	0,1	679	1,8
Pozostałe aktywa	1.212	2,8	109	0,3
Aktywa obrotowe razem	**17.963**	**41,7**	**13.835**	**37,4**
AKTYWA RAZEM	**43.072**	**100,0**	**36.981**	**100,0**

PASYWA	31.12.2016 mln PLN	% aktywów razem	31.12.2015 mln PLN	% aktywów razem
Kapitał własny				
Kapitał podstawowy	1.058	2,5	1.058	2,9
Kapitał z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	1.227	2,9	1.227	3,3
Kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń	(327)	(0,8)	(143)	(0,4)
Zyski zatrzymane	20.210	46,9	15.704	42,5
Kapitał własny razem	**22.168**	**51,5**	**17.846**	**48,3**
Zobowiązania				
Zobowiązania długoterminowe				
Kredyty, pożyczki i obligacje	7.503	17,4	8.125	22,0
Rezerwy	369	0,9	317	0,9
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	553	1,3	380	1,0
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	280	0,6	239	0,6
Pozostałe zobowiązania	213	0,5	398	1,1
	8.918	**20,7**	**9.459**	**25,6**
Zobowiązania krótkoterminowe				
Zobowiazania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	8.850	20,5	6.651	18,0
Kredyty, pożyczki i obligacje	1.335	3,1	1.117	3,0
Rezerwy	342	0,8	383	1,0
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	534	1,2	-	-
Przychody przyszłych okresów	138	0,3	116	0,3
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	289	0,7	762	2,1
Pozostałe zobowiązania	498	1,2	647	1,7
	11.986	**27,8**	**9.676**	**26,1**
Zobowiązania razem	**20.904**	**48,5**	**19.135**	**51,7**
PASYWA RAZEM	**43.072**	**100,0**	**36.981**	**100,0**

2.1.2. Jednostkowe sprawozdanie z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów

	1.01.2016-31.12.2016 mln PLN	% przychodów ze sprzedaży	1.01.2015 - 31.12.2015 mln PLN	% przychodów ze sprzedaży
Rachunek zysków lub strat				
Przychody ze sprzedaży	53.633	100,0	60.466	100,0
Koszt własny sprzedaży	(46.664)	(87,0)	(55.565)	(91,9)
Zysk brutto ze sprzedaży	6.969	**13,0**	**4.901**	**8,1**
Koszty sprzedaży	(2.310)	(4,3)	(2.306)	(3,8)
Koszty ogólnego zarządu	(739)	(1,4)	(867)	(1,4)
Pozostałe przychody operacyjne	246	0,5	196	0,3
Pozostałe koszty operacyjne	(297)	(0,6)	(155)	(0,3)
Zysk z działalności operacyjnej	**3.869**	**7,2**	**1.769**	**2,9**
Przychody finansowe	2.963	5,5	872	1,4
Koszty finansowe	(763)	(1,4)	(1.333)	(2,2)
Przychody i koszty finansowe netto	**2.200**	**4,1**	**(461)**	**(0,8)**
Zysk przed opodatkowaniem	**6.069**	**11,3**	**1.308**	**2,1**
Podatek dochodowy	(705)	(1,3)	(260)	(0,4)
Zysk netto	**5.364**	**10,0**	**1.048**	**1,7**
Inne całkowite dochody:				
które nie zostaną następnie przeklasyfikowane na zyski lub straty	**(3)**	-	**4**	-
Zyski i straty aktuarialne	*(3)*	-	*5*	-
Podatek odroczony	-	-	*(1)*	-
które zostaną następnie przeklasyfikowane na zyski lub straty	**(184)**	**(0,3)**	**1.227**	**2,0**
Instrumenty zabezpieczające	*(227)*	*(0,4)*	*1.515*	*2,5*
Podatek odroczony	*43*	*0,1*	*(288)*	*(0,5)*
	(187)	**(0,3)**	**1.231**	**2,0**
Całkowite dochody netto	**5.177**	**9,7**	**2.279**	**3,7**
Zysk netto i rozwodniony zysk netto na jedną akcję (w PLN na akcję)	12,54		2,45	

2.2. Wybrane wskaźniki finansowe

	2016	2015	2014
1. Rentowność sprzedaży netto			
zysk netto za rok obrotowy x 100% / przychody ze sprzedaży	10,0%	1,7%	wartość ujemna
2. Rentowność kapitału własnego			
zysk netto za rok obrotowy x 100% / kapitał własny - zysk netto za rok obrotowy	31,9%	6,2%	wartość ujemna
3. Szybkość obrotu należności			
średni stan należności z tytułu dostaw i usług x 365 dni / przychody ze sprzedaży	35 dni	25 dni	24 dni
4. Stopa zadłużenia			
zobowiązania x 100% / suma pasywów	48,5%	51,7%	57,1%
5. Wskaźnik płynności			
aktywa obrotowe / zobowiązania krótkoterminowe	1,5	1,4	1,6

- Przychody ze sprzedaży obejmują przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów.
- Średni stan należności z tytułu dostaw i usług brutto stanowi średnią arytmetyczną należności z tytułu dostaw i usług z początku i końca okresu sprawozdawczego, bez uwzględnienia odpisów aktualizujących ich wartość.

3. Część szczegółowa raportu

3.1. System rachunkowości

Spółka posiada aktualną dokumentację opisującą zasady rachunkowości, przyjęte przez Zarząd Spółki, w zakresie wymaganym przepisami art. 10 ustawy o rachunkowości.

W trakcie przeprowadzonych prac nie stwierdziliśmy znaczących nieprawidłowości dotyczących systemu rachunkowości, które nie zostałyby usunięte, a mogły mieć istotny wpływ na badane jednostkowe sprawozdanie finansowe. Celem naszego badania nie było wyrażenie kompleksowej opinii na temat funkcjonowania tego systemu rachunkowości.

W imieniu KPMG Audyt Sp. z o.o.
Nr ewidencyjny 458
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa

.....
Zbigniew Libera
Kluczowy biegły rewident
Nr ewidencyjny 90047
Dyrektor

14 marca 2017 r.

WYBRANE DANE FINANSOWE PKN ORLEN

	mln PLN		mln EUR	
	12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONE 31/12/2016	12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONE 31/12/2015	12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONE 31/12/2016	12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONE 31/12/2015
Przychody ze sprzedaży	53 633	60 466	12 257	13 819
Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA)	5 011	2 869	1 145	656
Zysk z działalności operacyjnej (EBIT)	3 869	1 769	884	404
Zysk przed opodatkowaniem	6 069	1 308	1 387	299
Zysk netto	5 364	1 048	1 226	240
Zysk netto przed odpisami aktualizującymi netto*	4 247	1 845	971	422
Całkowite dochody netto	5 177	2 279	1 183	521
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	5 434	948	1 242	217
Środki pieniężne netto (wykorzystane) w działalności inwestycyjnej	(1 873)	(1 669)	(428)	(381)
Środki pieniężne netto (wykorzystane) w działalności finansowej	(1 970)	(1 796)	(450)	(410)
Zwiększenie/(Zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych	1 591	(2 517)	364	(575)
Zysk netto i rozwodniony zysk netto na jedną akcję (w PLN/EUR na akcję)	12,54	2,45	2,87	0,56

	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Aktywa trwałe	25 109	23 146	5 676	5 232
Aktywa obrotowe	17 963	13 835	4 060	3 127
Aktywa razem	43 072	36 981	9 736	8 359
Kapitał podstawowy	1 058	1 058	239	239
Kapitał własny	22 168	17 846	5 011	4 034
Zobowiązania długoterminowe	8 918	9 459	2 016	2 138
Zobowiązania krótkoterminowe	11 986	9 676	2 709	2 187
Liczba akcji	427 709 061	427 709 061	427 709 061	427 709 061
Wartość księgowa i rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR na akcję)	51,83	41,72	11,72	9,43

Powyższe dane finansowe za 2016 rok i za 2015 rok zostały przeliczone na EUR według następujących zasad:

– pozycje sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych – według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów określonych przez Narodowy Bank Polski na ostatni dzień każdego miesiąca okresu sprawozdawczego: od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku - 4,3757 EUR/PLN;

– pozycje aktywów i pasywów – według średniego kursu określonego przez Narodowy Bank Polski na dzień 31 grudnia 2016 roku - 4,4240 EUR/PLN.

* Odpisy aktualizujące wartość akcji i udziałów netto w 2016 roku: 1 117 mln PLN: 1 150 mln PLN ORLEN Lietuva oraz (33) mln PLN ORLEN Oil; w roku 2015 (797) mln PLN - głównie (782) mln PLN ORLEN Upstream oraz (18) mln PLN Baltic Power.

SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKN ORLEN S.A. ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2016

SPORZĄDZONE ZGODNIE Z MIĘDZYNARODOWYMI STANDARDAMI SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ ZATWIERDZONYMI PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

2016

SPIS TREŚCI

1. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z ZYSKÓW LUB STRAT I INNYCH CAŁKOWITYCH DOCHODÓW 3
2. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ 4
3. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM 5
4. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH 6
5. PODSTAWOWE INFORMACJE 7
5.1. PODSTAWOWA DZIAŁALNOŚĆ PKN ORLEN 7
5.2. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO 7
5.3. WALUTA FUNKCJONALNA I WALUTA PREZENTACJI 7
5.4. ZMIANY WPROWADZONE W STOSUNKU DO KWARTALNEJ INFORMACJI FINANSOWEJ OPUBLIKOWANEJ W DNIU 26 STYCZNIA 2017 ROKU W SKONSOLIDOWANYM RAPORCIE KWARTALNYM GRUPY ORLEN ZA IV KWARTAŁ 2016 ROKU 7
5.5. POLITYKA RACHUNKOWOŚCI 7
5.6. WPŁYW ZMIAN STANDARDÓW MSSF NA JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKN ORLEN 8
6. DANE SEGMENTOWE 9
6.1. SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI 9
6.2. PRZYCHODY, KOSZTY, WYNIKI FINANSOWE, NAKŁADY INWESTYCYJNE 9
6.3. AKTYWA W PODZIALE NA SEGMENTY OPERACYJNE 10
7. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO JEDNOSTKOWEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO 11
7.1. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z ZYSKÓW LUB STRAT I INNYCH CAŁKOWITYCH DOCHODÓW 11
7.2. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ 14
7.3. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH ORAZ RYZYKA FINANSOWEGO 27
7.4. POZOSTAŁE NOTY OBJAŚNIAJĄCE 33
8. INFORMACJE O ISTOTNYCH POSTĘPOWANIACH TOCZĄCYCH SIĘ PRZED SĄDEM, ORGANEM WŁAŚCIWYM DLA POSTĘPOWANIA ARBITRAŻOWEGO LUB ORGANEM ADMINISTRACJI 37
9. WYDARZENIA PO ZAKOŃCZENIU OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO 37
10. OŚWIADCZENIA ZARZĄDU I ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANASOWEGO 38

1. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z ZYSKÓW LUB STRAT I INNYCH CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	NOTA	2016	2015	zmiana wartość	zmiana %
Przychody ze sprzedaży	6.2,7.1.1,7.1.2	53 633	60 466	(6 833)	(11,3)
przychody ze sprzedaży produktów i usług		*30 072*	*35 170*	*(5 098)*	*(14,5)*
przychody ze sprzedaży towarów i materiałów		*23 561*	*25 296*	*(1 735)*	*(6,9)*
Koszt własny sprzedaży	7.1.3	(46 664)	(55 565)	8 901	16,0
koszt wytworzenia sprzedanych produktów i usług		*(23 838)*	*(30 883)*	*7 045*	*22,8*
wartość sprzedanych towarów i materiałów		*(22 826)*	*(24 682)*	*1 856*	*7,5*
Zysk brutto ze sprzedaży		**6 969**	**4 901**	**2 068**	**42,2**
Koszty sprzedaży		(2 310)	(2 306)	(4)	(0,2)
Koszty ogólnego zarządu		(739)	(867)	128	14,8
Pozostałe przychody operacyjne	7.1.4	246	196	50	25,5
Pozostałe koszty operacyjne	7.1.5	(297)	(155)	(142)	(91,6)
Zysk z działalności operacyjnej		**3 869**	**1 769**	**2 100**	**118,7**
Przychody finansowe, w tym:	7.1.6.1	2 963	872	2 091	239,8
odwrócenie odpisów aktualizujących akcje w jednostkach powiązanych	7.2.4	*1 150*	*3*	*1 147*	*38 233,3*
Koszty finansowe, w tym:	7.1.6.2	(763)	(1 333)	570	42,8
utworzenie odpisów aktualizujących udziały w jednostkach powiązanych	7.2.4	*(33)*	*(800)*	*767*	*95,9*
Przychody i koszty finansowe netto		**2 200**	**(461)**	**2 661**	**-**
Zysk przed opodatkowaniem		**6 069**	**1 308**	**4 761**	**364,0**
Podatek dochodowy	7.1.7	(705)	(260)	(445)	(171,2)
podatek dochodowy bieżący		*(489)*	*-*	*(489)*	*-*
podatek odroczony		*(216)*	*(260)*	*44*	*16,9*
Zysk netto		**5 364**	**1 048**	**4 316**	**411,8**
Inne całkowite dochody:					
które nie zostaną następnie przeklasyfikowane na zyski lub straty		**(3)**	**4**	**(7)**	**-**
zyski i straty aktuarialne		*(3)*	*5*	*(8)*	*-*
podatek odroczony		*-*	*(1)*	*1*	*-*
które zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty		**(184)**	**1 227**	**(1 411)**	**-**
instrumenty zabezpieczające	7.2.7.3	*(227)*	*1 515*	*(1 742)*	*-*
podatek odroczony	7.1.7	*43*	*(288)*	*331*	*-*
		(187)	**1 231**	**(1 418)**	**-**
Całkowite dochody netto		**5 177**	**2 279**	**2 898**	**127,2**
Zysk netto i rozwodniony zysk netto na jedną akcję (w PLN na akcję)		12,54	2,45	10,09	411,8

2. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	NOTA	31/12/2016	31/12/2015	zmiana wartość	zmiana %
AKTYWA					
Aktywa trwałe					
Rzeczowe aktywa trwałe	7.2.1	15 112	14 303	809	5,7
Wartości niematerialne	7.2.2	853	962	(109)	(11,3)
Akcje i udziały w jednostkach powiązanych	7.2.3	8 905	7 568	1 337	17,7
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	7.2.8	66	135	(69)	(51,1)
Pozostałe aktywa	7.2.8	173	178	(5)	(2,8)
		25 109	**23 146**	**1 963**	**8,5**
Aktywa obrotowe					
Zapasy	7.2.5.1	7 309	7 715	(406)	(5,3)
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	7.2.5.2	6 561	4 286	2 275	53,1
Należności z tytułu podatku dochodowego		51	5	46	920,0
Środki pieniężne		2 563	964	1 599	165,9
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży		210	77	133	172,7
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	7.2.8	57	679	(622)	(91,6)
Pozostałe aktywa	7.2.8	1 212	109	1 103	1 011,9
		17 963	**13 835**	**4 128**	**29,8**
Aktywa razem		**43 072**	**36 981**	**6 091**	**16,5**
PASYWA					
KAPITAŁ WŁASNY					
Kapitał podstawowy	7.2.7.1	1 058	1 058	-	-
Kapitał z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	7.2.7.2	1 227	1 227	-	-
Kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń	7.2.7.3	(327)	(143)	(184)	(128,7)
Zyski zatrzymane	7.2.7.4	20 210	15 704	4 506	28,7
Kapitał własny razem		**22 168**	**17 846**	**4 322**	**24,2**
ZOBOWIĄZANIA					
Zobowiązania długoterminowe					
Kredyty, pożyczki i obligacje	7.2.6.1	7 503	8 125	(622)	(7,7)
Rezerwy	7.2.9	369	317	52	16,4
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	7.1.7.2	553	380	173	45,5
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	7.2.8	280	239	41	17,2
Pozostałe zobowiązania	7.2.8	213	398	(185)	(46,5)
		8 918	**9 459**	**(541)**	**(5,7)**
Zobowiązania krótkoterminowe					
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	7.2.5.3	8 850	6 651	2 199	33,1
Kredyty, pożyczki i obligacje	7.2.6.1	1 335	1 117	218	19,5
Rezerwy	7.2.9	342	383	(41)	(10,7)
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		534	-	534	-
Przychody przyszłych okresów		138	116	22	19,0
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	7.2.8	289	762	(473)	(62,1)
Pozostałe zobowiązania	7.2.8	498	647	(149)	(23,0)
		11 986	**9 676**	**2 310**	**23,9**
Zobowiązania razem		**20 904**	**19 135**	**1 769**	**9,2**
Pasywa razem		**43 072**	**36 981**	**6 091**	**16,5**

3. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

	Kapitał podstawowy oraz kapitał z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	Kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń	Zyski zatrzymane	Kapitał własny razem
NOTA	*7.2.7.1,7.2.7.2*	*7.2.7.3*	*7.2.7.4*	
01/01/2016	2 285	(143)	15 704	17 846
Zysk netto	-	-	5 364	5 364
Składniki innych całkowitych dochodów	-	(184)	(3)	(187)
Całkowite dochody netto	**-**	**(184)**	**5 361**	**5 177**
Dywidendy	-	-	(855)	(855)
31/12/2016	**2 285**	**(327)**	**20 210**	**22 168**
01/01/2015	2 285	(1 370)	15 387	16 302
Zysk netto	-	-	1 048	1 048
Składniki innych całkowitych dochodów	-	1 227	4	1 231
Całkowite dochody netto	**-**	**1 227**	**1 052**	**2 279**
Kapitał wynikający z połączenia jednostek pod wspólną kontrolą	-	-	(29)	(29)
Dywidendy	-	-	(706)	(706)
31/12/2015	**2 285**	**(143)**	**15 704**	**17 846**

4. JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	NOTA	2016	2015	zmiana wartość	zmiana %
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej					
Zysk przed opodatkowaniem		**6 069**	**1 308**	**4 761**	**364,0**
Korekty o pozycje:					
Amortyzacja	*7.1.3*	1 142	1 100	42	3,8
Strata z tytułu różnic kursowych	*7.1.6.4*	288	95	193	203,2
Odsetki netto	*7.1.6.3*	209	201	8	4,0
Dywidendy		(1 610)	(727)	(883)	(121,5)
(Zysk)/Strata na działalności inwestycyjnej, w tym:		(1 172)	808	(1 980)	-
(odwrócenie)/utworzenie odpisów aktualizujących akcje i udziały w jednostkach powiązanych		*(1 117)*	*797*	*(1 914)*	-
Zmiana stanu rezerw	*7.2.9*	181	149	32	21,5
Zmiana stanu kapitału pracującego	*7.2.5*	502	(1 892)	2 394	-
zapasy		*407*	*(1 149)*	*1 556*	-
należności		*(2 561)*	*684*	*(3 245)*	-
zobowiązania		*2 656*	*(1 427)*	*4 083*	-
Pozostałe korekty		(174)	(95)	(79)	(83,2)
Podatek dochodowy otrzymany/(zapłacony)	*7.1.7.3*	(1)	1	(2)	-
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		**5 434**	**948**	**4 486**	**473,2**
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej					
Nabycie składników rzeczowego majątku trwałego, wartości niematerialnych i praw wieczystego użytkowania gruntów		(2 483)	(1 847)	(636)	(34,4)
Nabycie akcji i udziałów		(182)	(1 684)	1 502	89,2
Wydatki na nabycie przedsięwzięcia		-	(172)	172	-
Sprzedaż składników rzeczowego majątku trwałego, wartości niematerialnych i praw wieczystego użytkowania gruntów		135	131	4	3,1
Sprzedaż akcji		88	-	88	-
Odsetki otrzymane	*7.1.6.3*	6	16	(10)	(62,5)
Dywidendy otrzymane		1 623	729	894	122,6
Wpływy z tytułu udzielonych pożyczek długoterminowych		6	607	(601)	(99,0)
Wpływy/(Wydatki) z tytułu udzielonych pożyczek krótkoterminowych		(1 052)	312	(1 364)	-
Wpływy w ramach systemu cash pool		2	162	(160)	(98,8)
Pozostałe		(16)	77	(93)	-
Środki pieniężne netto (wykorzystane) w działalności inwestycyjnej		**(1 873)**	**(1 669)**	**(204)**	**(12,2)**
Przepływy pieniężne z działalności finansowej					
Wpływy z otrzymanych kredytów i pożyczek		7 307	2 138	5 169	241,8
Emisja obligacji		1 624	1 318	306	23,2
Spłaty kredytów i pożyczek		(8 261)	(3 179)	(5 082)	(159,9)
Wykup obligacji		(1 422)	(1 243)	(179)	(14,4)
Odsetki zapłacone	*7.1.6.3*	(244)	(261)	17	6,5
Dywidendy wypłacone	*7.2.7.6*	(855)	(706)	(149)	(21,1)
Wpływy/(Wypływy) w ramach systemu cash pool		(159)	155	(314)	-
Pozostałe		40	(18)	58	-
Środki pieniężne netto (wykorzystane) w działalności finansowej		**(1 970)**	**(1 796)**	**(174)**	**(9,7)**
Zwiększenie/(Zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych		**1 591**	**(2 517)**	**4 108**	**-**
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		8	6	2	33,3
Środki pieniężne na początek okresu		964	3 475	(2 511)	(72,3)
Środki pieniężne na koniec okresu		**2 563**	**964**	**1 599**	**165,9**

5. PODSTAWOWE INFORMACJE

5.1. Podstawowa działalność PKN ORLEN
5.2. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego
5.3. Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji
5.4. Zmiany wprowadzone w stosunku do kwartalnej informacji finansowej opublikowanej w dniu 27 stycznia 2017 roku w skonsolidowanym raporcie kwartalnym Grupy ORLEN za IV kwartał 2016 roku
5.5. Polityka rachunkowości
5.6. Wpływ zmian standardów MSSF na jednostkowe sprawozdanie PKN ORLEN

5.1. PODSTAWOWA DZIAŁALNOŚĆ PKN ORLEN

Polski Koncern Naftowy ORLEN Spółka Akcyjna z siedzibą w Płocku przy ul. Chemików 7 („Spółka", „PKN ORLEN", „Emitent", „Jednostka Dominująca") powstał z połączenia Petrochemii Płock S.A. z Centralą Produktów Naftowych S.A. w dniu 7 września 1999 roku.

Podstawowym przedmiotem działalności Spółki jest przerób ropy naftowej oraz produkcja paliw, wyrobów petrochemicznych i chemicznych, jak również sprzedaż hurtowa i detaliczna produktów paliwowych. PKN ORLEN wytwarza, prowadzi dystrybucję i obrót energią elektryczną i cieplną.
Od 26 listopada 1999 roku akcje PKN ORLEN są notowane na rynku podstawowym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) w systemie notowań ciągłych.

5.2. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy zastosowaniu zasad rachunkowości zgodnych z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), obejmującymi Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR) oraz Interpretacje Stałego Komitetu ds. Interpretacji (SKI) i Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską (UE) i weszły w życie do końca 2016 roku. Spółka zastosowała wszystkie MSR i MSSF zgodnie z datą wejścia ich w życie.
Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o zasadę kosztu historycznego, za wyjątkiem pochodnych instrumentów finansowych, aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, które zostały wycenione w wartości godziwej. Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe z wyjątkiem jednostkowego sprawozdania z przepływów pieniężnych zostało sporządzone zgodnie z zasadą memoriału.
Zakres jednostkowego sprawozdania finansowego jest zgodny z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (tekst jednolity: Dz. U. 2014 r. poz.133, ze zmianami Dz.U. 2016 r. poz.860) („Rozporządzenie") i obejmuje roczny okres sprawozdawczy od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku i okres porównawczy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku.
Prezentowane jednostkowe sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelnie sytuację finansową i majątkową Spółki na dzień 31 grudnia 2016 roku, wyniki jej działalności oraz przepływy pieniężne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku.
Jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Spółkę w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Spółkę. Czas trwania Spółki jest nieoznaczony.

5.3. WALUTA FUNKCJONALNA I WALUTA PREZENTACJI

Walutą funkcjonalną i walutą prezentacji niniejszego jednostkowego sprawozdania finansowego jest złoty polski („PLN"). Dane w jednostkowym sprawozdaniu finansowym zaprezentowano w milionach PLN (mln PLN), chyba że w konkretnych sytuacjach podano inaczej.

5.4. ZMIANY WPROWADZONE W STOSUNKU DO KWARTALNEJ INFORMACJI FINANSOWEJ OPUBLIKOWANEJ W DNIU 26 STYCZNIA 2017 ROKU W SKONSOLIDOWANYM RAPORCIE KWARTALNYM GRUPY ORLEN ZA IV KWARTAŁ 2016 ROKU

	Dane ujawnione w kwartalnej informacji finansowej za 4Q 2016	Korekta	Dane ujawnione w jednostkowym sprawozdaniu finansowym za 2016 rok
Jednostkowe sprawozdanie z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów			
Całkowite dochody netto	4 628	549	5 177
Zysk netto	4 815	549	5 364
Zysk przed opodatkowaniem	5 520	549	6 069
Przychody finansowe, w tym:	2 414	549	2 963
odwrócenie odpisów aktualizujących akcje w jednostkach powiązanych	*601*	*549*	*1 150*
Aktywa, w tym:	**42 523**	**549**	**43 072**
Aktywa trwałe	*24 560*	*549*	*25 109*
Akcje i udziały w jednostkach powiązanych	*8 356*	*549*	*8 905*
Pasywa, w tym:	**42 523**	**549**	**43 072**
Kapitał własny	*21 619*	*549*	*22 168*
Zyski zatrzymane	*19 661*	*549*	*20 210*

Korekta dotyczyła zwiększenia odwrócenia odpisu aktualizującego na akcje AB ORLEN Lietuva w wysokości 549 mln PLN.

5.5. POLITYKA RACHUNKOWOŚCI

Wybrane istotne zasady rachunkowości oraz istotne wartości oparte na osądach i szacunkach zostały przedstawione jako element poszczególnych not objaśniających do jednostkowego sprawozdania finansowego. Spółka stosowała zasady rachunkowości w sposób ciągły dla wszystkich prezentowanych okresów sprawozdawczych.
Sporządzenie jednostkowego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od Zarządu dokonania profesjonalnych osądów oraz szacunków i założeń, które mają wpływ na prezentowane wartości. Szacunki oraz związane z nimi założenia opierają się na doświadczeniu historycznym oraz innych czynnikach, które są uznawane za racjonalne w danych okolicznościach, a ich wyniki dają podstawę profesjonalnego osądu, co do wartości księgowej aktywów i zobowiązań, która nie wynika bezpośrednio z innych źródeł.
W istotnych kwestiach Zarząd dokonując osądów, szacunków czy też przyjmując założenia może opierać się na opiniach niezależnych ekspertów. Osądy, szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji.

Wybrane zasady rachunkowości	Nota	Strona
Segmenty działalności	6.1	9
Przychody ze sprzedaży	7.1.1	11
Koszty	7.1.3	12
Podatek dochodowy	7.1.7	13
Rzeczowe aktywa trwałe	7.2.1	14
Wartości niematerialne	7.2.2	15-16
Inwestycje w jednostkach powiązanych	7.2.3	17
Utrata wartości aktywów trwałych	7.2.4	17
Zapasy	7.2.5.1	18-19
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	7.2.5.2	19
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	7.2.5.3	20
Dług netto	7.2.6	21
Kapitał własny	7.2.7	23
Rezerwy	7.2.9	25
Instrumenty finansowe	7.3	27-28
Ustalanie wartości godziwej	7.3	27-28
Leasing	7.4.3	34
Aktywa i zobowiązania warunkowe	7.4.5	34

5.6. WPŁYW ZMIAN STANDARDÓW MSSF NA JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE FINANSOWE PKN ORLEN

Standardy opublikowane i zatwierdzone przez Unię Europejską, jeszcze nieobowiązujące

MSSF 9 - Instrumenty finansowe
Spółka dokonała wstępnej analizy wpływu zastosowania Modelu Straty Oczekiwanej do oceny ryzyka kredytowego dla należności nieprzeterminowanych na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz dla danych historycznych. Na podstawie wyników analizy, Spółka nie oczekuje, że nowy standard będzie miał znaczący wpływ na jej jednostkowe sprawozdanie finansowe.

MSSF 15 - Przychody z umów z klientami
Spółka rozpoczęła proces oceny wpływu zastosowania głównych założeń MSSF 15 „ Przychody z umów z klientami" na jednostkowe sprawozdanie finansowe i dokonała wstępnej analizy w ramach tzw. pięciostopniowego modelu rozpoznawania przychodów. Model ten zakłada, że przychody powinny być ujęte wówczas, gdy (lub w stopniu, w jakim) jednostka przekazuje klientowi kontrolę nad dobrami lub usługami, oraz w kwocie, do jakiej jednostka oczekuje być uprawniona. Zależnie od spełnienia określonych kryteriów, przychody są rozkładane w czasie, w sposób obrazujący wykonanie umowy przez jednostkę, lub ujmowane jednorazowo, w momencie, gdy kontrola nad dobrami lub usługami jest przeniesiona na klienta.
Wstępna analiza miała na celu identyfikację istotnych kontraktów zawieranych w ramach: sprzedaży hurtowej, detalicznej, które potencjalnie mogłyby zawierać elementy wpływające na moment rozpoznania przychodów oraz ich wysokość w danym okresie sprawozdawczym, w szczególności w odniesieniu do: kontraktów długoterminowych, wieloelementowych oraz wzajemnie powiązanych, istotnych elementów finansowania, wynagrodzenia zmiennego, bonusów handlowych czy stosowanych w kontraktach kar lub premii.
W 2017 roku analiza oceny wpływu MSSF 15 zostanie rozszerzona na inne typy kontraktów. Spółka oczekuje, że wyniki pełnej analizy wpływu MSSF 15 na dane Spółki będą dostępne w II połowie 2017 roku.
Spółka na podstawie przeprowadzonych wstępnie analiz ocenia, że w momencie początkowego zastosowania, tj. w okresie rozpoczynającym się 1 stycznia 2018 roku, MSSF 15 nie będzie miał istotnego wpływu na moment ujęcia i kwotę przychodów rozpoznanych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym Spółki.

Standardy przyjęte przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB), oczekujące na zatwierdzenie przez UE

MSSF 16 - Leasing
Ujęcie leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej spowoduje rozpoznanie nowego składnika aktywów – prawa do użytkowania przedmiotu leasingu – oraz nowego zobowiązania – zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu. Prawa do użytkowania aktywów w leasingu podlegać będą umorzeniu natomiast od zobowiązania naliczane będą odsetki.Oczekuje się, że w momencie początkowego zastosowania standard może mieć istotny wpływ na zwiększenie pozycji aktywa trwałe i zobowiązania z tytułu leasingu w jednostkowym sprawozdaniu finansowym Spółki w szczególności w odniesieniu do umów leasingu operacyjnego (dzierżawa, najem) dotyczących głównie stacji paliw, środków transportu i sprzętu komputerowego, które zostały zaprezentowane w nocie 7.4.3.1. Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spóka nie dysponuje wiarygodnym szacunkiem wpływu MSSF 16 na jednostkowe sprawozdanie finansowe, ponieważ jest w trakcie jego anlizy.

Spółka zamierza przyjąć wymienione powyżej nowe standardy MSSF opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lecz nieobowiązujące do dnia zatwierdzenia do publikacji niniejszego sprawozdania finansowego zgodnie z datą ich wejścia w życie.

Standardy i Interpretacje przyjęte przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB), oczekujące na zatwierdzenie przez UE, które zgodnie z oczekiwaniami nie będą miały istotnego wpływu na jednostkowe sprawozdanie finansowe PKN ORLEN

- Zmiany do MSSF 2 - Płatności na bazie akcji
- Zmiany do MSSF 4 - Umowy ubezpieczeniowe
- Nowy Standard MSSF 14 - Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe
- Zmiany do MSR 7 - Sprawozdanie z przepływów pieniężnych - Inicjatywa dotycząca ujawnień
- Zmiany do MSR 12 - Podatek dochodowy - Ujmowanie aktywów z tytułu podatku odroczonego od niezrealizowanych strat
- Zmiany do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 2014-2016
- KIMSF 22 - Transakcje w obcej walucie oraz zaliczki.

6. DANE SEGMENTOWE

6.1. Segmenty działalności
6.2. Przychody, koszty, wyniki finansowe, nakłady inwestycyjne
6.3. Aktywa w podziale na segmenty opearcyjne

6.1. SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI

Działalność operacyjna Spółki prowadzona jest w ramach:
- segmentu Downstream, który obejmuje zintegrowane obszary produkcji i sprzedaży rafineryjnej, petrochemicznej oraz działalność w obszarze energetyki,
- segmentu Detal, który obejmuje działalność prowadzoną na stacjach paliw,
- segmentu Wydobycie, który obejmuje działalność związaną z poszukiwaniem i wydobyciem zasobów mineralnych,

oraz Funkcji Korporacyjnych obejmujących działalność związaną z zarządzaniem, administracją oraz pozostałą działalność nieprzypisaną do wyodrębnionych segmentów operacyjnych stanowiących tzw. pozycję uzgodnieniową.

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Oceny wyników finansowych segmentów operacyjnych i decyzje o przydziale zasobów dokonywane są głównie na bazie EBITDA. Wskaźnik EBITDA jest jedną z miar efektywności prowadzonej działalności, która nie jest zdefiniowana w MSSF. Spółka definiuje wskaźnik EBITDA jako zysk/(strata) netto za dany okres sprawozdawczy przed uwzględnieniem wpływu podatku dochodowego, efektów działalności finansowej oraz kosztów amortyzacji.
Przychody z transakcji z podmiotami zewnętrznymi i transakcje między segmentami realizowane są na warunkach rynkowych.

6.2. PRZYCHODY, KOSZTY, WYNIKI FINANSOWE, NAKŁADY INWESTYCYJNE

2016 rok

	NOTA	Segment Downstream	Segment Detal	Segment Wydobycie	Funkcje Korporacyjne	Wyłączenia	Razem
Sprzedaż zewnętrzna	7.1.1, 7.1.2	38 859	14 712	-	62	-	53 633
Sprzedaż między segmentami		9 187	-	-	87	(9 274)	-
Przychody ze sprzedaży		48 046	14 712	-	149	(9 274)	53 633
Koszty operacyjne ogółem		(44 642)	(13 589)	(11)	(745)	9 274	(49 713)
Pozostałe przychody operacyjne	7.1.4	150	66	-	30	-	246
Pozostałe koszty operacyjne	7.1.5	(65)	(103)	(3)	(126)	-	(297)
Zysk/(Strata) operacyjna segmentu		**3 489**	**1 086**	**(14)**	**(692)**	**-**	**3 869**
Przychody i koszty finansowe netto	7.1.6						2 200
Zysk przed opodatkowaniem							**6 069**
Podatek dochodowy							(705)
Zysk netto							**5 364**
Amortyzacja	7.1.3	**811**	**249**	**-**	**82**	**-**	**1 142**
EBITDA		**4 300**	**1 335**	**(14)**	**(610)**	**-**	**5 011**
CAPEX		**1 595**	**276**	**-**	**115**		**1 986**

2015 rok

	NOTA	Segment Downstream	Segment Detal	Segment Wydobycie	Funkcje Korporacyjne	Wyłączenia	Razem
Sprzedaż zewnętrzna	7.1.1, 7.1.2	44 986	15 420	-	60	-	60 466
Sprzedaż między segmentami		10 773	-	-	80	(10 853)	-
Przychody ze sprzedaży		55 759	15 420	-	140	(10 853)	60 466
Koszty operacyjne ogółem		(54 330)	(14 476)	(37)	(748)	10 853	(58 738)
Pozostałe przychody operacyjne	7.1.4	86	33	-	77	-	196
Pozostałe koszty operacyjne	7.1.5	(35)	(57)	-	(63)	-	(155)
Zysk/(Strata) operacyjna segmentu		**1 480**	**920**	**(37)**	**(594)**	**-**	**1 769**
Przychody i koszty finansowe netto	7.1.6						(461)
Zysk przed opodatkowaniem							**1 308**
Podatek dochodowy							(260)
Zysk netto							**1 048**
Amortyzacja	7.1.3	**800**	**231**	**-**	**69**	**-**	**1 100**
EBITDA		**2 280**	**1 151**	**(37)**	**(525)**	**-**	**2 869**
CAPEX		**1 462**	**282**	**-**	**125**	**-**	**1 869**

CAPEX- zwiększenie rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz prawo wieczystego użytkowania gruntów wraz z kapitalizacją kosztów finansowania zewnętrznego

6.3. AKTYWA W PODZIALE NA SEGMENTY OPERACYJNE

	31/12/2016	31/12/2015
Segment Downstream	25 782	23 292
Segment Detal	3 641	3 469
Segment Wydobycie	-	-
Aktywa segmentów	**29 423**	**26 761**
Funkcje Korporacyjne	13 649	10 220
	43 072	**36 981**

Do segmentów operacyjnych przyporządkowuje się wszystkie aktywa z wyjątkiem aktywów finansowych, aktywów podatkowych oraz środków pieniężnych. Aktywa użytkowane wspólnie przez segmenty operacyjne przydziela się na podstawie przychodów generowanych przez poszczególne segmenty operacyjne.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku rzeczowe aktywa trwałe (nota 7.2.1), wartości niematerialne (nota 7.2.2) i prawa wieczystego użytkowania gruntów (nota 7.2.8) zlokalizowane były na terenie Polski.

7. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO JEDNOSTKOWEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

7.1. Noty objaśniające do sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów
7.2. Noty objaśniające do sprawozdania z sytuacji finansowej
7.3. Noty objaśniające do instrumentów finansowych oraz ryzyka finansowego
7.4. Pozostałe noty objaśniające

7.1. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z ZYSKÓW LUB STRAT I INNYCH CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

7.1.1. Przychody ze sprzedaży według asortymentów

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży dóbr i usług ujmuje się, gdy znaczące ryzyko i korzyści związane z ich własnością zostało przekazane nabywcy oraz gdy Spółka przestaje być trwale zaangażowana w zarządzanie sprzedanymi dobrami w stopniu, w jakim zazwyczaj funkcję taką realizuje się wobec dóbr, do których ma się prawo własności, ani też nie sprawuje nad nimi efektywnej kontroli. Przychody obejmują kwoty otrzymane i należne z tytułu dostarczonych wyrobów, towarów, materiałów i usług, pomniejszone o rabaty oraz podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy i opłatę paliwową. Wysokość przychodów ustala się według wartości godziwej zapłaty otrzymanej bądź należnej. Przychody ze sprzedaży wyrobów, towarów, materiałów i usług są korygowane o zyski lub straty z tytułu rozliczenia instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne dotyczące powyższych przychodów.

	2016	2015	Udział % 2016	Udział % 2015
Segment Downstream				
Ropa	17 968	21 084	33,5%	34,9%
Średnie destylaty	10 242	10 957	19,1%	18,1%
Lekkie destylaty	3 112	3 457	5,8%	5,7%
Monomery	2 390	3 203	4,5%	5,3%
Frakcje ciężkie	1 803	2 426	3,4%	4,1%
PTA	1 571	1 532	2,9%	2,5%
Aromaty	533	552	1,0%	0,9%
Pozostałe	1 240	1 775	2,3%	2,9%
	38 859	**44 986**	**72,5%**	**74,4%**
Segment Detal				
Średnie destylaty	7 714	8 503	14,4%	14,1%
Lekkie destylaty	4 699	4 795	8,8%	7,9%
Pozostałe	2 299	2 122	4,2%	3,5%
	14 712	**15 420**	**27,4%**	**25,5%**
Funkcje Korporacyjne	62	60	0,1%	0,1%
	53 633	**60 466**	**100,0%**	**100,0%**

W 2016 roku i w 2015 roku Spółka uzyskała przychody ze sprzedaży od trzech odbiorców produktów i towarów segmentu downstream w łącznej kwocie odpowiednio 29 044 mln PLN i 31 901 mln PLN, które indywidualnie przekroczyły poziom 10% łącznych przychodów ze sprzedaży. Odbiorcami tymi były jednostki powiązane z PKN ORLEN.

7.1.2. Podział geograficzny przychodów ze sprzedaży - zaprezentowany według kraju siedziby zleceniodawcy

	2016	2015
Polska	31 886	34 258
Litwa, Łotwa, Estonia	10 930	11 989
Czechy	7 598	9 750
Niemcy	1 001	998
Pozostałe kraje	2 218	3 471
	53 633	**60 466**

Pozycja pozostałe kraje zawiera głównie sprzedaż zrealizowaną dla klientów ze Szwajcarii, Ukrainy, Holandii i Irlandii.

7.1.3. Koszty według rodzaju

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Koszty

Koszt własny sprzedaży obejmuje koszt sprzedanych wyrobów, towarów, materiałów i usług oraz odpisy wartości zapasów do ich cen sprzedaży netto możliwych do uzyskania. Koszty są korygowane o zyski lub straty z tytułu rozliczenia instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne dotyczące powyższych kosztów.
Koszty sprzedaży obejmują koszty pośrednictwa w sprzedaży, koszty handlowe, koszty reklamy i promocji oraz koszty dystrybucji.
Koszty ogólnego zarządu obejmują koszty związane z zarządzaniem i administrowaniem Spółką jako całością.

	2016	2015	Udział % 2016	Udział % 2015
Zużycie materiałów i energii	(21 181)	(28 226)	43,0%	48,4%
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	(22 826)	(24 682)	46,3%	42,3%
Usługi obce	(2 243)	(2 439)	4,6%	4,2%
Świadczenia pracownicze	(732)	(706)	1,5%	1,2%
wynagrodzenia	*(594)*	*(581)*	*1,2%*	*0,9%*
ubezpieczenia społeczne	*(100)*	*(94)*	*0,2%*	*0,2%*
pozostałe	*(38)*	*(31)*	*0,1%*	*0,1%*
Amortyzacja	(1 142)	(1 100)	2,3%	1,9%
Podatki i opłaty	(919)	(929)	1,9%	1,6%
Pozostałe	(252)	(262)	0,4%	0,4%
	(49 295)	**(58 344)**	**100,0%**	**100,0%**
Zmiana stanu zapasów	(608)	(482)		
Świadczenia na własne potrzeby	190	88		
Koszty operacyjne	**(49 713)**	**(58 738)**		
Koszty sprzedaży	2 310	2 306		
Koszty ogólnego zarządu	739	867		
Koszt własny sprzedaży	**(46 664)**	**(55 565)**		

7.1.4. Pozostałe przychody operacyjne

	2016	2015
Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	31	44
Odwrócenie rezerw	6	11
Odwrócenie odpisów aktualizujących wartość należności	6	11
Odwrócenie odpisów aktualizujących wartość rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	46	18
Kary i odszkodowania	100	14
Pozostałe	57	98
	246	**196**

7.1.5. Pozostałe koszty operacyjne

	2016	2015
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	(34)	(33)
Utworzenie rezerw	(108)	(21)
Utworzenie odpisów aktualizujących wartość należności	(13)	(16)
Utworzenie odpisów aktualizujących wartość rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(50)	(25)
Kary, szkody i odszkodowania	(20)	(11)
Pozostałe	(72)	(49)
	(297)	**(155)**

7.1.6. Przychody i koszty finansowe

7.1.6.1. Przychody finansowe

	NOTA	2016	2015
Odsetki		54	77
Dywidendy		1 610	727
Odwrócenie odpisów aktualizujących akcje w jednostkach powiązanych	*7.2.4*	1 150	3
Pozostałe		149	65
		2 963	**872**

7.1.6.2. Koszty finansowe

	NOTA	2016	2015
Odsetki		(218)	(213)
Nadwyżka ujemnych różnic kursowych		(460)	(269)
Utworzenie odpisów aktualizujących udziały w jednostkach powiązanych	7.2.4	(33)	(800)
Pozostałe		(52)	(51)
		(763)	**(1 333)**

7.1.6.3. Odsetki netto

	NOTA	2016	2015
Przychody i koszty finansowe z tytułu odsetek netto zaprezentowane w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów	7.1.6.1, 7.1.6.2	**(164)**	**(136)**
Korekty zysku przed opodatkowaniem z tytułu odsetek zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych:		**209**	**201**
otrzymane odsetki dotyczące działalności inwestycyjnej		*(6)*	*(16)*
zapłacone odsetki dotyczące działalności finansowej		*244*	*261*
naliczone odsetki dotyczące działalności inwestycyjnej i finansowej		*(29)*	*(44)*
Odsetki netto dotyczące działalności operacyjnej nie korygujące zysku przed opodatkowaniem		45	65

7.1.6.4. Strata z tytułu różnic kursowych

	NOTA	2016	2015
Nadwyżka ujemnych różnic kursowych zaprezentowana w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów	7.1.6.2	**(460)**	**(269)**
Korekty zysku przed opodatkowaniem z tytułu różnic kursowych zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych:		**288**	**95**
zrealizowane różnice kursowe dotyczące działalności inwestycyjnej i finansowej		*352*	*65*
niezrealizowane różnice kursowe dotyczące działalności inwestycyjnej i finansowej		*(56)*	*36*
różnice kursowe od środków pieniężnych		*(8)*	*(6)*
Różnice kursowe dotyczące działalności operacyjnej nie korygujące zysku przed opodatkowaniem		(172)	(174)

7.1.7. Podatek dochodowy

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy obejmuje podatek bieżący oraz odroczony. Bieżący podatek dochodowy jest to kwota ustalona na podstawie przepisów podatkowych, która jest naliczona od dochodu do opodatkowania za dany okres i ujmuje się jako zobowiązanie w kwocie, w jakiej nie został zapłacony lub należność, jeśli kwota dotychczas zapłacona z tytułu bieżącego podatku dochodowego przekracza kwotę do zapłaty. Aktywa i zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego traktowane są w całości jako długoterminowe i nie podlegają dyskontowaniu oraz podlegają kompensacie, jeżeli istnieje możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzania kompensat ujmowanych kwot.

7.1.7.1. Różnice pomiędzy kwotą podatku dochodowego wykazanego w wyniku finansowym a kwotą obliczoną według stawki od zysku przed opodatkowaniem

	2016	2015
Zysk przed opodatkowaniem	**6 069**	**1 308**
Podatek dochodowy obliczony odpowiednio w 2016 i 2015 roku według obowiązującej stawki	(1 153)	(249)
Odpis aktualizujący akcje i udziały w jednostkach powiązanych	212	(152)
Korekty dotyczące bieżącego i odroczonego podatku dochodowego z lat poprzednich	(68)	-
Otrzymane dywidendy	308	139
Pozostałe	(4)	2
Podatek dochodowy	**(705)**	**(260)**
Efektywna stawka podatku	**12%**	**20%**

7.1.7.2. Podatek odroczony

	31/12/2015	Podatek odroczony ujęty w wyniku finansowym	Podatek odroczony ujęty w innych całkowitych dochodach	31/12/2016
Aktywa z tytułu podatku odroczonego				
Odpisy aktualizujące wartość aktywów	62	(11)	-	51
Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe	175	(95)	-	80
Niezrealizowane różnice kursowe	46	(12)	-	34
Strata podatkowa	109	(58)	-	51
Wycena instrumentów finansowych	35	(5)	43	73
Pozostałe	54	7	-	61
	481	**(174)**	**43**	**350**
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego				
Ulga inwestycyjna	33	(4)	-	29
Różnice przejściowe dotyczące aktywów trwałych	750	62	-	812
Pozostałe	78	(16)	-	62
	861	**42**	**-**	**903**
	(380)	**(216)**	**43**	**(553)**

7.1.7.3. Podatek dochodowy otrzymany/(zapłacony)

	NOTA	2016	2015
Podatek dochodowy od zysku przed opodatkowaniem	*7.1.7.1*	**(705)**	**(260)**
Zmiana stanu aktywów i zobowiązań z tytułu podatku odroczonego		173	549
Zmiana stanu należności i zobowiązań z tytułu podatku dochodowego		488	1
Podatek odroczony ujęty w innych całkowitych dochodach	*7.1.7.2*	43	(289)
		(1)	**1**

7.2. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

7.2.1. Rzeczowe aktywa trwałe

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Rzeczowe aktywa trwałe

Wartość początkową rzeczowych aktywów trwałych ustala się w cenie nabycia lub w koszcie wytworzenia z uwzględnieniem otrzymanych dotacji do aktywów. Rzeczowe aktywa trwałe wycenia się i wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej sporządzanym na koniec okresu sprawozdawczego w wartości księgowej netto stanowiącej cenę nabycia lub koszt wytworzenia pomniejszony o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, oraz otrzymane dotacje do aktywów.

Koszty istotnych remontów, napraw i okresowych przeglądów są zaliczane do rzeczowych aktywów trwałych.

Rzeczowe aktywa trwałe amortyzuje się metodą liniową, a w uzasadnionych przypadkach metodą naturalną (katalizatory, aktywa z tytułu zagospodarowania i wydobycia zasobów mineralnych).

Poszczególne części składowe rzeczowych aktywów trwałych, których wartość jest istotna w stosunku do wartości całego składnika rzeczowych aktywów trwałych, amortyzowane są oddzielnie, zgodnie z okresem ich użytkowania.

Stosowane są następujące typowe okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych:

Budynki i budowle	*10-40 lat*
Urządzenia techniczne i maszyny	*4-35 lat*
Środki transportu i pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	*2-20 lat*

Metodę amortyzacji, wartość końcową oraz okres użytkowania składnika aktywów weryfikuje się co najmniej na koniec każdego roku. W przypadku wystąpienia takiej konieczności, korekt odpisów amortyzacyjnych dokonuje się w okresach następnych (prospektywnie).

Dotacje

Dotacje są ujmowane, jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki.

Dotacje dotyczące składników aktywów są ujmowane jako pomniejszenie wartości księgowej składnika aktywów i w efekcie zmniejszenie odpisów amortyzacyjnych na przestrzeni okresu użytkowania składnika aktywów.

SZACUNKI

Szacowane okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych

Spółka weryfikuje przewidywane okresy użytkowania składników rzeczowych aktywów trwałych na koniec każdego roku, ze skutkiem od początku roku następnego. Zastosowanie w 2016 roku okresów użytkowania składników rzeczowego majątku trwałego z roku 2015 spowodowałoby zwiększenie amortyzacji o 27 mln PLN.

Remediacja środowiska gruntowo-wodnego

Spółka szacuje poziom kapitalizowanych rezerw dotyczących rzeczowych aktywów trwałych, które w istotnym prawdopodobieństwem są potrzebne na cele remediacji środowiska grutowo-wodnego terenów stacji paliw, terminali paliw, baz paliw i terenów zakładów produkcyjnych.

	Grunty	Budynki i budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu i pozostałe	Środki trwałe w budowie	Razem
Wartość księgowa netto na 01/01/2016						
Wartość księgowa brutto	448	12 095	11 079	752	2 103	**26 477**
Skumulowane umorzenie	-	(5 014)	(6 514)	(410)	-	**(11 938)**
Odpisy aktualizujące	(4)	(149)	(20)	(2)	(13)	**(188)**
Dotacje	-	(1)	(47)	-	-	**(48)**
	444	**6 931**	**4 498**	**340**	**2 090**	**14 303**
zwiększenia/(zmniejszenia) netto						
Nakłady inwestycyjne	-	57	70	5	1 746	1 878
Amortyzacja	-	(439)	(559)	(92)	-	(1 090)
Koszty finansowania zewnętrznego	-	4	5	-	62	71
Odpisy aktualizujące *	1	5	-	(1)	(2)	3
Dotacje	-	1	(5)	-	-	(4)
Pozostałe	2	225	560	52	(888)	(49)
	447	**6 784**	**4 569**	**304**	**3 008**	**15 112**
Wartość księgowa netto na 31/12/2016						
Wartość księgowa brutto	450	12 350	11 520	745	3 023	**28 088**
Skumulowane umorzenie	-	(5 422)	(6 879)	(438)	-	**(12 739)**
Odpisy aktualizujące	(3)	(144)	(20)	(3)	(15)	**(185)**
Dotacje	-	-	(52)	-	-	**(52)**
	447	**6 784**	**4 569**	**304**	**3 008**	**15 112**
Wartość księgowa netto na 01/01/2015						
Wartość księgowa brutto	446	11 289	10 345	742	1 797	**24 619**
Skumulowane umorzenie	-	(4 550)	(6 044)	(355)	-	**(10 949)**
Odpisy aktualizujące	(4)	(154)	(19)	(2)	(12)	**(191)**
Dotacje	-	(1)	(13)	-	-	**(14)**
	442	**6 584**	**4 269**	**385**	**1 785**	**13 465**
zwiększenia/(zmniejszenia) netto						
Nakłady inwestycyjne	-	16	57	6	1 697	1 776
Amortyzacja	-	(431)	(527)	(93)	-	(1 051)
Koszty finansowania zewnętrznego	-	15	12	-	28	55
Odpisy aktualizujące *	-	5	(1)	-	(1)	3
Dotacje	-	-	(34)	-	-	(34)
Pozostałe	2	742	722	42	(1 419)	89
Wartość księgowa netto na 31/12/2015	**444**	**6 931**	**4 498**	**340**	**2 090**	**14 303**

** Zwiększenia/(Zmniejszenia) netto odpisów aktualizujących obejmują utworzenie, odwrócenie, wykorzystanie, reklasyfikacje.*

Stopa kapitalizacji zastosowana do wyliczenia aktywowanych kosztów finansowania zewnętrznego za 2016 rok i za 2015 rok wyniosła odpowiednio 2,68% i 2,63%.
Wartość księgowa brutto w pełni zamortyzowanych rzeczowych aktywów trwałych będących nadal w użytkowaniu na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosła odpowiednio 1 509 mln PLN i 1 392 mln PLN.

7.2.2. Wartości niematerialne

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Wartości niematerialne
Składnik aktywów niematerialnych początkowo wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia i wykazuje w sprawozdaniu finansowym sporządzanym na koniec okresu sprawozdawczego w wartości księgowej netto z uwzględnieniem otrzymanych dotacji.
Wartości niematerialne o określonym okresie użytkowania amortyzuje się metodą liniową począwszy od chwili, gdy są one gotowe do użycia, tzn. od momentu dostosowania składnika aktywów do miejsca i warunków potrzebnych do rozpoczęcia jego funkcjonowania zgodnie z zamierzeniami kierownictwa przez okres odpowiadający szacowanemu okresowi ich użytkowania.
Typowe okresy użytkowania wartości niematerialnych wynoszą od 2 do 10 lat dla oprogramowania oraz od 2 do 15 lat dla koncesji, licencji, praw do patentów oraz podobnych wartości.
Metodę amortyzacji oraz okres użytkowania składnika wartości niematerialnych weryfikuje się co najmniej na koniec każdego roku.

Prawa majątkowe
Główną pozycją praw majątkowych są uprawnienia do emisji CO_2, nie podlegające amortyzacji, które są poddawane analizie pod kątem utraty wartości.
Otrzymane nieodpłatnie uprawnienia ujmuje się i prezentuje w wartościach niematerialnych w korespondencji z przychodami przyszłych okresów w wartości godziwej ustalonej na dzień ich zarejestrowania. Zakupione uprawnienia ujmowane są w cenie nabycia.
Na szacowaną w okresie sprawozdawczym emisję CO_2 tworzy się rezerwę w ciężar kosztów działalności podstawowej (podatki i opłaty).
Dotacje rozlicza się w systematyczny sposób w poszczególnych okresach sprawozdawczych, aby zapewnić współmierność z odnośnymi kosztami, które dotacje mają w zamierzeniu kompensować.
Rozchód uprawnień ujmowany jest według metody FIFO (ang. First In First Out, tzn. Pierwsze Weszło Pierwsze Wyszło) w ramach poszczególnych rodzajów uprawnień (EUA, CER).
Do praw majątkowych zalicza się ponadto certyfikaty energetyczne.

SZACUNKI

Szacowane okresy użytkowania wartości niematerialnych

Spółka weryfikuje okresy użytkowania składników wartości niematerialnych na koniec każdego roku, ze skutkiem od początku roku następnego. Zastosowanie w 2016 roku okresów użytkowania składników wartości niematerialnych z 2015 roku nie spowodowałoby istotnych zmian kosztów amortyzacji.

Zmiana stanu pozostałych wartości niematerialnych

	Patenty, znaki towarowe i licencje	Prawa majątkowe	Pozostałe	Razem
Wartość księgowa netto na 01/01/2016				
Wartość księgowa brutto	602	753	93	**1 448**
Skumulowane umorzenie	(405)	-	(21)	**(426)**
Odpisy aktualizujące	(3)	(57)	-	**(60)**
	194	**696**	**72**	**962**
zwiększenia/(zmniejszenia) netto				
Nakłady inwestycyjne	34	-	-	34
Amortyzacja	(40)	-	(10)	(50)
Pozostałe *	13	(90)	(16)	(93)
	201	**606**	**46**	**853**
Wartość księgowa netto na 31/12/2016				
Wartość księgowa brutto	646	663	77	**1 386**
Skumulowane umorzenie	(442)	-	(31)	**(473)**
Odpisy aktualizujące	(3)	(57)	-	**(60)**
	201	**606**	**46**	**853**
Wartość księgowa netto na 01/01/2015				
Wartość księgowa brutto	567	114	98	**779**
Skumulowane umorzenie	(374)	-	(11)	**(385)**
Odpisy aktualizujące	(3)	(57)	-	**(60)**
	190	**57**	**87**	**334**
zwiększenia/(zmniejszenia) netto				
Nakłady inwestycyjne	36	-	-	36
Amortyzacja	(37)	-	(10)	(47)
Pozostałe *	5	639	(5)	639
Wartość księgowa netto na 31/12/2015	**194**	**696**	**72**	**962**

* *Pozostałe zwiększenia/(zmniejszenia) praw majątkowych w wartości księgowej netto obejmują głównie rozliczenie transakcji terminowych, nieodpłatne nabycie, sprzedaż oraz rozliczenie praw za 2015 rok i za 2014 rok.*

Wartość księgowa brutto w pełni zamortyzowanych wartości niematerialnych będących nadal w użytkowaniu na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosła odpowiednio 199 mln PLN oraz 153 mln PLN.

7.2.2.1. Prawa majątkowe

Zmiana stanu posiadanych uprawnień do emisji CO_2 za 2016 rok

	Ilość (w tys. ton)	Wartość
01/01/2016	26 031	695
Otrzymane nieodpłatnie	3 805	86
Rozliczenie emisji za 2015 rok	(6 554)	(211)
Zakup/(Sprzedaż) netto	3 263	70
Przeniesione na aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	(2 007)	(42)
	24 538	**598**
Emisja CO_2 w 2016 roku	6 389	170

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość rynkowa jednego uprawnienia wyniosła 28,93 PLN (co odpowiada 6,54 EUR według kursu na dzień 31 grudnia 2016 roku) (źródło: www.theice.com).

Spółka na dzień 31 grudnia 2016 roku ujęła w pozycji prawa majątkowe uprawnienia do energii kolorowych w kwocie 8 mln PLN. W 2016 roku Spółka otrzymała nieodpłatnie uprawnienia do energii kolorowych w kwocie 94 mln PLN.
Dodatkowo w pozycji należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności Spółka ujęła należne prawa majątkowe do emisji CO_2 w kwocie 11 mln PLN oraz do energii kolorowych w kwocie 3 mln PLN (nota 7.2.5.2.).
Ponadto Spółka na dzień 31 grudnia 2016 roku ujęła w pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży prawa majątkowe do emisji CO_2 w kwocie 158 mln PLN oraz uprawnienia do energii kolorowych w kwocie 52 mln PLN.

7.2.3. Akcje i udziały w jednostkach powiązanych

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Inwestycje w jednostkach powiązanych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym
Inwestycje w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, niezaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży (bądź niewchodzące w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży zgodnie z MSSF 5), ujmuje się w cenie nabycia z uwzględnieniem odpisów dotyczących utraty wartości.

	Siedziba	31/12/2016	31/12/2015	Udział Spółki w kapitale zakładowym / w ogólnej liczbie głosów na 31/12/2016	Udział Spółki w kapitale zakładowym / w ogólnej liczbie głosów na 31/12/2015	Podstawowa działalność
Jednostki zależne i współkontrolowane						
AB ORLEN Lietuva	Litwa – Juodeikiai	1 985	835	100,00%	100,00%	przerób ropy naftowej, wytwarzanie produktów rafineryjnych oraz sprzedaż hurtowa
ORLEN Upstream Sp. z o.o.	Polska - Warszawa	1 846	1 672	100,00%	100,00%	poszukiwanie i rozpoznanie złóż węglowodorów, prowadzenie wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego
UNIPETROL a.s.	Republika Czeska – Praha	1 813	1 813	62,99%	62,99%	zarządzanie aktywami Grupy Unipetrol
ORLEN Deutschland GmbH	Niemcy – Elmshorn	504	504	100,00%	100,00%	zarządzanie aktywami i sprzedaż detaliczna paliw
Basell ORLEN Polyolefins Sp. z o.o.	Polska – Płock	454	454	50,00%	50,00%	produkcja, dystrybucja i sprzedaż poliolefin
Anwil S.A.	Polska – Włocławek	399	399	100,00%	100,00%	wytwarzanie nawozów azotowych, tworzyw sztucznych i chemikaliów
ORLEN Południe S.A.	Polska – Trzebinia	245	245	100,00%	100,00%	przerób ropy naftowej, produkcja i sprzedaż paliw i olejów
ORLEN Paliwa Sp. z o.o.	Polska – Widełka	145	145	100,00%	100,00%	handel paliwami płynnymi, wytwarzanie, magazynowanie i przechowywanie paliw gazowych
ORLEN Oil Sp. z o.o.	Polska – Kraków	128	161	100,00%	100,00%	produkcja, dystrybucja i sprzedaż olejów smarowych, płynów eksploatacyjnych
ORLEN Asfalt Sp. z o.o.	Polska – Płock	90	90	100,00%	100,00%	produkcja i sprzedaż asfaltów drogowych oraz specyfików asfaltowych
Pozostałe jednostki zależne		412	364			
Zwrotne dopłaty do kapitału jednostek zależnych, w tym:		**884**	**886**			
ORLEN Upstream Sp. z o.o.		*836*	*836*			
		8 905	**7 568**			

Odpisy aktualizujące akcje i udziały w jednostkach powiązanych na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosły odpowiednio 8 354 mln PLN i 9 471 mln PLN i dotyczą głównie utraty wartości akcji AB ORLEN Lietuva. Dodatkowe informacje dotyczące utraty wartości zostały przedstawione w nocie 7.2.4.

7.2.4. Utrata wartości aktywów trwałych

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Utrata wartości aktywów trwałych
Na koniec okresu sprawozdawczego Spółka ocenia, czy istnieją przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości lub odwrócenie odpisu aktualizującego któregoś ze składników aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne (tzw. CGU – cash generating unit).
Aktywa, które samodzielnie nie generują przepływów pieniężnych, grupuje się na najniższym poziomie, na jakim powstają przepływy pieniężne niezależne od przepływów z innych aktywów (CGU). Wartość odzyskiwalna ustalana jest na poziomie CGU, do którego dany składnik aktywów należy.
Utworzenie i odwrócenie odpisów aktualizujących wartość rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych ujmuje się w pozostałej działalności operacyjnej.

SZACUNKI

Utrata wartości aktywów trwałych
Zarząd dokonuje oceny, czy istnieją przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości pojedynczych składników aktywów lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Wystąpienie przesłanki wskazującej na możliwość utraty wartości wymaga oszacowania wartości odzyskiwalnej.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka zidentyfikowała przesłanki do przeprowadzenia testów na utratę wartości aktywów zgodnie z MSR 36 – utrata wartości aktywów związane z przyjęciem w dniu 15 grudnia 2016 roku przez Zarząd i Radę Nadzorczą Spółki Strategii Grupy ORLEN na lata 2017-2021 („Strategia").

Założenia Strategii Grupy ORLEN obejmują między innymi wzrost gospodarczy na kluczowych rynkach działalności Grupy ORLEN, wzrost cen ropy wynikający z konieczności zastępowania naturalnych spadków wydobycia przez produkcje z coraz droższych źródeł oraz ograniczenia inwestycji w ostatnich latach, stabilizację marży downstream na poziomie niższym niż obserwowany w ostatnich 2 latach oraz dalszy wzrost presji regulacyjnej, zwłaszcza w zakresie gospodarki niskoemisyjnej i ochrony środowiska. Założenia makroekonomiczne zostały wypracowane w oparciu o dostępne na rynku źródła wiedzy branżowych agencji analitycznych, prognozy analityków bankowych, wiedzy eksperckiej Grupy ORLEN.

Testy zostały przeprowadzone w oparciu o stan aktywów Spółki na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz przepływy pieniężne netto prognozowane w zatwierdzonym w ramach Strategii Planie Średnioterminowym na lata 2017-2021, dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stóp dyskontowych wyliczonych jako średnioważony koszt zaangażowania kapitału własnego i obcego, przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, odzwierciedlających bieżące rynkowe oszacowania wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka typowe dla wycenianych aktywów.
Źródła wskaźników makroekonomicznych niezbędnych do określenia stopy dyskonta stanowiły publikacje prof. Aswatha Damodarana (źródło: http://pages.stern.nyu.edu), notowania obligacji rządowych oraz agencji rządowych dostępne na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne
Stopy dyskonta zastosowane w ramach testów odpowiednio do zdefiniowanych głównych ośrodków generowania przepływów pieniężnych w PKN ORLEN S.A. to dla CGU Rafineria 10,50%, CGU Petrochemia 11,93%, CGU Detal 9,57%, CGU Energetyka 6,73%. Okresy życia przyjęte do testów to odpowiednio dla CGU Rafineria, Petrochemia i Energetyka 25 lat, dla CGU Detal 15 lat. Po okresie objętym Planem Średnioterminowych na lata 2017-2021 przyjęto stałą stopę wzrostu przepływów pieniężnych oszacowaną dla Polski na poziomie długoterminowej inflacji w wysokości 1,38%.

Spółka na dzień 31 grudnia 2016 roku nie stwierdziła utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych.

Akcje i udziały
Dla celów badania utraty wartości akcji i udziałów każda jednostka powiązana została potraktowana jako oddzielna jednostka generująca przepływy pieniężne.
Wyceny przeprowadzono na bazie przepływów pieniężnych netto prognozowanych w zatwierdzonym w ramach Strategii Planie Średnioterminowym na lata 2017-2021 oraz określeniu wartości rezydualnej dyskontowanych do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu bazowej stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedlała bieżące rynkowe oszacowane wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla wycenianych aktywów. W kalkulacjach uwzględniono zmiany kapitału pracującego netto oraz wartość długu netto.

W wyniku analiz przeprowadzonych na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka dokonała odwrócenia odpisu aktualizującego wartości inwestycji w akcje AB Orlen Lietuva w wysokości 1 150 mln PLN oraz utworzenia odpisu aktualizującego wartość inwestycji w udziały Orlen Oil w wysokości (33) mln PLN. Stopy dyskonta dla wyceny akcji AB ORLEN Lietuva to 11,13% i dla udziałów w Orlen Oil 9,57%.

Analiza wrażliwości wartości użytkowej akcji w Orlen Lietuva na dzień 31 grudnia 2016

w mln PLN — EBITDA

STOPA DYSKONTA: zmiana	-5%	0%	5%
- 0.5 p.p.	*zmniejszenie odwrócenia* (100)	*zwiększenie odwrócenia* 40	*zwiększenie odwrócenia* 180
0.0 p.p.	*zmniejszenie odwrócenia* (135)	-	*zwiększenie odwrócenia* 135
+ 0.5 p.p.	*zmniejszenie odwrócenia* (168)	*zmniejszenie odwrócenia* (37)	*zwiększenie odwrócenia* 93

Analiza wrażliwości wartości użytkowej udziałów w Orlen Oil na dzień 31 grudnia 2016

w mln PLN — EBITDA

STOPA DYSKONTA: zmiana	-5%	0%	5%
- 0.5 p.p.	*zmniejszenie odpisu* (12)	*zmniejszenie odpisu* (4)	*zmniejszenie odpisu* (33)
0.0 p.p.	*zwiększenie odpisu* 20	-	*zmniejszenie odpisu* (20)
+ 0.5 p.p.	*zwiększenie odpisu* 16	*zwiększenie odpisu* 4	*zmniejszenie odpisu* (5)

Spółka na dzień 31 grudnia 2015 roku nie stwierdziła przesłanek utraty wartości aktywów rzeczowych i wartości niematerialnych.

W 2015 roku zidentyfikowano przesłanki utraty wartości aktywów z tytułu zagospodarowania i wydobycia zasobów mineralnych w ORLEN Upstream Canada Ltd. („ORLEN Upstream") należącej do Grupy ORLEN Upstream wchodzącej w skład Grupy Kapitałowej ORLEN („Grupa ORLEN", „Grupa", „Grupa Kapitałowa"). Obniżeniu uległy kapitały własne Grupy ORLEN Upstream a w konsekwencji w PKN ORLEN utworzono odpis z tytułu utraty wartości dopłat do kapitału Orlen Upstream (jednostki dominującej Grupy ORLEN Upstream) w wysokości (365) mln PLN. Ponadto w wyniku zawężenia obszaru poszukiwań i określenia najbardziej perspektywicznych obszarów dalszych poszukiwań węglowodorów w Polsce dokonano odpisu z tytułu utraty wartości dopłat do kapitału Orlen Upstream w wysokości (417) mln PLN.

Wpływ utworzenia odpisów aktualizujących wartość akcji i udziałów w jednostkach powiązanych na wynik finansowy w 2015 roku wyniósł (800) mln PLN.

7.2.5. Kapitał pracujący

	NOTA	Zapasy	Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	Kapitał pracujący*
31/12/2015		7 715	4 286	6 651	5 350
31/12/2016		7 309	6 561	8 850	5 020
Zmiana kapitału pracującego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		**406**	**(2 275)**	**2 199**	**330**
Korekty		**1**	**(286)**	**457**	**172**
Zmiana stanu praw majątkowych i zaliczek na niefinansowe aktywa trwałe	*7.2.5.2*	*-*	*(292)*	*-*	*(292)*
Zmiana stanu zobowiązań inwestycyjnych	*7.2.5.3*	*-*	*-*	*485*	*485*
Pozostałe		*1*	*6*	*(28)*	*(21)*
Zmiana kapitału pracującego w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		**407**	**(2 561)**	**2 656**	**502**

* Kapitał pracujący: Zapasy + Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności - Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

7.2.5.1. Zapasy

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zapasy
Zapasy, w tym zapasy obowiązkowe są to produkty, półprodukty i produkty w toku, towary i materiały.

Produkty, półprodukty i produkty w toku wycenia się na moment początkowego ujęcia według kosztu wytworzenia. Przez koszty wytworzenia należy rozumieć koszty wsadu i koszty przerobu produktów, półproduktów i produktów w toku przypadające na okres ich wytworzenia. Koszty wytworzenia obejmują także alokację pośrednich kosztów produkcji, ustalonych dla normalnego poziomu produkcji.
Produkty, półprodukty i produkty w toku wycenia się na koniec okresu sprawozdawczego według kosztu wytworzenia lub według wartości netto możliwej do uzyskania, w zależności od tego, która z kwot jest niższa.
Rozchody produktów, półproduktów i produktów w toku ujmuje się według średniowaźonych kosztów ich wytworzenia. Towary i materiały wycenia się na moment początkowego ujęcia w cenie nabycia natomiast na koniec okresu sprawozdawczego w cenie nabycia lub według wartości netto możliwej do uzyskania, w zależności od tego, która z kwot jest niższa.
Rozchody towarów i materiałów ujmuje się według cen średniowaźonych nabycia.
Wartość początkowa zapasów jest korygowana o zyski lub straty z tytułu rozliczenia instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ich dotyczących.
Testy sprawdzające utratę wartości poszczególnych pozycji zapasów przeprowadza się na bieżąco w trakcie okresu sprawozdawczego. Przecenie do poziomu cen sprzedaży netto możliwych do uzyskania podlegają zapasy, które utraciły swoje cechy użytkowe, przydatność lub spadły ich ceny sprzedaży. Wartości materiałów przeznaczonych do wykorzystania w procesie produkcji nie odpisuje się poniżej ceny nabycia, jeżeli oczekuje się, że produkty, do produkcji których będą wykorzystane, zostaną sprzedane za kwoty wyższe lub równe kosztom wytworzenia.
Jeżeli jednak koszt wytworzenia produktów będzie wyższy od wartości netto możliwej do uzyskania, wartość materiałów odpisuje się do poziomu wartości netto możliwej do uzyskania.
Utworzenie i odwrócenie odpisów aktualizujących wartość zapasów ujmuje się w koszcie własnym sprzedaży.

SZACUNKI

Wartości netto możliwe do uzyskania ze sprzedaży zapasów
Ustalenie odpisów wartości zapasów wymaga oszacowania ich wartości netto możliwych do uzyskania bazując na najbardziej aktualnych cenach sprzedaży na moment dokonania szacunków.

	31/12/2016	31/12/2015
Materiały	4 496	4 400
Półprodukty i produkty w toku	629	483
Produkty gotowe	1 891	2 645
Towary	293	187
Zapasy netto	**7 309**	**7 715**
Odpisy aktualizujące wartość zapasów do wartości netto możliwej do uzyskania	7	29
Zapasy brutto	**7 316**	**7 744**

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość zapasów obowiązkowych w Spółce wyniosła odpowiednio 3 739 mln PLN i 4 230 mln PLN.

Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów do wartości netto możliwej do uzyskania

	2016	2015
Stan na początek okresu	29	522
Utworzenie	28	47
Odwrócenie	(43)	(38)
Wykorzystanie	(7)	(502)
	7	**29**

7.2.5.2. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Należności
Należności, w tym należności z tytułu dostaw i usług, wycenia się na dzień ich powstania w wartości godziwej, a następnie według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości należności tworzone są w oparciu o indywidualne analizy z uwzględnieniem wartości posiadanych zabezpieczeń oraz możliwości kompensat wzajemnych wierzytelności.
Utworzenie i odwrócenie odpisów aktualizujących wartość należności ujmowane jest w pozostałej działalności operacyjnej dla należności głównych oraz w działalności finansowej dla odsetek za nieterminową płatność.

SZACUNKI

Utrata wartości należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności
Zarząd dokonuje oceny, czy istnieją przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości należności uwzględniając przyjęte procedury wewnętrzne, w tym biorąc pod uwagę indywidualnie oceny kontrahentów pod kątem ryzyka kredytowego.

	NOTA	31/12/2016	31/12/2015
Dostawy i usługi		6 068	3 558
Pozostałe		59	9
Aktywa finansowe		**6 127**	**3 567**
Podatek akcyzowy i opłata paliwowa		106	103
Inne podatki, cła, ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia		70	76
Zaliczki na niefinansowe aktywa trwałe		118	374
Prawa majątkowe		14	50
Zaliczki na dostawy		26	17
Rozliczenia międzyokresowe czynne		100	99
Aktywa niefinansowe		**434**	**719**
Należności netto		**6 561**	**4 286**
Odpis aktualizujący wartość należności	7.2.5.2.2	264	270
Należności brutto		**6 825**	**4 556**

Podział aktywów finansowych denominowanych w walutach obcych został zaprezentowany w nocie 7.3.5.2. Podział należności od jednostek powiązanych przedstawiono w nocie 7.4.7.

7.2.5.2.1. Analiza wiekowa należności

W oparciu o analizę sald należności dokonano podziału kontrahentów:
- Grupa I – kontrahenci z bardzo dobrą lub dobrą historią współpracy w danym roku,
- Grupa II – pozostali kontrahenci.

Podział należności nieprzeterminowanych

	NOTA	31/12/2016	31/12/2015
Grupa I		5 090	2 469
Grupa II		878	973
	7.2.5.2	**5 968**	**3 442**

Podział należności przeterminowanych, dla których na koniec okresu sprawozdawczego nie nastąpiła utrata wartości

	NOTA	31/12/2016	31/12/2015
do 1 miesiąca		133	92
powyżej 1 do 3 miesięcy		21	29
powyżej 3 do 6 miesięcy		2	2
powyżej 6 do 12 miesięcy		1	2
powyżej roku		2	-
	7.2.5.2	**159**	**125**

7.2.5.2.2. Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności

	2016	2015
Stan na początek okresu	270	293
Utworzenie	14	18
Odwrócenie	(8)	(16)
Wykorzystanie	(12)	(25)
	264	**270**

7.2.5.3. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zobowiązania
Zobowiązania, w tym zobowiązania z tytułu dostaw i usług, wycenia się na dzień ich powstania w wartości godziwej, a następnie według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

	31/12/2016	31/12/2015
Dostawy i usługi	5 527	3 329
Zobowiązania inwestycyjne	719	1 204
Leasing finansowy	23	21
Pozostałe	86	106
Zobowiązania finansowe	**6 355**	**4 660**
Wynagrodzenia	117	109
Podatek akcyzowy i opłata paliwowa	1 374	1 126
Podatek od towarów i usług	886	641
Inne podatki, cła, ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	77	60
Rozliczenia międzyokresowe bierne z tytułu urlopów pracowniczych	32	29
Pozostałe	9	26
Zobowiązania niefinansowe	**2 495**	**1 991**
	8 850	**6 651**

Podział zobowiązań finansowych denominowanych w walutach obcych został zaprezentowany w nocie 7.3.5.2. Podział zobowiązań od jednostek powiązanych przedstawiono w nocie 7.4.7.
Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku w Spółce nie wystąpiły istotne zobowiązania przeterminowane.

7.2.6. Dług netto i zarządzanie kapitałem

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Dług netto
Spółka definiuje dług netto jako: długoterminowe i krótkoterminowe kredyty, pożyczki i obligacje pomniejszone o środki pieniężne.
Spółka posiada środki pieniężne obejmujące gotówkę w kasie i na rachunkach bankowych. Wycenę i rozchód środków pieniężnych w walutach obcych ustala się przy zastosowaniu metody FIFO (ang. First In First Out, tzn. Pierwsze Weszło Pierwsze Wyszło).

Zmiana stanu długu netto

	31/12/2016	31/12/2015
Stan na początek okresu	8 278	6 667
kredyty, pożyczki i obligacje	*9 242*	*10 142*
środki pieniężne	*(964)*	*(3 475)*
zmiany pieniężne długu netto	(2 029)	1 592
(zwiększenie) / zmniejszenie netto stanu środków pieniężnych	*(1 591)*	*2 517*
zaciągnięcia / (spłaty) netto kredytów, pożyczek i obligacji	*(752)*	*(966)*
zrealizowane różnice kursowe ujęte w rachunku zysków lub strat	*314*	*41*
zmiany niepieniężne długu netto	26	19
niezrealizowane różnice kursowe ujęte w rachunku zysków lub strat	*(58)*	*32*
różnice kursowe z przeliczenia środków pieniężnych	*(8)*	*(6)*
wycena	*45*	*(4)*
rozliczenie instrumentów zabezpieczających kredyty	*47*	*(3)*
	6 275	**8 278**

7.2.6.1. Kredyty, pożyczki i obligacje

	Długoterminowe		Krótkoterminowe		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Kredyty	653	3 973	104	240	757	4 213
Pożyczki	5 536	2 135	42	593	5 578	2 728
Obligacje	1 314	2 017	1 189	284	2 503	2 301
	7 503	**8 125**	**1 335**	**1 117**	**8 838**	**9 242**

Spółka opiera swoje finansowanie o stałe i zmienne stopy procentowe. W zależności od waluty finansowania są to odpowiednie stopy międzybankowe powiększone o marżę. Marża odzwierciedla ryzyko związane z finansowaniem Spółki oraz zależna jest, w przypadku niektórych umów o charakterze długoterminowym, od poziomu wskaźnika długu netto / EBITDA.
W dniu 10 marca 2017 roku PKN ORLEN dokonał wcześniejszej spłaty kredytu długoterminowego w kwocie 763 mln PLN wraz z należnymi odsetkami, termin spłaty kredytu zgodnie z umową przypadał na 2025 rok. Umowa kredytowa umożliwiała przedterminową spłatę na wniosek pożyczkobiorcy.

7.2.6.1.1. Kredyty

- w podziale na waluty (w przeliczeniu na PLN) / według rodzaju stopy procentowej

	31/12/2016	31/12/2015
PLN - WIBOR	757	805
EUR - EURIBOR	-	2 823
USD - LIBOR	-	585
	757	**4 213**

Na dzień 31 grudnia 2016 roku niewykorzystane otwarte linie kredytowe powiększone o należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności (nota 7.2.5.2) oraz środki pieniężne przewyższały zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania (nota 7.2.5.3) o 9 595 mln PLN.
Spółka zabezpiecza częściowo przepływy pieniężne związane z płatnościami odsetkowymi dotyczącymi zewnętrznego finansowania w EUR i USD wykorzystując w tym celu swapy procentowe (IRS).
W okresie objętym niniejszym jednostkowym sprawozdaniem finansowym ani po dniu sprawozdawczym nie wystąpiły przypadki niewywiązania się ze spłaty kapitału bądź odsetek z tytułu kredytów.

7.2.6.1.2. Pożyczki

- w podziale na waluty (w przeliczeniu na PLN) / według rodzaju stopy procentowej

	31/12/2016	31/12/2015
EUR - oprocentowanie stałe	5 536	2 135
EUR - EONIA	-	554
USD - LIBOR	42	39
	5 578	**2 728**

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku odpowiednio kwota 5 536 mln PLN i 2 135 mln PLN dotyczyła pożyczek zaciągniętych od ORLEN Capital AB. W okresie objętym niniejszym jednostkowym sprawozdaniem finansowym ani po dniu sprawozdawczym nie wystąpiły przypadki niewywiązania się ze spłaty kapitału bądź odsetek z tytułu pożyczek lub naruszenia innych warunków umów pożyczek.

7.2.6.1.3. Obligacje

- w podziale na waluty (w przeliczeniu na PLN)

	31/12/2016	31/12/2015
PLN	2 503	2 301
	2 503	**2 301**

- według rodzaju stopy procentowej

	Obligacje o zmiennym oprocentowaniu		Obligacje o stałym oprocentowaniu		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Wartość nominalna	1 900	1 900	587	385	2 487	2 285
Wartość księgowa	1 916	1 916	587	385	2 503	2 301

	Wartość nominalna	Data subskrypcji	Termin wykupu	Stopa bazowa	Marża	Rating
Seria A	200	28.05.2013	28.05.2017	6M WIBOR	1,50%	A - (pol)
Seria B	200	03.06.2013	03.06.2017	6M WIBOR	1,50%	A - (pol)
Seria C	200	06.11.2013	06.11.2017	6M WIBOR	1,40%	A - (pol)
Seria D	100	14.11.2013	14.11.2017	6M WIBOR	1,30%	A - (pol)
Seria E	200	02.04.2014	02.04.2018	6M WIBOR	1,30%	A - (pol)
Seria F	100	09.04.2014	09.04.2020	Oprocentowanie stałe 5%		A - (pol)
Obligacje detaliczne	**1 000**					
Obligacje korporacyjne	1 000	27.02.2012	27.02.2019	6M WIBOR	1,60%	-
	2 000					

Ponadto na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku wartość nominalna wyemitowanych obligacji krótkoterminowych na rzecz spółek Grupy wyniosła odpowiednio 487 mln PLN i 285 mln PLN.
Różnica pomiędzy wartością nominalną obligacji, a ich wartością księgową wynika z wyceny obligacji według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej oraz dyskonta.

7.2.6.2. Polityka zarządzania kapitałem własnym

Zarządzanie kapitałem własnym prowadzone jest w skali Grupy i ma na celu zapewnienie zdolności Grupy do kontynuowania działalności przy jednoczesnej maksymalizacji rentowności dla akcjonariuszy.
Monitorowane są w szczególności następujące wskaźniki:
– dźwignia finansowa netto Grupy - na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku wskaźnik wyniósł odpowiednio 11,5% oraz 28,1%;

– poziom dywidendy przypadającej na akcje zwykłe – uzależniony jest od sytuacji finansowej Grupy. W roku 2016 roku oraz w 2015 roku wypłacono dywidendę odpowiednio w kwotach 2 PLN na akcję oraz 1,65 PLN na akcję.

7.2.7. Kapitał własny

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Kapitał

Kapitał podstawowy
Kapitał wniesiony przez akcjonariuszy wykazywany według wartości nominalnej, w wysokości zgodnej z aktem założycielskim Jednostki Dominującej oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.
Kapitał podstawowy na dzień 31 grudnia 1996 roku, na podstawie MSR 29 § 24 i 25, został przeszacowany w oparciu o miesięczne wskaźniki wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych.

Kapitał z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej
Tworzony z nadwyżki ceny emisyjnej akcji powyżej ich wartości nominalnej pomniejszonej o koszty tej emisji. Kapitał z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej na dzień 31 grudnia 1996 roku, na podstawie MSR 29 § 24 i 25, został przeszacowany w oparciu o miesięczne wskaźniki wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych.

Kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń
Wynika z wyceny i z rozliczenia instrumentów zabezpieczających spełniających wymogi rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

Zyski zatrzymane
obejmują:
- *kapitał zapasowy tworzony i wykorzystywany zgodnie z Ustawą Kodeks Spółek Handlowych,*
- *zyski i straty aktuarialne dotyczące świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia,*
- *zysk/stratę bieżącego okresu sprawozdawczego,*
- *pozostałe kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa.*

7.2.7.1. Kapitał podstawowy

	31/12/2016	31/12/2015
Kapitał zakładowy	535	535
Korekta z tytułu przeszacowania kapitału zakładowego	523	523
	1 058	**1 058**

Kapitał zakładowy Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN S.A. zgodnie z Krajowym Rejestrem Sądowym wynosi na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku 535 mln PLN i podzielony jest na 427 709 061 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1,25 PLN każda.

Liczba wyemitowanych akcji				
Seria A	Seria B	Seria C	Seria D	Razem
336 000 000	6 971 496	77 205 641	7 531 924	**427 709 061**

Każda nowa emisja akcji w Polsce jest oznaczana jako kolejna seria. Akcje wszystkich powyższych serii mają takie same prawa.

Struktura akcjonariatu

	Liczba akcji / głosów	Wartość nominalna akcji (w PLN)	Udział w kapitale podstawowym
Skarb Państwa	117 710 196	147 137 745	27,52%
Nationale-Nederlanden OFE*	35 590 112	44 487 640	8,32%
Aviva OFE*	30 000 000	37 500 000	7,01%
Pozostali	244 408 753	305 510 941	57,15%
	427 709 061	**534 636 326**	**100,00%**

* *Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy PKN ORLEN S.A. z dnia 24 stycznia 2017 roku.*

7.2.7.2. Kapitał z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej

	31/12/2016	31/12/2015
Kapitał z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	1 058	1 058
Korekta z tytułu przeszacowania kapitału z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	169	169
	1 227	**1 227**

7.2.7.3. Kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń

	NOTA	2016	2015
Stan na początek okresu		(143)	(1 370)
wartość brutto		*(176)*	*(1 691)*
podatek odroczony		*33*	*321*
Składniki innych całkowitych dochodów		(227)	1 515
rozliczenie instrumentów zabezpieczających brutto, w tym:		*152*	*1 928*
przychody ze sprzedaży		*(17)*	*(226)*
koszt własny sprzedaży		*98*	*212*
różnice kursowe		*47*	*(50)*
zapasy		*13*	*1 972*
wycena instrumentów zabezpieczających brutto		*(440)*	*(413)*
rozliczenie instrumentów - brak pozycji zabezpieczanej		*61*	*-*
Podatek odroczony od rozliczenia i wyceny instrumentów zabezpieczających	*7.1.7.2*	43	(288)
		(327)	**(143)**
wartość brutto		*(403)*	*(176)*
podatek odroczony		*76*	*33*

W dniu 30 czerwca 2016 roku, dokonano spłaty transzy kredytu, w przypadku którego stosowano rachunkowość zabezpieczeń przepływów odsetkowych. W związku z tym dalsza wycena instrumentów ujmowana jest w wyniku finansowym, zaś część efektywna wyceny na dzień spłaty została zatrzymana na kapitale w kwocie (106) mln PLN. W momencie wystąpienia oczekiwanych przepływów pieniężnych, kwota ta zostanie rozliczona jako korekta kosztów odsetkowych.

7.2.7.4. Zyski zatrzymane

	31/12/2016	31/12/2015
Kapitał zapasowy	14 049	13 856
Pozostałe kapitały	830	830
Kapitał wynikający z połączenia jednostek pod wspólną kontrolą	(29)	(29)
Zyski i straty aktuarialne	(4)	(1)
Zysk netto okresu	5 364	1 048
	20 210	**15 704**

7.2.7.5. Propozycja podziału zysku Spółki za 2016 rok

Polityka dywidendowa zakłada stopniowe zwiększanie poziomu dywidendy na akcję z uwzględnieniem realizacji strategicznych celów finansowych oraz prognoz dotyczących sytuacji makroekonomicznej. Metoda ta nie wiąże dywidendy z zyskiem netto, który w obszarze działalności Grupy ORLEN podlega dużej zmienności i może zawierać elementy o charakterze niegotówkowym, takie jak przeszacowanie wartości aktywów, zapasów czy kredytów zniekształcając obraz bieżącej sytuacji finansowej Grupy.
Uwzględniając sytuację płynnościową i realizację strategicznych celów finansowych, Zarząd PKN ORLEN rekomenduje przeznaczenie zysku netto PKN ORLEN za rok 2016 w kwocie 5 364 455 552,64 PLN w następujący sposób: kwotę 1 283 127 183 PLN przeznaczyć na wypłatę dywidendy (3 PLN na 1 akcję), zaś pozostałą kwotę, tj. 4 081 328 369,64 PLN na kapitał zapasowy. Zarząd PKN ORLEN proponuje dzień 14 lipca 2017 roku jako dzień dywidendy oraz 4 sierpnia 2017 roku jako termin wypłaty dywidendy. Rekomendacja Zarządu zostanie przedstawiona Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu PKN ORLEN, które podejmie ostateczną decyzję w tej kwestii.

7.2.7.6. Podział zysku za 2015 rok

Na podstawie art. 395 § 2 pkt. 2 Kodeksu spółek handlowych oraz § 7 ust. 7 pkt. 3 Statutu Spółki Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKN ORLEN S.A. w dniu 3 czerwca 2016 roku, po zapoznaniu się z wnioskiem Zarządu, postanowiło przeznaczyć zysk netto PKN ORLEN za rok 2015 w kwocie 1 047 519 491,84 PLN w następujący sposób: kwotę 855 418 122 PLN przeznaczyć na wypłatę dywidendy (2 PLN na 1 akcję), zaś pozostałą kwotę, tj. 192 101 369,84 PLN na kapitał zapasowy.

7.2.8. Instrumenty wbudowane i zabezpieczające oraz pozostałe aktywa i zobowiązania

Instrumenty wbudowane i zabezpieczające oraz pozostałe aktywa

	Długoterminowe		Krótkoterminowe		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne	66	135	57	678	123	813
forwardy walutowe	*12*	*45*	*32*	*73*	*44*	*118*
swapy towarowe	*54*	*90*	*25*	*605*	*79*	*695*
Wbudowane instrumenty pochodne	-	-	-	1	-	1
swapy walutowe	*-*	*-*	*-*	*1*	*-*	*1*
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	**66**	**135**	**57**	**679**	**123**	**814**
Pozostałe aktywa finansowe	38	44	1 212	109	1 250	153
pożyczki udzielone	*38*	*44*	*1 066*	*20*	*1 104*	*64*
cash pool	*-*	*-*	*29*	*31*	*29*	*31*
należności z tytułu rozliczonych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	*-*	*-*	*117*	*58*	*117*	*58*
Pozostałe atywa niefinansowe	135	134	-	-	135	134
prawa wieczystego użytkowania gruntów	*95*	*94*	*-*	*-*	*95*	*94*
aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	*40*	*40*	*-*	*-*	*40*	*40*
Pozostałe aktywa	**173**	**178**	**1 212**	**109**	**1 385**	**287**

Instrumenty wbudowane i zabezpieczające oraz pozostałe zobowiązania

	Długoterminowe		Krótkoterminowe		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne	190	239	287	760	477	999
swapy procentowe	-	92	-	-	-	92
swapy towarowe	28	48	139	749	167	797
swapy walutowo - procentowe	120	99	31	-	151	99
forwardy walutowe	42	-	117	11	159	11
Instrumenty pochodne niewyznaczone dla celów rachunkowości zabezpieczeń	90	-	-	-	90	-
swapy procentowe	90	-	-	-	90	-
Wbudowane instrumenty pochodne	-	-	2	2	2	2
swapy walutowe	-	-	2	2	2	2
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	**280**	**239**	**289**	**762**	**569**	**1 001**
Pozostałe zobowiązania finansowe	213	398	498	647	711	1 045
zobowiązania z tytułu rozliczonych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	-	-	103	92	103	92
zobowiązania inwestycyjne	111	299	-	-	111	299
leasing finansowy	102	99	-	-	102	99
cash pool	-	-	395	555	395	555
Pozostałe zobowiązania	**213**	**398**	**498**	**647**	**711**	**1 045**

7.2.9. Rezerwy

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Rezerwy

Rezerwy tworzy się w wysokości stanowiącej najbardziej wiarygodny szacunek nakładów niezbędnych do wypełnienia obowiązku obecnego na koniec okresu sprawozdawczego.

Ryzyko środowiskowe

Spółka tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu kosztów rekultywacji skażonego środowiska gruntowo-wodnego lub eliminacji szkodliwych substancji w przypadku występowania prawnego lub zwyczajowo oczekiwanego obowiązku wykonania tych czynności. Wysokość rezerw podlega okresowej weryfikacji na podstawie ocen zanieczyszczenia obiektów. Zmiany wartości rezerwy zwiększają lub zmniejszają w bieżącym okresie wartość podlegającego rekultywacji składnika aktywów. W przypadku, gdy zmniejszenie rezerwy jest większe od wartości bilansowej składnika aktywów, kwotę tej nadwyżki ujmuje się w wyniku finansowym.

Nagrody jubileuszowe oraz świadczenia po okresie zatrudnienia

Zgodnie z obowiązującymi systemami wynagradzania pracownicy Spółki mają prawo do nagród jubileuszowych wypłacanych po przepracowaniu określonej liczby lat oraz odpraw emerytalnych i rentowych wypłacanych w momencie przejścia na emeryturę lub rentę. Wysokość powyższych nagród i odpraw zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika.

Nagrody jubileuszowe zalicza się do innych długoterminowych świadczeń pracowniczych, natomiast odprawy emerytalne i rentowe zalicza się do programów określonych świadczeń po okresie zatrudnienia.

Rezerwy są szacowane przez niezależnego aktuariusza i przeszacowywane w przypadku wystąpienia istotnych przesłanek mających wpływ na ich wysokość z uwzględnieniem m.in. rotacji zatrudnienia i planowanego wzrostu wynagrodzeń.

Zyski i straty aktuarialne od świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia ujmuje się w składnikach innych całkowitych dochodów a od pozostałych świadczeń pracowniczych ujmuje się w wyniku finansowym.

Emisje CO_2, certyfikaty energetyczne

Spółka tworzy rezerwę na szacowane koszty emisji CO_2 w okresie sprawozdawczym, która jest ujmowana w ciężar kosztów działalności podstawowej (podatki i opłaty). Wartość rezerwy ustala się w oparciu o wartości posiadanych uprawnień z uwzględnieniem zasady FIFO, a w przypadku niedoboru uprawnień rezerwę tworzy się na podstawie cen zakupu uprawnień określonych w zawartych kontraktach terminowych lub rynkowych notowań uprawnień do emisji na dzień sprawozdawczy.

Spółka tworzy rezerwę na szacowaną ilość praw do energii i świadectw efektywności energetycznej do umorzenia w okresie sprawozdawczym, która jest ujmowana jako pomniejszenie przychodów ze sprzedaży energii.

Pozostałe rezerwy

Pozostałe rezerwy obejmują głównie rezerwy na toczące się postępowania sądowe i tworzone są na bazie wszystkich dostępnych informacji, w tym opinii niezależnych ekspertów. Spółka tworzy rezerwy w przypadku, gdy na koniec okresu sprawozdawczego na Spółce ciąży obowiązek wynikający ze zdarzeń przeszłych, który można wiarygodnie oszacować i gdy jest prawdopodobne, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wydatkowania środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne.

SZACUNKI

Tworzenie rezerw wymaga dokonania szacunków prawdopodobieństwa wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomicznych oraz określenia wysokości stanowiącej najbardziej wiarygodny szacunek nakładów niezbędnych do wypełnienia obowiązku obecnego na koniec okresu sprawozdawczego. Rezerwy są tworzone, gdy prawdopodobieństwo wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne jest większe niż 50%.

	Długoterminowe		Krótkoterminowe		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Środowiskowa	254	185	30	32	284	217
Nagrody jubileuszowe i świadczenia po okresie zatrudnienia	115	132	20	16	135	148
Emisje CO_2, certyfikaty energetyczne	-	-	180	223	180	223
Pozostałe	-	-	112	112	112	112
	369	**317**	**342**	**383**	**711**	**700**

Zmiana stanu rezerw

	Rezerwa środowiskowa	Rezerwa na nagrody jubileuszowe i świadczenia po okresie zatrudnienia	Emisje CO_2, certyfikaty energetyczne	Pozostałe rezerwy	Razem
01/01/2016	217	148	223	112	700
Utworzenie	101	19	179	54	353
Odwrócenie	-	(19)	-	(6)	(25)
Wykorzystanie	(34)	(13)	(222)	(48)	(317)
	284	**135**	**180**	**112**	**711**
01/01/2015	245	157	149	146	697
Utworzenie	10	21	225	11	267
Odwrócenie	(8)	(11)	-	(3)	(22)
Wykorzystanie	(30)	(19)	(151)	(42)	(242)
	217	**148**	**223**	**112**	**700**

	2016	2015
Zmiana stanu rezerw zaprezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	**11**	**3**
Wykorzystanie rezerwy na emisje CO_2, certyfikaty energetyczne z roku poprzedniego	219	148
Kapitalizacja rezerwy środowiskowej	(47)	-
Pozostałe	(2)	(2)
Zmiana stanu rezerw w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	**181**	**149**

7.2.9.1. Rezerwa środowiskowa

Spółka jest prawnie zobowiązana do usuwania zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego w obrębie zakładu produkcyjnego w Płocku, stacji paliw, terminali paliw oraz baz magazynowych.
Zarząd dokonał szacunków rezerwy na ryzyko środowiskowe związane z usunięciem zanieczyszczeń na podstawie analizy przygotowanej przez niezależnego eksperta uwzględniającej przewidywane koszty remediacji.
Zwiększenie rezerwy wynika z aktualizacji szacunków wartości bieżącej kwot nakładów niezbędnych do wypełnienia istniejącego obowiązku na dzień sprawozdawczy.

7.2.9.2. Rezerwa na nagrody jubileuszowe i świadczenia po okresie zatrudnienia

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych

		Rezerwa na nagrody jubileuszowe		Świadczenia po okresie zatrudnienia		Razem	
	NOTA	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Stan na początek okresu		90	92	58	65	148	157
Koszty bieżącego zatrudnienia		3	3	1	2	4	5
Koszty odsetek		3	2	1	2	4	4
Zyski i straty aktuarialne, powstałe na skutek zmian założeń:		(13)	3	3	(5)	(10)	(2)
demograficznych		*(13)*	*1*	*1*	*1*	*(12)*	*2*
finansowych		*(4)*	*(5)*	*(1)*	*(5)*	*(5)*	*(10)*
pozostałych		*4*	*7*	*3*	*(1)*	*7*	*6*
Koszty przeszłego zatrudnienia		-	1	-	-	-	1
Płatności w ramach programu		(8)	(11)	(3)	(6)	(11)	(17)
	7.2.9	**75**	**90**	**60**	**58**	**135**	**148**

Wartość księgowa zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku jest równa wartości bieżącej.

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych w podziale na pracowników aktywnych i emerytów

	Pracownicy aktywni		Emeryci		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Polska	120	133	15	15	135	148

	Rezerwa na nagrody jubileuszowe		Świadczenia po okresie zatrudnienia		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Analiza zapadalności świadczeń pracowniczych						
do 1 roku	10	8	10	8	20	16
powyżej 1 do 5 lat	26	28	8	7	34	35
powyżej 5 lat	39	54	42	43	81	97
	75	**90**	**60**	**58**	**135**	**148**
Analiza płatności świadczeń pracowniczych						
do 1 roku	10	8	10	8	20	16
powyżej 1 do 5 lat	35	37	9	8	44	45
powyżej 5 lat	109	166	294	300	403	466
	154	**211**	**313**	**316**	**467**	**527**

Średni ważony okres obowiązywania zobowiązania dla świadczeń po okresie zatrudnienia w 2016 i w 2015 roku wyniósł odpowiednio 12 i 13 lat.

W 2016 roku wartość rezerwy na świadczenia pracownicze zmieniła się w efekcie aktualizacji założeń, w głównej mierze w zakresie stopy dyskonta i przewidywanej inflacji oraz zmiany wskaźnika planowanego wzrostu wynagrodzeń. Rezerwa na świadczenia pracownicze oszacowana na bazie założeń z roku 2015 byłaby niższa o (17) mln PLN.

Analiza wrażliwości na zmiany założeń aktuarialnych

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka przyjęła następujące założenia aktuarialne, które miały wpływ na wysokość rezerw aktuarialnych: stopa dyskonta: 3,5%, przewidywana inflacja: 1,3% w roku 2017, 1,5% w roku 2018, 2,5% w pozostałych latach, wskaźnik wzrostu wynagrodzeń: 0% w latach 2017-2018 oraz 2,5% w kolejnych latach.
Spółka przeanalizowała wpływ zmiany założeń finansowych oraz demograficznych i ustaliła że efekt zmian wskaźników: wzrostu wynagrodzeń o +/- 1 p.p., stopy dyskonta finansowego o +/- 0,5 p.p. oraz wskaźnika rotacji pracowników o +/- 0,5 p.p. wynosi 5 mln PLN. W związku z tym Spółka odstąpiła od szczegółowej prezentacji.
Spółka realizuje płatności świadczeń pracowniczych z bieżących środków. Na dzień 31 grudnia 2016 roku w Spółce nie funkcjonowały programy finansowania i nie odprowadzano składek na finansowanie zobowiązań.

7.2.9.3. Rezerwa na emisje CO_2, certyfikaty energetyczne

Rezerwa na emisje CO_2, certyfikaty energetyczne obejmuje głównie utworzenie rezerwy na szacowane w okresie sprawozdawczym koszty emisji CO_2. Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość rezerwy z tego tytułu wyniosła odpowiednio 170 mln PLN oraz 211 mln PLN.

7.2.9.4. Pozostałe rezerwy

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku pozostałe rezerwy obejmują głownie rezerwy na ryzyka niekorzystnych rozstrzygnięć toczących się procesów administracyjnych lub sądowych w kwocie odpowiednio 83 mln PLN oraz 84 mln PLN.

7.3. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH ORAZ RYZYKA FINANSOWEGO

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Instrumenty finansowe

Wycena aktywów i zobowiązań finansowych
W momencie początkowego ujęcia Spółka wycenia składnik aktywów lub zobowiązań finansowych według wartości godziwej powiększonej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niekwalifikowanych jako wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (tj. przeznaczone do obrotu) o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych. Spółka nie klasyfikuje instrumentów jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy przy początkowym ujęciu, tj. nie stosuje opcji wartości godziwej.
Na koniec okresu sprawozdawczego Spółka wycenia składnik aktywów lub zobowiązań finansowych według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, z wyjątkiem instrumentów pochodnych, które są wyceniane według wartości godziwej.
Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, które nie spełniają zasad rachunkowości zabezpieczeń są odnoszone w zysk lub stratę okresu sprawozdawczego.

Rachunkowość zabezpieczeń
Instrumenty pochodne, wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające, od których oczekuje się, że wynikające z nich przepływy pieniężne skompensują zmiany przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanej ujmuje się zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych.
Spółka ocenia efektywność zabezpieczenia przepływów pieniężnych zarówno w momencie ustanowienia zabezpieczenia jak i w okresach późniejszych, co najmniej na koniec okresu sprawozdawczego. W przypadku stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych, Spółka ujmuje w innych całkowitych dochodach część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, która stanowi efektywne zabezpieczenie, natomiast nieefektywną część ujmuje w wyniku finansowym.
Do oceny efektywności zabezpieczenia Spółka wykorzystuje metody statystyczne, w tym w szczególności analizę regresji.
Jeśli zabezpieczana planowana transakcja skutkuje ujęciem składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, związane z nią zyski lub straty, które były ujęte w innych całkowitych dochodach, przenosi się do zysku lub straty okresu sprawozdawczego w tym samym okresie albo w okresach, w których nabyty składnik aktywów lub przyjęte zobowiązanie mają wpływ na zysk lub stratę.
Jednakże, jeśli Spółka oczekuje, że całość lub część strat ujętych w innych całkowitych dochodach nie będzie odzyskana w przyszłych okresach ujmuje w zysku lub stracie kwotę, co do której oczekuje się, że nie będzie odzyskana.
Jeśli zabezpieczenie planowanej transakcji skutkuje ujęciem składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego, albo planowana transakcja związana ze składnikiem aktywów niefinansowych lub zobowiązaniem niefinansowym staje się uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem, Spółka wyłącza związane z tym zyski lub straty, które były ujęte w innych całkowitych dochodach i włącza je do początkowego kosztu nabycia lub do innej wartości księgowej składnika aktywów lub zobowiązania.
Jeśli zabezpieczenie planowanej transakcji skutkuje ujęciem przychodów ze sprzedaży wyrobów, towarów, materiałów lub usług, Spółka wyłącza związane z tym zyski lub straty, które były ujęte w innych całkowitych dochodach i koryguje powyższe przychody.

Ustalanie wartości godziwej

Spółka wykorzystuje w maksymalnym stopniu obserwowalne dane wejściowe i w minimalnym stopniu uwzględnia nieobserwowalne dane wejściowe, aby osiągnąć cel wyceny wartości godziwej, którym jest oszacowanie ceny, która zostałaby osiągnięta w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach przeniesienia zobowiązania lub instrumentu kapitałowego między uczestnikami rynku na dzień wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych.

Spółka wycenia instrumenty pochodne w wartości godziwej przy zastosowaniu modeli wyceny instrumentów finansowych, wykorzystując ogólnie dostępne kursy walutowe, stopy procentowe, krzywe forward i zmienności dla walut i towarów pochodzące z aktywnych rynków.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowane w oparciu o różnicę między ceną terminową a transakcyjną. Terminowych kursów wymiany walut nie modeluje się jako osobnego czynnika ryzyka, ale wyprowadza z kursu spot i odpowiedniej terminowej stopy procentowej dla waluty obcej w stosunku do PLN.

Instrumenty pochodne wykazywane są jako aktywa, w przypadku gdy ich wycena jest dodatnia oraz jako zobowiązania, w przypadku wyceny ujemnej.

PROFESJONALNY OSĄD

Instrumenty finansowe

Zarząd dokonuje osądu w zakresie klasyfikacji instrumentów finansowych, oceny charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi oraz zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Instrumenty finansowe klasyfikuje się do poszczególnych kategorii w zależności od celu ich nabycia oraz charakteru nabywanych walorów.

7.3.1. Kategorie i klasy instrumentów finansowych

Klasy instrumentów finansowych	NOTA	31/12/2016	31/12/2015	Kategorie instrumentów finansowych
AKTYWA				
Akcje/udziały nienotowane	7.2.8	40	40	Dostępne do sprzedaży
Instrumenty wbudowane	7.2.8	-	1	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Instrumenty zabezpieczające	7.2.8	123	813	Instrumenty finansowe zabezpieczające
		9 940	4 684	Pożyczki i należności
Dostawy i usługi	7.2.5.2	*6 068*	*3 558*	*Pożyczki i należności*
Pożyczki udzielone	7.2.8	*1 104*	*64*	*Pożyczki i należności*
Środki pieniężne		*2 563*	*964*	*Pożyczki i należności*
Cash pool	7.2.8	*29*	*31*	*Pożyczki i należności*
Należności z tytułu rozliczonych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	7.2.8	*117*	*58*	*Pożyczki i należności*
Pozostałe	7.2.5.2	*59*	*9*	*Pożyczki i należności*
		10 103	**5 538**	
ZOBOWIĄZANIA				
Instrumenty wbudowane i pochodne niewyznaczone dla celów rachunkowości zabezpieczeń	7.2.8	92	2	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Instrumenty zabezpieczające	7.2.8	477	999	Instrumenty finansowe zabezpieczające
Leasing finansowy	7.2.5.3, 7.2.8	125	120	Wyłączone z zakresu MSR 39
		15 779	14 827	Wyceniane według zamortyzowanego kosztu
Kredyty	7.2.6.1.1	*757*	*4 213*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
Pożyczki	7.2.6.1.2	*5 578*	*2 728*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
Obligacje	7.2.6.1.3	*2 503*	*2 301*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
Dostawy i usługi	7.2.5.3	*5 527*	*3 329*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
Zobowiązania inwestycyjne	7.2.5.3, 7.2.8	*830*	*1 503*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
Cash pool	7.2.8	*395*	*555*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
Zobowiązania z tytułu rozliczonych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	7.2.8	*103*	*92*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
Pozostałe	7.2.5.3	*86*	*106*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
		16 473	**15 948**	

7.3.2. Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat w jednostkowym sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów

	NOTA	2016	2015	Kategorie instrumentów finansowych
Przychody finansowe z tytułu odsetek	7.1.6.1	54	77	
		54	*76*	*Pożyczki i należności*
		-	*1*	*Utrzymywane do terminu wymagalności*
Koszty finansowe z tytułu odsetek	7.1.6.2	(218)	(213)	
		(216)	*(203)*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
		4	*(4)*	*Instrumenty finansowe zabezpieczające (część nieefektywna)*
		(6)	*(6)*	*Wyłączone z zakresu MSR 39*
Utworzenie/odwrócenie odpisów aktualizujących należności i pożyczki		(6)	(3)	*Pożyczki i należności*
pozostałe przychody/koszty operacyjne		*(7)*	*(6)*	*Pożyczki i należności*
przychody/koszty finansowe		*1*	*3*	*Pożyczki i należności*
Zyski/(Straty) z tytułu instrumentów finansowych		(434)	(259)	
		214	*227*	*Pożyczki i należności*
		(666)	*(479)*	*Wyceniane według zamortyzowanego kosztu*
		3	*(8)*	*Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy*
		10	*(1)*	*Instrumenty finansowe zabezpieczające (część nieefektywna)*
		5	*2*	*Dostępne do sprzedaży*
		(604)	**(398)**	
pozostałe, niepodlegające MSSF 7				
Dywidendy od jednostek powiązanych		1 605	725	
Odpisy aktualizujące akcje i udziały w jednostkach powiązanych		1 117	(797)	
Zysk ze zbycia akcji		62	-	
Pozostałe		13	4	
		2 797	**(68)**	

7.3.3. Ustalanie wartości godziwej

31/12/2016

	NOTA	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Hierarchia wartości godziwej Poziom 1	Poziom 2
Aktywa finansowe					
Pożyczki udzielone	7.2.8	1 104	1 104	-	1 104
Instrumenty zabezpieczające	7.2.8	123	123	-	123
		1 227	**1 227**	**-**	**1 227**
Zobowiązania finansowe					
Kredyty	7.2.6.1.1	757	759	-	759
Pożyczki	7.2.6.1.2	5 578	5 591	-	5 591
Obligacje	7.2.6.1.3	2 503	2 514	2 028	486
Leasing finansowy	7.2.5.3, 7.2.8	125	129	-	129
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	7.2.8	569	569	-	569
		9 532	**9 562**	**2 028**	**7 534**

31/12/2015

	NOTA	Wartość księgowa	Wartość godziwa	Hierarchia wartości godziwej Poziom 1	Poziom 2
Aktywa finansowe					
Pożyczki udzielone	7.2.8	64	64	-	64
Instrumenty zabezpieczające	7.2.8	814	814	-	814
		878	**878**	**-**	**878**
Zobowiązania finansowe					
Kredyty	7.2.6.1.1	4 213	4 217	-	4 217
Pożyczki	7.2.6.1.2	2 728	2 734	-	2 734
Obligacje	7.2.6.1.3	2 301	2 333	2 049	284
Leasing finansowy	7.2.5.3, 7.2.8	120	124	-	124
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	7.2.8	1 001	1 001	-	1 001
		10 363	**10 409**	**2 049**	**8 360**

Dla pozostałych klas aktywów i zobowiązań finansowych wartość godziwa odpowiada ich wartości księgowej.

7.3.3.1. Metody wyceny do wartości godziwej (hierarchia wartości godziwej)

Zobowiązania finansowe z tytułu kredytów, obligacji, leasingu finansowego oraz zobowiązania i należności z tytułu pożyczek wyceniane są do wartości godziwej przy zastosowaniu metody zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Stopy dyskontowe ustalane są na podstawie rynkowych stóp na bazie kwotowań 1–miesięcznych, 3–miesięcznych i 6–miesięcznych powiększonych o marże właściwe dla poszczególnych instrumentów finansowych.
Na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka posiadała nienotowane akcje/udziały w spółkach, dla których nie istnieją aktywne rynki ani nie odnotowano porównywalnych transakcji na tego typu walorach, a więc nie było możliwe wiarygodne ustalenie wartości godziwej. Wartości akcji i udziałów tych spółek ujęte zostały w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na 31 grudnia 2016 oraz 31 grudnia 2015 roku w kwocie 40 mln PLN według ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości. Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka nie zamierzała zbyć instrumentów finansowych zakwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których nie jest możliwe ustalenie wartości godziwej.
W okresie sprawozdawczym i w okresie porównawczym w Spółce nie wystąpiły przesunięcia pomiędzy Poziomami 1 i 2 hierarchii wartości godziwej.

7.3.4. Rachunkowość zabezpieczeń

Wartość księgowa netto instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne

	NOTA	31/12/2016	31/12/2015	
Rodzaj instrumentu / rodzaj ryzyka				***Strategie zabezpieczające***
forwardy walutowe / ryzyko zmian kursów walutowych		(115)	107	*działalność operacyjną i inwestycyjną; sprzedaż produktów oraz zakup ropy naftowej;*
swapy towarowe / ryzyko towarowe		(88)	(102)	*zapasy operacyjne, marżę rafineryjną, niedopasowanie czasowe występujące przy zakupach ropy , ryzyko cen ropy na transakcjach arbitrażu cash&carry, oferty dla których formuły cenowe oparte są na stałej cenie;*
swapy walutowo - procentowe / ryzyko zmian stóp procentowych		(151)	(99)	*płatności odsetkowe;*
swapy procentowe / ryzyko zmian stóp procentowych		-	(92)	*płatności odsetkowe*
	7.2.8	**(354)**	**(186)**	

Planowana data realizacji zabezpieczanego przepływu pieniężnego, która zostanie ujęta w zysku lub stracie

	31/12/2016	31/12/2015
Ekspozycja walutowa operacyjna	2017-2018	2016-2018
Ekspozycja walutowa finansowa	2017	2016-2017
Ekspozycja na stopę procentową	2017-2019	2016-2020
Ekspozycja na ryzyko towarowe	2017-2018	2016-2017

7.3.5. Identyfikacja ryzyka

Zarządzanie ryzykiem skupia się głównie na nieprzewidywalności rynków i ma na celu minimalizowanie potencjalnych niekorzystnych wpływów na wyniki finansowe Spółki.

Rodzaj ryzyka	Ekspozycja	Pomiar ryzyka	Zarządzanie/Zabezpieczanie
Towarowe	- ryzyko zmian marż na sprzedawanych produktach rafineryjnych i petrochemicznych oraz zmian wysokości dyferencjału Brent/Ural; - ryzyko zmian cen ropy naftowej i produktów związane z niedopasowaniem czasowym; - ryzyko zmian cen uprawnień do emisji CO_2; - ryzyko zmian cen ropy naftowej i produktów rafineryjnych związane z obowiązkiem utrzymywania zapasów obowiązkowych ropy i paliw; - ryzyko cen towarów na transakcjach arbitrażu cash & carry polegających na zakupie na zapas ropy naftowej lub produktów celem ich sprzedaży lub przerobu w późniejszym terminie	W oparciu o planowane przepływy pieniężne.	Polityka zarządzania ryzykiem rynkowym oraz strategie zabezpieczające, które określają zasady pomiaru poszczególnych ekspozycji, parametry i horyzont czasowy zabezpieczania danego ryzyka oraz stosowane instrumenty zabezpieczające.
Zmian kursów walutowych	- ekonomiczna ekspozycja walutowa wynikająca z wpływów pomniejszonych o wydatki indeksowane do lub denominowane w walucie innej niż waluta funkcjonalna; - ekspozycja walutowa wynikająca z inwestycji bądź uprawdopodobnionych zobowiązań i należności w walutach obcych; - bilansowa ekspozycja walutowa wynikająca z denominowanych w walutach obcych aktywów i pasywów	W oparciu o planowane przepływy pieniężne. W oparciu o analizy pozycji bilansowych.	
Zmian stóp procentowych	Ekspozycja wynikająca z posiadanych aktywów oraz pasywów, dla których przychody oraz koszty odsetkowe uzależnione są od zmiennych stóp procentowych.	W oparciu o udział w całości zadłużenia brutto pozycji, dla których koszty odsetkowe są uzależnione od zmiennych stóp procentowych.	
Płynności	Ryzyko nieprzewidzianego niedoboru środków pieniężnych lub braku dostępu do źródeł finansowania zarówno w horyzoncie krótko jak i długoterminowego kredytowania, prowadzące do przejściowej lub trwałej utraty zdolności do regulowania zobowiązań finansowych lub narzucające konieczność pozyskania finansowania na niekorzystnych warunkach.	W oparciu o planowane przepływy pieniężne w horyzoncie krótko i długoterminowym.	Polityka zarządzania płynnością krótkoterminową, która określa zasady raportowania i konsolidacji płynności PKN ORLEN. Spółka prowadzi politykę dywersyfikacji źródeł finansowania oraz wykorzystuje zróżnicowane narzędzia dla efektywnego zarządzania płynnością.
Utraty środków pieniężnych i lokat	Ryzyko upadłości banków krajowych lub zagranicznych, na rachunkach których są przetrzymywane lub w których lokowane są krótkoterminowo środki pieniężne.	Krótkoterminowa ocena wiarygodności kredytowej (rating) banku.	Zarządzanie w oparciu o zasady zarządzania nadwyżkami pieniężnymi, które określają możliwości przyznawania limitów dla poszczególnych banków ustalanych na podstawie m in. ratingów inwestycyjnych oraz danych sprawozdawczych.
Kredytowe	Ryzyko nieuregulowania przez kontrahentów należności za dostarczone produkty i usługi. Ryzyko kredytowe związane jest także z wiarygodnością kredytową klientów, z którymi zawierane są transakcje sprzedaży.	Analiza wiarygodności i wypłacalności kontrahentów.	Zarządzanie w oparciu o przyjęte procedury i politykę w zakresie zarządzania kredytem kupieckim i windykacją.

Spółka stosuje spójne zasady zabezpieczania ryzyka finansowego w oparciu o politykę i strategie zarządzania ryzykiem rynkowym pod nadzorem Komitetu Ryzyka Finansowego, Zarządu i Rady Nadzorczej.

7.3.5.1. Ryzyko towarowe

Wpływ instrumentów zabezpieczających ryzyko towarowe na sprawozdanie Spółki

Rodzaj zabezpieczonego surowca/produktu	Jednostka miary	31/12/2016	31/12/2015
Ropa naftowa	bbl	10 086 955	3 113 200
Olej opałowy	t	256 491	365 017
Pozostałe	t	20 519	526 616

Wartość księgowa instrumentów zabezpieczających ryzyka towarowe na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosła odpowiednio (88) mln PLN oraz (102) mln PLN.

Analiza wrażliwości na zmiany cen produktów i surowców

Analiza wpływu zmiany wartości księgowej instrumentów finansowych na kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń w związku z hipotetyczną zmianą cen produktów i surowców:

	2016 Wzrost cen	2016 Wpływ łączny	2015 Wzrost cen	2015 Wpływ łączny
Ropa naftowa USD/bbl	45%	(531)	19%	(81)
Olej napędowy USD/t	42%	(18)	17%	(9)
Olej opałowy USD/t	53%	99	20%	17
Benzyna USD/t	-	-	21%	(7)
Paliwo lotnicze JET USD/t	-	-	16%	4
		(450)		**(76)**

Przy spadku cen odpowiednio w 2016 roku i w 2015 roku o ten sam procent analiza wrażliwości przyjmuje wartości z przeciwnym znakiem w porównaniu z zaprezentowanymi w powyższej tabeli. Przyjęte w analizach wrażliwości instrumentów zabezpieczających ryzyka towarowe odchylenia cen ropy naftowej i produktów skalkulowano na podstawie ich zmienności oraz dostępnych prognoz analityków.

Wpływ zmian cen zaprezentowano w skali roku.
W przypadku instrumentów pochodnych zbadano wpływ zmian cen ropy naftowej i produktów na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

7.3.5.2. Ryzyko zmian kursów walutowych

Struktura walutowa instrumentów finansowych

Klasy instrumentów finansowych	EUR		USD		CZK		CAD		Razem po przeliczeniach na PLN	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Aktywa finansowe										
Dostawy i usługi	122	146	535	197	-	73	-	-	2 775	1 403
Pożyczki udzielone	87	-	5	3	-	-	210	-	1 059	13
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	4	19	21	188	-	-	5	-	123	814
Środki pieniężne	289	2	4	2	-	-	-	-	1 295	17
Należności z tytułu rozliczonych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	-	-	28	15	-	-	-	-	117	58
	502	**167**	**593**	**405**	**-**	**73**	**215**	**-**	**5 369**	**2 305**
Zobowiązania finansowe										
Kredyty	-	663	-	150	-	-	-	-	-	3 408
Pożyczki	1 251	631	10	10	-	-	-	-	5 578	2 728
Dostawy i usługi	26	7	1 016	481	-	-	-	-	4 363	1 907
Zobowiązania inwestycyjne	34	169	6	18	261	-	-	-	218	790
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające	76	44	55	208	-	-	1	-	569	1 001
Zobowiązania z tytułu rozliczonych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	-	-	25	24	-	-	-	-	103	92
Pozostałe	-	1	1	1	-	-	-	-	4	7
	1 387	**1 515**	**1 113**	**892**	**261**	**-**	**1**	**-**	**10 835**	**9 933**

Analiza wrażliwości na zmiany kursów walutowych

	Założone odchylenia		Wpływ na wynik przed opodatkowaniem		Wpływ na kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
EUR/PLN	+15%	+15%	(561)	(852)	(1 820)	(553)	(2 381)	(1 405)
USD/PLN	+15%	+15%	(310)	(275)	(149)	(18)	(459)	(293)
CZK/PLN	+15%	+15%	(6)	2	-	-	(6)	2
CAD/PLN	+15%	-	98	-	(97)	-	1	-
			(779)	**(1 125)**	**(2 066)**	**(571)**	**(2 845)**	**(1 696)**

Przy odchyleniu kursów walutowych o (-)15% analiza wrażliwości przyjmuje identyczne wartości jak w powyższej tabeli tylko ze znakiem przeciwnym.
Powyższe odchylenia kursów skalkulowano na podstawie średnich zmienności poszczególnych kursów walut i prognoz analityków.
Wpływ odchyleń kursów walut na wartość godziwą instrumentów pochodnych oszacowano przy niezmiennych poziomach stóp procentowych.

7.3.5.3. Ryzyko zmian stóp procentowych

Struktura instrumentów finansowych narażonych na ryzyko zmiany stóp procentowych

Klasy instrumentów finansowych	NOTA	WIBOR		LIBOR USD		EURIBOR		LIBOR CAD		Razem	
		31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Aktywa finansowe											
Pożyczki udzielone	*7.2.8*	45	51	22	13	385	-	652	-	1 104	64
Instrumenty zabezpieczające	*7.2.8*	-	-	89	733	18	80	16	-	123	813
Cash pool	*7.2.8*	29	31	-	-	-	-	-	-	29	31
		74	**82**	**111**	**746**	**403**	**80**	**668**	**-**	**1 256**	**908**
Zobowiązania finansowe											
Kredyty	*7.2.6.1.1*	757	805	-	585	-	2 823	-	-	757	4 213
Pożyczki	*7.2.6.1.2*	-	-	42	39	-	554	-	-	42	593
Obligacje	*7.2.6.1.3*	1 916	1 916	-	-	-	-	-	-	1 916	1 916
Instrumenty zabezpieczające	*7.2.8*	151*	99*	229	813	334*	186*	4	-	567**	999**
Cash pool	*7.2.8*	395	555	-	-	-	-	-	-	395	555
		3 219	**3 375**	**271**	**1 437**	**334**	**3 563**	**4**	**-**	**3 677****	**8 276****

* *W pozycji zobowiązania finansowe - instrumenty zabezpieczające, ujęto w 2016 roku i 2015 roku swapy walutowo-procentowe (CIRS cross interest rate swaps) wycenione odpowiednio na kwotę 151 mln PLN i 99 mln PLN, które są wrażliwe zarówno na zmiany stóp procentowych WIBOR i EURIBOR.*
*** *Pozycja razem na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku uwzględnia wycenę CIRS w kwocie odpowiednio 151 mln PLN i 99 mln PLN.*

Analiza wrażliwości na zmiany stóp procentowych

Stopa procentowa	Założone odchylenia		Wpływ na wynik przed opodatkowaniem		Wpływ na kapitał z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
WIBOR	+0,5p.p.	+0,5p.p.	(15)	(16)	13	(44)	(2)	(60)
LIBOR USD	+0,5p.p.	+0,5p.p.	11	(3)	-	13	11	10
EURIBOR	+0,5p.p.	+0,5p.p.	26	(17)	3	95	29	78
			22	**(36)**	**16**	**64**	**38**	**28**
WIBOR	-0,5p.p.	-0,5p.p.	15	16	(13)	45	2	61
LIBOR USD	-0,5p.p.	-	(11)	-	-	-	(11)	-
EURIBOR	-0,5p.p.	-	(26)	-	-	-	(26)	-
			(22)	**16**	**(13)**	**45**	**(35)**	**61**

Powyższe odchylenia stóp procentowych skalkulowano na podstawie obserwacji średnich wahań stóp procentowych.
Spółka na koniec 2016 roku nie uwzględniła w analizie wrażliwości zmian stóp LIBOR CAD ze względu na ich nieistotny wpływ. Niski poziom stóp procentowych EURIBOR i LIBOR USD na koniec 2015 roku oraz prognozy rynkowe na kolejne okresy spowodowały, że Spółka nie uwzględniała w analizie wrażliwości wariantu dalszego obniżenia tych stóp procentowych. Wpływ zmian stóp procentowych zaprezentowano w skali rocznej.
W przypadku instrumentów pochodnych w analizie wrażliwości na ryzyko zmian stóp procentowych zastosowano przesunięcie krzywej stóp procentowych o potencjalnie możliwą zmianę referencyjnych stóp procentowych, przy założeniu niezmienności innych czynników ryzyka.

7.3.5.4. Ryzyko płynności i kredytowe

Ryzyko płynności

Analiza wymagalności zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2016 roku

	NOTA	do 1 roku	powyżej 1 do 3 lat	powyżej 3 do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Wartość księgowa
Kredyty - wartość niezdyskontowana	*7.2.6.1.1*	106	204	194	358	862	757
Pożyczki - wartość niezdyskontowana	*7.2.6.1.2*	42	-	2 223	3 327	5 592	5 578
Obligacje	*7.2.6.1.3*	1 248	1 264	103	-	2 615	2 503
o zmiennym oprocentowaniu – wartość niezdyskontowana		*756*	*1 254*	*-*	*-*	*2 010*	*1 916*
o stałym oprocentowaniu – wartość niezdyskontowana		*492*	*10*	*103*	*-*	*605*	*587*
Dostawy i usługi	*7.2.5.3*	5 527	-	-	-	5 527	5 527
Zobowiązania inwestycyjne	*7.2.5.3, 7.2.8*	719	14	14	83	830	830
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające - wartość niezdyskontowana	7.2.8	306	189	13	-	508	569
wymiana środków pieniężnych brutto, w tym:		*114*	*66*	*-*	*-*	*180*	*244*
forwardy walutowe	7.2.8	*87*	*-*	*-*	*-*	*87*	*91*
swapy walutowo - procentowe	7.2.8	*25*	*66*	*-*	*-*	*91*	*151*
wymiana środków pieniężnych netto		*192*	*123*	*13*	*-*	*328*	*325*
forwardy walutowe	7.2.8	*26*	*44*	*-*	*-*	*70*	*68*
swapy procentowe	7.2.8	*27*	*50*	*13*	*-*	*90*	*90*
swapy towarowe	7.2.8	*139*	*29*	*-*	*-*	*168*	*167*
Cash pool	7.2.8	395	-	-	-	395	395
Zobowiązania z tytułu rozliczonych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	7.2.8	103	-	-	-	103	103
Pozostałe	*7.2.5.3, 7.2.8*	109	34	22	46	211	211
		8 555	**1 705**	**2 569**	**3 814**	**16 643**	**16 473**

Analiza wymagalności zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2015 roku

	NOTA	do 1 roku	powyżej 1 do 3 lat	powyżej 3 do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Wartość księgowa
Kredyty - wartość niezdyskontowana	*7.2.6.1.1*	269	1 017	2 720	435	4 441	4 213
Pożyczki - wartość niezdyskontowana	*7.2.6.1.2*	593	-	-	2 141	2 734	2 728
Obligacje	*7.2.6.1.3*	352	1 003	1 125	-	2 480	2 301
o zmiennym oprocentowaniu – wartość niezdyskontowana		*63*	*993*	*1 017*	*-*	*2 073*	*1 916*
o stałym oprocentowaniu – wartość niezdyskontowana		*289*	*10*	*108*	*-*	*407*	*385*
Dostawy i usługi	*7.2.5.3*	3 329	-	-	-	3 329	3 329
Zobowiązania inwestycyjne	*7.2.5.3, 7.2.8*	1 204	196	14	89	1 503	1 503
Instrumenty wbudowane i zabezpieczające - wartość niezdyskontowana	7.2.8	688	205	34	-	927	1 001
wymiana środków pieniężnych brutto, w tym:		*5*	*8*	*14*	*-*	*27*	*107*
swapy walutowo - procentowe	7.2.8	*(2)*	*8*	*14*	*-*	*20*	*99*
wymiana środków pieniężnych netto, w tym:		*683*	*197*	*20*	*-*	*900*	*894*
swapy towarowe	7.2.8	*651*	*151*	*-*	*-*	*802*	*797*
Cash pool	7.2.8	555	-	-	-	555	555
Zobowiązania z tytułu rozliczonych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	7.2.8	92	-	-	-	92	92
Pozostałe	*7.2.5.3, 7.2.8*	127	32	22	45	226	226
		7 209	**2 453**	**3 915**	**2 710**	**16 287**	**15 948**

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku maksymalne możliwe zadłużenie z tytułu zawartych umów kredytowych dla Spółki wyniosło odpowiednio 16 300 mln PLN i 13 169 mln PLN. Do wykorzystania na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku pozostało odpowiednio 9 804 mln PLN i 5 990 mln PLN.
Kwota gwarancji dotyczących zobowiązań wobec osób trzecich wystawionych w toku bieżącej działalności na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosła odpowiednio 204 mln PLN oraz 203 mln PLN. Dotyczyły one głównie: gwarancji cywilnoprawnych związanych z zabezpieczeniem należytego wykonania umów, oraz gwarancji publicznoprawnych wynikających z przepisów powszechnie obowiązujących zabezpieczających prawidłowość prowadzenia działalności koncesjonowanych w sektorze paliw ciekłych i wynikających z tej działalności należności podatkowych, celnych itp.
Ponadto udzielone gwarancje i poręczenia jednostkom zależnym na rzecz podmiotów trzecich wyniosły na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku odpowiednio 11 888 mln PLN i 7 243 mln PLN. Dotyczyły one terminowego regulowania zobowiązań przez jednostki zależne. Spółka z tytułu udzielonych gwarancji osiągnęła przychody w 2016 roku i w 2015 roku odpowiednio w kwocie 13 mln PLN i 11 mln PLN.
W oparciu o analizy i prognozy Spółka określiła na koniec okresu sprawozdawczego prawdopodobieństwo zapłaty takich kwot jako niskie.

Ryzyko kredytowe

Spółka na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku otrzymała gwarancje bankowe i ubezpieczeniowe w wysokości odpowiednio 1 007 mln PLN oraz 1 117 mln PLN. Spółka dodatkowo przyjmuje od swoich odbiorców zabezpieczenie w postaci blokad środków na rachunkach bankowych, hipotek i weksli.
Dodatkowe informacje przedstawiono w nocie 7.2.5.2.

7.4. POZOSTAŁE NOTY OBJAŚNIAJĄCE

7.4.1. Posiadane koncesje

Spółka prowadzi działalność gospodarczą, która ze względu na interes publiczny wymaga posiadania koncesji.

31/12/2016	Okresy pozostałe do wygaśnięcia koncesji (w latach)
Energia elektryczna: wytwarzanie, dystrybucja, obrót	9
Energia cieplna: wytwarzanie, przesyłanie, dystrybucja, obrót	9 - 14
Paliwa ciekłe: wytwarzanie, przesyłanie, magazynowanie, obrót w kraju i zagranicą	9 - 14
Gaz ziemny: obrót w kraju i zagranicą	9
Złoża soli kamiennej: poszukiwanie i rozpoznawanie	1,5

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku Spółka nie posiadała zobowiązań umownych na usługi koncesjonowane zgodnie z interpretacją KIMSF 12 – Umowy na usługi koncesjonowane.

7.4.2. Ujawnienia wynikające z Art. 44 Ustawy – Prawo energetyczne

Spółka z uwagi na posiadane koncesje jest przedsiębiorstwem energetycznym i w związku z tym realizuje obowiązki wynikające z Art. 44 Ustawy – Prawo energetyczne. W ramach ujawnień prezentuje odrębnie działalności koncesjonowane związane z dystrybucją energii elektrycznej i obrotem paliwami gazowymi.

Podstawowe klucze alokacji wybranych pozycji aktywów i pasywów oraz kosztów odpowiadających przychodom to: ustalony klucz mocowy, wolumenowy lub procentowy. Dla pozycji nieprzypisanych lub nieidentyfikowalnych stosuje się dodatkowe klucze podziałowe udziału prezentowanych odrębnie działalności w całej sprzedaży / kosztach Spółki.

Wybrane pozycje jednostkowego sprawozdania z sytuacji finansowej – w tys. PLN

	31/12/2016		31/12/2015	
	Dystrybucja energii elektrycznej	Obrót gazem	Dystrybucja energii elektrycznej	Obrót gazem
Aktywa trwałe				
Rzeczowe aktywa trwałe	68 823	-	72 101	-
Wartości niematerialne	7	-	10	-
Aktywa obrotowe				
Zapasy	3	-	7	-
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	3 717	14 348	2 018	5 433
Zobowiązania krótkoterminowe				
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	5 238	29 205	3 226	9 808

Jednostkowe sprawozdanie z zysków lub strat – w tys. PLN

	31/12/2016		31/12/2015	
	Dystrybucja energii elektrycznej	Obrót gazem	Dystrybucja energii elektrycznej	Obrót gazem
Przychody ze sprzedaży	32 857	126 820	34 301	92 326
Koszt własny sprzedaży	(31 267)	(124 798)	(31 361)	(90 649)
Zysk brutto ze sprzedaży	**1 590**	**2 022**	**2 940**	**1 677**
Pozostałe przychody operacyjne	-	-	2	-
Zysk z działalności operacyjnej	**1 590**	**2 022**	**2 942**	**1 677**
Zysk netto	**1 590**	**2 022**	**2 942**	**1 677**

Spółka w roku 2016 nie uzyskiwała przychodów z tytułu prawa własności do sieci dystrybucyjnej.

7.4.3. Leasing

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Leasing
Przez umowę leasingu rozumie się umowę, na mocy której w zamian za opłatę lub serię opłat, leasingodawca przekazuje leasingobiorcy prawo do używania składnika aktywów przez uzgodniony okres. Aktywa używane na podstawie umowy leasingu finansowego, a więc umowy, która przenosi ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu na leasingobiorcę zalicza się do aktywów leasingobiorcy.
Aktywa używane na podstawie umowy leasingu operacyjnego, a więc umowy, która nie przenosi ryzyka i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu na leasingobiorcę zalicza się do aktywów leasingodawcy. Ustalenie czy następuje przekazanie ryzyka i korzyści zależy od oceny istoty treści ekonomicznej transakcji.

7.4.3.1. Spółka jako leasingobiorca

Leasing operacyjny

Spółka jako leasingobiorca posiadała na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku nieodwoływalną umowę leasingu operacyjnego, która dotyczyła dzierżawy kawern. Przedmiotowa umowa zawiera klauzule dotyczące warunkowych zobowiązań z tytułu opłat leasingowych i istnieje możliwość przedłużenia umowy.
Łączna wartość opłat z tytułu zawartej nieodwoływalnej umowy leasingu operacyjnego ujętej jako koszty okresu w 2016 roku i w 2015 roku wyniosła odpowiednio (33) mln PLN i (36) mln PLN.

Wartość przyszłych minimalnych opłat leasingowych z tytułu zawartej nieodwoływalnej umowy leasingu operacyjnego:

	31/12/2016	31/12/2015
do 1 roku	32	36
powyżej 1 roku do 5 lat	225	172
powyżej 5 lat	50	38
	307	**246**

Leasing finansowy

Spółka jako leasingobiorca posiadała na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku umowy leasingowe o charakterze finansowym, które dotyczą głównie budynków i budowli, urządzeń technicznych i maszyn i środków transportu.
W zawartych umowach leasingowych obowiązują ogólne warunki leasingu finansowego, nie ma klauzul dotyczących warunkowych zobowiązań z tytułu opłat leasingowych, istnieje możliwości zakupu przedmiotu leasingu oraz ewentualność ich przedłużenia.

		Wartość bieżąca przyszłych minimalnych opłat leasingowych		Wartość przyszłych minimalnych opłat leasingowych	
	NOTA	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
do 1 roku		23	21	28	25
powyżej 1 roku do 5 lat		56	54	68	66
powyżej 5 lat		46	45	54	54
	7.2.5.3, 7.2.8	**125**	**120**	**150**	**145**

7.4.4. Poniesione nakłady inwestycyjne oraz przyszłe zobowiązania z tytułu podpisanych kontraktów inwestycyjnych

Łączna wartość nakładów inwestycyjnych wraz z kosztami finansowania zewnętrznego poniesionych w 2016 roku i 2015 roku wyniosła odpowiednio 1 986 mln PLN i 1 869 mln PLN, w tym nakłady na inwestycje związane z ochroną środowiska odpowiednio 60 mln PLN i 244 mln PLN.
Na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość przyszłych zobowiązań z tytułu podpisanych do tego dnia kontraktów inwestycyjnych wyniosła odpowiednio 1 024 mln PLN i 1 291 mln PLN.

7.4.5. Aktywa i zobowiązania warunkowe

WYBRANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Aktywa i zobowiązania warunkowe
Spółka ujawnia na koniec okresu sprawozdawczego informacje o aktywach warunkowych jeśli wpływ korzyści ekonomicznych jest prawdopodobny. Jeśli jest to wykonalne w praktyce, Spółka szacuje skutki finansowe aktywów warunkowych, wyceniając je zgodnie z zasadami obowiązującymi przy wycenie rezerw.
Spółka ujawnia na koniec okresu sprawozdawczego informacje o zobowiązaniach warunkowych jeśli wypływ korzyści ekonomicznych jest prawdopodobny, chyba że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest znikome.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku nie wystąpiły aktywa warunkowe i istotne zobowiązania warunkowe.

Informacje o istotnych postepowaniach sądowych zaprezentowano w nocie 8.

7.4.6. Zabezpieczenia akcyzowe

Zabezpieczenia akcyzowe i akcyza od wyrobów i towarów znajdujących się w procedurze zawieszonego poboru na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosły odpowiednio 1 508 mln PLN i 1 362 mln PLN.

7.4.7. Informacje o podmiotach powiązanych

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku i w 2016 roku oraz w 2015 roku nie wystąpiły istotne transakcje podmiotów powiązanych z:
- członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki i z bliskimi im osobami,
- pozostałym kluczowym personelem kierowniczym Spółki oraz z bliskimi im osobami.

Transakcje oraz stan rozrachunków Spółki z podmiotami powiązanymi

	Jednostki zależne		Jednostki współkontrolowane		Razem	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Sprzedaż	26 038	29 697	2 104	2 816	28 142	32 513
Zakupy	4 018	2 953	23	28	4 041	2 981
Przychody finansowe, w tym:	1 402	555	311	190	1 713	745
dywidendy	*1 294*	*535*	*311*	*190*	*1 605*	*725*
Koszty finansowe	98	66	-	-	98	66

	Jednostki zależne		Jednostki współkontrolowane		Razem	
	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015	31/12/2016	31/12/2015
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	3 267	1 318	407	508	3 674	1 826
Pozostałe aktywa	1 133	90	-	-	1 133	90
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	560	348	2	4	562	352
Pożyczki i obligacje	6 065	3 013	-	-	6 065	3 013
Pozostałe zobowiązania	403	565	-	-	403	565

Powyższe transakcje z podmiotami powiązanymi obejmują głównie sprzedaż i zakupy produktów rafineryjnych i petrochemicznych oraz usług.
W 2016 roku i w 2015 roku w Spółce nie wystąpiły istotne transakcje zawarte z podmiotami powiązanymi na warunkach innych niż rynkowe.

7.4.8. Świadczenia łącznie z wynagrodzeniem z zysku wypłacone i należne lub potencjalnie należne członkom Zarządu, Rady Nadzorczej oraz pozostałym członkom kluczowego personelu kierowniczego

	2016	2015
Wynagrodzenia Członków Zarządu Spółki pełniących obowiązki w danym roku	**13,5**	**13,5**
wynagrodzenia i inne świadczenia	*8,4*	*7,2*
premia wypłacona za rok poprzedni	*5,1*	*6,3*
Premie potencjalnie należne Członkom Zarządu Spółki pełniącym funkcję w danym roku, do wypłaty w roku kolejnym	**7,9**	**6,7**
Wynagrodzenia i inne świadczenia wypłacone byłym Członkom Zarządu Spółki *	**4,3**	**1,8**
Wynagrodzenia i inne świadczenia pozostałego kluczowego personelu kierowniczego Spółki	**44,4**	**37,1**
Wynagrodzenia Członków Rady Nadzorczej Spółki	**1,4**	**1,5**

** w 2016 roku wypłacona premia za 2015 rok oraz wypłacone wynagrodzenie z tytułu odprawy i zakazu konkurencji; w 2015 roku wypłacone wynagrodzenie z tytułu odprawy i zakazu konkurencji*

Świadczenia dla Zarządu, Rady Nadzorczej i pozostałego kluczowego personelu kierowniczego obejmują krótkoterminowe świadczenia pracownicze, świadczenia po okresie zatrudnienia, pozostałe świadczenia długoterminowe oraz świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy wypłacone, należne lub potencjalnie należne w okresie.
W dniu 24 stycznia 2017 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, podczas którego zostały podjęte uchwały w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń Członków Zarządu oraz Członków Rady Nadzorczej. Treści podjętych uchwał zostały zamieszczone na stronie:
http://www.orlen.pl/PL/RelacjeInwestorskie/RaportyBiezace/Strony/Raport-biezacy-nr-14-2017.aspx

Zasady premiowania kluczowego personelu kierowniczego
Regulaminy funkcjonujące dla Zarządu PKN ORLEN oraz kluczowych stanowisk w PKN ORLEN mają wspólne podstawowe cechy. Osoby objęte wyżej wymienionymi systemami premiowane są za realizację indywidualnych celów, wyznaczanych na początku okresu premiowego przez Radę Nadzorczą dla Członków Zarządu oraz przez Zarząd dla pracowników kluczowego personelu kierowniczego. Systemy Premiowania są spójne z Wartościami Koncernu, promują współpracę pomiędzy poszczególnymi pracownikami i motywują do osiągania najlepszych wyników w skali PKN ORLEN. Postawione cele mają charakter zarówno jakościowy jak i ilościowy, i są rozliczane po zakończeniu roku, na który zostały wyznaczone. Istnieje ponadto możliwość wyróżnienia pracowników, którzy mają istotny wkład w osiągane wyniki.
Zasady premiowania Członków Zarządu PKN ORLEN w 2017 roku zostaną dostosowane do wymogów wynikających z Ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami z dnia 9 czerwca 2016 roku (Dz. U. z 2016r. poz. 1202).

Wynagrodzenia z tytułu zakazu konkurencji i rozwiązania umowy w rezultacie odwołania z zajmowanego stanowiska
Zgodnie z umowami Członkowie Zarządu PKN ORLEN zobowiązani są przez okres 6 lub 12 miesięcy, licząc od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy, do powstrzymania się od działalności konkurencyjnej. W okresie tym uprawnieni są do otrzymywania wynagrodzenia w wysokości sześcio- lub dwunastokrotności miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, płatnego w równych ratach miesięcznych. Ponadto umowy przewidują wypłatę wynagrodzenia w przypadku rozwiązania umowy na skutek odwołania z zajmowanego stanowiska. Wynagrodzenie w takim przypadku wynosi sześcio- lub dwunastokrotność miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.
Dyrektorzy bezpośrednio podlegli Zarządowi PKN ORLEN standardowo zobowiązani są od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy do powstrzymania się od działalności konkurencyjnej przez okres 6 miesięcy. W tym czasie otrzymują wynagrodzenie w wysokości 50% sześciokrotności miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, płatne w 6 równych ratach miesięcznych. Odprawa z tytułu rozwiązania umowy przez Pracodawcę wynosi standardowo sześciokrotność miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.
Umowy Członków Zarządu PKN ORLEN w 2017 roku zostaną dostosowane do wymogów wynikających z Ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami z dnia 9 czerwca 2016 roku (Dz. U. z 2016r. poz. 1202).

7.4.9. Wynagrodzenie wynikające z umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych

	2016	2015
Wynagrodzenie KPMG Audyt Sp. z o.o.	**1,7**	**1,3**
badanie i przeglądy sprawozdań finansowych	*1,0*	*1,1*
usługi dodatkowe	*0,7*	*0,2*

W okresie objętym niniejszym jednostkowym sprawozdaniem finansowym podmiotem uprawnionym do badania sprawozdania finansowego Spółki był KPMG Audyt Sp. z o. o. Zgodnie z podpisaną umową zawartą w dniu 30 maja 2005 roku z późniejszymi aneksami KPMG Audyt Sp. z o. o. wykonywała przeglądy śródroczne oraz badania jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych w latach 2005 – 2016.
W dniu 15 grudnia 2016 roku Rada Nadzorcza PKN ORLEN wybrała Deloitte Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa jako podmiot uprawniony do przeprowadzenia przeglądów śródrocznych oraz badań jednostkowych sprawozdań finansowych PKN ORLEN i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy ORLEN za lata 2017-2018 (z możliwością przedłużenia współpracy na kolejne okresy pod warunkiem zgody Rady Nadzorczej PKN ORLEN).

8. INFORMACJE O ISTOTNYCH POSTĘPOWANIACH TOCZĄCYCH SIĘ PRZED SĄDEM, ORGANEM WŁAŚCIWYM DLA POSTĘPOWANIA ARBITRAŻOWEGO LUB ORGANEM ADMINISTRACJI

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka była stroną w następujących istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej:

8.1. Postępowania, w których Spółka jest stroną pozwaną

8.1.1. Postępowania, których wartość stanowi więcej niż 10% kapitałów własnych Emitenta

Ryzyko dotyczące zbycia aktywów i wierzytelności w związku z nabyciem akcji Unipetrol
Sprawa dotyczy zapłaty odszkodowania z tytułu szkód będących między innymi wynikiem zarzucanych PKN ORLEN przez Agrofert Holding a.s. (Agrofert) czynów nieuczciwej konkurencji oraz rzekomo bezprawnego naruszenia dobrego imienia firmy Agrofert w związku z nabyciem przez PKN ORLEN akcji spółki UNIPETROL. Wyrokiem z dnia 21 października 2010 roku Trybunał Arbitrażowy („Sąd Arbitrażowy") w Pradze (Republika Czeska) oddalił w całości powództwo Agrofert przeciwko PKN ORLEN o zapłatę 3 186 mln PLN przeliczone kursem z dnia 31 grudnia 2016 roku (co odpowiada 19 464 mln CZK) wraz z odsetkami oraz zobowiązał Agrofert do pokrycia kosztów postępowania poniesionych przez PKN ORLEN. W dniu 3 października 2011 roku PKN ORLEN otrzymał z sądu powszechnego w Pradze skargę Agrofert o uchylenie powyższego wyroku. Skarga ta została oddalona przez sąd wyrokiem z dnia 24 stycznia 2014 roku. W dniu 7 kwietnia 2014 roku Agrofert złożył apelację od powyższego wyroku. W dniu 7 kwietnia 2015 roku sąd apelacyjny oddalił apelację Agrofert. W dniu 4 września 2015 roku Agrofert odwołał się od powyższego wyroku do czeskiego Sądu Najwyższego. We wrześniu 2016 roku Sąd Najwyższy oddalił skargę Agrofert. W listopadzie 2016 roku Agrofert odwołał się od tego rozstrzygnięcia do Czeskiego Sądu Konstytucyjnego. PKN ORLEN podejmuje kroki prawne w celu utrzymania w mocy wyżej wymienionych korzystnych orzeczeń sądowych, wydanych w przedmiotowej sprawie.

8.1.2. Pozostałe istotne postępowania, których łączna wartość nie przekracza 10% kapitałów własnych Emitenta

Roszczenie OBR S.A. o odszkodowanie
W dniu 5 września 2014 roku spółka OBR S.A. wystąpiła przeciwko PKN ORLEN do Sądu Okręgowego w Łodzi z pozwem o zapłatę z tytułu zarzucanego naruszenia przez PKN ORLEN praw do patentu: „Sposób rozdziału produktów procesu hydroodsiarczania ciężkiej pozostałości po próżniowej destylacji ropy naftowej". Kwota roszczenia w pozwie została oszacowana przez OBR S.A. na kwotę około 83 mln PLN. Żądanie pozwu obejmuje zasądzenie od PKN ORLEN na rzecz OBR S.A. sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej wartości opłaty licencyjnej za korzystanie z rozwiązania objętego ww. patentem oraz zasądzenie obowiązku zwrotu korzyści uzyskanych na skutek stosowania tego rozwiązania. W dniu 16 października 2014 roku PKN ORLEN złożył odpowiedź na pozew. Pismem procesowym z dnia 11 grudnia 2014 roku wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na kwotę około 247 mln PLN. Postanowieniem sądu z dnia 21 maja 2015 roku strony zostały skierowane do mediacji. Postępowanie mediacyjne zostało zakończone. Sprawa wróciła do rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Łodzi. Pierwsza rozprawa odbyła się w dniu 19 października 2016 roku. Rozprawa wyznaczona na 4 stycznia 2017 roku nie odbyła się. Nowy termin rozprawy został wyznaczony na 22 marca 2017 roku. W ocenie PKN ORLEN powyższe roszczenia są bezpodstawne.

8.2. Postępowania, w których Spółka jest stroną pozywającą

Postępowanie arbitrażowe przeciwko Basell Europe Holding B.V.
W dniu 20 grudnia 2012 roku PKN ORLEN przesłał do Basell Europe Holdings B.V. wezwanie wszczynając postępowanie arbitrażowe przed Trybunałem Arbitrażowym ad hoc w Londynie o odszkodowanie w związku z Umową Joint Venture zawartą w 2002 roku pomiędzy PKN ORLEN a Basell Europe Holdings B.V. W dniu 12 maja 2016 roku Trybunał Arbitrażowy przesłał stronom wyrok, w którym oddalił roszczenia PKN ORLEN i zasądził na rzecz Basell Europe Holdings B.V. zwrot kosztów postępowania. PKN ORLEN po analizie możliwości odwołania podjął decyzję o niewnoszeniu skargi o uchylenie wyroku, co kończy postępowanie w sprawie.

9. WYDARZENIA PO ZAKOŃCZENIU OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO

Po zakończeniu okresu sprawozdawczego nie wystąpiły zdarzenia poza ujawnionymi w niniejszym jednostkowym sprawozdaniu finansowym, które wymagałyby ujęcia lub ujawnienia.

10. OŚWIADCZENIA ZARZĄDU I ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANASOWEGO

W sprawie rzetelności sporządzenia jednostkowego sprawozdania finansowego
Zarząd PKN ORLEN oświadcza, że wedle jego najlepszej wiedzy, niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe i dane porównawcze sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi Spółkę zasadami rachunkowości oraz odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy Spółki.

W sprawie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych
Zarząd PKN ORLEN oświadcza, że podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych dokonujący badania rocznego sprawozdania finansowego został wybrany zgodnie z przepisami prawa oraz że podmiot ten i biegli rewidenci dokonujący badania spełniali warunki do wydania bezstronnej i niezależnej opinii z badania zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami zawodowymi.

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone przez Zarząd Spółki w dniu 14 marca 2017 roku.

Wojciech Jasiński
Prezes Zarządu

Sławomir Jędrzejczyk
Wiceprezes Zarządu

Mirosław Kochalski
Wiceprezes Zarządu

Piotr Chełmiński
Członek Zarządu

Zbigniew Leszczyński
Członek Zarządu

Krystian Pater
Członek Zarządu

Podpis osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

Rafał Warpechowski

Dyrektor Wykonawczy ds. Planowania i Sprawozdawczości

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU Z DZIAŁALNOŚCI GRUPY ORLEN I PKN ORLEN S.A. ZA 2016 ROK

2016

SPIS TREŚCI:

1. GRUPA ORLEN 3

1.1. WSTĘP 3
1.2. ZARZĄD I RADA NADZORCZA 5
1.3. ORGANIZACJA I POLITYKA ROZWOJU 8
1.4. WYBRANE DANE OPERACYJNO-FINANSOWE 11
1.5. NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA, NAGRODY I WYRÓŻNIENIA 12

2. STRATEGIA 14

2.1. PODSUMOWANIE REALIZACJI DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH W LATACH 2014-2016 14
2.2. ZAŁOŻENIA STRATEGII NA LATA 2017-2018 15
2.3. GŁÓWNE CELE FINANSOWE I OPERACYJNE NA LATA 2017-2018 15
2.4. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE W POSZCZEGÓLNYCH SEGMENTACH OPERACYJNYCH 16

3. DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA 18

3.1. BADANIA I ROZWÓJ TECHNOLOGICZNY 18
3.2. SEGMENTY OPERACYJNE 19
3.3. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM 45
3.4. ISTOTNE UMOWY, TRANSAKCJE I POSTĘPOWANIA 50
3.5. ZATRUDNIENIE I REALIZOWANE PROGRAMY 51
3.6. SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU 53
3.7. OCHRONA ŚRODOWISKA 54
3.8. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY 55

4. WYNIKI FINANSOWE GRUPY ORLEN 56

4.1. OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE 56
4.2. WYNIKI FINANSOWE 58
4.3. ZARZĄDZANIE ZASOBAMI FINANSOWYMI 67
4.4. REALIZACJA ZAMIERZEŃ INWESTYCYJNYCH 71
4.5. PERSPEKTYWY ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI – OUTLOOK 72

5. JEDNOSTKA DOMINUJACA GRUPY ORLEN - PKN ORLEN 73

5.1. KAPITAŁ I STRUKTURA AKCJONARIATU PKN ORLEN 73
5.2. NOTOWANIA AKCJI PKN ORLEN 73
5.3. POLITYKA DYWIDENDOWA 75
5.4. DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA 75
5.5. WYNIKI FINANSOWE 77
5.6. ZADŁUŻENIE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 85
5.7. ZATRUDNIENIE 87
5.8. WYNAGRODZENIA OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH 87

6. ŁAD KORPORACYJNY 91

6.1. ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO 91
6.2. SYSTEM KONTROLI I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM 92
6.3. ZNACZNE PAKIETY AKCJI 93
6.4. SPECJALNE UPRAWNIENIA KONTROLNE I PRAWA GŁOSU 94
6.5. ZMIANY STATUTU 94
6.6. WALNE ZGROMADZENIE 94
6.7. ORGANY ZARZĄDZAJĄCE I NADZORUJĄCE 96
6.8. POLITYKA WYNAGRODZEŃ 101

7. OŚWIADCZENIE ZARZADU I ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA ZARZĄDU Z DZIAŁALNOŚCI GRUPY ORLEN I PKN ORLEN 104

1. GRUPA ORLEN

1.1. WSTĘP

Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A. („PKN ORLEN", „Jednostka Dominująca", „Spółka") wraz ze spółkami tworzącymi Grupę Kapitałową Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN S.A. („Grupa ORLEN"; „Grupa"; „Koncern") jest liderem przemysłu rafineryjnego i petrochemicznego w Europie Środkowo-Wschodniej.

GRUPA ORLEN

- 3,9 mld PLN - najcenniejsza polska marka
- The World's Most Ethical Company 2016
- Top Employer Polska 2016
- 19,7 tys. zaangażowanych pracowników
- 36,5 mld PLN – kapitalizacja rynkowa na koniec 2016 roku

SEGMENT WYDOBYCIA

Kanada

Polska

- Projekty poszukiwawczo-wydobywcze w Polsce i Kanadzie
- 114 mln boe[1] łącznych zasobów 2P [2] ropy i gazu
- 13,6 tys. boe/d średniego wydobycia w 2016 toku

SEGMENT DOWNSTREAM

- Ponad 35 mln ton mocy przerobowych 6 rafinerii[3] Grupy ORLEN w Polsce, Czechach i na Litwie
- 3,8 tys. km sieci rurociągów i 43 bazy magazynowe
- Projekty rozwojowe:
  - Budowa elektrociepłowni CCGT Włocławek (463 MWe) i CCGT Płock (596 MWe),
  - Instalacja Polietylenu w Unipetrol
  - Metateza w PKN ORLEN

SEGMENT DETAL

- Ponad 2,7 tys. stacji paliw
- 17,7% łącznego udziału w rynku detalicznym (Polska, Niemcy, Czechy, Litwa)
- 1,7 tys. punktów Stop Cafe i Stop Cafe Bistro w Polsce, w Czechach i na Litwie

[1] *ang. barrel of oil equivalent – baryłka ekwiwalentu ropy naftowej.*
[2] *Zasoby pewne i prawdopodobne*
[3] *Rafineria Paramo nie prowadzi przerobu ropy naftowej.*

NASZA MISJA: Odkrywając i przetwarzając zasoby naturalne, napędzamy przyszłość.

ORLEN, NAPĘDZAMY PRZYSZŁOŚĆ

Wartości i zasady postępowania

Wojciech Jasiński, Prezes Zarządu PKN ORLEN:
*„Jednym z kluczowych elementów nowej Strategii Grupy ORLEN w ramach filaru Ludzie to wszelkie działania i definiowanie wewnętrznej kultury organizacyjnej w oparciu o Wartości ORLEN: **O**dpowiedzialność, **R**ozwój, **L**udzie, **E**nergia, **N**iezawodność. Dbamy o społeczności lokalne i środowisko, poszukujemy nowych możliwości działamy z entuzjazmem, jesteśmy uczciwi i można na nas polegać. Udowodniliśmy to w ostatnich trzech latach przekraczając cele strategiczne wyznaczone w strategii".*

„Wartości i zasady postępowania w PKN ORLEN" to przede wszystkim przewodnik dotyczący relacji zarówno wewnątrz firmy, ale również w otoczeniu zewnętrznym – z partnerami biznesowymi, społecznościami lokalnymi, środowiskiem naturalnym i konkurencją.

Od inauguracji projektu w 2012 roku wartości ORLEN: **O**dpowiedzialność, **R**ozwój, **L**udzie, **E**nergia i **N**iezawodność są nadal aktualne więc dalej wytyczają firmie i pracownikom drogę do osiągania ambitnych celów ujętych w nowej Strategii Grupy ORLEN na lata 2017-21.

Kierunek zmian i wprowadzonych działań został doceniony nie tylko przez polskich ekspertów, ale również przez międzynarodowe grono. W latach 2014-2016 amerykański Instytut Ethisphere przyznał PKN ORLEN tytuł World's Most Ethical Company, umieszczając Koncern jako jedyną firmę z Europy Środkowo – Wschodniej w zaszczytnym rankingu. Jednocześnie PKN ORLEN jako lider rozwiązań etycznych w regionie został po raz trzeci partnerem ogólnopolskiego konkursu „Etyczna Firma", mającego na celu stworzenie polskiego odpowiednika rankingu firm etycznych.
Kultura korporacyjna PKN ORLEN oparta na wartościach nieustannie się rozwija i odpowiada na potrzeby zmieniającego się otoczenia. Przyjęte rozwiązania w zakresie etyki są skuteczne i stanowią wyraz odpowiedzialności Koncernu wobec wyzwań i oczekiwań.

1.2. ZARZĄD I RADA NADZORCZA

Zarząd

Na posiedzeniu w dniu 8 lutego 2016 roku Rada Nadzorcza odwołała pana Marka Podstawę z Zarządu PKN ORLEN i jednocześnie powołała pana Mirosława Kochalskiego do pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu Spółki oraz pana Zbigniewa Leszczyńskiego do pełnienia funkcji Członka Zarządu Spółki.

Skład osobowy Zarządu na dzień 31 grudnia 2016 roku:

WOJCIECH JASIŃSKI

Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny

Stanowisko Prezesa Zarządu i Dyrektora Generalnego Pan Wojciech Jasiński objął w dniu 16 grudnia 2015 roku.

Jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1972-1986 pracował w Płocku, m.in. w NBP Oddział w Płocku, w Urzędzie Miejskim, w tym jako radca prawny w Izbie Skarbowej. W latach 1990-1991 organizował samorząd terytorialny w województwie płockim, jako Delegat Pełnomocnika Rządu ds. Reformy Samorządu Terytorialnego. Od 1992 do 1997 roku pracował w Najwyższej Izbie Kontroli, kolejno jako dyrektor: Delegatury NIK w Warszawie, Zespołu Finansów i Budżetu, Departamentu Budżetu Państwa. W latach 1997-2000 pełnił funkcję Członka Zarządu, następnie Prezesa Zarządu warszawskiej spółki Srebrna. W latach 1998-2000 był Członkiem Rady Nadzorczej Banku Ochrony Środowiska. Od września 2000 do lipca 2001 roku zajmował stanowisko Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości. W latach 2006-2007 był Ministrem Skarbu Państwa.

Od 2001 do grudnia 2015 roku wykonywał mandat posła na Sejm RP (IV-VIII kadencji) pełniąc funkcje: Przewodniczącego Podkomisji Stałej ds. Systemu Bankowego i Polityki Pieniężnej, Przewodniczącego Komisji Gospodarki, Przewodniczącego Komisji Finansów Publicznych. Był również członkiem sejmowej Komisji Skarbu Państwa.

Od 25 lutego 2016 roku jest Członkiem Rady Nadzorczej PKO Bank Polski S.A.

SŁAWOMIR JĘDRZEJCZYK

Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych

Pan Sławomir Jędrzejczyk został powołany do Zarządu PKN ORLEN w czerwcu 2008 roku. Od 18 września 2008 roku jest Wiceprezesem Zarządu.

Ukończył Politechnikę Łódzką oraz uzyskał tytuł biegłego rewidenta w ramach stowarzyszenia audytorów ACCA. W latach 2005-2008 pełnił funkcję Prezesa Zarządu - Dyrektora Generalnego w spółce Emitel. Wcześniej pracował w firmach notowanych na GPW w Warszawie: jako Członek Zarządu - Dyrektor Finansowy w Impexmetal S.A. oraz Dyrektor Pionu Kontrolingu w Telekomunikacji Polskiej S.A., a także w Dziale Audytu i Doradztwa Biznesowego w Price Waterhouse.

Obecnie jest Wiceprzewodniczącym Rady Nadzorczej Unipetrol, a.s. Od 1 stycznia 2014 roku jest Członkiem Rady Dyrektorów spółki ORLEN Upstream Canada Ltd.

MIROSŁAW KOCHALSKI

Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych

Rada Nadzorcza powołała Pana Mirosława Kochalskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu w dniu 8 lutego 2016 roku.

Jest absolwentem Wydziału Historii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ukończył studia podyplomowe w Krajowej Szkole Administracji Publicznej oraz Zarządzanie Wartością Firmy w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Posiada wieloletnie doświadczenie w pracy na stanowiskach menedżerskich i doradczych zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym.

W roku 1994 pracował w Urzędzie Rady Ministrów na stanowisku głównego specjalisty. W latach 1995-1999 zatrudniony w Urzędzie Zamówień Publicznych, kolejno na stanowiskach Dyrektora Biuletynu Zamówień Publicznych, Dyrektora Zespołu Szkoleń i Promocji, Dyrektora Generalnego. W latach 1999-2002 pełnił funkcję Dyrektora Biura Dostaw i Zakupów Pozapaliwowych w PKN ORLEN S.A. W okresie 2003-2006 pracownik Samorządu Miasta Stołecznego Warszawy, od stanowiska Dyrektora Biura Zamówień Publicznych do p.o. Prezydenta m.st. Warszawy. W latach 2006-2008 był Prezesem Zarządu Ciech S.A. W roku 2010 pracował na stanowisku Managing Director w Coifer Impex SRL w Bukareszcie. W latach 2012-2015 pełnił funkcję Dyrektora Centrum Personalizacji Dokumentów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

PIOTR CHEŁMIŃSKI

Członek Zarządu ds. Rozwoju i Energetyki

Pan Piotr Chełmiński jest Członkiem Zarządu PKN ORLEN od 10 marca 2012 roku.

Absolwent SGGW w Warszawie. Ukończył podyplomowe studia zarządzania w Wyższej Szkole Zarządzania i Marketingu w Warszawie (partner University of Denver, USA), studia w Instytucie Techniki Cieplnej Politechniki Warszawskiej z zakresu energetyki gazowej o kierunku Turbiny Gazowe i Układy Gazowo-Parowe oraz podyplomowe studia dla wyższej kadry zarządzającej w London Business School (SEP 88 LBS). Posiada wieloletnie doświadczenie w zarządzaniu polskimi i zagranicznymi spółkami, w tym giełdowymi.

W latach 1995-1996 pełnił funkcję Wiceprezesa ds. sprzedaży, marketingu i eksportu w Okocimskich Zakładach Piwowarskich S.A. Od 1996 do 1999 roku pracował jako Dyrektor Regionalny na obszar Europy Środkowo-Wschodniej Eckes Granini GmbH & Co. KG i Prezes jej spółki zależnej - Aronia S.A. W latach 1999-2001 był Członkiem Zarządu w Browar Dojlidy Sp. z o.o. a w latach 2001 - 2002 Członkiem Zarządu i Członkiem Rady Nadzorczej Werner i Merz Polska Sp. z o.o. W latach 2001-2006 pełnił funkcję Członka Zarządu i Członka Rady Nadzorczej w Kamis-Przyprawy S.A. Od 2006 do 2009 roku był Wiceprezesem ds. Sprzedaży i Marketingu w Gamet S.A. w Toruniu oraz Członkiem Zarządu Gamet Holdings S.A. w Luxemburgu. Od grudnia 2009 do kwietnia 2013 roku był Prezesem Zarządu oraz Dyrektorem Generalnym Unipetrol, a.s.

Obecnie pełni funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej Anwil S.A. oraz Przewodniczącego Rady Nadzorczej Basell ORLEN Polyolefins Sp. z o.o.

ZBIGNIEW LESZCZYŃSKI

Członek Zarządu ds. Sprzedaży

Pan Zbigniew Leszczyński jest Członkiem Zarządu PKN ORLEN od 8 lutego 2016 roku.

Jest absolwentem Uniwersytetu Warszawskiego na kierunku Rachunkowość i Finanse. Ukończył podyplomowe studia Zarządzanie Spółką na Rynku Unii Europejskiej w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, Projektowanie i Eksploatacja Sieci Komputerowych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Zarządzanie Projektami w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego.

Posiada bogate doświadczenie menedżerskie w branży paliwowej. Związany z Grupą ORLEN, przez okres blisko dziesięciu lat odpowiadał m.in. za budowę, rozwój i rozliczanie sieci stacji paliw w spółce ORLEN Paliwa oraz wsparcie i rozwój hurtowej sprzedaży produktów rafineryjnych w PKN ORLEN. Wdrożył także wiele strategicznych dla Koncernu projektów. Pełnił również między innymi funkcje Prezesa Zarządu Wodociągów i Kanalizacji w Opolu Sp. z o.o., Prezesa Zarządu Rynex Sp. z o.o., Prezesa Zarządu Wisła Płock S.A. oraz Dyrektora Pionu ds. Sprzedaży i Marketingu w Kompanii Węglowej S.A. Prowadził także własną działalność gospodarczą w zakresie doradztwa, nadzoru oraz prowadzenia projektów.

Obecnie pełni funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej ORLEN Deutschland GmbH, Członka Rady Nadzorczej Unipetrol oraz przewodniczącego Rady Nadzorczej ORLEN Paliwa.

KRYSTIAN PATER

Członek Zarządu ds. Produkcji

Pan Krystian Pater jest Członkiem Zarządu PKN ORLEN od marca 2007 roku.

Jest absolwentem Wydziału Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ukończył podyplomowe studium Inżynieria i Aparatura Chemiczna na Politechnice Warszawskiej, Zarządzanie i Marketing w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica, Zarządzanie dla Sektora Naftowego, Zarządzanie Wartością Firmy w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie i Akademię Psychologii Przywództwa w Szkole Biznesu Politechniki Warszawskiej. Od 1993 roku związany z Petrochemią Płock S.A., a następnie z PKN ORLEN, w którym od 2005 do 2007 roku pełnił funkcję Dyrektora Wykonawczego ds. Produkcji Rafineryjnej.

Obecnie jest Członkiem Zarządu AB ORLEN Lietuva i Członkiem Rady Nadzorczej Unipetrol, a.s. Ponadto pełni funkcje: Członka Zarządu CONCAWE oraz Prezesa Stowarzyszenia Płockich Naftowców.

Rada Nadzorcza

W dniu 29 stycznia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PKN ORLEN odwołało ze składu Rady Nadzorczej panów Adama Ambrozika, Cezarego Banasińskiego, Grzegorza Borowca, Cezarego Możeńskiego i Leszka Jerzego Pawłowicza oraz powołało do Rady Nadzorczej panią Agnieszkę Krzętowską oraz panów Mateusza Henryka Bochacika, Adriana Dworzyńskiego, Remigiusza Nowakowskiego i Arkadiusza Siwko. W dniu 14 września 2016 roku pan Remigiusz Nowakowski złożył oświadczenie o rezygnacji z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej z uwagi na możliwość wystąpienia potencjalnego konfliktu interesów.

Skład osobowy Rady Nadzorczej na dzień 31 grudnia 2016 roku:

ANGELINA ANNA SAROTA

Przewodnicząca Rady Nadzorczej

Pani Angelina Sarota została powołana do Rady Nadzorczej PKN ORLEN w czerwcu 2008 roku. Przez dwie kadencje pełniła funkcję Sekretarza, a od 27 czerwca 2013 roku jest Przewodniczącą Rady Nadzorczej PKN ORLEN.

Jest doktorem nauk prawnych, radcą prawnym, absolwentką Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, Krajowej Szkoły Administracji Publicznej oraz studiów podyplomowych „Zarządzanie strategiczne zasobami ludzkimi" w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego. W 2015 roku ukończyła prestiżowy program menadżerski Advanced MBA Program na Uniwersytecie Navarra w Barcelonie.

Od maja 2014 do lipca 2016 roku pełniła funkcję Wiceprezesa Zarządu PGE EJ1 Sp. z o.o. odpowiedzialnego m.in. za sprawy prawne i regulacyjne.

Od kwietnia do maja 2014 roku Radca Ministra w Ministerstwie Skarbu Państwa w Departamencie Polityki Właścicielskiej. W latach 2005 - 2014 Dyrektor Departamentu Prawnego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odpowiedzialna za obsługę prawną i legislacyjną, w szczególności Prezesa Rady Ministrów, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz Dyrektora Generalnego. W latach 2003 - 2005 Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii i Rozwoju Nauki w Ministerstwie Nauki i Informatyzacji. W latach 2001 - 2003 główny specjalista w Departamencie Zastępstwa Procesowego, a następnie w Departamencie Restrukturyzacji i Pomocy Publicznej Ministerstwa Skarbu Państwa. Jest członkiem Zarządu Fundacji Kolegium Europejskie w Warszawie.

Była m.in. członkiem Rady Nadzorczej: Cerg Spółka z o.o. w Gliwicach, Chemar Spółka z o.o. w Kielcach, Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Warszawskiego Parku Technologicznego S.A., Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych S.A.

RADOSŁAW LESZEK KWAŚNICKI

Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej

Pan Radosław Leszek Kwaśnicki został powołany do Rady Nadzorczej PKN ORLEN w dniu 15 maja 2014 roku (zasiadając w Komitecie ds. Ładu Korporacyjnego oraz Komitecie ds. CSR).

Jest doktorem nauk prawnych, radcą prawnym, pełni funkcję Partnera Zarządzającego w Kancelarii RKKW - KWAŚNICKI, WRÓBEL & Partnerzy, specjalizuje się w prawie spółek, prawie rynku kapitałowego oraz postępowaniach sądowych. Jest absolwentem AMP (Advanced Management Program) na IESE Business School, University of Navarra.

Od 2016 roku pełni funkcję Członka Rady Nadzorczej Sfinks Polska S.A. (zasiadając w Komitecie Audytu). Pełnił m.in. funkcje Przewodniczącego Rady Nadzorczej Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. (2007 rok), Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej PGE ZEW-T Dystrybucja Sp. z o.o. (2008 - 2009), Sekretarza Rady Nadzorczej BOT Elektrownia Turów S.A. (2007 - 2008), Członka Rady Nadzorczej PGE Energia S.A. (2008 - 2009), Przewodniczącego Rady Nadzorczej Geotermii Pyrzyce Sp. z o.o. (2006 - 2007), Przewodniczącego Rady Nadzorczej BBI Capital NFI S.A. (2012 - 2014), Przewodniczącego Rady Nadzorczej w Investments S.A. (2012 - 2014), Przewodniczącego Rady Nadzorczej W Investments TFI S.A. (2012 - 2014), Przewodniczącego Rady Nadzorczej Domu Maklerskiego W Investments S.A. (2012 - 2014), Członka Rady Nadzorczej MAGO S.A. (2012 - 2013), Przewodniczącego Rady Nadzorczej NAVI GROUP S.A. (2014 rok) oraz Członka Rady Nadzorczej Polskie Koleje Państwowe S.A. (2015 rok).

Uzyskał prestiżową rekomendację Global Law Experts w zakresie prawa spółek. Został również wyróżniony w tym zakresie przez European Legal Experts oraz w zakresie prawa spółek oraz fuzji i przejęć (M&A) przez Legal 500. Jest laureatem I-go miejsca w konkursie Profesjonaliści Forbesa 2014 - Zawody Zaufania Publicznego w województwie mazowieckim.

Był Prezesem, następnie Wiceprezesem Stałego Sądu Polubownego przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie, zaś obecnie jest jego arbitrem. Jest również arbitrem Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej, Sądu Arbitrażowego przy Konfederacji Lewiatan, Międzynarodowego Sądu Arbitrażowego przy Międzynarodowej Izbie Handlowej (ICC) w Paryżu oraz Sądu Polubownego (Arbitrażowego) przy Związku Banków Polskich.

Uczestniczył w pracach legislacyjnych i strategicznych związanych z rozwojem prawa gospodarczego. Jest redaktorem oraz autorem, a także współautorem kilku podręczników i komentarzy oraz ponad trzystu innych publikacji lub wypowiedzi poświęconych praktycznym aspektom prawa gospodarczego. Wchodzi w skład Kolegium Redakcyjnego „Monitora Prawa Handlowego".

Jest Redaktorem Naczelnym Bloga poświęconego prawu gospodarczemu „Prawo Biznesu - Law in Action". Biegle posługuje się językiem angielskim i niemieckim.

MATEUSZ HENRYK BOCHACIK

Sekretarz Rady Nadzorczej

Pan Mateusz Henryk Bochacik został powołany do Rady Nadzorczej PKN ORLEN w dniu 29 stycznia 2016 roku.

Jest absolwentem prawa i historii na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. W 2013 roku zdał egzamin adwokacki i został wpisany na listę adwokatów prowadzoną przez Okręgową Radę Adwokacką w Krakowie.

Z zawodu jest adwokatem, prowadzi własną kancelarię adwokacką w Krakowie specjalizującą się w prawie cywilnym, gospodarczym i administracyjnym. W toku swojej praktyki reprezentował podmioty zarówno publiczne jak i prywatne m.in. spółki prawa handlowego, samorządy terytorialne oraz dziennikarzy. Łącznie sprawował zastępstwo procesowe w kilkudziesięciu sprawach przed sądami powszechnymi, administracyjnymi oraz Sądem Najwyższym.

Pełnił także funkcje asystenta ministra-koordynatora służb specjalnych i posła na Sejm RP Zbigniewa Wassermanna oraz dyrektora jego biura poselskiego (lata 2007-2010). W latach 2010-2013 był asystentem posła do Parlamentu Europejskiego Pawła Kowala.

ADRIAN DWORZYŃSKI

Niezależny Członek Rady Nadzorczej

Pan Adrian Dworzyński został powołany do Rady Nadzorczej PKN ORLEN w dniu 29 stycznia 2016 roku.

Jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji (kierunek Prawo) Uniwersytetu Łódzkiego. W latach 1998-2002 Radca prawny, aplikacja radcowska w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Warszawie. W latach 1997-2002 zajmował się obsługą prawną dużych firm, w szczególności banków w Andrzej Żebrowski i Wspólnicy Kancelaria Prawnicza. W latach 2003-2005 Zastępca Dyrektora następnie Dyrektor Biura Prawnego Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy. W latach 2006-2007 Dyrektor Biura Prawa i Ustroju w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. W latach 2007-2012 był Dyrektorem Biura Prawnego, następnie Dyrektorem Departamentu Prawnego i Regulacji w Polkomtel S.A. W 2013 roku Dyrektor Departamentu Prawnego PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. Od 2014 roku świadczy usługi prawne w ramach własnej Kancelarii Radcy Prawnego.

W latach 2003-2010 Członek Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie. W latach 2010-2013 pełnił funkcję Wicedziekana Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Był członkiem Rad Nadzorczych: Oczyszczalnia Ścieków Południe Sp. z o.o. (2003-2005), Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o. (2005 rok), Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. (2006-2008), Nordisk Polska Sp. z o.o. (2009-2010) oraz PGE Dom Maklerski S.A., PGE Energia Odnawialna S.A. oraz Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjne TOP SERWIS Sp. z o.o. (2013 rok).

Obecnie jest członkiem niezależnym Rady Nadzorczej AAT Holding oraz Grupy DUON S.A.

ARTUR GABOR
Niezależny Członek Rady Nadzorczej

Pan Artur Gabor został powołany do Rady Nadzorczej PKN ORLEN w 2010 roku. W dniu 27 czerwca 2013 roku został ponownie powołany na Członka Rady Nadzorczej PKN ORLEN na nową kadencję.

Jest absolwentem Wydziału Ekonomii University College London oraz Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego.

W roku 2015 ukończył prestiżowy Advanced Management Program na IESE Business School oraz na Harvard Business School / IESE Business School, program dla Członków Rad Nadzorczych „Kreowanie wartości poprzez efektywne Rady Nadzorcze".

Zajmuje się doradztwem inwestycyjnym i gospodarczym jako Partner w spółce Gabor&Gabor.

W latach 1986 – 1987 był asystentem w Instytucie Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk. W latach 1987 – 1990 był kierownikiem Działu Rozwoju Rynku w Paged S.A., a w latach 1990 – 1994 Partnerem w Warszawskiej Grupie Konsultingowej. Pełnił funkcję Dyrektora Zarządzającego na Polskę w Credit Lyonnais Investment Banking Group (lata 1994 – 1998), Dyrektora Fuzji i Akwizycji dla Europy Środkowej i Rosji w General Electric Capital (lata 1998 – 2004) oraz Dyrektora Sektora Finansowego w IBM Polska (lata 2005 – 2006).

W latach 2003 – 2004 był członkiem Zarządu, a od 2005 roku jest członkiem Stałego Komitetu Doradczego American Chamber of Commerce. Ponadto od 2006 roku jest członkiem Korpusu Niezależnych Członków Rad Nadzorczych w Polskim Instytucie Dyrektorów.

W latach 2001 – 2004 sprawował funkcję Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej GE Capital Bank S.A. oraz członka Rady Nadzorczej GE Bank Mieszkaniowy S.A. W latach 2004 – 2005 był Przewodniczącym Rady Nadzorczej Getin Bank S.A. oraz członkiem Rady Nadzorczej Getin Holding S.A. W latach 2004 – 2008 pełnił funkcję Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Energomontaż Północ S.A. W latach 2006 – 2007 był członkiem Rady Nadzorczej Polmos Lublin S.A., w latach 2007 – 2011 był Wiceprzewodniczącym Rady Nadzorczej Energopol Katowice S.A. W latach 2011 – 2013 był członkiem Rady Nadzorczej Fleet Holdings S.A., a w latach 2013 – 2015 był niezależnym członkiem Rady Nadzorczej Prime Car Management. Od 2007 roku jest członkiem Rady Nadzorczej Orbis S.A., a od 2008 roku Przewodniczącym Rady Nadzorczej Grupy Lew S.A. Od 2009 roku był Wiceprzewodniczącym, a od 19 grudnia 2013 roku jest Przewodniczącym Rady Nadzorczej Sfinks S.A. Od stycznia 2014 roku jest członkiem Rady Nadzorczej MPay S.A. (spółki notowanej na New Connect), od lutego 2015 roku jest członkiem Rady Nadzorczej Idea Bank.

AGNIESZKA KRZĘTOWSKA
Niezależny Członek Rady Nadzorczej

Pani Agnieszka Krzętowska została powołana do Rady Nadzorczej PKN ORLEN w dniu 29 stycznia 2016 roku.

Jest doktorem ekonomii, wykładowcą akademickim oraz pracownikiem naukowo-dydaktycznym Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych Politechniki Warszawskiej. Wykładowca Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku. Przez wiele lat kierowała Zakładem Ekonomii i Prawa w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Płocku.

Kompetentna, odpowiedzialna, znakomicie zorientowana w zagadnieniach współczesnej ekonomii oraz w kierunkach rozwoju gospodarki krajowej i światowej. Zawodowo zajmuje się zagadnieniami sytuacji finansowej przedsiębiorstw, demografią i statystyką. Takiej problematyki dotyczą także jej liczne publikacje.

WIESŁAW TOMASZ PROTASEWICZ
Członek Rady Nadzorczej

Pan Wiesław Tomasz Protasewicz został powołany do Rady Nadzorczej PKN ORLEN w dniu 3 czerwca 2016 roku.

Jest absolwentem Szkoły Głównej Planowania i Statystyki /obecnie SGH/ w Warszawie Wydziału Ekonomiki Produkcji. Ukończył studia podyplomowe w zakresie rachunkowości w Wyższej Szkole Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Leona Koźmińskiego w Warszawie. Posiada świadectwo kwalifikacyjne wydane przez Ministra Finansów uprawniające do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

W latach 1982-90 pracował w Mostostalu Siedlce zajmując się planowaniem produkcji, a następnie eksportem. W okresie 1990-1994 pracował w Urzędzie Wojewódzkim w Siedlcach jako dyrektor wydziału rozwoju gospodarczego, a od 1993 roku Wojewoda Siedlecki. W 1994 roku podjął pracę w Warszawie w spółkach prawa handlowego jako dyrektor ds. ekonomiczno-finansowych. W 1998 roku został powołany do Zarządu PKP, a następnie PKP S.A. i pełnił funkcję Wiceprezesa Zarządu odpowiedzialnego m.in. za obszar ekonomiczno-finansowy. Od 2003 roku był członkiem zarządu Miejskich Zakładów Autobusowych Sp. z o.o. w Warszawie, gdzie nadzorował pion ekonomiczno-finansowy, marketing oraz wdrażanie rozwiązań informatycznych. Pod koniec 2007 roku został Wiceprezesem Zarządu Polskich Sieci Elektroenergetycznych „Operator" S.A. w Warszawie.

Od 2010 roku ogranicza pracę zawodową zajmując się konsultacjami ekonomicznym.

W okresie 1992-2009 uczestniczył w pracach Rad Nadzorczych wielu spółek prawa handlowego m.in. Hydrobudowa-6 S.A. w Warszawie, WARS S.A. w Warszawie, PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o. w Warszawie, PSE „Centrum" S.A. w Warszawie. W większości Rad Nadzorczych pełnił funkcję przewodniczącego Rady Nadzorczej.

1.3. ORGANIZACJA I POLITYKA ROZWOJU

Spółki Grupy ORLEN prowadzą następujące rodzaje działalności:

- produkcyjno-handlową: przerób ropy naftowej oraz wytwarzanie produktów i półproduktów rafineryjnych, petrochemicznych i chemicznych, hurtową i detaliczną sprzedaż paliw i pozostałych produktów,
- usługową: magazynowanie ropy naftowej i paliw, transport, usługi konserwacyjno-remontowe, laboratoryjne, ochrony, projektowe, administracyjne oraz ubezpieczeniowe i finansowe,
- związaną z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i wydobyciem węglowodorów oraz wytwarzaniem, przesyłaniem, dystrybucją i handlem energią elektryczną i cieplną.

Zakres działalności poszczególnych podmiotów jest dostępny również na korporacyjnej stronie internetowej PKN ORLEN http://www.orlen.pl oraz w pkt 9.1. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

Dla celów zarządczych działalność Grupy ORLEN została podzielona na 3 segmenty operacyjne: Downstream, Detal, Wydobycie oraz Funkcje Korporacyjne.

Szerszy opis działalności powyższych segmentów operacyjnych został przedstawiony w pkt 3.2., a ich wyniki finansowe w pkt 4.2.

Grupa ORLEN obejmuje PKN ORLEN jako Jednostkę Dominującą oraz jednostki zlokalizowane na terenie Polski, Niemiec, Czech,

Litwy, Malty, Szwecji, Holandii, Słowacji, Węgier, Estonii i Łotwy oraz USA i Kanady.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w skład Grupy ORLEN wchodziło 70 spółek, w tym 59 spółek zależnych.

Poziom posiadanych przez Jednostkę Dominującą/Grupę ORLEN akcji/udziałów w kapitałach spółek Grupy ORLEN oraz metody konsolidacji zostały przedstawione w pkt 9.1 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

PKN ORLEN jako Jednostka Dominująca Grupy jest podmiotem wielosegmentowym, odpowiednio alokowanym do wszystkich segmentów operacyjnych i Funkcji Korporacyjnych.

SCHEMAT 1. Powiązania kapitałowe i organizacyjne Grupy ORLEN na dzień 31 grudnia 2016 roku.

Polityka Grupy ORLEN zakłada umocnienie pozycji spółek z obszaru działalności podstawowej oraz budowę segmentu energetyki. Jednocześnie koncentruje się na usprawnianiu zarzadzania, restrukturyzacji i konsolidacji posiadanych aktywów.

Celem podejmowanych działań jest wzrost wartości rynkowej Grupy ORLEN, umocnienie pozycji na rynkach macierzystych oraz wydłużenie łańcucha dostaw. Główne inwestycje rozwojowe mają na celu dalsze rozszerzenie koszyka produktów i stopnia konwersji, budowę nowych mocy energetycznych oraz ostrożną kontynuację projektów związanych z poszukiwaniem i wydobyciem węglowodorów.

Dla zapewnienia sprawnego zarządzania podmiotami Grupy wdrożone zostały zasady zarządzania holdingowego, tj. rozwiązania zmierzające do realizacji wspólnych celów spółek tworzących Grupę ORLEN, które są definiowane przez Jednostkę Dominującą. Podstawę wdrożenia takiego rozwiązania stanowi Konstytucja Grupy Kapitałowej ORLEN oparta na trzech kluczowych regulacjach: Umowie o Współpracy, Regulaminie Grupy oraz postanowieniach Statutów/Umów spółek Grupy ORLEN.

Konstytucja zapewniła ujednolicenie zasad przekazywania informacji, skuteczny monitoring kluczowych decyzji biznesowych, a także ujednolicenie standardów organizacyjnych. Określone zostały w niej również podstawy prawne tworzenia spójnej strategii w ramach Grupy ORLEN.
Skuteczny nadzór korporacyjny PKN ORLEN nad spółkami Grupy opiera się na nadzorze nad ich działalnością operacyjną, nadzorze finansowym i formalno-prawnym.

1.3.1. Zmiany w zasadach organizacji i zarządzania w Jednostce Dominującej i Grupie ORLEN

SCHEMAT 2. Podział odpowiedzialności Członków Zarządu PKN ORLEN na dzień 31 grudnia 2016 roku.

PREZES ZARZĄDU DYREKTOR GENERALNY WOJCIECH JASIŃSKI	WICEPREZES ZARZĄDU DS. KORPORACYJNYCH MIROSŁAW KOCHALSKI	WICEPREZES ZARZĄDU DS. FINANSOWYCH SŁAWOMIR JĘDRZEJCZYK	CZŁONEK ZARZĄDU DS. ROZWOJU I ENERGETYKI PIOTR CHEŁMIŃSKI	CZŁONEK ZARZĄDU DS. SPRZEDAŻY ZBIGNIEW LESZCZYŃSKI	CZŁONEK ZARZĄDU DS. PRODUKCJI KRYSTIAN PATER
Strategia i Zarządzanie Projekami	Kadry	Planowanie i Sprawozdawczość	Realizacja Inwestycji Majątkowych	Handel Hurtowy Produktami Rafineryjnymi	Produkcja Rafineryjna
Handel Ropą i Gazem	Zakupy	Kontroling Biznesowy	Rozwój i Technologia	Handel Produktami Petrochemicznymi	Produkcja Petrochemiczna
Marketing	Biuro Prawne	Zarządzanie Łańcuchem Dostaw	Energetyka	Sprzedaż Detaliczna	Inwestycje i Efektywność Produkcji
Komunikacja Korporacyjna	Biuro Grupy Kapitałowej	Zarządzanie Finansami	Bezpieczeństwo i Higiena Pracy	Logistyka	Technika
Biuro Zarządu	Zarządzanie Ryzykiem Regulacyjnym	Informatyka	Ochrona Środowiska	Efektywność i Rozwój Sprzedaży w GK ORLEN	
Biuro Bezpieczeństwa	Organizacja i Systemy Zarządzania	Podatki			
Audyt, Kontrola i Zarządzanie Ryzykiem Korporacyjnym		Inwestycje Kapitałowe			
Ochrona Informacji, Infrastruktura Krytyczna i Sprawy Obronne		Relacje Inwestorskie			
Biuro Innowacji					

Zmiany struktury organizacyjnej PKN ORLEN w 2016 roku dotyczyły głównie:

- utworzenia Biura Innowacji w pionie Prezesa Zarządu Dyrektora Generalnego,
- utworzenia pionu Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych, do którego przeniesione zostały Biura Dyrektora Wykonawczego ds. Kadr oraz Dyrektora Wykonawczego ds. Zakupów dotychczas funkcjonujące w pionie Prezesa Zarządu Dyrektora Generalnego,
- likwidacji Biura Radcy Koncernu oraz przeniesieniem podległych komórek organizacyjnych do pionu Prezesa Zarządu Dyrektora Generalnego (Biuro Zarządu i Biuro Bezpieczeństwa) oraz do pionu Wiceprezesa Zarządu ds. Korporacyjnych (Biuro Prawne, Biuro Grupy Kapitałowej, Biuro Zarządzania Ryzykiem Regulacyjnym oraz Biuro Organizacji i Systemów Zarządzania),
- przeniesienia funkcji Rzecznika ds. Etyki z obszaru likwidowanego Radcy Koncernu do Dyrektora Wykonawczego ds. Kadr.

Poza powyższymi zmianami organizacyjnymi Jednostka Dominująca nie przeprowadzała w 2016 roku istotnych zmian zasad zarządzania Grupą Kapitałową.

Grupa Unipetrol

Rada Nadzorcza na posiedzeniu w dniu 11 maja 2016 roku odwołała pana Piotra Wielowieyskiego z Zarządu spółki oraz powołała do Zarządu spółki pana Andrzeja Modrzejewskiego i pana Roberta Małłka. W dniu 1 lipca Rada Nadzorcza odwołała pana Marka Świtajewskiego z funkcji Prezesa Zarządu i powołała do Zarządu spółki pana Krzysztofa Zdziarskiego. Na posiedzeniu w dniu 1 lipca 2016 roku pan Andrzej Modrzejewski został powołany na stanowisko Prezesa Zarządu spółki a na stanowiska Wiceprezesów Zarządu panowie Mirosław Kastelik oraz Krzysztof Zdziarski. Na posiedzeniu w dniu 30 listopada Rada Nadzorcza przyjęła rezygnację pana Martina Dučáka z funkcji Członka Zarządu z końcem 2016 roku.
W ramach procesów organizacyjnych w 2016 roku kontynuowane były prace związane z konsolidacją spółek Grupy Unipetrol. Działalność spółek Polymer Institute Brno, Benzina, Unipetrol Services, Unipetrol Rafinerie, Chemopetrol i Ceska Rafinerska od 2017 roku jest prowadzona w ramach Unipetrol RPA.

Procesy centralizacji funkcji wsparcia

W 2016 roku kontynuowane były projekty dalszej centralizacji procesów obsługi księgowej oraz kadrowo-płacowej w skali Grupy ORLEN. W obszarze rachunkowości centralną obsługą finansowo-księgową objęto spółkę FX Energy Polska. Na koniec 2016 roku ORLEN Centrum Usług Korporacyjnych Sp. z o.o. prowadziła obsługę księgową 20 spółek oraz obsługiwała procesy kadrowo-płacowe 26 spółek Grupy ORLEN.

W **pozostałych spółkach Grupy ORLEN** nie wystąpiły istotne zmiany w organizacji i zasadach zarządzania.

1.3.2. Zmiany w powiązaniach kapitałowych

Zmiany w powiązaniach kapitałowych w 2016 roku zostały opisane w pkt 9.2 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

1.4. WYBRANE DANE OPERACYJNO-FINANSOWE

TABELA 1. Wybrane dane operacyjno-finansowe za lata 2012-2016.

Wyszczególnienie	J.M.	2016	2015	2014	2013	2012
I. PARAMETRY MAKROEKONOMICZNE (wartość średnia w okresie)						
Ropa Brent	USD/bbl	43,7	52,4	98,9	108,7	111,7
Ropa Ural	USD/bbl	41,7	51,0	97,2	107,4	110,2
Ropa WTI	USD/bbl	43,5	48,8	94,0	99,0	94,1
Dyferencjał Brent/URAL[1]	USD/bbl	2,5	1,8	1,7	1,0	1,3
Modelowa marża Downstream[1 2]	USD/bbl	11,7	13,8	11,4	10,8	12,9
Modelowa marża rafineryjna[1]	USD/bbl	5,3	8,2	3,4	3,4	5,7
Modelowa marża petrochemiczna[1]	EUR/t	960	968	781	730	685
Średni kurs USD/PLN	PLN	3,9435	3,7730	3,1537	3,1615	3,2581
Średni kurs EUR/PLN	PLN	4,3637	4,1843	4,1845	4,1976	4,1852
Średni kurs EUR/USD	USD	1,1066	1,1090	1,3269	1,3277	1,2846
II. DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA						
Sprzedaż produktów i towarów, w tym:	**tys. ton**	**39 453**	**38 676**	**35 740**	**35 909**	**35 288**
Downstream	tys. ton	30 708	30 380	27 706	28 376	27 821
Detal	tys. ton	8 187	7 986	7 776	7 516	7 467
Wydobycie	tys. ton	558	310	258	17	-
Przerób ropy Grupy ORLEN, w tym:	**tys. ton**	**30 147**	**30 908**	**27 276**	**28 216**	**27 939**
Przerób ropy PKN ORLEN	tys. ton	15 130	15 674	14 278	15 182	15 191
Przerób ropy Grupy Unipetrol	tys. ton	5 422	6 495	5 130	3 607	3 927
Przerób ropy Grupy ORLEN Lietuva	tys. ton	9 323	8 486	7 497	9 010	8 533
III. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA						
3.1. Rachunek zysków lub strat i innych całkowitych dochodów						
Przychody ze sprzedaży	**mln PLN**	**79 553**	**88 336**	**106 832**	**113 597**	**119 864**
EBITDA LIFO przed odpisami aktualizującymi, w tym: [3 4]	**mln PLN**	**9 412**	**8 738**	**5 213**	**3 086**	**5 095**
Downstream	mln PLN	8 107	7 776	4 210	2 407	4 724
Detal	mln PLN	1 801	1 539	1 416	1 268	1 006
Wydobycie	mln PLN	255	44	152	(32)	(24)
Funkcje Korporacyjne	mln PLN	(751)	(621)	(565)	(557)	(611)
EBITDA LIFO, w tym:	**mln PLN**	**9 557**	**7 745**	**(147)**	**3 086**	**4 407**
Korekta LIFO	**mln PLN**	**85**	**(1 510)**	**(2 573)**	**(668)**	**(175)**
EBITDA, w tym:	**mln PLN**	**9 642**	**6 235**	**(2 720)**	**2 418**	**4 232**
Amortyzacja	**mln PLN**	**2 110**	**1 895**	**1 991**	**2 111**	**2 202**
Zysk (Strata) operacyjna	**mln PLN**	**7 532**	**4 340**	**(4 711)**	**307**	**2 030**
Zysk (Strata) netto	**mln PLN**	**5 740**	**3 233**	**(5 828)**	**90**	**2 170**
3.2. Dane bilansowe						
Aktywa razem	mln PLN	55 559	48 137	46 725	51 352	52 253
Kapitał własny	mln PLN	29 285	24 244	20 386	27 551	28 307
Dług netto	mln PLN	3 363	6 810	6 720	4 668	6 727
3.3. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych						
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	mln PLN	9 331	5 354	3 187	5 540	2 970
Środki pieniężne netto z/(wykorzystane w) działalności inwestycyjnej, w tym:	mln PLN	(4 436)	(4 096)	(4 020)	(2 441)	(2 853)
CAPEX	mln PLN	4 673	3 183	3 788	2 484	2 004
Wolne przepływy pieniężne [5]	**mln PLN**	**4 895**	**1 258**	**(833)**	**3 099**	**117**
Środki pieniężne netto z /(wykorzystane w) działalności finansowej	mln PLN	(2 210)	(2 866)	2 083	(2 438)	(3 340)
3.4. Podstawowe wskaźniki						
Zwrot z zaangażowanego kapitału (ROACE) [6]	%	18,8	14,9	1,8	0,7	6,3
Zwrot z zaangażowanego kapitału wg LIFO (ROACE LIFO) [7]	%	18,6	19,1	8,8	2,3	6,8
Dźwignia finansowa netto [8]	%	11,5	28,1	33,0	16,9	23,8
Zysk/(Strata) netto akcjonariuszy Jednostki Dominującej na jedną akcję (EPS)	PLN/akcję	12,30	6,63	(13,59)	0,41	5,48

1) Metoda wyliczenia marży została zamieszczona w znajdującym się na końcu Sprawozdania „Słowniku wybranych pojęć branżowych i finansowych".
2) W związku ze zmianą metody zarządzania obszarami działalności rafineryjnej, petrochemicznej i energetycznej Grupy ORLEN oraz utworzeniem zintegrowanego Segmentu Downstream od 2014 roku rozpoczęto kalkulację Modelowej Marży Downstream. Dodatkowo zaprezentowano wartość ww. marży za 2012 i 2013 rok.
3) Grupa ORLEN wycenia zapasy w sprawozdaniach finansowych zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej według metody średnio ważonego kosztu wytworzenia lub ceny nabycia. Zgodnie z zapisami MSSF wycena zapasów wg LIFO nie jest dopuszczana do stosowania i w efekcie nie jest stosowana w obowiązującej polityce rachunkowości i tym samym w sprawozdaniach finansowych Grupy ORLEN. W związku z tym tendencja wzrostowa cen ropy wpływa pozytywnie, a spadkowa negatywnie na raportowane wyniki. Z tego względu w niniejszym sprawozdaniu zaprezentowano dodatkowo wyniki operacyjne wg wyceny zapasów metodą LIFO.
4) Wyniki z działalności operacyjnej w latach 2012, 2014, 2015 i 2016 zawierają odpisy z tytułu utraty wartości majątku w wysokości odpowiednio: (688) mln PLN, (5 360) mln PLN, (993) mln PLN oraz 145 mln PLN.
5) Wolne przepływy pieniężne = środki pieniężne netto z działalności operacyjnej + środki pieniężne netto z/(wykorzystane w) działalności inwestycyjnej.
6) ROACE = zysk operacyjny po opodatkowaniu przed odpisem aktualizującym wartość aktywów trwałych / średni kapitał zaangażowany (kapitał własny + dług netto).
7) ROACE LIFO = zysk operacyjny wg LIFO po opodatkowaniu przed odpisem aktualizującym wartość aktywów trwałych / średni kapitał zaangażowany (kapitał własny + dług netto).
8) Dźwignia finansowa netto = dług netto / kapitał własny - wyliczone wg stanu na koniec okresu.

1.5. NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA, NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

Rok 2016

STYCZEŃ

Zmiany w składzie Rady Nadzorczej PKN ORLEN
W dniu 28 stycznia 2016 roku Minister Skarbu Państwa w imieniu akcjonariusza Skarbu Państwa, działając na podstawie § 8 ust. 2 pkt 1 Statutu PKN ORLEN odwołał Pana Remigiusza Nowakowskiego ze składu Rady Nadzorczej PKN ORLEN. Raport bieżący nr 15/2016.

W dniu 29 stycznia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PKN ORLEN S.A. odwołało ze składu Rady Nadzorczej Panów Adama Ambrozika, Cezarego Banasińskiego, Grzegorza Borowca, Cezarego Możeńskiego i Leszka Jerzego Pawłowicza oraz powołało do Rady Nadzorczej Panią Agnieszkę Krzętowską oraz Panów Mateusza Henryka Bochacika, Adriana Dworzyńskiego, Remigiusza Nowakowskiego i Arkadiusza Siwko. Raport bieżący nr 17/2016.

LUTY

Zmiany w składzie Zarządu PKN ORLEN
W dniu 8 lutego 2016 roku Rada Nadzorcza PKN ORLEN odwołała Pana Marka Podstawę z Zarządu PKN ORLEN i jednocześnie powołała Pana Mirosława Kochalskiego do pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu PKN ORLEN oraz Pana Zbigniewa Leszczyńskiego do pełnienia funkcji Członka Zarządu PKN ORLEN, na wspólną trzyletnią kadencję Zarządu, która kończy się z dniem odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe PKN ORLEN za rok 2016. Raport bieżący nr 22/2016.

MAJ

Fitch Ratings potwierdził długoterminowy rating dla PKN ORLEN
W dniu 25 maja 2016 roku agencja ratingowa Fitch Ratings potwierdziła długoterminową ocenę kredytową PKN ORLEN na poziomie BBB- z perspektywą stabilną. Raport bieżący nr 132/2016.

CZERWIEC

Powołanie Rady Nadzorczej PKN ORLEN na nową kadencję
W dniu 3 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKN ORLEN S.A. powołało członków Rady Nadzorczej PKN ORLEN na nową kadencję, w składzie (Raport bieżący nr 149/2016.): Panią Angelinę Annę Sarotę na Przewodniczącą Rady Nadzorczej PKN ORLEN, Pana Mateusza Mariusza Bochacika, Pana Adriana Dworzyńskiego, Pana Artura Gabora, Panią Agnieszkę Krzętowską, Pana Radosława Leszka Kwaśnickiego, Pana Remigiusza Nowakowskiego, Pana Wiesława Tomasza Protasewicza.

Emisja euroobligacji w ramach Grupy ORLEN na kwotę 750 mln EUR
Szczegółowe informacje zostały zawarte w części Śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego w pkt A.3.13. Raport bieżący nr 143/2016.

LIPIEC

Zgoda Zarządu i Rady Nadzorczej PKN ORLEN na budowę instalacji metatezy w Płocku
W dniu 21 lipca 2016 roku Zarząd oraz Rada Nadzorcza PKN ORLEN wyrazili zgodę na realizację projektu budowy instalacji metatezy w Zakładzie Produkcyjnym w Płocku. Jest to jeden z kluczowych projektów rozwojowych w obszarze petrochemii, a jego celem jest zwiększenie produkcji propylenu o 100 tys. ton rocznie do poziomu 550 tys. ton rocznie. Koszt inwestycji wyniesie około 400 mln PLN. Raport bieżący nr 199/2016.

Zakończenie rozmów w sprawie potencjalnych możliwości konsolidacji sektora chemiczno-nawozowego
Zarząd PKN ORLEN informuje o zakończeniu rozmów prowadzonych na podstawie umowy o zachowaniu poufności zawartej w styczniu 2015 roku pomiędzy Skarbem Państwa, Grupą Azoty S.A., PKN ORLEN S.A. oraz Anwil S.A. dotyczących potencjalnych możliwości konsolidacji sektora chemiczno-nawozowego. W związku z tym PKN ORLEN złożył wypowiedzenie umowy. Raport bieżący nr 201/2016.

SIERPIEŃ

Fitch Ratings podwyższył krajową ocenę kredytową dla PKN ORLEN
W dniu 3 sierpnia 2016 roku agencja ratingowa Fitch Ratings (Agencja) podwyższyła krajowy długoterminowy rating PKN ORLEN i krajowy rating niezabezpieczonego zadłużenia (odnoszący się także do obligacji detalicznych serii A, B, C, D, E i F wyemitowanych w ramach programu publicznych emisji obligacji) z dotychczasowej oceny „A-(pol)" na „A(pol)". Zmiana krajowego ratingu PKN ORLEN odzwierciedla kalibrację skali krajowej dla długoterminowych ratingów nadawanych w Polsce przez Agencję, w następstwie obniżenia międzynarodowego długoterminowego ratingu Polski dla zadłużenia w walucie krajowej. Raport bieżący nr 205/2016.

WRZESIEŃ

Zmiany w składzie Rady Nadzorczej PKN ORLEN
W dniu 14 września 2016 roku Pan Remigiusz Nowakowski złożył oświadczenie o rezygnacji z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej PKN ORLEN z uwagi na możliwość wystąpienia potencjalnego konfliktu interesów pomiędzy spółkami PKN ORLEN a TAURON Polska Energia, w której Pan Nowakowski pełni funkcję Prezesa Zarządu. Zaistnienie potencjalnego ryzyka konfliktu interesów może wynikać z faktu przyjęcia nowej strategii przez TAURON Polska Energia oraz prac nad nową strategią PKN ORLEN. Raport bieżący nr 226/2016.

GRUDZIEŃ

Strategia Grupy ORLEN na lata 2017-2021
W dniu 15 grudnia 2016 roku Zarząd oraz Rada Nadzorcza PKN ORLEN zatwierdzili dokument „Strategia rozwoju PKN ORLEN". Strategia na lata 2017-2021 opiera się na trzech filarach: budowa wartości, ludzie oraz siła finansowa. Szczegółowe informacje o Strategii zostały przedstawione na stronie PKN ORLEN. Raport bieżący nr 275/2016.

Wybór Deloitte Polska jako podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych PKN ORLEN
W dniu 15 grudnia 2016 roku Rada Nadzorcza PKN ORLEN wybrała spółkę pod firmą „Deloitte Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa" jako podmiot uprawniony do przeprowadzenia badań i przeglądów jednostkowych sprawozdań finansowych PKN ORLEN i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy ORLEN za I i III kwartały, I półrocza oraz lata obrotowe 2017 i 2018 (z możliwością przedłużenia współpracy na kolejne okresy pod warunkiem zgody Rady Nadzorczej PKN ORLEN). Raport bieżący nr 276/2016.

Rok 2017 roku do dnia publikacji Sprawozdania Zarządu.

STYCZEŃ

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy
W dniu 24 stycznia 2017 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, podczas którego zostały podjęte uchwały w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń Członków Zarządu oraz Członków Rady Nadzorczej. Treści podjętych uchwał zostały zamieszczone na stronie PKN ORLEN. Raport bieżący nr 14/2017.

Informacje dotyczące znaczących umów zostały opisane w pkt 3.4.

Najważniejsze nagrody i wyróżnienia

STYCZEŃ

Anita Włodarczyk, zawodniczka Grupy Sportowej ORLEN, zajęła drugie miejsce w 81 Plebiscycie „Przeglądu Sportowego" i TVP na **Najlepszego Sportowca w Polsce 2015.**

LUTY

PKN ORLEN po raz piąty z rzędu znalazł się w elitarnym gronie firm certyfikowanych tytułem **„Top Employer Polska"**, potwierdzając status czołowego pracodawcy w Polsce.

Spółka ORLEN Asfalt została wyróżniona tytułem **LIDER INNOWACJI** w konkursie Diamenty Polskiej Infrastruktury zorganizowanym przez Executive Club.

Grupa Unipetrol zajęła trzecie miejsce w corocznym rankingu **TOP EMPLOYERS** w kategorii Energia&Gaz&Petrochemia organizowanym przez Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów.

MARZEC

PKN ORLEN po raz trzeci został wyróżniony prestiżowym tytułem **„The World's Most Ethical Company"** za stosowanie etyki w codziennej działalności firmy i wyznaczania standardów etycznego przywództwa.

PKN ORLEN otrzymał nagrodę **Giełdowa Spółka Roku** w kategorii „Relacje Inwestorskie" organizowanym przez redakcję „Pulsu Biznesu" oraz TNS Polska.

KWIECIEŃ

PKN ORLEN za prowadzoną politykę dobroczynności otrzymał nagrodę w kategorii **„Charity Leader"** dla instytucji wyróżniającej się wyjątkową działalnością na rzecz poprawy warunków życia najbardziej potrzebujących.

ORLEN Upstream uzyskał pozytywną recertyfikację **Chartered Institue of Purchasing & Supply (CIPS)** za najwyższe standardy w zakresie realizacji procesów zakupowych.

MAJ

W kolejnej edycji prestiżowego plebiscytu Fleet Awards organizowanego przez Magazyn Flota program kart flotowych **FLOTA** został uznany za najlepszy w kategorii „Karty paliwowe dla dużych flot".

PKN ORLEN uhonorowany **„Złotym Listkiem CSR"** za wyróżniające się działania w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu i zrównoważonego rozwoju. To już piąty listek, po trzech srebrnych i jednym złotym, jakie zostały dotychczas przyznane Spółce przez tygodnik „Polityka" oraz ekspertów Deloitte.

Anwil S.A. po raz drugi uzyskała **„Biały Listek CSR"** przyznawany przez tygodnik „Polityka" oraz firmę doradczą Deloitte za działania prowadzone na polu społecznej odpowiedzialności biznesu.

CZERWIEC

Wojciech Jasiński, Prezes Zarządu PKN ORLEN został wyróżniony tytułem **Globalny Gracz 2016** w plebiscycie Gazety Bankowej - LIDERZY POLSKIEJ GOSPODARNOŚCI.

W corocznej edycji Plebiscytu Fleet Derby Program FLOTA PKN ORLEN z pełną ofertą usług dodatkowych zwyciężył w kategorii **„Karta paliwowa"**.

WRZESIEŃ

Stacje Benzina Grupy Unipetrol uzyskały tytuł **Superbrand 2016** przyznawany dla najlepszych marek na rynku na podstawie ogólnonarodowego sondażu GFK.

PAŹDZIERNIK

W XI edycji konkursu **„The Best Annual Report"** PKN ORLEN otrzymał nagrodę specjalną za najlepszy Raport Zintegrowany, wyróżnienie za najlepsze sprawozdanie finansowe w kategorii „Przedsiębiorstwa", wyróżnienie specjalne za kilkuletnie zaangażowanie Zespołu PKN ORLEN w podnoszenie jakości sprawozdań finansowych.

PKN ORLEN odebrał również tytuł „**The Best of the Best**", przyznawany firmom, którym trzykrotnie udało się zdobyć najwyższe wyróżnienie w powyższym konkursie. Raport finansowy PKN ORLEN zdobył łącznie największą liczbę punktów w historii konkursu.

Raport Zintegrowany PKN ORLEN za 2015 rok został nagrodzony przez Giełdę Papierów Wartościowych w X edycji konkursu **„Raporty Społeczne"** organizowanego przez Forum Odpowiedzialnego Biznesu oraz Deloitte.

LISTOPAD

PKN ORLEN otrzymał tytuł **Ambasadora Polskiej Chemii** za promocję marki Polskiej Chemii oraz działalność na rzecz sektora na rynkach zagranicznych. Wręczenie tytułu odbyło się podczas organizowanego przez Polską Izbę Przemysłu Chemicznego Forum Polska Chemia.

Anwil S.A. został zwycięzcą rankingu **„Firmy z energią 2016 – Liderzy polskiego eksportu"** w kategorii firmy duże przygotowanego przez tygodnik „W sieci".

GRUDZIEŃ

PKN ORLEN i Politechnika Warszawska, filia Płock wyróżnione w kategorii **„Dobre praktyki – Biznes, Szkolnictwo, Nauka"** podczas konferencji „Nafta – Chemia", zorganizowanej przez wydawcę Miesięcznika Gospodarczego Nowy Przemysł oraz portalu wnp.pl, za dobrą, przemyślaną, prawidłowo zorganizowaną i efektywną współpracę przemysłu, nauki i szkolnictwa.

PKN ORLEN nieprzerwanie od 2009 roku pozostaje w gronie 25 firm tzw. **RESPECT Index**, który na Giełdzie Papierów Wartościowych wyłania spółki zarządzane w sposób odpowiedzialny i zrównoważony.

2. STRATEGIA

Wojciech Jasiński, Prezes Zarządu PKN ORLEN:
„Nasza strategia na lata 2017 – 2021 pozostaje niezmiennie oparta na trzech filarach: Budowa Wartości, Ludzie i Siła finansowa. Priorytetem w nadchodzących latach będzie wzmocnienie pozycji rynkowej i realizacja najważniejszych inwestycji rozwojowych. Kluczowym elementem naszej strategii pozostają oczywiście Ludzie. Wierzymy, że dzięki utalentowanym pracownikom i nowoczesnej kulturze organizacyjnej, możliwa będzie dalsza budowa wartości Koncernu. W naszej strategii stawiamy też na innowacje tworzące wartość. W duchu patriotyzmu gospodarczego będziemy również współpracować z polską nauką oraz innymi spółkami Skarbu Państwa."

2.1. PODSUMOWANIE REALIZACJI DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH W LATACH 2014-2016

W ostatnich trzech latach PKN ORLEN konsekwentnie realizował cele strategiczne. Przekroczony został zakładany poziom średniorocznego zysku EBITDA wg LIFO, który w latach 2014-2016 wyniósł średniorocznie 7,4 mld PLN i był wyższy o 2,3 mld PLN w porównaniu z założeniami na lata 2014-2017. Stabilna sytuacja finansowa pozwalała realizować inwestycje rozwojowe i jednocześnie konsekwentnie zwiększać wysokość wypłacanej dywidendy, która w latach 2014-2016 wyniosła łącznie 2,2 mld PLN.

Jednocześnie utrzymane zostały bezpieczne wskaźniki finansowe. Osiągane wyniki finansowe zostały docenione przez rynek – 21 listopada br., po raz pierwszy w historii, PKN ORLEN stał się najbardziej wartościową spółką na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, a kapitalizacja Koncernu od daty ogłoszenia strategii na lata 2014 – 2017 (23 lipca 2014 roku) do tego dnia wzrosła o 13,8 mld zł.

Budowa wartości

Wyższy wypracowany zysk

EBITDA LIFO przed odpisami [mld PLN]

Realizowany program rozwojowy

Nakłady inwestycyjne [mld PLN]

Siła finansowa

Dalsze wzmocnienie fundamentów finansowych

Dźwignia finansowa [%]

Wzrost wypłacanej dywidendy

Dywidenda na akcję [PLN]

Ludzie

Nowoczesna kultura zarządzania

1) Przed odpisami aktualizującymi wartość aktywów trwałych: (5,4) mld PLN w roku 2014, (1,0) mld PLN w roku 2015; (2,1) mld PLN średniorocznie w latach 2014-2016.
2) Uwzględnia akwizycje w segmencie Wydobycie w latach 2014-2015 w kwocie 2,1 mld PLN, co daje średniorocznie 0,7 mld PLN w latach 2014-2016.

2.2. ZAŁOŻENIA STRATEGII NA LATA 2017-2018

Filary strategii PKN ORLEN 2017-2021

Budowa wartości	**Zintegrowane aktywa i silna pozycja rynkowa Downstream**	• Bezpieczeństwo surowcowe • Doskonałość operacyjna • Efektywna sprzedaż
	Rozwój oferty i wysoka satysfakcja klientów Detalu	• Nowoczesna sieć sprzedaży paliw • Unikalne doświadczenia zakupowe • Doskonałość operacyjna
	Strategia ostrożnej kontynuacji Upstream	• Wzrost wydobycia w Polsce i Kanadzie • Ostrożna kontynuacja
Siła finansowa	**Solidne fundamenty**	• Rating na poziomie inwestycyjnym • Dźwignia finansowa poniżej 30%
	Zabezpieczone finansowanie	• Zdywersyfikowane finansowanie • Możliwość rozwoju nieorganicznego
	Wypłata dywidendy	• Systematyczny wzrost dywidendy na akcję • Poziom uzależniony od sytuacji finansowej
Ludzie	**Innowacje tworzące wartość**	• Kultura innowacji • Innowacyjność wewnętrzna i zewnętrzna
	Troska o bezpieczeństwo i środowisko	• Zero wypadków przy pracy • Bezpieczeństwo procesowe • Troska o środowisko naturalne
	Działanie w oparciu o wartości ORLEN	• Odpowiedzialność • Rozwój • Ludzie • Energia • Niezawodność

Wizja rozwoju Koncernu w nowej strategii wpisuje się w globalne trendy między innymi w zakresie wykorzystania źródeł energii, rozwoju technologii oraz procesów społecznych, które wpłyną na nowe zachowania i oczekiwania klientów. PKN ORLEN będzie koncentrował się na wzmacnianiu pozycji rynkowej, orientacji na klienta, wykorzystaniu zintegrowanego łańcucha wartości, w tym wzrastającej roli petrochemii oraz ostrożnej kontynuacji w segmencie wydobycia. Ważnym elementem strategii jest również nastawienie na innowacje tworzące wartość.

2.3. GŁÓWNE CELE FINANSOWE I OPERACYJNE NA LATA 2017-2018

Dynamika otoczenia rynkowego wymusza dostosowanie perspektywy planistycznej. Dlatego w nowej strategii przedstawiony został nowy sposób prezentacji celów i aspiracji. Kierunki strategiczne wyznaczono na kolejne 5 lat, natomiast w związku z dużą zmiennością parametrów makroekonomicznych konkretne cele finansowe i operacyjne zaprezentowano na lata 2017-2018.

Główne cele strategii PKN ORLEN w latach 2017-18:

- średnioroczna EBITDA wg LIFO na poziomie 8,8 mld zł,
- realizacja średniorocznych nakładów inwestycyjnych na poziomie 5,4 mld zł,
- utrzymanie dźwigni finansowej poniżej 30%,
- konsekwentny wzrost poziomu dywidendy przypadającej na akcję.

2.4. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE W POSZCZEGÓLNYCH SEGMENTACH OPERACYJNYCH

DOWNSTREAM

Dźwignie wartości

Bezpieczeństwo surowcowe

- Dywersyfikacja dostaw ropy
- Zabezpieczanie dostaw gazu ziemnego

Doskonałość operacyjna

- Zintegrowane zarządzanie aktywami produkcyjnymi w Polsce, Czechach i na Litwie
- Zwiększanie elastyczności na wyzwania rynkowe i regulacyjne dzięki dalszej poprawie kluczowych wskaźników operacyjnych. Pogłębianie stopnia konwersji i zwiększanie uzysków produktów wysokomarżowych

Silna pozycja rynkowa

- Zwiększanie udziałów na rynkach macierzystych, w tym dzięki atrakcyjnej ofercie produktowej
- Rozbudowywanie infrastruktury przyspieszającej dotarcie do klienta i wzmacniającej przewagę konkurencyjną

Cele 2017-2018

Sprzedaż i Logistyka[1]

- Udziały w rynku paliw: wzrost o ponad 5 p.p
- Wykorzystanie ograniczania tzw. szarej strefy w Polsce
- Sprzedaż petrochemiczna: wzrost o ponad 1,2 mln ton
- Sprzedaż energii elektrycznej: ponad 3,4 TWh
- Koszt logistyki: poprawa kosztu jednostkowego o 6%

Produkcja[1]

- Realizacja inwestycji:
  - PKN ORLEN: CCGT Płock, Visbreaking, Metateza,
  - ORLEN Lietuva: PPF Splitter,
  - Unipetrol: Polietylen 3,
  - Anwil: rozbudowa instalacji nawozów,
  - ORLEN Południe: instalacja glikolu
- Przygotowanie nowych inwestycji rozwojowych
- Poprawa kluczowych wskaźników:
  - Przerób ropy: wzrost o ponad 3 mln ton
  - Uzysk produktów białych: wzrost o 1p.p.
  - Poprawa Energochłonności rafinerii oraz Dostępności instalacji odpowiednio o 1 i 2 punkty

Wzrost EBITDA LIFO [mld PLN] [2]

Nakłady inwestycyjne [2] [mld PLN], średniorocznie

1) Wskaźniki ilościowe dotyczą celu na 2018 w stosunku do 2016.
2) EBITDA LIFO 2016 oraz nakłady inwestycyjne na bazie prognozy wykonania 2016 roku zgodnie z zaprezentowaną w dniu 16 grudnia 2016 Strategią Grupy ORLEN. Nakłady inwestycyjne uwzględniają wydatki na odbudowę Steam Cracker w Unipetrol w wysokości 0,6 mld PLN.

DETAL

Dźwignie wartości

Nowoczesna sieć sprzedaży paliw
- Dalszy rozwój sieci stacji własnych i franczyzowych
- Wprowadzanie paliw o podwyższonych parametrach dzięki wykorzystaniu udoskonalonych dodatków paliwowych
- Przygotowanie do sprzedaży paliw alternatywnych

Unikalne doświadczenia zakupowe
- Wprowadzanie nowych usług i produktów
- Dostosowywanie oferty dzięki Big Data
- Zwiększanie satysfakcji klientów i dalszy rozwój programu lojalnościowego

Doskonałość operacyjna
- Konsekwentne poprawianie progu rentowności
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii

Cele 2017-2018

Nowoczesna sieć sprzedaży paliw[1]
- Organiczny rozwój sieci stacji paliw: wzrost o ~100 nowych stacji
- Udział w rynku paliw: wzrost o ponad 1 p.p.
- Dostosowywanie stacji paliw do sprzedaży paliw alternatywnych

Unikalne doświadczenia zakupowe (format Stop Cafe 2.0)[1]
- Udoskonalanie formatu sklepu i StopCafe
- Masa marży pozapaliwowej: wzrost o 17%
- Wdrożenie nowych produktów i usług:
  - usługi finansowe
  - platforma e-commerce i usługa click&collect
  - carsharing i car fleet management
  - mobilne płatności, zdalne zamówienia
  - elastyczna i spersonalizowana oferta w oparciu o Big Data
- Międzynarodowy program flotowy

Doskonałość operacyjna[1]
- Poprawa efektywności kosztowej stacji
- Marża jednostkowa: wzrost o 8%

Wzrost EBITDA LIFO [mld PLN] [2]

Nakłady inwestycyjne [2] [mld PLN], średniorocznie

1) Wskaźniki ilościowe dotyczą celu na 2018 w stosunku do 2016
2) EBITDA 2016 oraz nakłady inwestycyjne na bazie prognozy wykonania 2016 roku zgodnie z zaprezentowaną w dniu 16 grudnia 2016 Strategią Grupy ORLEN.

WYDOBYCIE

Dźwignie wartości

Wzrost wydobycia w Polsce i Kanadzie
- Zwiększanie poziomu produkcji i wielkości zasobów 2P
- Koncentracja na dobrej jakości aktywach i najbardziej rentownych projektach

Ostrożna kontynuacja
- Elastyczne reagowanie na zmiany zachodzące na rynku ropy i gazu
- Dostosowywanie nakładów inwestycyjnych do sytuacji makro

Doskonałość operacyjna
- Stała poprawa kluczowych wskaźników operacyjnych
- Uzyskiwanie synergii w ramach segmentu w Polsce i Kanadzie

Cele 2017-2018

Wzrost wydobycia w Polsce i Kanadzie[1]
- Zwiększenie poziomu wydobycia do 15,7 tys. boe/d, tj. o 2,4 tys. boe/d
  - Polska: 0,3 tys. boe/d
  - Kanada: 2,1 tys. boe/d
- Wzrost zasobów węglowodorów 2P do 113 mln boe, tj. o 9,3 mln boe
  - Polska: o 7,1 mln boe
  - Kanada: o 2,2 mln boe
- Zwiększenie liczby odwiertów netto do 26 tj.
  - Polska: 8 odwiertów
  - Kanada: 18 odwiertów

Doskonałość operacyjna[1]
- Osiągnięcie operacyjnego netback w wysokości ponad 70 PLN/boe

Wzrost EBITDA LIFO [mld PLN] [2]

Nakłady inwestycyjne [2] [mld PLN], średniorocznie

1) Wskaźniki ilościowe dotyczą celu na 2018 w stosunku do 2016.
2) EBITDA 2016 oraz nakłady inwestycyjne na bazie prognozy wykonania 2016 roku zgodnie z zaprezentowaną w dniu 16 grudnia 2016 Strategią Grupy ORLEN.
3) W tym w 2016 Polska 0,2 mld PLN i Kanada 0,4 mld PLN oraz średnia 2017-2018 Polska 0,4 mld PLN, Kanada 0,4 mld PLN.

3. DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA

3.1. BADANIA I ROZWÓJ TECHNOLOGICZNY

Rozwój portfela R&D i innowacje zostały wpisane do nowej Strategii Grupy ORLEN na lata 2017-2021 i są jednym z kluczowych elementów filaru strategii – Ludzie – Innowacje tworzące wartość.

PKN ORLEN w ramach prowadzonych projektów badawczych realizował pracę związaną z odzyskiem kwasu tereftalowego z odpadów technologicznych. Dodatkowo przeprowadzono przemysłową próbę oceny wpływu przerobu benzyny ciężkiej z instalacji Hydrokrakingu na instalacji Reformingu w celu poprawy uzysków Bloku Aromatów.

Rozpoczęto realizację projektu badawczego „Metodyka prognozowania i monitorowania jakości benzyny kierowanej do długoterminowego magazynowania w kawernach solnych. Technologia produkcji benzyny bazowej i wytwarzania finalnej benzyny motorowej, jako element przeciwdziałania zaburzeniom w gospodarce surowcowo – produktowej" współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu INNOCHEM.

PKN ORLEN jako pierwsza polska firma w 2015 roku uruchomił projekt crowdsourcingowy skierowany do globalnej społeczności. Koncern we współpracy z firmą NineSigma, właścicielem platformy NineSights szukał pomysłu na efektywne zagospodarowanie niskotemperaturowego ciepła, które powstaje podczas pierwszego etapu przerobu ropy i jest bezpowrotnie tracone do atmosfery. W 2016 roku konkurs został rozstrzygnięty a do dalszej współpracy w ramach powyższego projektu zostały zaproszone zespoły: polska firma PWPO-T PROMONT, będąca liderem polsko-szwedzkiego konsorcjum wyspecjalizowanego w inżynierii chemicznej, indyjskie biuro projektowe Guha Industries, a także niemiecki ośrodek badawczy ILK Dresden.

Kontynuowany był projekt z zakresu zaawansowanych biopaliw, który dotyczy opracowania alternatywnych źródeł pozyskania biokomponentów wyższej generacji przy współpracy z Uniwersytetem Warmińsko – Mazurskim w Olsztynie oraz Uniwersytetem Szczecińskim.

PKN ORLEN uruchomił internetową platformę współpracy i wymiany wiedzy z zakresu nowych rozwiązań technologicznych pod nazwą „Innowacje, Startupy". To nowoczesne narzędzie komunikacji wykorzystywane przez najbardziej innowacyjne firmy, ma ułatwić kontakty w zakresie innowacji i zapewnić korzyści obydwu stronom. Nowy serwis adresowany głównie do środowiska startupów i innowatorów dostępny jest pod adresem www.innowacje.orlen.pl.

Grupa Unipetrol prowadziła prace badawcze nakierowane na procesy związane z produkcją paliw silnikowych i pogłębionym przetwarzaniem frakcji ciężkich z przerobu ropy naftowej. Kontynuowano poszukiwania możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii przy produkcji paliw silnikowych oraz prace związane z niskosiarkowymi komponentami paliw oraz produkcją asfaltu drogowego o podwyższonej trwałości i ścieralności. Prowadzono także prace nad możliwościami zagospodarowania węglowodorów lekkich pochodzących z procesu pirolizy oraz poprawy jakości propylenu do produkcji polipropylenu, optymalizacji jego produkcji oraz wprowadzenia nowych układów katalitycznych zgodnych z REACH.

Grupa ORLEN Lietuva kontynuowała realizację projektów związanych z poprawą efektywności energetycznej procesów produkcyjnych. Prowadzono również szereg projektów związanych z ochroną środowiska i obejmujących m.in. redukcję pyłów z instalacji Fluidalnego Krakingu Katalitycznego (FCC) , redukcję związków siarki (SO_2) i azotu (NOx) i z zakładowej elektrociepłowni oraz system monitoringu emisji na instalacjach FCC, odzysku siarki i wytwórni wodoru.

Anwil podpisał umowy o współpracy z Instytutem Nowych Syntez Chemicznych w zakresie prac badawczych nad zastosowaniem gipsu z odsiarczania spalin do produkcji nawozów saletrzanych, z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu nad opracowaniem technologii uzdatniania szlamów z oczyszczania solanki w wytwórni chloru oraz Instytutem Elektrotechniki w Warszawie w zakresie kinetycznej aktywacji katalizatorów wykorzystywanych w procesach produkcyjnych. Kontynuowano również prace nad wdrożeniem technologii produkcji PCW modyfikowanego nanokompozytami. Uzyskano dofinasowanie zewnętrzne w ramach programu INNOCHEM dla projektu „Opracowania technologii wytwarzania kompozytów ceramizujących na bazie PCW".

ORLEN Oil prowadził prace badawcze związane z wdrożeniem nowych oraz modyfikacjami jakościowymi istniejących produktów, procesami uzyskania nowych aprobat, eksploatacji olejów smarowych oraz definiowania nowych kierunków rozwoju technologii środków smarnych w odpowiedzi na oczekiwania klientów. W 2016 roku opracowano i wdrożono technologie 22 nowych produktów w olejach dla motoryzacji, 13 w grupie płynów eksploatacyjnych oraz 10 technologii w olejach przemysłowych a modyfikacją objęto 14 produktów w segmencie olejów przemysłowych, smarów plastycznych i motoryzacji.

Grupa ORLEN Południe w roku 2016 kontynuowała realizację projektu rozwojowego „Konwersja gliceryny do glikolu 1,2-propylenowego". Podpisano umowę na zakup projektu bazowego i licencję. Ponadto kontynuowano prace związane z II i III generacją biopaliw. Wdrożono do produkcji frakcję NEV, która stanowi surowiec dla instalacji Krakingu Katalitycznego. Opracowano antyzbrylacz do nawozów sztucznych dzięki uzyskanemu dofinansowaniu z Programu Sektorowego INNOCHEM dla projektu „Biodegradowalne środki przeciwzbrylające dla przemysłu nawozów sztucznych".

Grupa ORLEN Upstream kontynuowała zaangażowanie w projekty naukowo-badawcze w ramach programu „Blue Gas". Program jest częścią wspólnego przedsięwzięcia Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. Jest on ukierunkowany na wsparcie zintegrowanych przedsięwzięć badawczo-rozwojowych, mających na celu wytworzenie i komercjalizację technologii wydobywczych. W 2016 roku prowadzone były prace badawcze w obszarze koncesyjnym Lubień Kujawski, mające na celu potwierdzenia parametrów i przydatności złoża soli do magazynowana gazu ziemnego.

3.2. SEGMENTY OPERACYJNE

3.2.1 Segment Downstream

2016

PRODUKCJA

	J.m.	Grupa ORLEN	Polska	Czechy	Litwa
Maksymalne moce przerobowe	mln t	35,2	16,3	8,7	10,2
Wykorzystanie mocy przerobowych	%	86	93	62	91
Uzysk produktów białych	%	78	80	79	73
Wykorzystanie mocy instalacji Olefin	%	47	70	18	–
Wykorzystanie mocy instalacji PTA	%	87	87	–	–

SPRZEDAŻ

	J.m.	Grupa ORLEN	Polska	Czechy	Litwa
OGÓŁEM	tys.t	30 708	15 173	6 421	9 114
Rafineria, w tym:	tys.t	26 440	12 070	5 256	9 114
paliwa	tys.t	18 225	6 808	4 451	6 966
frakcje ciężkie	tys.t	4 334	1 961	453	1 920
pozostałe produkty rafineryjne	tys.t	3 881	3 301	352	228
Petrochemia, w tym:	tys.t	4 268	3 103	1 165	–
olefiny	tys.t	681	661	20	–
poliolefiny	tys.t	245	–	245	–
benzen	tys.t	248	212	36	–
tworzywa sztuczne	tys.t	351	284	67	–
nawozy sztuczne	tys.t	1 089	914	175	–
PTA	tys.t	605	605	–	–
pozostałe produkty petrochemiczne	tys.t	1 049	427	622	–

LOGISTYKA

	J.m.	Grupa ORLEN	Polska	Czechy	Litwa
Łączna długość wykorzystywanych sieci rurociągów	km	3 753	1 888	1 774	91
długość wykorzystywanych sieci rurociągów surowcowych	km	1 695	930	674	91
długość wykorzystywanych sieci rurociągów produktowych	km	2 058	958	1 100	–

ENERGETYKA

	J.m.	Polska	Czechy	Litwa
Zainstalowana moc cieplna	MWt	2 149	768	1 040
Zainstalowana moc elektryczna	MWe	345	112	160
Sprawność kotłów	%	93,0	89,5	91,7
Dostępność kotłów	%	84,2	76,4	90,1

3.2.1.1. Trendy rynkowe w segmencie Downstream

Adam Czyżewski, Główny Ekonomista:
„Niemal równo rok temu prognozowałem, że 2016 będzie ostatnim rokiem taniej ropy. Dzisiaj mogę jeszcze raz potwierdzić, że w mijającym roku ropa była tania. Gdy spojrzymy na cenę średnioroczną, baryłka ropy Brent kosztowała niecałe 44 dolary - o 9 dolarów mniej niż w 2015 i najmniej od 12 lat. Podtrzymuję również moje oczekiwania, że w kolejnych latach ropa zdrożeje. Również wśród ekonomistów zajmujących się rynkiem ropy naftowej dominuje scenariusz umiarkowanego wzrostu cen, pobudzanego przez interwencje OPEC i tłumionego przez rosnące wydobycie w USA".

CENY ROPY NAFTOWEJ

Na początku 2016 roku baryłka ropy Brent kosztowała 30 USD, w czerwcu 2016 roku jej cena wzrosła do ponad 48 USD, po czym umocniła się i na koniec roku wyniosła 55 USD. Wzrost cen w 2016 roku to pochodna m.in. niespodziewanego porozumienia OPEC z 30 listopada 2016 roku. Ma ono doprowadzić do obniżenia wydobycia ropy w krajach kartelu. Do porozumienia mają dołączyć między innymi Rosja, Meksyk i Kazachstan.

WYKRES 1. Zmiany produkcji ropy w OPEC w okresie: grudzień '16 – styczeń '17 [mln bbl/d].

Źródło: IHS

Popyt i podaż surowca

Wysoka podaż ropy w porównaniu z popytem w horyzoncie roku będzie wpływała na poziom cen – wg prognoz Międzynarodowej Agencji Energii (IEA) do zbilansowania zapotrzebowania z produkcją na surowiec dojdzie dopiero w 2018 roku.

TABELA 2. Rynek ropy naftowej w latach 2015-2021 [mln bbl/d].

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Światowy popyt na ropę	**94,4**	**95,6**	**96,9**	**98,2**	**99,3**	**100,5**	**101,6**
Światowa podaż ropy, w tym:	**96,4**	**96,7**	**97,0**	**97,8**	**98,7**	**99,5**	**100,5**
- poza OPEC	57,7	57,1	57,0	57,6	58,3	58,9	59,7
- OPEC	38,7	39,6	40,0	40,2	40,4	40,6	40,8
Zmiana światowych zapasów	**2,0**	**1,1**	**0,1**	**-0,4**	**-0,6**	**-1,0**	**-1,1**

Źródło: Dane wg Międzynarodowej Agencji Energii (IEA).

W 2016 roku popyt na ropę na świecie wzrósł o ponad 1,2 mln bbl/d i prognozuje się, że w takim średnim tempie będzie rósł do 2021 roku. Podaż zwiększyła się zaledwie o 0,3 mln bbl/d. Dysproporcja pomiędzy wzrostem popytu i podaży już od 2018 roku przyczyni się do uszczuplania światowych zapasów surowca.

Potencjalne kierunki zmian ceny ropy naftowej

W perspektywie średnioterminowej do 2020 roku przeważająca część publicznie dostępnych analiz i prognoz zakłada wzrost cen ropy naftowej. Główne czynniki wpływające na ceny w horyzoncie najbliższych dwóch lat:

- **polityka wydobycia krajów OPEC** – porozumienie OPEC z listopada 2016 powinno doprowadzić do obniżenia wydobycia ropy w I i II kwartale 2017 roku i ograniczyć ryzyko spadku cen w najbliższych dwóch-trzech kwartałach. Skutki porozumienia są już obecnie odzwierciedlone w cenach ropy, jednak rynek dyskontuje niższe niż zaplanowane ograniczenia produkcji ropy.
- **reakcja producentów w USA na wyższe ceny ropy** – prognozowane wyższe ceny ropy mogą zmobilizować wydobycie w USA i po dwóch-trzech kwartałach od wzrostu cen na rynek trafi zwiększona podaż ropy, co może przyczynić się do spadku cen. Na rynek wejdą producenci, którym opłaca się wydobycie przy wyższej cenie. Jeśli cena ropy silnej spadnie, tempo wzrostu wydobycia w USA odpowiednio zwolni. Potencjalna reakcja nastąpi z opóźnieniem kilku kwartałów z uwagi na zabezpieczanie się przed ryzykiem spadku cen ropy przez producentów.
- **wydobycie w Libii i Nigerii** – czynnikami ryzyka dla cen ropy w 2017 roku jest wydobycie w Libii i Nigerii, krajach OPEC wyłączonych z uzgodnionej obniżki wydobycia. Obydwa kraje mają wolny potencjał wydobycia, który może być zwiększony (lub dalej ograniczony) o kilkaset tysięcy baryłek dziennie pod wpływem zażegnania lub eskalacji domowych konfliktów zbrojnych.
- **zmienność kursu dolara amerykańskiego** – nie bez znaczenia dla perspektyw cen ropy jest kurs amerykańskiej waluty, która po wyborze Donalda Trumpa na prezydenta USA silnie umocniła się wobec euro i walut gospodarek wschodzących. Umacniający się dolar wpływa na wzrost cen ropy naftowej i paliw na rynkach tych krajów.
- **geopolityka** – potencjalna eskalacja konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie i Afryce wpływająca na ograniczenie dostępności i w efekcie na wzrost cen ropy.

Powyższe czynniki implikują powolny wzrost cen ropy z kwartału na kwartał z około 49 USD/bbl w 4 kwartale 2016 do około 60 USD/bbl w 4 kwartale 2018 (IHS Cera).

WYKRES 2. Zmiany cen ropy naftowej [USD/bbl].

Źródło: IHS Cera

DOWNSTREAM – SPRZEDAŻ I PRODUKCJA

Znaczny wzrost marż w 2015 roku i ich stabilizacja w 2016 roku były wspierane przez niższe ceny ropy w latach poprzedzających i rosnący popyt na produkty przerobu ropy naftowej.

Pomimo prognozowanego obniżenia marży Downstream Koncernu w porównaniu z wysokimi wartościami z lat 2015-2016 utrzyma się ona w roku 2017 na korzystnym poziomie.

WYKRES 3. Marże rafineryjne w Europie [USD/bbl].

Źródło: IHS Cera.

W krótkim i średnim horyzoncie czasowym marże rafineryjne w Europie będą kształtowane poprzez presję konkurencyjną. Główne czynniki wpływające na wysokość marż to: przewaga rafinerii amerykańskich i bliskowschodnich z uwagi na niskie koszty energii wobec relatywnie wysokich kosztów energii w Europie, modernizacja rafinerii europejskich wpływająca na pogłębienie przerobu oraz rosnąca konkurencyjność eksportu z Bilskiego Wschodu, dostarczającego paliwa nie tylko do Azji, ale też do Europy.

W dłuższym horyzoncie czasowym marże rafineryjne będą zależne od popytu na produkty przerobu ropy. Zmian w ich wysokości należy upatrywać w głębszych zmianach strukturalnych na rynku paliw, oleju napędowego i produktów petrochemicznych. O ile przewiduje się stagnację lub lekki spadek popytu na produkty ropopochodne w segmencie transportowym to główne instytucje analityczne prognozują wzrost znaczenia produktów petrochemicznych.

Główną siłą napędzającą wzrost popytu na paliwa w Europie w latach 2015 – 2016 były spadające ceny ropy – niższe ceny paliw przekładają się na wzrost ich konsumpcji. W średnim horyzoncie czasowym prognozy popytu na produkty rafineryjne przewidują stabilizację z uwagi na niezmienne zapotrzebowanie na benzynę, płaski i niepewny popyt na olej napędowy oraz rosnący na paliwo lotnicze i produkty petrochemiczne.
Stabilizacja **popytu na benzynę** wynika przede wszystkim z uwagi na dążenie do ograniczenia emisyjności gospodarki europejskiej oraz wyższego wykorzystania biopaliw.
W kontekście **popytu na olej napędowy** w 2016 roku na rynku paliw pojawiło się szereg nowych argumentów, które osłabiają perspektywy jego wzrostu tego paliwa w najbliższych latach.
Należą do nich:

- skandal z pomiarami szkodliwych substancji w samochodach z silnikami diesla u niemieckich producentów.
- aktualnie prowadzone przez kraje Unii Europejskiej badania emisji substancji szkodliwych przez silniki diesla, których wyniki mogą znacząco wpłynąć na sprzedaż samochodów napędzanych olejem napędowym i tym samym konsumpcję tego paliwa.
- trwające w Holandii i Norwegii prace legislacyjne związane z zakazem sprzedaży samochodów benzynowych i napędzanych olejem napędowym od 2025 roku.
- rosnąca popularność alternatywnych paliw - japońscy producenci wycofują się z produkcji oszczędnych silników diesla i rozwijają napędy na alternatywne paliwa (prąd, gaz).

WYKRES 4. Zmiana prognoz popytu na olej napędowy w Europie w latach 2015-2025 (2015=100%).

Źródło: JBC Energy, IHS Cera

Należy jednak pamiętać, że rynek paliw w Europie posiada jedne z najsłabszych perspektyw na świecie. Światowa konsumpcja diesla i benzyny ogółem będzie rosnąć w relatywnie wolnym tempie 0,3% rocznie. Światowy wzrost konsumpcji jest jednak bardzo spolaryzowany – rynki Europy i Ameryki Północnej pozostają stabilne, podczas gdy cały wzrost odbywa się na rynkach wschodzących.

Samochody elektryczne w perspektywie krótko- i średnioterminowej nie będą istotnie wpływać na rynek paliw - w Europie samochody eklektyczne będą stanowiły tylko 4% floty samochodowej do 2030 roku, podczas gdy tradycyjne spalinowe ponad 60%. Liczba samochodów elektrycznych wzrośnie z 0,9 mln w 2015 roku do 12,5 mln w 2030 roku. Znaczący udział w strukturze floty UE mogą mieć samochody hybrydowe, których wg prognoz JBC w 2030 roku może pojawić się 74 mln (82 mln wraz z hybrydowymi dieslami), co daje średnioroczny wzrost o 28% z poziomu 1,8 mln w 2015 roku.

WYKRES 5. Struktura floty samochodów osobowych w UE w latach 2010-2030 [mln pojazdów].

Źródło: JBC Energy

W dłuższym horyzoncie czynnikiem wspierającym popyt na produkty przerobu ropy naftowej i tym samym budującym marże rafineryjne będzie **branża petrochemiczna** - rosnące zastosowania nowoczesnych tworzyw sztucznych w światowej gospodarce. Europa Środkowo-Wschodnia jest jednym z najszybciej rosnących rynków pod względem popytu na produkty petrochemiczne, które wytwarza Grupa ORLEN (propylen, etylen, butadien, paraksylen, PTA i PCW).

WYKRES 6. Zmiana konsumpcji na wybrane produkty petrochemiczne w Europie Środkowo-Wschodniej [tys. t/rok].

Źródło: Nexant

Wraz ze wzrostem popytu na produkty petrochemiczne rośnie również presja konkurencyjna – w szczególności widoczna w Europie:

- Olefiny (etylen, propylen, butadien) - silna presja importu pochodząca z regionów Bliskiego Wschodu i Ameryki Północnej z uwagi na przewagę kosztową. Produkcja europejska bazująca na nafcie jest i będzie relatywnie mniej konkurencyjna przy założeniu stopniowego wzrost cen ropy naftowej.
- Aromaty (benzen, toluen, ksylen, paraksylen) - prognozowane zmniejszenie mocy produkcyjnych benzenu i toluenu w Europie Zachodniej do 2030 roku. Producenci aromatów będą dążyć do wydłużania łańcucha wartości w kierunku paraksylenu oraz występuje potencjalne ryzyko wzrostu importu benzenu do Europy Zachodniej.
- Tworzywa sztuczne (polietylen, polipropylen, PCW) - sektor opakowań jest największym obszarem wykorzystującym tworzywa w Europie (40% zapotrzebowania). Prognozowana presja cenowa dla pochodnych etylenu z uwagi na rewolucję gazu łupkowego w USA. Wahania popytu będą dotkliwe dla mało innowacyjnych producentów, których marże bazują przede wszystkim na skali produkcji.

DOWNSTREAM - ENERGETYKA

Zgodnie z głównym scenariuszem (New Policies) raportu World Energy Outlook 2016 Międzynarodowej Agencji Energii zapotrzebowanie na energię elektryczną na świecie będzie rosnąć w tempie 2% rocznie i zwiększy się o dwie-trzecie do 2040 roku. Gospodarka światowa będzie przyrastała w tym okresie w tempie 3,4% rocznie. Powyższe trendy stanowią istotną zmianę w porównaniu z okresem 1990-2014, w którym oba parametry rosły prawie w identycznym tempie. W dzisiejszych warunkach najtańszym i zarazem najpowszechniejszym źródłem generowania energii elektrycznej na świecie jest węgiel. Jednak w dłuższym horyzoncie będzie zastępowany gazem ziemnym, energią wodną oraz źródłami odnawialnymi. Zmiana ta będzie podyktowana koniecznością dekarbonizacji przemysłu oraz cenami paliw. W źródłach generowania energii elektrycznej nastąpią istotne zmiany w kolejnych dekadach. Pomiędzy rokiem 2008 a 2014 udział energii wiatrowej zwiększył się o 4 p.p. a energii słonecznej o 3 p.p. Do roku 2040 przewidywane jest trzykrotne zwiększenie udziałów tych źródeł w wytwarzaniu energii elektrycznej. Energetyka węglowa kontynuuje spadek strukturalny natomiast oparta na gazie stopniowo wzrasta do 2030 roku, po którym zaczyna nieznacznie zmniejszać swój udział w globalnym mixie.

WYKRES 7. Popyt i źródła energii elektrycznej w Europie.

Źródło: Międzynarodowa Agencja Energii.

W obszarze energetycznym segmentu Downstream Grupy ORLEN kluczowym rynkiem jest Polska - zapewnia korzystne perspektywy rozwoju z uwagi na niższe zużycie energii w porównaniu do większości krajów europejskich. W Polsce zużycie energii na

jednego mieszkańca kształtuje się znacznie poniżej średniej w Unii Europejskiej i wynosiło w 2016 roku około 4,3 MWh/osobę przy średniej Unii Europejskiej na poziomie 5,5 MWh/osobę. W latach 2010-2016 popyt na energię wzrastał w średnim tempie około 1,5% rocznie. W perspektywie roku 2020 spodziewane jest tempo wzrostu popytu na energię elektryczną w wysokości około 1,8% (CAGR wg CERA) a wzrost ten będzie przede wszystkim skorelowany z rozwojem gospodarczym kraju.

Znacząca część istniejących mocy wytwórczych w Polsce wymaga modernizacji lub wymiany z uwagi na wiek i wysoką emisyjność. Szacuje się, że w przypadku braku występowania odpowiednich sygnałów ekonomicznych z rynku wycofane zostanie około 10 GW mocy wytwórczych do roku 2025, co stanowi główny powód rozwoju segmentu energetycznego w Grupie ORLEN i realizacji dwóch bloków energetycznych o łącznej mocy ponad 1GW.

3.2.1.2. Pozycja Grupy ORLEN i otoczenie konkurencyjne

Krystian Pater, Członek Zarządu PKN ORLEN ds. Produkcji:
„W 2016 roku potencjał produkcyjny Grupy ORLEN został ograniczony przez zwiększony zakres postojów remontowych. Przeprowadziliśmy cykliczny postój kluczowej dla produkcji petrochemicznej instalacji Olefin w PKN ORLEN. W Grupie Unipetrol doszło do awaryjnego zatrzymania od połowy maja 2016 instalacji Fluidalnego Krakingu Katalitycznego rafinerii w Kralupach oraz prowadziliśmy odbudowę instalacji do produkcji etylenu po awarii z sierpnia 2015 roku. Dzięki optymalizacji procesów produkcyjnych, koordynacji przepływów produktowych w ramach Grupy ORLEN a także zakupom półproduktów i produktów skutki postojów instalacji produkcyjnych zostały ograniczone. Należy podkreślić, że realizacja remontów została w pełni ukończona. W październiku przywrócono do pracy instalacje rafineryjne w Kralupach a w listopadzie instalację do produkcji Olefin w Litvinowie w Grupie Unipetrol".

GŁÓWNE AKTYWA PRODUKCYJNE GRUPY ORLEN

SCHEMAT 3. Rodzaje rafinerii funkcjonujących w Europie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wood Mackenzie.

TYP RAFINERII I JEJ OPIS:

SUPERSITE - rafineria o strategicznym znaczeniu, dużym stopniu głębokości przerobu, zintegrowana z działalnością petrochemiczną.

ZŁOTA (GOLD) - duża złożoność aktywów i głębokość przerobu sprzyjająca zyskowności, posiadająca często korzystną lokalizację.

SREBRNA (SILVER) - mniej złożone zakłady generujące umiarkowany poziom zwrotów.

NISZOWA (NICHE) - zakłady wspierające działalność petrochemiczną, wytwarzające produkty specjalistyczne lub działające na niszowych rynkach.

NIEKLASYFIKOWANA

X,X MAKSYMALNE MOCE PRZEROBOWE W SKALI ROKU

- Łączne moce przerobowe rafinerii **Grupy ORLEN** na poziomie 35,2 mln ton.
- **Rafineria PKN ORLEN w Płocku** stanowi jeden z najnowocześniejszych, zintegrowanych zakładów produkcyjnych w Europie Środkowo-Wschodniej o mocach przerobowych jednostek konwersyjnych na poziomie 16,3 mln ton/rok. W obszarze produkcji petrochemicznej kluczowa instalacja Olefin posiada maksymalne moce wytwórcze około 700 tys. ton etylenu i około 380 tys. ton propylenu. Produkowane monomery stanowią wsad do produkcji polimerów w Basell ORLEN Polyolefins oraz na instalację PCW w Anwil. PKN ORLEN posiada również nowoczesny Kompleks PX/PTA o mocach produkcyjnych około 690 tys. ton kwasu tereftalowego rocznie.
- Pozostałe polskie rafinerie w **ORLEN Południe zlokalizowane w Trzebini i Jedliczu** specjalizują się w produkcji biokomponentów, baz olejowych, olejów opałowych, parafin hydrorafinowanych oraz prowadzą regenerację olejów przepracowanych.
- Rafineria w **ORLEN Lietuva w Możejkach** o mocach produkcyjnych 10,2 mln ton/rok jest jedynym tego typu zakładem na rynku państw bałtyckich (Litwa, Łotwa i Estonia).
- Rafinerie z **Grupy Unipetrol zlokalizowane w Kralupach i Litvinovie** dysponują łącznymi mocami produkcyjnymi w wysokości 8,7 mln ton/rok. Grupa Unipetrol posiada również aktywa petrochemiczne o mocach produkcyjnych w wysokości około 600 tys. ton/rocznie (320 tys. ton polietylenu oraz około 280 tys. ton. polipropylenu). Realizowana jest również budowa nowej instalacji Polietylenu 3 o mocy około 270 tys. ton/rocznie, która umożliwi wyższe wykorzystanie instalacji Olefin oraz głębszą integrację produkcji petrochemicznej i rafineryjnej.
- **Anwil** we Włocławku jest jedynym wytwórcą polichlorku winylu (PCW) w Polsce oraz jednym z największych producentów nawozów sztucznych i wodorotlenku sodu w Polsce. Potencjał produkcyjny wynosi około 1 160 tys. ton/rok nawozów azotowych, 560 tys. ton/rok PCW i granulatów oraz 360 tys. ton/rok wodorotlenku sodu.
- **Basell ORLEN Polyolefins** w Płocku posiada instalacje o łącznych mocach wytwórczych na poziomie 820 tys. ton (420 tys. ton polietylenu i 400 tys. ton polipropylenu) a produkty dystrybuowane są zarówno w kraju, jak i na rynkach zagranicznych.

Konkurencja w Europie w Europie Środkowowschodniej.

- Do największych **konkurentów Grupy ORLEN** należą:
  - Grupa Lotos z siedzibą w Gdańsku - druga co do wielkości rafineria w Polsce.
  - Rafineria Mitteldeutschland w Leuna/Spergau z Grupy Total położona w południowo-wschodnich Niemczech w odległości około 150 km od granicy polsko-niemieckiej i jest najnowocześniejszą niemiecką rafinerią.
  - Rafineria PCK w Schwedt położona na północny wschód od Berlina, w odległości około 20 km od granicy polsko-niemieckiej.
  - Rafineria Slovnaft - zintegrowana grupa rafineryjno-petrochemiczna o dominującej pozycji w Republice Słowackiej, zlokalizowana w pobliżu Bratysławy, około 350 km na południe od granicy z Polską.
  - Rafineria Mozyr - wiodąca rafineria białoruska.

PODSTAWOWE PARAMETRY OPERACYJNE

WYKRES 8. Przerób ropy i uzyski paliw.

- **Przerób ropy naftowej** w 2016 roku na poziomie 30,9 mln ton.
- Obniżenie przerobu ropy naftowej o (2,5)% (r/r), w tym:
  - **Polska** o (3,5)% (r/r) w rezultacie zwiększonego zakresu postojów remontowych instalacji Destylacji Rurowo-Wieżowej II i VI, Hydoodsiarczania Oleju Napędowego, Wytwórni Wodoru i Olefin. Postój instalacji Polietylenu i Polipropylenu w Basell ORLEN Polyolefins oraz instalacji Polichlorku Winylu w Anwil powiązany z remontem cyklicznym instalacji. Uzysk paliw na porównywalnym poziomie (r/r).
  - **Czechy** o (16,5)% (r/r) w rezultacie awaryjnego zatrzymania od połowy maja 2016 instalacji Fluidalnego Krakingu Katalitycznego rafinerii w Kralupach oraz uruchomienia instalacji do produkcji etylenu w listopadzie 2016 po awarii z sierpnia 2015 roku. Uzysk paliw na poziomie z ubiegłego roku.
  - **Litwa** wzrost o 9,9% (r/r) w efekcie zmniejszonego zakresu postojów remontowych oraz poprawy sytuacji rynkowej wpływającej na wyższą sprzedaż produktów. Niższy uzysk paliw (r/r) głównie na skutek zmiany struktury przerabianych rop (niższy udział rop o niższej zawartości siarki).

UDZIAŁY RYNKOWE GRUPY ORLEN W SEGMENCIE DOWNSTREAM

Hurt rafineryjny

W 2016 roku Grupa ORLEN prowadziła hurtową sprzedaż produktów rafineryjnych na terenie Polski, Czech, Niemiec, Słowacji, Węgier, Austrii, Litwy, Łotwy, Estonii, Finlandii i Ukrainy oraz drogą morską do terminali przeładunkowych Europy Zachodniej. Do rynków macierzystych Grupy ORLEN należą rynek polski, litewski i czeski. Grupa ORLEN posiada bogate portfolio produktów rafineryjnych, m.in. benzyna, olej napędowy, paliwo lotnicze Jet A-1, olej opałowy lekki i ciężki, asfalty, oleje silnikowe oraz szeroką gamę produktów i półproduktów pozapaliwowych.

WYKRES 9. Udział w rynku paliw w Polsce.

Źródło: Opracowanie własne.

- Wzrost udziałów rynkowych w sprzedaży benzyny Grupy ORLEN na rynku polskim o 1,4 p.p. (r/r) do poziomu 66,4%.
- Zmniejszenie udziału w sprzedaży oleju napędowego o (3,6) p.p. ma charakter statystyczny. W wyniku wprowadzenia nowych regulacji prawnych ograniczeniu uległa tzw. „szara strefa" na rynku paliw i tym samym zwiększyła się konsumpcja rejestrowa i prezentowana przez Agencje Rynku Energii – w związku z powyższym wielkości udziałów rynkowych w latach 2015-2016 są nieporównywalne.
- Grupa ORLEN pozostaje liderem sprzedaży paliw na rynku polskim.
- Przewidywane jest dalsze umocnienie pozycji rynkowej dzięki realizacji założeń strategicznych na lata 2017-21.

WYKRES 10. Udział w rynku paliw w Czechach.

Źródło: Opracowanie własne.

- Wzrost udziałów rynkowych w rezultacie zwiększenia dostępnych mocy produkcyjnych o 4,2 mln ton/rok do poziomu 8,7 mln ton/rok po nabyciu akcji Ceska Rafinerska od Shell i Eni z 2014 i 2015 roku.
- Wpływ awaryjnego zatrzymania od połowy maja 2016 instalacji Fluidalnego Krakingu Katalitycznego rafinerii w Kralupach na poziom sprzedaży paliw i udziałów rynkowych Grupy Unipetrol.

WYKRES 11. Udział w rynku paliw krajów bałtyckich.

Źródło: Opracowanie własne.

- Ostra konkurencja cenowa ze strony dostawców fińskich, białoruskich i rosyjskich.
- Rozbudowany portfel partnerów handlowych od kluczowych odbiorców rynkowych do bardzo małych firm oraz ugruntowana pozycja i dobra reputacja pozwoliły zachować pozycję lidera.

Sprzedaż asortymentowa Grupy ORLEN została opisana w pkt. 3.2.1.3.

Hurt petrochemiczny

Grupa ORLEN jest jedną z największych firm petrochemicznych w regionie Europy Środkowo-Wschodniej, jedynym producentem monomerów i polimerów na rynku polskim oraz większości produktów petrochemicznych na rynku czeskim.

WYKRES 12. Producenci polietylenu w Europie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie POLYGLOBE

- Moce produkcyjne polietylenu wysokiej i niskiej gęstości w Europie na poziomie około 13 567 tys. ton/rok.
- Lyondell Basell Industries - największy producent polietylenu o zdolnościach produkcyjnych około 2 195 tys. ton/rok (z uwzględnieniem 50% udziału w spółce Basell ORLEN Polyolefins Sp. z o.o. (BOP) i aktywami produkcyjnymi w Niemczech, Francji i Polsce.
- Ineos Olefins & Polymers Europa o mocach produkcyjnych około 1 745 tys. ton/rok i aktywami w Belgii, Francji, Niemczech, Włoszech i Norwegii oraz Sabic – moce około 1 590 tys. ton/rok i aktywami w Niemczech, Holandii i Wielkiej Brytanii.
- Łączne moce produkcyjne Grupy ORLEN z zakładami w Polsce i Czechach (z uwzględnieniem 50% udziału w BOP) wynoszą około 555 tys. ton/rok.
- Grupa ORLEN na rynku czeskim realizuje budowę nowej instalacji Polietylenu 3 o mocach około 270 tys. ton/rok.

WYKRES 13. Producenci polipropylenu w Europie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie POLYGLOBE.

- Moce produkcyjne polipropylenu w Europie kształtują się na poziomie około 11 559 tys. ton/rocznie.
- Lyondell Basell Industries posiada zdolności produkcyjne na poziomie około 2 365 tys. ton/rok (z uwzględnieniem 50% udziału w spółce BOP) i aktywa w Niemczech, Francji, Włoszech, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii i Polsce.
- Borealis z mocami produkcyjnymi około 1 920 tys. ton/rok i aktywami zlokalizowanymi w Belgii, Niemczech, Austrii i Finlandii oraz Total Petrochemicals – moce produkcyjne około 1 280 tys. ton/rok i aktywa zlokalizowane w Belgii i Francji.
- Łączne moce produkcyjne Grupy ORLEN z zakładami w Polsce i Czechach (z uwzględnieniem 50% udziału w BOP) wynoszą około 480 tys. ton/rok.

WYKRES 14. Producenci PTA w Europie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PCI.

- Produkcja PTA w 2016 roku w Europie wyniosła około 2 532 tys. ton/rok.
- BP Chembel NV – największy producent PTA o mocach 1 400 tys. ton/rok z aktywami zlokalizowanymi w Belgii.
- Artlant z zakładami w Portugalii o nominalnych mocach około 750 tys. ton/rok - z uwagi na długotrwałe instalacji produkcyjnych od III kwartału 2014 rzeczywista wielkość produkcji jest ograniczona.
- PKN ORLEN jako jedyny w Europie posiada instalacje produkcyjne w pełni zintegrowane z produkcją paraksylenu i dysponuje mocami produkcyjnymi na poziomie 630 tys. ton/rok.
- Planowane w przyszłości inwestycje PTA w Europie koncentrują się w Rosji: Etana (750 tys. ton/rok – 2020 rok), Mogilev (600 tys. ton/rok – 2020 rok) i OJSC TANECO (210 tys. ton/rok – 2021 rok) ale ze względu na długi horyzont czasowy i niestabilną sytuację polityczną są one niepewne.

WYKRES 15. Producenci PCW w Europie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie IHS.

- Nominalne zdolności produkcyjne PCW w Europie wynoszą 7 561 tys. ton/rocznie.
- Trwałe wyłączenie zakładów Oltchim i Karpatneftekhim z nominalnymi mocami produkcyjnymi około 300 tys. ton/rok.
- Wiodący producent PCW w Europie – spółka INOVYN powstała z połączenia Ineos Chlor i Solvay i posiada moce produkcyjne 2 195 tys. ton/rok.
- Kolejni producenci Kem One, Vynova, Vinnolit posiadają zdolności produkcyjne PCW szacowane odpowiednio na 881 tys. ton/rok, 820 tys. ton/rok i 809 tys. ton/rok.
- Anwil S.A. ze zdolnościami 340 tys. ton/rok zajmuje 8 pozycję na europejskim rynku tworzyw sztucznych.
- Głównymi konkurentami Anwil na krajowym i europejskim rynku PCW są spółki BorsodChem, Inovyn i Vynova.

Sprzedaż asortymentowa Grupy ORLEN została opisana w pkt. 3.2.1.3.

AKTYWA LOGISTYCZNE GRUPY ORLEN

Sprawna infrastruktura logistyczna stanowi kluczowy element przewagi konkurencyjnej Grupy ORLEN na rynku.

Grupa ORLEN wykorzystuje sieć uzupełniających się elementów infrastruktury: terminali paliw, lądowych i morskich baz przeładunkowych, sieci rurociągów surowcowych. W roku 2016 logistyka produktów w Grupie ORLEN była realizowana za pomocą rurociągów, transportem kolejowym oraz cysternami samochodowymi.

W 2016 roku transport rurociągowy był podstawową formą przesyłu surowców i produktów Grupy ORLEN. Łączna długość wykorzystywanych sieci rurociągów produktowych i surowcowych, należących do podmiotów zewnętrznych oraz własnych w Polsce, Czechach i na Litwie, wynosiła prawie 3,8 tys. km (2,1 tys. km to rurociągi produktowe, a 1,7 tys. km to rurociągi surowcowe).

Na rynku polskim PKN ORLEN do transportu produktów paliwowych korzysta z 620 km rurociągów należących do Przedsiębiorstwa Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń" oraz infrastruktury własnej o łącznej długości 338 km, składającej się z dwóch odcinków Płock – Ostrów Wielkopolski – Wrocław o długości 319 km oraz Wielowieś – Góra (IKS Solino) o długości 19 km. Transport ropy naftowej odbywa się głównie poprzez sieć rurociągów należących do Przedsiębiorstwa Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń" o łącznej długości 887 km, a także rurociągiem własnym o długości 43 km łączącym miejscowości Góra (IKS Solino) i Żółwiniec (połączenie z rurociągiem PERN „Przyjaźń").

Na potrzeby operacyjne w zakresie przyjęcia, magazynowania, wydania i przeładunku paliw w 2016 roku Grupa ORLEN na terenie Polski wykorzystywała łącznie 24 obiekty (terminale własne, terminale będące własnością podmiotów z Grupy ORLEN oraz bazy podmiotów trzecich). Łączna pojemność magazynowa w ramach infrastruktury własnej oraz zawartych umów wynosiła na koniec 2016 roku około 7 mln m^3.

W 2016 roku na rynku czeskim Grupa ORLEN korzystała z 1 774 km rurociągów (1 100 km rurociągów produktowych firmy CEPRO i 674 km rurociągów surowcowych firmy MERO) oraz z 12 baz magazynowo-dystrybucyjnych należących do państwowego operatora CEPRO i 2 baz magazynowych wynajmowanych od innych firm.

Głównym składnikiem infrastruktury logistycznej, będącym obecnie w użytkowaniu na rynku litewskim, jest rurociąg surowcowy o długości 91 km, łączący terminal w Butyndze z rafinerią w Możejkach. Zarówno terminal jak i rurociąg są własnością ORLEN Lietuva.

Na rynku niemieckim ORLEN Deutschland wykorzystuje pojemności magazynowo-dystrybucyjne w pięciu bazach zlokalizowanych w północnej części Niemiec, należących do podmiotów zewnętrznych. Transport paliw na tym rynku realizowany jest w całości przy użyciu transportu samochodowego.

SCHEMAT 4. Infrastruktura logistyczna wykorzystywana przez Grupę ORLEN w Europie.

ENERGETYKA

Grupa ORLEN jest znaczącym producentem energii elektrycznej i cieplnej, wykorzystywanej w dużej części na własne potrzeby produkcyjne. Jest również jednym z największych odbiorców gazu w Polsce i aktywnym uczestnikiem procesu liberalizacji rynku gazu. Zgodnie z założeniami Strategii Grupy ORLEN realizowane są projekty modernizacji istniejących źródeł wytwórczych oraz nowe inwestycje w postaci bloków gazowo-parowych.

Grupa ORLEN aktualnie posiada bloki energetyczne w trzech krajach. W Polsce zlokalizowane są w Płocku, Włocławku, Jedliczach oraz Trzebini, w Czechach w Litvinovie, Spolanie, Kolinie i Pardubicach oraz na Litwie w Możejkach.

SCHEMAT 5. Aktywa energetyczne i ich parametry techniczne w Grupie ORLEN.

- **Zakład Elektrociepłowni („EC") PKN ORLEN w Płocku** jest największą pod względem mocy zainstalowanej elektrociepłownią przemysłową w Polsce i jedną z największych w Europie, wytwarzającą ciepło i energię elektryczną w procesie tzw. wysokosprawnej kogeneracji. EC jest podstawowym dostawcą ciepła zawartego w parze i wodzie grzewczej oraz energii elektrycznej a media wykorzystywane są na potrzeby instalacji produkcyjnych oraz na potrzeby odbiorców zewnętrznych. W roku 2016 zostały formalnie zakończone zadania inwestycyjne związane z dostosowaniem EC do nowych wymagań środowiskowych oraz zrealizowano program poprawy efektywności w zakresie wytwarzania ciepła i energii.
- **EC w Trzebini** z Grupy ORLEN Południe zabezpiecza pełne potrzeby cieplne w parze i wodzie oraz częściowo potrzeby energii elektrycznej a podstawowym paliwem jest miał węglowy.
- **EC w Jedliczu** z Grupy ORLEN Południe jest podstawowym źródłem produkcji ciepła w parze technologicznej a podstawowym paliwem jest miał węglowy.
- **EC Anwil** jest elektrociepłownią przemysłową wytwarzającą ciepło technologiczne i energię elektryczną w procesie kogeneracji i jest opalana gazem ziemny i olejem opałowym.
- **EC w Litvinovie** w Grupie Unipetrol bazuje na węglu brunatnym a aktywa energetyczne są w trakcie działań modernizacyjnych.
- **Elektrociepłownia w Spolanie** opalana jest głównie węglem brunatnym.
- **EC Paramo** składa się z dwóch zakładów produkcyjnych w Kolinie i Pardubicach opalanych gazem ziemnym.
- **EC w ORLEN Lietuva** stanowi źródło pary technologicznej dla procesów produkcyjnych i opalana jest mieszanką ciężkiego oleju opałowego oraz gazami rafineryjnymi.

Grupa ORLEN w 2016 roku prowadziła również budowę elektrociepłowni przemysłowych **CCGT we Włocławku i Płocku**.

Budowana we Włocławku elektrownia gazowo-parowej o mocy 463 MWe będzie ściśle powiązana technologicznie z Zakładem Produkcyjnym Anwil. Przekazanie elektrowni do eksploatacji przewidziane jest na II kwartał 2017 roku po zrealizowaniu przez wykonawcę zdiagnozowanych napraw oraz przeprowadzeniu pomiarów gwarancyjnych i próbnego rozruchu. Po oddaniu do eksploatacji, nowo wybudowana elektrownia stanowić będzie główne źródło ciepła technologicznego oraz energii elektrycznej dla Grupy ORLEN, a nadwyżka produkowanej energii elektrycznej lokowana będzie poprzez PSE na rynku krajowym.

W 2015 roku rozpoczęta została realizacja inwestycji budowy bloku gazowo-parowego w Płocku o mocy 596 MWe. W kwietniu 2015 roku przekazano teren budowy Generalnemu Wykonawcy - konsorcjum firm Siemens AG oraz Siemens Polska Sp. z o.o. Do końca 2015 roku wykonano wszystkie prace ziemne związane z obiektami technologicznymi, jak również obiektami pomocniczymi. W roku 2016 na budowę dotarły kluczowe elementy bloku gazowo-parowego, w tym turbina gazowa, turbina parowa, generator oraz rozpoczął się intensywny montaż mechaniczny bloku. W 2016 roku uzgodniono również wszystkie kwestie administracyjne, planistyczne oraz służebnościowe dla linii blokowej 400 kV. Ukończenie realizacji inwestycji planowane jest na koniec 2017 roku.

Działalność na rynku hurtowym energii elektrycznej rozszerzona została z rynku polskiego na rynek litewski i czeski. Jednocześnie rozpoczęto w PKN ORLEN sprzedaż energii elektrycznej do klientów końcowych.

3.2.1.3. Sprzedaż wolumenowa segmentu Downstream

Mirosław Kochalski, Wiceprezes Zarządu PKN ORLEN ds. Korporacyjnych:
„Miniony rok przyniósł oczekiwane od dawna, kompleksowe regulacje, które mają przyczynić się do ograniczenia nielegalnego obrotu paliwami na rynku polskim. Wymierne korzyści dla Grupy ORLEN obserwowaliśmy już w czwartym kwartale 2016 roku czyli bezpośrednio po wprowadzeniu tzw. pakietu paliwowego.
Dodatkowo, korzystny wpływ miało także wysokie tempo wzrostu polskiej gospodarki oraz dobra koniunktura na rynku pracy.
W rezultacie Koncern odnotował rekordową dynamikę sprzedaży względem analogicznego okresu roku poprzedniego".

W roku 2016 Grupa ORLEN osiągnęła rekordowy poziom sprzedaży wolumenowej w Segmencie Downstream. Łączny wolumen sprzedaży wyniósł 30 708 tys. ton i był wyższy o 1,1% (r/r) głównie w rezultacie wyższych o 4,9% (r/r) wolumenów rafineryjnych przy niższych o (17,5)% (r/r) wolumenach petrochemicznych na rynku czeskim i polskim.
Największy wpływ na poziom sprzedaży w obszarze rafineryjnym posiadały lekkie i średnie destylaty.
Zmniejszenie sprzedaży w obszarze petrochemicznym w zakresie monomerów, polimerów i PCW było konsekwencją ograniczeń podażowych związanych z niedostępnością do listopada 2016 roku instalacji do produkcji etylenu w Grupie Unipetrol po awarii z sierpnia 2015 roku oraz cyklicznego postoju instalacji Olefin w PKN ORLEN.
Wyższa sprzedaż PTA była efektem intensyfikacji produkcji w I połowie 2016 roku oraz konsekwentnej polityki sprzedażowej na rynkach europejskich - polskim i niemieckim.
Niższa sprzedaż nawozów wynikała z postojów remontowych instalacji produkcyjnych z czerwca i lipca 2016 roku w Anwil.

TABELA 3. Sprzedaż Grupy ORLEN w segmencie Downstream [mln PLN/ tys. ton].

Sprzedaż	2016		2015		2014		zmiana %	
	wartość	wolumen	wartość	wolumen	wartość	wolumen		
1	2	3	4	5	6	7	8=(2-4)/4	9=(3-5)/5
Lekkie destylaty[1)]	10 513	5 766	11 528	5 437	13 270	4 623	(8,8%)	6,1%
Średnie destylaty[2)]	22 714	12 459	25 062	11 995	28 976	10 092	(9,4%)	3,9%
Frakcje ciężkie[3)]	3 786	4 334	4 610	4 544	7 701	4 527	(17,9%)	(4,6%)
Monomery[4)]	2 025	681	2 978	878	3 447	837	(32,0%)	(22,4%)
Polimery[5)]	1 135	245	2 341	482	2 953	592	(51,5%)	(49,2%)
Aromaty[6)]	625	248	930	358	1 662	413	(32,8%)	(30,7%)
Nawozy sztuczne[7)]	821	1 089	1 057	1 146	1 065	1 143	(22,3%)	(5,0%)
Tworzywa sztuczne[8)]	1 218	351	1 492	445	1 424	418	(18,4%)	(21,1%)
PTA	1 571	605	1 532	587	1 767	571	2,5%	3,1%
Pozostałe[9)]	4 794	4 930	5 457	4 508	8 284	4 490	(12,1%)	9,4%
Razem	**49 202**	**30 708**	**56 987**	**30 380**	**70 549**	**27 706**	**(13,7%)**	**1,1%**

1) Benzyna, LPG.
2) Olej napędowy, lekki olej opałowy, paliwo lotnicze.
3) Ciężki olej opałowy, asfalt, oleje.
4) Etylen, propylen.
5) Polietylen, polipropylen.
6) Benzen, toluen, paraksylen, ortoksylen.
7) Canwil, siarczan amonu, saletra amonowa, pozostałe nawozy.
8) PCW, granulat PCW.
9) Pozostałe:
- w ujęciu ilościowym pozycja obejmuje głównie solankę, sól wypadową, destylaty próżniowe, aceton, amoniak, butadien, fenol, gazy techniczne, glikole, kaprolaktam, ług sodowy oraz siarkę.
- w ujęciu wartościowym pozycja obejmuje sprzedaż pozostałych produktów, towarów i materiałów segmentu, zawiera również przychody ze sprzedaży zapasów obowiązkowych w kwocie 2 236 mln PLN w 2014 roku oraz przychody ze sprzedaży usług segmentu.

WYKRES 16. Struktura przychodów ze sprzedaży Grupy ORLEN w segmencie Downstream.

W 2016 roku, 2015 roku i 2014 roku Grupa nie zidentyfikowała wiodących klientów, z którymi zrealizowałaby indywidualnie przychody ze sprzedaży przekraczające poziom 10% łącznych przychodów ze sprzedaży Grupy ORLEN.

3.2.1.4. Rynki zbytu

Do podstawowych rynków macierzystych Grupy ORLEN w segmencie dowstream należą :

- **rynek polski** - PKN ORLEN, ORLEN Paliwa sp. z o.o., ORLEN Południe S.A., ORLEN Asfalt Sp. z o.o., ORLEN Oil Sp. z o.o., IKS SOLINO S.A., Petrolot Sp. z o.o., Ship-Service S.A., Anwil S.A.
- **rynek krajów bałtyckich** - AB ORLEN Lietuva, ORLEN Latvija SIA (Łotwa), ORLEN Eesti OU (Estonia).
- **rynek czeski** - Unipetrol RPA s.r.o., Paramo a.s., Unipetrol Slovensko s.r.o., Unipetrol Deutschland GmbH, Butadien Kralupy a.s., Unipetrol RPA Hungary Kft., ORLEN Asfalt Ceska Republika s.r.o., Spolana a.s.

TABELA 4. Sprzedaż wolumenowa na rynkach macierzystych Grupy ORLEN w segmencie Downstream [tys. ton].[1)]

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Polska	15 173	15 192	14 660	(19)	(0,1%)
Litwa	9 114	8 462	7 475	652	7,7%
Czechy	6 421	6 726	5 571	(305)	(4,5%)
Razem	**30 708**	**30 380**	**27 706**	**328**	**1,1%**

1) wg kraju siedziby spółki realizującej sprzedaż.

WYKRES 17. Struktura sprzedaży wolumenowej na rynkach macierzystych Grupy ORLEN w segmencie Downstream.

Rynek polski

Wysokie tempo wzrostu polskiej gospodarki na tle gospodarek europejskich oraz dobra koniunktura na rynku pracy miały istotny wpływ na poziom konsumpcji paliw na rynku polskim. Dodatkowy wpływ na poziom krajowego popytu miały niskie ceny paliw oraz wprowadzenie tzw. pakietu paliwowego czyli rozwiązań ograniczających wpływ tzw. szarej strefy, których efekty były szczególnie widoczne w IV kwartale 2016 roku.

Wg Agencji Rynku Energii w 2016 roku krajowa konsumpcja. benzyny i oleju napędowego wzrosła odpowiednio o 6,1% i 12,5% (r/r).

TABELA 5. Sprzedaż wolumenowa Grupy ORLEN w segmencie Downstream na rynku polskim [tys. ton].

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Lekkie destylaty	1 704	1 634	1 624	70	4,3%
Średnie destylaty	5 104	4 980	4 437	124	2,5%
Frakcje ciężkie	1 961	2 309	2 563	(348)	(15,1%)
Monomery	661	784	689	(123)	(15,7%)
Aromaty	212	213	186	(1)	(0,5%)
Nawozy sztuczne	914	951	962	(37)	(3,9%)
Tworzywa sztuczne	284	339	295	(55)	(16,2%)
PTA	605	587	571	18	3,1%
Pozostałe	3 728	3 395	3 333	333	9,8%
Razem	**15 173**	**15 192**	**14 660**	**(19)**	**(0,1%)**

WYKRES 18. Struktura sprzedaży wolumenowej Grupy ORLEN w segmencie Downstream na rynku polskim.

Sprzedaż segmentu Downstream Grupy ORLEN na rynku polskim osiągnęła w 2016 roku poziom zbliżony do roku ubiegłego i wyniosła 15 173 tys. ton. Zrealizowano wyższe wolumeny rafineryjne o 2,2% (r/r), przy niższych o (8,1)% (r/r) wolumenach petrochemicznych na skutek postoju remontowego instalacji Olefin w PKN ORLEN.

W obszarze produktów rafineryjnych zwiększyła się sprzedaż lekkich i średnich destylatów. Intensyfikacja działań związana z obsługą finalnych odbiorców przyniosła pozytywne rezultaty sprzedaży zarówno do koncernów zagranicznych, jak i sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W roku 2016 nadal rosła sprzedaż paliwa lotniczego co pozwoliło na umocnienie pozycji lidera wśród jego dostawców. W związku z dynamicznym wzrostem przewozów lotniczych w Polsce, rynek paliwa lotniczego pozostaje istotnym elementem strategii sprzedażowej Koncernu.

Rynki operacyjne ORLEN Lietuva

Według szacunków MFW tempo wzrostu gospodarczego na Litwie wynosiło 2,6% (r/r), w Estonii 1,5% (r/r) a na Łotwie 2,5% (r/r). Pozytywne wskaźniki makroekonomiczne miały wpływ na zwiększony popyt na paliwa, który łącznie dla trzech rynków bałtyckich wzrósł w segmencie benzyny o 3,2% (r/r) oraz oleju napędowego o 4,9% (r/r). Największe wzrosty konsumpcji miały miejsce na Litwie, gdzie popyt na benzynę zwiększył się o 9,0% (r/r), a na olej napędowy o 12,8% (r/r). Niekorzystnym zjawiskiem wpływającym na konsumpcję na rynku estońskim był wzrost podatku akcyzowego. Niskie bariery wejścia na rynki bałtyckie spowodowały, że ORLEN Lietuva działał w otoczeniu nasilającej się konkurencji, głównie ze strony importerów z Finlandii i Białorusi.
Pomimo presji rynkowej łączna sprzedaż wolumenowa zwiększyła się w 2016 roku o 7,7% (r/r).

TABELA 6. Sprzedaż wolumenowa Grupy ORLEN w segmencie Downstream na rynkach obsługiwanych przez Grupę ORLEN Lietuva [tys. ton].

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Lekkie destylaty	2 753	2 480	2 178	273	11,0%
Średnie destylaty	4 213	4 179	3 611	34	0,8%
Frakcje ciężkie	1 920	1 635	1 524	285	17,4%
Pozostałe	228	168	162	60	35,7%
Razem	**9 114**	**8 462**	**7 475**	**652**	**7,7%**

WYKRES 19. Struktura sprzedaży wolumenowej Grupy ORLEN w segmencie Downstream na rynkach obsługiwanych przez Grupę ORLEN Lietuva.

Bardzo trudna sytuacja gospodarcza na Ukrainie obserwowana w ostatnich latach uległa poprawie. W roku 2016 szacunki wskazują na wzrost poziomu PKB rzędu 1,5% (r/r) w porównaniu ze spadkiem o (9,9)% rok wcześniej. Jednak pomimo poprawy wskaźników ekonomicznych sytuacja gospodarstw domowych jest trudna, a brak stabilności na rynku finansowym i wysoka inflacja przekładają się na stan niepewności i dużego ryzyka rynkowego. Na rynku ukraińskim widoczna była również agresywna polityka cenowa rafinerii białoruskich oraz wzmożona podaż paliw z Rosji. Pomimo powyższych ograniczeń Grupa ORLEN Lietuva zwiększyła sprzedaż paliw na rynku ukraińskim o 1,1% (r/r).

Rynek czeski

W roku 2016 gospodarka Czech rosła w tempie 2,5% (r/r). Sprzyjające otoczenie rynkowe wpłynęło na wzrost konsumpcji benzyny o 1,7% (r/r) i oleju napędowego o 4,0% (r/r).

W kwietniu 2015 roku Unipetrol wykupił pozostałe udziały w Ceska Rafinerska a.s. od ENI. Grupa Unipetrol została wyłącznym właścicielem rafinerii w Litvinovie i Kralupach i jedynym producentem paliw w Czechach. Łączna sprzedaż lekkich i średnich destylatów wzrosła o 7,0% (r/r) pomimo ograniczeń produkcyjnych spowodowanych awaryjnym zatrzymaniem od połowy maja 2016 instalacji Fluidalnego Krakingu Katalitycznego rafinerii w Kralupach.
Niższe wolumeny petrochemiczne o (4,5)% (r/r) to głównie wpływ awarii instalacji do produkcji etylenu z sierpnia 2015 roku, która została ponownie uruchomiona w listopadzie 2016 roku. Ograniczone możliwości sprzedażowe były bilansowane poprzez

koordynację przepływów produktowych w ramach Grupy ORLEN, a także poprzez zakupy półproduktów i produktów od stron trzecich.

TABELA 7. Sprzedaż wolumenowa Grupy ORLEN w segmencie Downstream na rynku czeskim [tys. ton].

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Lekkie destylaty	1 309	1 323	821	(14)	(1,1%)
Średnie destylaty	3 142	2 836	2 044	306	10,8%
Frakcje ciężkie	453	600	440	(147)	(24,5%)
Monomery	20	94	148	(74)	(78,7%)
Polimery	245	482	592	(237)	(49,2%)
Aromaty	36	145	227	(109)	(75,2%)
Nawozy sztuczne	175	195	181	(20)	(10,3%)
Tworzywa sztuczne	67	106	123	(39)	(36,8%)
Pozostałe	974	945	995	29	3,1%
Razem	**6 421**	**6 726**	**5 571**	**(305)**	**(4,5%)**

WYKRES 20. Struktura sprzedaży wolumenowej Grupy ORLEN w segmencie Downstream na rynku czeskim.

W 2016 roku Grupa Unipetrol kontynuowała sprzedaż do szerokiego portfela klientów, w tym do dużych koncernów paliwowych i sieci hipermarketów. Grupa Unipetrol lokowała również produkty na rynkach eksportowych: słowackim, węgierskim, niemieckim i austriackim za pośrednictwem spółek Unipetrol Slovakia i Unipetrol Deutschland.

3.2.1.5. Źródła zaopatrzenia

Ropa naftowa

Dostawy ropy naftowej do PKN ORLEN realizowane są głównie rurociągiem „Przyjaźń" oraz drogą morską przy wykorzystaniu rurociągu Gdańsk-Płock.

Grupa ORLEN Lietuva jest zaopatrywana w surowiec przez terminal w Butyndze.

Zaopatrzenie w surowiec Grupy Unipetrol odbywa się z wykorzystaniem południowego odcinka rurociągu „Przyjaźń" dla rafinerii w Litvinovie oraz rurociągów TAL i IKL dla rafinerii w Kralupach. Rafineria w Litvinovie może być również zaopatrywana przy wykorzystaniu rurociągu TAL i IKL.

W 2016 roku obowiązywały dwie umowy długoterminowe na dostawy ropy naftowej drogą rurociągową dla rafinerii w Płocku zawarte z Rosneft Oil Company oraz Tatneft Europe AG oraz umowa długoterminowa na dostawy ropy drogą morską z Saudi Arabian Oil Company. Umowy te zapewniały PKN ORLEN ponad 70% dostaw ropy naftowej.

Dodatkowo na mocy odrębnych umów PKN ORLEN SA dostarcza ropę naftową również do 3 rafinerii z Grupy ORLEN zlokalizowanych odpowiednio w Litvinovie i Kralupach w Czechach oraz w Możejkach na Litwie.

W 2016 roku dostawy ropy naftowej na wszystkich kierunkach przebiegały zgodnie z planem.

Dostawcami surowca do wszystkich rafinerii Grupy ORLEN byli zarówno producenci, jak i inne firmy działające na międzynarodowym rynku naftowym. Surowiec dostarczany do Płocka pochodził przede wszystkim z Rosji i Arabii Saudyjskiej, ale zrealizowano również dostawy z Kazachstanu, Iranu oraz Azerbejdżanu. Do rafinerii w Czechach ropę dostarczano z: Rosji, Algierii, Arabii Saudyjskiej, Azerbejdżanu oraz Kazachstanu. Rafineria w Możejkach zaopatrywana była głównie w ropę rosyjską, a ponadto zrealizowano dostawy z Arabii Saudyjskiej i Kazachstanu.

W 2016 roku udział firmy Rosneft Oil Company w dostawach ropy naftowej przekroczył 10% przychodów Grupy ORLEN.

Gaz ziemny
Zakupy gazu ziemnego w 2016 roku opierały się na długoterminowym kontrakcie pomiędzy PKN ORLEN i PGNiG z 1997 roku oraz na umowach z dostawcami alternatywnymi.
W dniu 29 września 2016 roku PKN ORLEN podpisał z PGNiG S.A. nowy, 5 letni kontrakt, obowiązujący do 30 września 2021 roku o wartości ponad 7 mld zł. Na bazie zawartej umowy PGNiG będzie strategicznym dostawcą paliwa gazowego do spółek Grupy ORLEN w Polsce.
Grupa ORLEN realizuje działania mające na celu zapewnienie stabilnych dostaw i obniżania ogólnego kosztu zakupu gazu ziemnego, m.in. poprzez dywersyfikację źródeł dostaw, centralizację obrotu gazem ziemnym oraz budowę kompetencji traderskich. Zbudowany w 2016 roku nowy portfel umów gazowych pozwala na szereg działań optymalizacyjnych zarówno na poziomie rożnych dostawców, jak i różnych indeksów gazowych oraz kilku miejscach dostaw.

Ponadto PKN ORLEN realizuje szereg projektów poszukiwawczo-wydobywczych w celu pozyskania własnych źródeł ropy i gazu.

W 2016 roku nie występowały podmioty, których udział w dostawach gazu ziemnego przekroczył 10% przychodów Grupy ORLEN.

3.2.2. Segment Detal

Zbigniew Leszczyński, Członek Zarządu ds. Sprzedaży:
„Po raz kolejny segment Detaliczny zrealizował rekordowy wynik EBITDA wynoszący ponad 1,8 mld PLN, czyli niemal o 300 mln PLN wyższy (r/r). Został on osiągnięty dzięki wyższej o 2,5% (r/r) sprzedaży wolumenowej paliw oraz poprawie marż paliwowych na rynku polskim i niemieckim. Działania ukierunkowane na stałą poprawę standardów obsługi klientów na stacjach, uwzględnianie opinii i zmieniających się oczekiwań klientów przy planowaniu nowych rozwiązań oraz stałe poszerzanie oferty przyczyniły wzrostu osiąganych marż pozapaliwowych na wszystkich rynkach”.

2016

STACJE DETALICZNE

	J.m.	Grupa ORLEN	Polska	Niemcy	Czechy	Litwa
Sprzedaż ogółem	tys. t	8 186,6	5 052,4	2 453,6	617,4	63,2
Udziały w rynku	%	17,7	34,8	6,0	17,8	3,5
Liczba stacji	liczba	2 726	1 766	572	363	25
w tym:						
Premium	liczba	1 758	1 616	–	117	25
Ekonomiczne	liczba	898	108	555	235	–
Pozostałe	liczba	70	42	17	11	–
CODO / COCO	liczba	2 173	1 317	475	356	25
DOFO / DODO	liczba	553	449	97	7	–

PUNKTY STOP CAFE I STOP CAFE BISTRO

	J.m.	Grupa ORLEN	Polska	Czechy	Litwa
Łącznie punktów	liczba	1 691	1 500	168	23
Stop Cafe	liczba	1 114	959	132	23
Stop Cafe Bistro	liczba	536	500	36	–
Stop Cafe 2.0	liczba	41	41	–	–

3.2.2.1. Trendy rynkowe w segmencie Detal

Niemal cały rok 2016 był okresem utrzymujących się niskich cen paliw na stacjach, co wpłynęło na ograniczenie atrakcyjności sieci ekonomicznych. Rosnącym uznaniem klientów cieszyły się stacje premium. Klienci chętniej tankowali paliwa premium oraz większą uwagę zwracali na dostępną ofertę pozapaliwową i gastronomiczną. W roku 2016 prowadzono również prace związane z nowymi

konceptami sklepów na stacjach. Operatorzy stacji paliw nawiązali współpracę z dużymi sieciami gastronomicznymi lub rozpoczęli prace nad własnymi formatami i markami. Duże koncerny paliwowe skupiały się na wdrożeniach nowych rozwiązań i funkcjonalności, opartych na nowych technologiach, narzędziach i systemach IT, w tym głównie w obszarze nowych form płatności, składania zamówień, komunikacji z klientami czy usprawniania operacyjnego zarządzania siecią.

Na rynku polskim widoczne były efekty wprowadzonych zmian legislacyjnych, mających na celu ograniczenie wpływu tzw. szarej strefy. W segmencie detalicznym skutkowały one wzrostem liczby niezależnych stacji paliw działających na rynku.

W I połowie 2016 roku Lukoil, posiadający sieć 230 stacji w Polsce oraz na Litwie i Łotwie podjął decyzję o wycofaniu się z rynku i sprzedaży aktywów detalicznych austriackiej firmie Amic Energy Management. W ubiegłych latach Lukoil pozbył się również stacji na Ukrainie, Węgrzech, Słowacji, w Czechach i Estonii. Austriacki inwestor planuje w kolejnych latach rozwijać biznes detaliczny na rynkach Europy Centralnej i Wschodniej.

Rok 2016 na **rynku polskim** był kolejnym okresem wzrostu liczby stacji paliw – uruchomiono prawie 200 nowych obiektów. Ponad 75% tych stacji to stacje operatorów niezależnych. Liczba stacji paliw w sieciach koncernów zagranicznych pozostała na poziomie zbliżonym do roku 2015. W 2017 roku rozpocznie się proces rebrandingu stacji Statoil, przejętych przed kilkoma laty przez kanadyjską spółkę Alimentation Couche-Tard. Wszystkie jej stacje mają działać pod brandem Circle-K.

Na **rynku czeskim** liczba stacji paliw w 2016 roku utrzymała się na poziomie roku poprzedniego. Zmieniła się jednak struktura rynku - część małych stacji niepublicznych przekształciła się w obiekty ogólnie dostępne, zwiększając przez to konkurencję na rynku. Istotną zmianą na detalicznym rynku paliw w Czechach było wprowadzenie w większości sieci paliw uszlachetnionych, które zastąpiły paliwa standardowe.

Na **rynku niemieckim** nie zaszły większe zmiany strukturalne. Dotychczasowi liderzy Aral i Shell utrzymały wiodącą pozycję, pomimo notowanego od kilku lat spadku liczby stacji w swoich sieciach. Największe sieci premium działające na rynku niemieckim zaczęły działać również w segmencie ekonomicznym co spowodowało wzrost konkurencji. Główni konkurenci sieci Star zarządzanej przez ORLEN Deutschland zainwestowali znaczne środki w modernizację swoich stacji, znacznie poprawiając ich wizualizację i standard techniczny oraz rozszerzając ofertę pozapaliwową. Obecnie coraz więcej stacji ekonomicznych przewyższa standardem stacje premium.

Na **rynku litewskim** wiodącą pozycję utrzymała sieć Lukoil, która w pierwszym kwartale 2016 roku została przejęta przez firmę Amic Energy Management z Austrii. Stacje te będą jednak przez kolejnych kilka lat funkcjonować pod dotychczasowym brandem.
Firma Couche-Tard rozpoczęła na Litwie wprowadzenie własnego brandu (Circle-K) na przejętych w 2012 roku stacjach Statoil. Wszystkie sieci działające na rynku litewskim koncentrowały się na rozwoju gastronomii. W 2016 roku duży wpływ na poziom cen detalicznych na rynku litewskim miało zwiększenie aktywności na rynku hurtowym fińskiego koncernu Neste.

3.2.2.2. Pozycja i otoczenie rynkowe

Grupa ORLEN jest zdecydowanym liderem w Europie Centralnej zarządzającym siecią 2 726 stacji paliw działających w segmencie premium i ekonomicznym.

SCHEMAT 6. Liczba stacji Grupy ORLEN na głównych rynkach działalności na koniec 2016 roku.

W Polsce stacje paliw działają pod marką ORLEN w segmencie premium oraz Bliska w segmencie ekonomicznym, w Republice Czeskiej odpowiednio pod marką Benzina Plus i Benzina, natomiast na Litwie pod marką ORLEN (segment premium). Na rynku niemieckim stacje paliw funkcjonują głównie w segmencie ekonomicznym pod marką STAR, a uzupełnieniem sieci jest kilkanaście stacji przymarketowych Famila.

Rynek polski
Grupa ORLEN na rynku polskim na koniec 2016 roku dysponowała siecią 1 766 stacji paliw. Realizowany program inwestycyjny ukierunkowany był na realizację nowych stacji paliw oraz obiektów typu MOP, modernizacje istniejących obiektów i zakończenie procesu rebrandingu stacji BLISKA na ORLEN. W połowie 2016 roku rozpoczęto w sieci ORLEN implementację nowego formatu sklepowo-gastronomicznego Stop Cafe 2.0. Udostępnienie nowych funkcjonalności dedykowanych klientom flotowym oraz prowadzone marketingowe kampanie wspierające pozwoliły sieci ORLEN umocnić swoją pozycję na polskim rynku i zwiększyć łączny wolumen sprzedanych paliw o 5,6% (r/r).

WYKRES 21. Udział Grupy ORLEN w detalicznym rynku paliw w Polsce.

Spadek udziału rynkowego ma charakter statystyczny. W wyniku wprowadzenia regulacji prawnych w 2016 roku ograniczeniu uległa tzw. „szara strefa" na rynku paliw i tym samym zwiększyła się konsumpcja rejestrowana prezentowana przez Agencje Rynku Energii. W związku z powyższym wielkości udziałów rynkowych w latach 2015-2016 są nieporównywalne.

Wg danych POPIHN na koniec 2016 roku na rynku polskim funkcjonowało ponad 6,8 tys. stacji paliw.
Do głównych konkurentów PKN ORLEN na rynku polskim należą koncerny zagraniczne: Shell, BP, Statoil, Lukoil, Total oraz dwie sieci stacji bezobsługowych AS 24 i IDS, do których należało 21,6% stacji. Grupa Lotos na koniec 2016 roku utrzymała 7,2% udział w liczbie stacji ogółem w Polsce. Na uwagę zasługuje wzrost znaczenia i udziału rynkowego posiadanego przez sieć stacji niezależnych (r/r).

WYKRES 22. Stan sieci stacji paliw w Polsce na 31.12.2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych POPiHN.

Rozbudowa systemu drogowego w Polsce wiąże się z rozwojem sieci **Miejsc Obsługi Podróżnych (MOP)**, zlokalizowanych przy autostradach i drogach ekspresowych. Na koniec 2016 roku na rynku polskim funkcjonowały 72 MOP, z czego 28 (39%) należało do Grupy ORLEN. Grupa ORLEN posiada dodatkowo na etapie przygotowania do realizacji kolejne 4 obiekty tego typu.

Rynek niemiecki
Grupa ORLEN od 2003 roku jest obecna na rynku niemieckim uznawanym za największy rynek detaliczny w Europie. Należąca do ORLEN Deutschland GmbH sieć, licząca na koniec 2016 roku 572 stacje paliw (4% wszystkich stacji w Niemczech), utrzymała w 2016 roku 6,0% udział na niemieckim rynku detalicznym.

WYKRES 23. Udział w detalicznym rynku paliw w Niemczech.

W 2016 roku sytuacja na niemieckim rynku paliw ustabilizowała się. Do głównych konkurentów spółki ORLEN Deutschland GmbH należą sieci międzynarodowe takie jak: Aral, Shell, Esso, Total (45% ogółu stacji) oraz sieci ekonomiczne Jet i HEM (8% ogółu stacji).

Rynek czeski
Grupa ORLEN utrzymała pozycję lidera pod względem liczby stacji paliw w Czechach. Na koniec 2016 roku sieć Benzina zwiększyła liczbę obiektów o 24 obiekty i zarządzała 363 stacjami paliw. Zrealizowane projekty inwestycyjne m.in. włączenie do sieci 20 stacji pozyskanych od OMV oraz konsekwentnie prowadzona polityka zarządzania ceną detaliczną przyczyniły się do znacznego wzrostu udziału w czeskim rynku detalicznym do poziomu 17,8%.

WYKRES 24. Udział w detalicznym rynku paliw na rynku czeskim.

Drugie miejsce na rynku czeskim pod względem liczby stacji paliw utrzymał węgierski koncern MOL (308 obiektów) W 2016 roku koncern MOL podjął decyzję o wdrożeniu na 46 swoich stacjach w Europie formatu gastronomicznego Fresh. W ciągu kolejnych 5 lat ma on pojawić się na 750 stacjach zarządzanych przez węgierski koncern. Istotnymi uczestnikami rynku paliw pozostają również koncerny Shell, Euro Oil i OMV.

Rynek litewski
Grupa ORLEN na Litwie na koniec 2016 roku posiadała 25 stacji paliw, zarządzanych przez spółkę zależną AB Ventus-Nafta i posiadała udział rynkowy na poziomie 3,5%.

WYKRES 25. Udział w detalicznym rynku paliw na rynku litewskim.

Głównymi konkurentami Grupy ORLEN na rynku litewskim pozostaje koncern Neste z 63 stacjami bezobsługowymi, sieci działające pod brandami Lukoil posiadające 82 stacje (sieć przejęta przez austriacką firmę Amic Energy Management) oraz Statoil z 79 stacjami, których właścicielem jest kanadyjska firma Alimentation Couche-Tard.

3.2.2.3. Sprzedaż wolumenowa segmentu detalicznego

Sprzedaż wolumenowa segmentu detalicznego Grupy ORLEN w 2016 roku wzrosła o 2,5% (r/r) i wyniosła 8 187 tys. ton w rezultacie wyższej sprzedaży paliw na rynku polskim, czeskim i litewskim, przy niższych wolumenach na rynku niemieckim.

TABELA 8. Sprzedaż Grupy ORLEN w segmencie detalicznym [mln PLN/tys. ton].

Sprzedaż	2016		2015		2014		zmiana %	
	wartość	wolumen	wartość	wolumen	wartość	wolumen		
1	2	3	4	5	6	7	8=(2-4)/4	9=(3-5)/5
Lekkie destylaty[1)]	11 838	3 136	12 084	3 000	13 951	2 916	(2,0%)	4,5%
Średnie destylaty[2)]	14 305	5 051	15 567	4 986	18 659	4 860	(8,1%)	1,3%
Pozostałe[3)]	3 698	0	3 401	0	3 303	0	8,7%	-
Razem	**29 841**	**8 187**	**31 052**	**7 986**	**35 913**	**7 776**	**(3,9%)**	**2,5%**

1) Benzyna, LPG.
2) Olej napędowy; lekki olej opałowy sprzedawany przez ORLEN Deutschland.
3) Pozostałe wartość - obejmuje przychody ze sprzedaży towarów i usług pozapaliwowych.

WYKRES 26. Struktura przychodów ze sprzedaży Grupy ORLEN w segmencie detalicznym.

3.2.2.4. Rynki zbytu

Do rynków macierzystych Grupy ORLEN w segmencie Detal zaliczamy rynek polski obsługiwany przez PKN ORLEN, rynek niemiecki ze stacjami spółki ORLEN Deutschland, rynek czeski z siecią Benzina oraz litewski zarządzany przez AB Ventus Nafta.

TABELA 9. Sprzedaż wolumenowa na rynkach macierzystych Grupy ORLEN w segmencie detalicznym [tys. ton].

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Polska	5 052,4	4 784,9	4 609,6	267,5	5,6%
Niemcy	2 453,6	2 602,0	2 620,7	(148,4)	(5,7%)
Czechy	617,4	537,8	487,6	79,6	14,8%
Litwa	63,2	61,3	58,0	1,9	3,1%
Razem	**8 186,6**	**7 986,0**	**7 775,9**	**200,6**	**2,5%**

WYKRES 27. Struktura sprzedaży wolumenowej na rynkach macierzystych Grupy ORLEN w segmencie detalicznym.

Rynek polski

Wielkość sprzedaży paliw w 2016 roku, wzrosła o 5,6% (r/r) i wyniosła 5 052 tys. ton. Zakończenie szeregu projektów inwestycyjnych i zrealizowane inicjatywy efektywnościowe wpłynęły na 3,2% (r/r) poprawę średniorocznego przelewu na stację CODO do poziomu 4,25 mln litrów. O 12,0% (r/r) zwiększyła się sprzedaż paliw premium (Verva).

TABELA 10. Sprzedaż wolumenowa Grupy ORLEN w segmencie detalicznym na rynku polskim [tys. ton].

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Lekkie destylaty	1 809,3	1 686,0	1 613,1	123,3	7,3%
Średnie destylaty	3 243,1	3 098,9	2 996,5	144,2	4,7%
Razem	**5 052,4**	**4 784,9**	**4 609,6**	**267,5**	**5,6%**

WYKRES 28. Struktura sprzedaży wolumenowej Grupy ORLEN w segmencie detalicznym na rynku polskim.

W 2016 roku sieć detaliczna PKN ORLEN zwiększyła się o 17 obiektów i na koniec roku liczyła 1 766 stacji paliw.
W ramach realizacji programu inwestycyjnego uruchomiono 12 stacji własnych CODO (w tym 1 MOP), zmodernizowano 7 obiektów (projekty „Zburz i Zbuduj") oraz zlikwidowano dwie stacje własne. Efektem tych działań był wzrost liczby stacji własnych do 1 317 obiektów.
Sieć franczyzowa PKN ORLEN zwiększyła się w 2016 roku o 23 stacje i obejmowała na koniec ubiegłego roku 449 stacji DOFO.
W 2016 roku zakończony został proces rebrandingu stacji Bliska na ORLEN w kanale stacji własnych. W segmencie DOFO projekt był kontynuowany a nowy brand ORLEN otrzymały 43 stacje. Liczba stacji premium funkcjonujących pod marką ORLEN wzrosła z 1 541 w 2015 do 1 616 na koniec 2016 roku. Pod marką Bliska funkcjonowało na koniec 2016 roku 108 stacji. Pozostałe stacje, to stacje w tzw. formacie uproszczonym, których liczba w 2015 roku zmniejszyła się z 49 do 42 stacji.

W roku 2016 po raz kolejny Grupa ORLEN zwiększyła wolumen sprzedaży flotowej o ponad 10% (r/r) i osiągnęła rekordowy poziom 31,8% łącznego wolumenu sprzedaży segmentu. W 2016 roku ORLEN rozpoczął prace nad nową międzynarodową strategią flotową umożliwiającą krajowym klientom dostęp do punktów tankowania na terenie większości krajów europejskich. W ramach sprzedaż do segmentu małych i średnich przedsiębiorstw osiągnięto 16,9% wzrost (r/r).

W pierwszej połowie 2016 zakończono testy sklepów convenience oraz nowego kącika gastronomicznego. Rozpoczęto projekt wdrożenia w sieci ORLEN nowego formatu Stop Cafe 2.0, który jest połączeniem konceptu gastronomicznego i sklepu convenience. Dzięki opracowaniu trzech wersji tego formatu, Stop Cafe 2.0 będzie mogło być uruchamiane na każdym rodzaju stacji, w tym na największych obiektach autostradowych.
Na koniec 2016 roku 41 stacji ORLEN posiadało nowy format Stop Cafe 2.0 a jego dalsze wdrożenie będzie głównym projektem w obszarze pozapaliwowym w najbliższych latach.
Rok 2016 był kolejnym okresem poprawy wyników myjni samochodowych - zmodernizowano 10% posiadanych myjni automatycznych, uruchomiono 9 kolejnych oraz obniżono awaryjność urządzeń i skrócono czas ich przestojów. Działania te przyczyniły się do zwiększenia przychodów z tych usług o 10% (r/r).

Działania ukierunkowane na stałą poprawę standardów obsługi klientów na stacjach paliw PKN ORLEN oraz uwzględnianie zmieniających się oczekiwań klientów przy planowaniu nowych rozwiązań przyczyniły się do uzyskania szeregu nagród i wyróżnień. Na ubiegłorocznym Forum Petrotrend 3 stacje ORLEN otrzymały prestiżowe wyróżnienia w Konkursie Stacje Benzynowe Roku 2016 w kategoriach „Gastronomia na Stacji Paliw", „Firmowa Stacja Benzynowa Koncernu Paliwowego w Segmencie premium" i „Stacja Benzynowa działająca w Miejscu Obsługi Podróżnych". Wśród stacji franczyzowych i partnerskich wyróżniona została również stacja ORLEN w kategorii „Sklep na Stacji Benzynowej".
Program FLOTA z pełną ofertą usług dodatkowych został nagrodzony w kategorii „Karty Paliwowe" w plebiscytach Fleet Awards w kategorii „Karty Paliwowe" oraz Fleet Derby.
Po raz kolejny w 2016 roku, stacje ORLEN zostały uhonorowane wyróżnieniem Polskiego Programu Jakości Obsługi - prestiżowym tytułem „Gwiazda Jakości Obsługi".

Rynek niemiecki

W 2016 roku Grupa ORLEN na rynku niemieckim zanotowała spadek łącznej sprzedaży paliw o (5,7)% (r/r). Wynik ten obejmuje zarówno sprzedaż detaliczną na stacjach paliw, jak również sprzedaż średnich destylatów realizowaną w formule hurtowej. Wolumeny detaliczne spółki ORLEN Deutschland zwiększyły się o 2,6% (r/r), głównie dzięki wyższej sprzedaży oleju napędowego (r/r).

Lepsze wyniki segmentu detalicznego nie zrekompensowały spadku poziomu sprzedaży oleju napędowego i lekkiego oleju opałowego realizowanej w formule hurtowej. W 2016 roku średni roczny przelew na stację utrzymał się na poziomie z roku ubiegłego i wyniósł 4,5 mln litrów.

TABELA 11. Sprzedaż wolumenowa Grupy ORLEN w segmencie detalicznym na rynku niemieckim [tys. ton].

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Lekkie destylaty	1 106,3	1 117,0	1 116,6	(10,7)	(1,0%)
Średnie destylaty	1 347,3	1 485,0	1 504,1	(137,7)	(9,3%)
Razem	**2 453,6**	**2 602,0**	**2 620,7**	**(148,4)**	**(5,7%)**

WYKRES 29. Struktura sprzedaży wolumenowej Grupy ORLEN w segmencie detalicznym na rynku niemieckim.

W 2016 roku spółka ORLEN Deutschland włączyła do swojej sieci 10 nowych stacji, w tym 3 w ramach pojedynczych projektów akwizycyjnych i 7 stacji z pakietu 13 zakupionych w 2015 roku stacji Sun. Po wyłączeniu z sieci 3 obiektów, liczba stacji zarządzanych przez ORLEN Deutschland zwiększyła się o 7 do poziomu 572. W skład całej sieci na koniec 2016 roku wchodziły 554 obiekty działające w segmencie ekonomicznym w brandzie STAR, 1 stacja z marką ORLEN zlokalizowaną w Hamburgu i 17 stacji przymarketowych.
W 2016 roku stacje Star po raz kolejny odnotowały poprawę marż pozapaliwowych m.in. w rezultacie dostosowania oferty sklepowej, zmiany oferty gastronomicznej i zwiększenia dostępności tego rodzaju usług w sieci. Ważnym czynnikiem wpływającym na wynik obszaru pozapaliwowego była kontynuacja procesu wymiany i modernizacji myjni - w 2016 roku wymienionych zostało 40 urządzeń.
Marka Star została doceniona na rynku niemieckim, otrzymując "Berlins Liebling 2016" – nagrodę wydawnictwa „Berliner Morgenpost" za drugą pozycję w rankingu największych Love Brands w kategorii „Stacje Paliw".
Wysoka jakość standardów obsługi klientów została potwierdzona przyznaniem przez wiodący magazyn ekonomiczny „Handelsblatt" i agencję badawczą YouGov wyróżnienia „Preis-Leistungs-Sieger 2016" w kategorii najlepszej relacji jakości do ceny w segmencie „Stacja Paliw".
Dodatkowo pismo branżowe „Tankstelle" przyznało nagrodę „Topp Station 2016" dla nowo otwartej stacji STAR w Poczdamie.

Rynek czeski

Rok 2016 był kolejnym okresem z bardzo wysoką dynamiką sprzedaży paliw w sieci Benzina na poziomie 14,8% (r/r). Poprawiła się również średnioroczna sprzedaż na stację o 6,7% (r/r) do poziomu 2,1 mln litrów. Zwiększenie dostępności paliw Verva na kolejnych stacjach Benzina przyczyniło się do zwiększenia udziału tych paliw w całkowitym wolumenie o 2 p.p. (r/r) do 19,3%.

TABELA 12. Sprzedaż wolumenowa Grupy ORLEN w segmencie detalicznym na rynku czeskim [tys. ton].

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Lekkie destylaty	205,0	178,6	166,6	26,4	14,8%
Średnie destylaty	412,4	359,2	321,0	53,2	14,8%
Razem	**617,4**	**537,8**	**487,6**	**79,6**	**14,8%**

WYKRES 30. Struktura sprzedaży wolumenowej Grupy ORLEN w segmencie detalicznym na rynku czeskim.

Na koniec 2016 roku Grupa ORLEN zarządzała w Czechach siecią 363 stacji funkcjonujących pod markami: Benzina Plus (114 stacji), Benzina (231 stacje) i Benzina Expres (5 stacji bezobsługowych) oraz 13 stacjami działającymi w brandzie uproszczonym.
W 2016 roku rozpoczął się proces przejęcia 68 stacji zakupionych w 2015 roku od OMV zlokalizowanych na terenie Republiki Czeskiej. Na koniec 2016 roku do sieci Benzina włączonych zostało 20 stacji a proces przejęcia pozostałych obiektów powinien zakończyć się w 2017 roku. W 2016 roku uruchomiono dodatkowo 4 nowe stacje własne (w tym 1 stację autostradową i 1 bezobsługową) oraz podpisano 1 nową umowę franczyzową.
W 2016 roku podjęta została decyzja o unifikacji marek na rynku czeskim. Docelowo Grupa ORLEN będzie zarządzać w Czechach stacjami pod odświeżonym brandem Benzina. Wyjątkiem będzie rozwijana sieć stacji bezobsługowych (Benzina Expres). Docelowo stacje Benizna mają stanowić sieć premium. Pojawią się kąciki gastronomiczne a oferta paliwowa zostanie rozszerzona o paliwa Verva.
Dzięki elastycznej polityce cenowej oraz wprowadzeniu unikalnego rozwiązania na czeskim rynku, jakim są przedpłacone karty flotowe, segment sprzedaży flotowej zanotował 9,7% (r/r) wzrostu wolumenów.
W 2016 roku Benzina osiągnęła ponad 35% (r/r) wzrost przychodów ze sprzedaży towarów i usług pozapaliwowych. Wzrost o blisko 28% (r/r) zanotowano w przypadku usług gastronomicznych. Na koniec 2016 roku funkcjonowało 168 punktów Stop Cafe i Stop Cafe Bistro co stanowiło wzrost o 37 lokalizacje (r/r).
W 2016 roku Benzina po raz kolejny otrzymała Superbrand 2016 – nagrodę, która przyznawana jest dla najlepszych marek na rynku na podstawie ogólnonarodowego sondażu GFK.

Rynek litewski

W 2016 roku Grupa ORLEN na rynku litewskim osiągnęła 3,1% (r/r) wzrost sprzedaży wolumenowej paliw. Znaczny wzrost sprzedaży średnich destylatów został w części ograniczony spadkiem sprzedaży destylatów lekkich (r/r). Średni roczny przelew na stację wzrósł o 11,0% (r/r) do poziomu 3,2 mln litrów.

TABELA 13. Sprzedaż wolumenowa Grupy ORLEN w segmencie detalicznym na rynku litewskim [tys. ton].

Sprzedaż	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Lekkie destylaty	15,5	18,0	19,5	(2,5)	(13,9%)
Średnie destylaty	47,7	43,3	38,5	4,4	10,2%
Razem	**63,2**	**61,3**	**58,0**	**1,9**	**3,1%**

WYKRES 31. Struktura sprzedaży wolumenowej Grupy ORLEN w segmencie detalicznym na rynku litewskim.

Sieć detaliczna na Litwie na dzień 31 grudnia 2016 roku liczyła 25 stacji własnych w modelu COCO, funkcjonujących w segmencie premium pod marką ORLEN. W 2016 roku wyłączono z sieci ostatnią stację w brandzie Ventus, działającą w segmencie ekonomicznym.

W 2016 roku osiągnięto wzrost udziału sprzedaży paliw Verva w łącznym wolumenie o 0,8 p.p. do 19,5%. Duży wpływ na poziom wolumenów miał wzrost sprzedaży flotowej o 15,8% (r/r). W 2016 po raz kolejny odnotowano poprawę marż w obszarze pozapaliwowym.

Spółka VENTUS kolejny rok z rzędu otrzymała wyróżnienie „Najsilniejsi na Litwie 2016" przyznawane przez Biuro kredytowe „Creditinfo".

3.2.2.5. Źródła zaopatrzenia

Przeważająca ilość paliw sprzedawanych na rynku polskim, czeskim i litewskim pochodziła z produkcji w segmencie Downstream Grupy ORLEN. Wyjątek stanowi rynek niemiecki, na którym Grupa ORLEN nie posiada własnych aktywów rafineryjnych. Do grupy największych dostawców niemieckiej spółki należą działający na niemieckim rynku hurtowym sprzedawcy: m.in. BP Europe SE, Shell Deutschland Oil GmbH, Holborn European Marketing Company Limited, Total Deutschland GmbH, Esso Deutschland GmbH, Raffinerie Heide GmbH. Ważnym dostawcą paliw dla ORLEN Deutschland GmbH jest również czeska spółka Unipetrol RPA s.r.o., wchodząca w skład Grupy ORLEN.

3.2.3. Segment Wydobycie

Sławomir Jędrzejczyk, Wiceprezes Zarządu PKN ORLEN ds. Finansowych:
„Strategia Grupy ORLEN na lata 2017-2021 zakłada dalszy rozwój działalności poszukiwawczo-wydobywczej w celu poszerzania dostępu do własnych zasobów ropy i gazu ziemnego. Segment wydobycia dostarcza coraz większej wartość dla Koncernu - zarówno dzięki kontrybucji do wyniku EBITDA, jak i poprzez przyrost zasobów 2P, które na koniec 2016 roku osiągnęły poziom 114 mln boe.
W odpowiedzi na globalne trendy rynkowe nakłady inwestycyjne w segmencie wydobycia podlegały w 2016 roku dynamicznej optymalizacji. Transformacji poddano portfel projektów w Polsce, koncentrując się na projektach konwencjonalnych w zaawansowanych fazach rozwoju. W Kanadzie skupiono działalność na strategicznych obszarach – Kakwa i Ferrier."

2016

WYDOBYCIE I PRODUKCJA

	J.m.	Kanada	Polska
Rezerwy ropy i gazu (2P)	mln boe	102,5	11,3
Wydobycie	mln boe / rok	4,5	0,5
Średnia produkcja	tys. boe / dzień	12,2	1,4
Struktura wydobycia (ciekłe / gazowe)	%	43 / 57	90 / 10
Odwierty netto	liczba	13,1	5,0
Koncesje	liczba	–	30

3.2.3.1. Trendy rynkowe w segmencie Wydobycie

Według raportu World Energy Outlook 2016 Międzynarodowej Agencji Energii (IEA) w 2015 roku energochłonność globalnej gospodarki zmniejszyła się o (1,8)% w rezultacie dalszej poprawy efektywności energetycznej oraz zwiększonego wykorzystania czystszych źródeł energii, przede wszystkim źródeł odnawialnych, które do 2040 roku będą notować najszybszy wzrost.
Wzrost światowego popytu na energię pierwotną do 2040 roku o około 30% w głównym scenariuszu (New Policies Scenario) Międzynarodowej Agencji Energii (IEA) oznacza wzrost wykorzystania wszystkich paliw.
Spośród paliw kopalnych największy przyrost zużycia do 2040 roku odnotuje gaz ziemny na poziomie blisko 50% natomiast konsumpcja ropy naftowej zwiększy się o około 12% w perspektywie 2040 roku.
Przy tendencji spadkowej popytu na energię w państwach OECD, światowa konsumpcja energii będzie się stale przesuwać w kierunku regionów o rosnącym poziomie wynagrodzenia, większym dostępie do źródeł energii oraz dotkniętych boomem urbanizacyjnym, takich jak Indie, Azja Płd.-Wsch., Chiny oraz część Afryki, Ameryki Łacińskiej oraz Bliskiego Wschodu. Zgodnie z głównym scenariuszem IEA w latach 2014 - 2040 popyt na energię w krajach OECD będzie spadać średniorocznie o (0,1)%, natomiast gospodarki krajów spoza OECD wygenerują wzrost zużycia energii średniorocznie o 1,6%.

TABELA 14. Światowy popyt na energię pierwotną wg rodzaju paliwa [mln toe[1]].

Wyszczególnienie	2000	2013	New Policies Scenario 2020	New Policies Scenario 2040
Węgiel	2 316	3 926	4 033	4 414
Ropa	3 669	4 266	4 461	4 735
Gaz	2 071	2 893	3 178	4 239
Elektrownie jądrowe	676	662	831	1 201
Elektrownie wodne	225	335	383	531
Bioenergia	1 026	1 421	1 541	1 878
Pozostałe	59	181	316	936
Razem	**10 042**	**13 684**	**14 743**	**17 934**

1) toe – tona oleju ekwiwalentnego
Źródło: IEA.

Największy wzrost całkowitego **popytu na ropę** w scenariuszu podstawowym IEA do 2040 roku odnotują Indie, co przełoży się na średnioroczną stopę wzrostu (CAGR) na poziomie 3,8%, z kolei Chiny odpowiadające za drugi największy przyrost zużycia całkowitego ropy już na początku dekady 2030-2040 wyprzedzą Stany Zjednoczone stając się największym konsumentem ropy na świecie. Dzienne zużycie ropy w Chinach w 2040 roku wyniesie 15,1 mln boe/d, podczas gdy Stany Zjednoczone będą zużywać 13,1 mln boe/d a Indie 9,9 mln boe/d.

WYKRES 32. Zmiany w popycie na ropę – CAGR[1] [mln boe/d].

1) CAGR - skumulowany roczny wskaźnik wzrostu

W latach 2015-2016, ze względu na spadające ceny ropy naftowej i gazu ziemnego jak i ograniczony dostęp do finansowania, zdecydowana większość spółek poszukiwawczo-wydobywczych na świecie podjęła decyzję o ograniczeniu zakresu realizowanych prac i skupieniu aktywności tylko na projektach na zaawansowanym etapie zagospodarowania złóż i najbardziej perspektywicznych obszarach poszukiwawczych.
Po stronie podaży ropy prognozowany jest powrót OPEC do aktywnego zarządzania rynkiem, czego pierwszym symptomem było formalne spotkanie państw OPEC w listopadzie 2016 roku, decyzja o ograniczeniu produkcji ropy w I półroczu 2017 roku oraz dołączenie do porozumienia producentów spoza OPEC, w tym Rosji. Łącznie 24 czołowych producentów ropy na świecie zobowiązało się do ograniczenia podaży ropy o 1,8 mln boe/d, potrzebnej według szacunków OPEC do zbilansowania zmagającego się z nadpodażą rynku ropy.
Poprawie kondycji finansowej spółek z sektora towarzyszyła także wzmożona aktywność na rynku fuzji i przejęć. Nasilenie aktywności M&A było szczególnie widoczna w USA, gdzie miała miejsce przede wszystkim konsolidacja obszarów koncesyjnych.

Konsumpcja gazu według scenariusza podstawowego Międzynarodowej Agencji Energii do 2040 roku będzie rosła praktycznie w każdym z wiodących krajów-konsumentów za wyjątkiem Japonii oraz Rosji. Chiny będą odpowiadać za największy wzrost popytu na gaz w scenariuszu podstawowym IEA do 2040 roku przy CAGR na poziomie 4,6%, jednak to Indie będą charakteryzować się największą dynamiką wzrostu na poziomie średniorocznym 5,2%. Stany Zjednoczone pozostaną największym konsumentem gazu na świecie przy wielkości zużycia gazu w 2040 roku na poziomie 840 mld m^3. W tym samym czasie w Chinach zużycie gazu wyniesie 605 mld m^3 a w Indiach 189 mld m^3. Na Bliskim Wschodzie, który jest drugim największym obszarem wzrostu konsumpcji gazu, wielkość zużycia będzie się kształtować na poziomie 804 mld m^3.

WYKRES 33. Zmiany w popycie na gaz – CAGR [bcm[1]].

1) bcm – miliardy metrów sześciennych.
Źródło: IEA

Na globalnym rynku gazu widoczny będzie coraz większy udział podaży gazu LNG, w przypadku którego IEA prognozuje podwojenie udziału rynkowego do 2040 roku. Obecna nadwyżka podaży gazu oraz trwająca budowa kolejnych terminali skraplania gazu, głównie w Stanach Zjednoczonych i Australii, gdzie nowe moce przerobowe wynoszą blisko 130 mld m^3 rocznie, stawiają pod znakiem zapytania termin zbilansowania podaży z popytem na rynku gazu. Według prognoz IEA Stany Zjednoczone oraz Australia będą odpowiadać za 2/3 całkowitego wzrostu produkcji gazu do 2020 roku, jednak od początku dekady 2020-2030 do 2040 roku istotne wzrosty podaży gazu będą generowane przez szersze grono producentów z Afryką Wschodnią i Argentyną, jako kolejnymi, ważnymi graczami na rynku.

3.2.3.2. Pozycja i otoczenie konkurencyjne

Nowa strategia Grupy ORLEN zakłada dalszy rozwój działalności poszukiwawczo-wydobywczej w celu poszerzania dostępu do własnych zasobów ropy i gazu ziemnego.
Budowa kompetencji w obszarze wydobycia wymagała skompletowania międzynarodowego zespołu specjalistów, zdolnego do tworzenia i zarządzania zdywersyfikowanym portfelem aktywów a także stosującego najnowsze dostępne na świecie metody poszukiwawcze i technologie wydobywcze.
W Polsce ORLEN Upstream wraz ze spółką zależną FX Energy prowadzi prace samodzielnie lub z partnerem (PGNiG) na obszarze 30 koncesji o łącznej powierzchni 19 tys. km^2 położonych w obrębie 9 województw i na obszarze trzech basenów naftowych. Udział Grupy ORLEN wynosi w 16 koncesjach 100%, w 1 koncesji 51% oraz w 13 koncesjach 49%. Grupa dysponowała na koniec 2016 roku zasobami 2P wynoszącymi 11,3 mln boe ze średniorocznym wydobyciem na poziomie 1,2 tys. boe/d.
Grupa ORLEN w Kanadzie działa w prowincji Alberta i posiada aktywa produkcyjne obejmujące łączną powierzchnię 1,5 tys. km^2 (377 tys. akrów), z których średnioroczne wydobycie węglowodorów w 2016 roku osiągnęło poziom 12,2 tys. boe/d a łączne zasoby 2P na koniec roku wyniosły 102,5 mln boe.

3.2.3.3. Działalność w Polsce

W 2016 roku Grupa ORLEN kontynuowała zmiany w portfelu posiadanych aktywów. Miało to związek zarówno z pozyskaniem nowych obszarów do poszukiwań, jak i z rezygnacją z mniej perspektywicznych części koncesji.
W procesie przetargowym od Ministerstwa Środowiska pozyskano koncesję poszukiwawczo-rozpoznawczą Poręba-Tarnawa, położoną w województwie małopolskim oraz koncesję poszukiwawczo-rozpoznawczą Skołyszyn, położoną na pograniczu województwa małopolskiego i podkarpackiego. W ramach obszaru Edge pozyskano nową koncesję na poszukiwanie i rozpoznawanie węglowodorów Tuchola.
Dokonano również oceny zasadności kontynuacji prac poszukiwawczych na obszarach koncesji zlokalizowanych na terenie woj. mazowieckiego i lubelskiego (projekt Lublin Shale i Karbon), woj. łódzkiego (projekt Mid Poland Unconventionals) oraz woj. małopolskiego (projekt Karpaty) i podjęto decyzję o koncentracji dalszych prac poszukiwawczych jedynie na wybranych obszarach w ramach tych projektów.

Obecne na rynku polskim wydobycie węglowodorów odbywa się we współpracy z PGNiG SA i proporcjonalnie do udziału Grupy ORLEN wynoszącego 49% osiąga poziom 56 tys. ton. Obok prowadzonego wydobycia, potencjał przejętych aktywów obejmuje także koncesje poszukiwawcze.

W ramach prac w Basenie Podlasko-Lubelskim w 2016 roku zakończono akwizycję danych sejsmicznych 3D na koncesji Wierzbica. Dane zostały poddane dalszym analizom w ramach jednego z projektów naukowo-badawczych w programie Blue Gas.

Powadzone były także prace związane z likwidacją otworów oraz placów wiertniczych na koncesjach Wierzbica i Wodynie-Łuków.
W 2016 roku zakończono analizę danych sejsmicznych 2D na koncesji Wodynie-Łuków. Wykonano także akwizycję danych sejsmicznych 3D na koncesjach Lublin, Garwolin i blok 255.

W Basenie Permskim przeprowadzono analizę danych sejsmicznych 2D na bloku Sieradz. Wykonano również prace dokumentacyjne i przygotowawcze do zagospodarowania części obszaru Sieraków.
W 2016 roku na obszarze Płotki wykonano otwór poszukiwawczy na koncesji Pyzdry oraz rozpoczęto wiercenie otworu poszukiwawczego na koncesji Kórnik-Środa Wlkp. Jednocześnie prowadzone były działania planistyczno-projektowe dla zagospodarowania dwóch złóż w ramach tej samej koncesji oraz prace planistyczne dla budowy stacji gazowej Pyzdry.
W 2016 roku zakończono zagospodarowanie złoża Karmin na koncesji Jarocin-Grabina i uruchomiono produkcję. W 2016 roku na obszarze Edge wykonano dwa otwory poszukiwawcze na koncesjach Unisław-Gronowo i Brda-Rzeczenica.

W ramach prac w Basenie Karpackim w obszarze Bieszczady pozyskiwano dalsze dane sejsmiczne 2D i 3D.
W 2016 roku przeprowadzono test produkcyjny odwiertu na bloku 437 oraz rozpoczęto wiercenie dwóch otworów poszukiwawczych na blokach 437 i 457.
W ramach projektu Karpaty wykonano otwór poszukiwawczy na bloku 435. W ramach projektu Miocen wykonano akwizycję danych sejsmicznych 3D na koncesji Siennów-Rokietnica oraz rozpoczęto ich analizę.

SCHEMAT 7. Projekty poszukiwawcze Grupy ORLEN w Polsce.

Źródło: Opracowanie własne.

3.2.3.4. Działalność w Kanadzie

Działalność wydobywcza prowadzona jest w prowincji Alberta za pośrednictwem spółki zależnej ORLEN Upstream Canada przy wykorzystaniu technik odwiertów horyzontalnych oraz szczelinowania hydraulicznego. W 2016 roku produkcja i sprzedaż wyniosły 502 tys. ton węglowodorów.
Działalność operacyjna na stabilnym kanadyjskim rynku wpisuje się w określony w strategii profil ryzyka. Korzystne parametry złożowe

posiadanych aktywów i rozwój działalności w dobrze rozpoznanym już regionie zmniejszają ryzyko inwestycji. Rynek kanadyjski charakteryzuje się bardzo dobrym dostępem do rozwiniętych usług wiertniczych i serwisowych, jak również dostępem do wykwalifikowanej kadry z doświadczeniem w zakresie wydobycia zasobów niekonwencjonalnych. Istotne są także stabilne zasady systemu podatkowego oraz przyjazne otoczenie regulacyjne.

W 2016 roku oddano do użytkowania należącą do ORLEN Upstream Canada instalację uzdatniania gazu na obszarze Ferrier/Strachan. Posiada ona moc produkcyjną wynoszącą 1,1 mln m^3 płynu złożowego na dzień, co daje możliwości przetworzenia 6,5 tys. boe/d. Grupa ORLEN posiada także niewielkie aktywa wydobywcze w prowincji Nowy Brunszwik oraz 10,7% udziałów w projekcie budowy terminala eksportowego gazu skroplonego na wschodnim wybrzeżu Kanady – Goldboro LNG.

SCHEMAT 8. Aktywa w Kanadzie.

3.2.3.5. Sprzedaż wolumenowa segmentu Wydobycie

TABELA 15. Sprzedaż wolumenowa Grupy ORLEN w segmencie Wydobycie [tys. ton].

Sprzedaż	2016		2015		2014		zmiana %	
	wartość	wolumen	wartość	wolumen	wartość	wolumen		
1	2	3	4	5	6	7	8=(2-4)/4	9=(3-5)/5
Ropa naftowa	84	76	104	96	188	100	(19%)	(21%)
Gaz ziemny	172	359	68	179	84	133	153%	101%
Pozostałe	186	123	43	35	26	25	333%	251%
Razem	**442**	**558**	**215**	**310**	**298**	**258**	**106%**	**80%**

Wydobycie i sprzedaż węglowodorów do końca 2015 roku realizowana była za pośrednictwem ORLEN Upstream Canada Ltd. Dzięki akwizycji 100% udziałów spółki FX Energy z grudnia 2015 roku, w 2016 roku produkcja i sprzedaż węglowodorów była również prowadzona na rynku polskim.

W 2016 roku łączna sprzedaż na obu rynkach osiągnęła poziom 558 tys. ton ropy naftowej, gazu ziemnego oraz NGL (Natural Gas Liquids) i zwiększyła się o 80% (r/r).

WYKRES 34. Struktura sprzedaży wolumenowej Grupy ORLEN w segmencie wydobycia.

3.3. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

3.3.1. Funkcjonowanie Systemu Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym

Grupa ORLEN w toku prowadzonej działalności gospodarczej prowadzi bieżący monitoring i ocenę ryzyka oraz podejmuje działania mające na celu minimalizację jego wpływu na sytuację finansową.

W 2016 roku zaktualizowana została obowiązująca w PKN ORLEN i spółkach Grupy ORLEN **Polityka i Procedura Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym**, która kompleksowo reguluje proces funkcjonowania Systemu Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym**.** Zgodnie z powyższymi regulacjami w PKN ORLEN funkcjonuje Biuro Audytu, Kontroli i Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym, które koordynuje proces zarządzania ryzykiem korporacyjnym na wszystkich poziomach organizacji oraz dokonuje niezależnej i obiektywnej oceny systemów zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej oraz analizy procesów biznesowych. Zadania audytowe i kontrolne są realizowane w oparciu o roczne plany audytów i kontroli zatwierdzane przez Zarząd. Dodatkowo plan audytów przyjmowany jest przez Komitet Audytowy Rady Nadzorczej i Radę Nadzorczą. Realizowane są także audyty i kontrole doraźne zlecane przez Radę Nadzorczą lub Zarząd Spółki.

SCHEMAT 9. Kluczowe role w Systemie Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym.

Zarząd PKN ORLEN

- ✓ Monitorowanie Systemu Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym
- ✓ Akceptacja oceny ryzyka dla Spółki / Grupy ORLEN

Komitet Audytowy Rady Nadzorczej PKN ORLEN

- ✓ Monitorowanie Systemu Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym

Biuro Audytu, Kontroli i Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym

- ✓ Koordynacja procesu zarządzania ryzykiem korporacyjnym oraz zapewnienie narzędzi i wsparcia metodologicznego dla uczestników procesu.

Właściciele ryzyk

- ✓ Zarządzanie głównymi elementami ryzyka.

Właściciele procesów

- ✓ Ocena ryzyka na poziomie procesów.
- ✓ Koordynacja procesu samooceny mechanizmów kontrolnych.

Właściciele kontroli

- ✓ Nadzór nad realizacją działań kontrolnych w procesach, w których uczestniczą.
- ✓ Prowadzenie samooceny mechanizmów kontrolnych.

Pracownicy Grupy ORLEN

- ✓ Identyfikacja ryzyka
- ✓ Przekazywanie informacji o potencjalnym ryzyku do Biura Audytu, Kontroli i Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym

Przyjęta przez Biuro Audytu, Kontroli i Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym metodologia pozwala na identyfikację ryzyka w oparciu o jeden wspólny model oraz ich powiązanie z procesami biznesowymi i celami strategicznymi.

System Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym (ERM – Enterprise Risk Management) jest jednym z narzędzi wspierających skuteczność realizacji celów strategicznych oraz operacyjnych. Zapewnia kompleksową identyfikację ryzyka i mechanizmów kontrolnych oraz ich ocenę zarówno na poziomie poszczególnych projektów, procesów oraz całej organizacji. PKN ORLEN jest pierwszą polską korporacją (poza sektorem finansowym), która wdrożyła kompleksowy System Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym a stosowane rozwiązania są zgodne z najlepszymi praktykami w tym zakresie.

Ocena ryzyka przez obszary biznesowe realizowana jest przynajmniej raz w roku, w ramach procesu samooceny i ma na celu zapewnienie aktualizacji ryzyk o największej istotności dla organizacji. Za jej przeprowadzenie odpowiadają właściciele procesów, ryzyk i kontroli. Najistotniejszym elementem zastosowanej metodologii Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym jest porównywanie dwóch ocen ryzyka – oceny **ryzyka brutto** i oceny **ryzyka netto**. Ocena brutto to wartość ryzyka w przypadku braku jakichkolwiek mechanizmów kontrolnych i działań zapobiegawczych, a ocena netto - to wartość ryzyka szacowana z

uwzględnieniem skuteczności posiadanych mechanizmów kontrolnych i działań zapobiegawczych dla danego ryzyka. Takie podejście pozwala lepiej zarządzać zidentyfikowanymi zagrożeniami, a także potwierdzić czy przyjęte strategie ich minimalizacji są właściwe.

W wyniku okresowej oceny ustalane są plany działań naprawczych dla poszczególnych ryzyk i kontroli, których głównym celem jest osiągnięcie akceptowalnego poziomu ryzyka. Każdorazowo z zakończonego procesu oceny ryzyka oraz testowania mechanizmów kontrolnych sporządzany jest raport o najbardziej istotnych ryzykach oraz planowanym sposobie ich ograniczenia, który przedstawiany jest Członkom Zarządu oraz Komitetowi Audytowemu Rady Nadzorczej.

W roku 2016 proces samooceny ryzyk i testowania mechanizmów kontrolnych w PKN ORLEN realizowany był z udziałem kluczowej kadry menadżerskiej, co pozwoliło zaktualizować ocenę 527 ryzyk poprzez przetestowanie 1251 mechanizmów kontrolnych w 83 procesach biznesowych.

W ostatnich latach implementowany jest system ERM w kluczowych spółkach Grupy ORLEN. W roku 2016 do spółek objętych systemem (Anwil S.A., ORLEN Deutschland) dołączyły ORLEN Lietuva oraz Unipetrol a.s.

W ramach zaimplementowanego **Modelu Ryzyk Korporacyjnych** wszystkie zidentyfikowane ryzyka klasyfikowane są wg poniższych kategorii:

I. **RYZYKA STRATEGICZNE** – ryzyka bezpośrednio powiązane z celami strategicznymi i odnoszące się do konkretnych działań oraz poziomów ich spełnienia (tzw. KPI). Na potrzeby szczegółowej identyfikacji ryzyk strategicznych tworzone są strategie cząstkowe dla poszczególnych obszarów przypisanych do odpowiednich właścicieli, którzy dokonują kwartalnej oceny ryzyk.

II. **RYZYKA PROJEKTOWE** - rozumiane jako niepewne zdarzenia lub okoliczności, które w razie wystąpienia może mieć negatywny wpływ na przynajmniej jeden z celów projektu. Ryzyka te podlegają bieżącej ocenie podczas prowadzonych projektów oraz przynajmniej raz w roku w ramach przeprowadzanego procesu samooceny.

III. **RYZYKA PROCESOWE / OPERACYJNE** - identyfikowane w ramach istniejących procesów biznesowych, odnoszące się bezpośrednio do ich kluczowych celów, pozwalają efektywnie zarządzać procesami. Ryzyka oceniane corocznie w ramach procesu samooceny przez obszary biznesowe, którego główną intencją jest potwierdzenie skuteczności mechanizmów kontrolnych odpowiedzialnych za utrzymywanie ryzyka na określonym poziomie.

TABELA 16. Klasyfikacja ryzyk oraz procesów wraz z mechanizmami kontrolnymi w ramach funkcjonowania ERM.

RYZYKA / PROCESY	OPIS RYZYKA	SPOSOBY MITYGACJI RYZYKA
STRATEGICZNE		
Założenia	• Niejednolite, nierealne założenia i cele strategiczne • zmiana założeń/celów strategicznych w trakcie procesu	Cykliczna weryfikacja aktualności kluczowych celów strategicznych oraz bieżący ich monitoring na tle zmieniającego się otoczenia (regulacje, rynek, kluczowi dostawcy, itp.).
Podział kompetencji	• niewłaściwy podział kompetencji pomiędzy komórkami organizacyjnymi • brak ośrodka decyzyjnego	Wysoka specjalizacja pracowników, odpowiednie delegowanie obowiązków i odpowiedzialności poprzez opracowanie precyzyjnych zakresów zadań.
Spójność wewnętrzna	• brak spójności wewnętrznej pomiędzy celami strategicznymi w ramach organizacji	Opracowanie strategii cząstkowych dla poszczególnych obszarów na potrzeby szczegółowej identyfikacji ryzyk strategicznych. Weryfikacja i zatwierdzanie strategii przez Zarząd.
Nowe regulacje	• wprowadzenie niekorzystnych uregulowań prawnych • brak efektywnych działań administracji publicznej związanych z egzekwowaniem prawa	Udział w konsultacjach publicznych do projektów legislacyjnych ograniczający ryzyko wprowadzenia niekorzystnych przepisów.
Wypadki przy pracy i inne zagrożenia	• niekompletny poziom wiedzy o bezpieczeństwie pracy wśród firm zewnętrznych • zagrożenia bezpieczeństwa pracy i bezpieczeństwa pożarowego związane z obecnością pracowników firm zewnętrznych na terenie Grupy ORLEN	Nadzór i zarządzanie pracą firm zewnętrznych poprzez wdrożenie narzędzi monitorujących stan bezpieczeństwa prac. Wdrożenie jednolitych wymagań dla wykonawców i podwykonawców zgodnie z wytycznymi "Standardu Bezpieczeństwa Grupy ORLEN nr 9".
PROJEKTOWE		
Przekroczenie budżetu	• niewłaściwe oszacowanie kosztów wdrożenia projektu	Bieżący monitoring działań wykonawcy. Definiowanie KPI w zakresie terminów opóźnień wiążących się z dodatkowymi kosztami (karami) po stronie Dostawcy.
Przekroczenie harmonogramów	• nieprawidłowe założenia dotyczące czasu realizacji projektu	Stały nadzór inspektorów nad przebiegiem prowadzonych prac, bieżąca ocena postępów realizacji kolejnych etapów projektów oraz egzekwowanie realizacji robót.
Zmiana zakresu projektu	• niepełne wykonanie projektu • przekroczenie ram projektu	Bieżąca analiza otoczenia, w którym realizowany jest projekt. W zależności od zaistniałych okoliczności możliwość podjęcia decyzji o zmianie jego zakresu.

Podział kompetencji	• niewłaściwy podział kompetencji pomiędzy komórkami organizacyjnymi • brak ośrodka decyzyjnego	Opracowanie i wdrożenie metodyki w zakresie podziału kompetencji dla wszystkich uczestników zespołu projektowego w celu eliminacji konfliktu interesu. Wykorzystanie dedykowanego narzędzia IT wspierającego realizację projektów.
Systemy	• brak systemów informatycznych wspierających realizację projektu	Określenie alternatywnych systemów informatycznych w fazie planowania projektu lub rozpoczęcie testowania innych systemów, które umożliwią realizację projektu.
Technika/technologia	• ograniczony rynek dostawców technologii	Współpraca z licencjodawcą na zasadzie partnerstwa w przypadku braku możliwości pozyskania technologii w drodze standardowego zakupu.
Warunki atmosferyczne	• niekorzystne warunki atmosferyczne (np. niespodziewane, o wyjątkowej intensywności)	Planowanie realizacji części zakresu prac projektowych w oparciu o analizy historyczne trendów pogodowych minimalizując ryzyko niekorzystnego wpływu czynników atmosferycznych.
PROCESOWE / OPERACYJNE		
Zaopatrzenie		
	• realizacja dostaw ropy (lądowych i morskich) w ilości lub jakości nieodpowiadającej zapotrzebowaniu • planowanie dostaw spełniających wymagania jakościowe ropy	Monitoring procesu dostaw realizowanych drogą lądową i morską. Wykorzystywanie dedykowanych narzędzi analitycznych i statystycznych, analiza serwisów branżowych i informacyjnych. Monitoring rynku wyselekcjonowanych gatunków ropy pod kątem ich dostępności oraz możliwości zakupu. Każdorazowe potwierdzanie opłacalności zakupów dla transakcji nie objętych kontraktami
	• zakup usług inwestycyjnych oraz biokomponentów	Proces wyboru dostawcy realizowany zgodnie z obowiązującymi procedurami oraz wymaganymi dokumentami (m.in. analiza rynku, harmonogram, ocena dostawców).
	• zapewnienie ciągłości produkcji	Zapewnienie wewnętrznych procedur umożliwiających efektywne reagowanie w sytuacji awaryjnej w drodze bezpośredniego zakupu usług i surowców do produkcji.
Produkcja		
	• niewłaściwe planowanie i zarządzanie remontami w obszarze produkcyjnym	Funkcjonujący system informatyczny wspierający proces planowania remontów oraz utrzymanie ruchu w zakładzie produkcyjnym. Zmiany opracowywanych planów oraz proces akceptacji poszczególnych elementów planów są dokumentowane w systemie.
	• nieefektywności operacyjnej w kontekście bilansowania produkcji łańcucha dostaw	Obszar odpowiedzialny za proces bilansowania produkcji dysponuje narzędziami umożliwiającymi przeprowadzenie w optymalny sposób procesu bilansowania. Funkcjonujące procedury i procesy określają odpowiedzialność, zakres oraz terminy dostarczenia danych wejściowych do procesu bilansowania produkcji.
	• nieosiągnięcia założonych korzyści ekonomicznych z wdrożenia inicjatyw	Bieżący monitoring i weryfikacja inicjatyw w oparciu o wiedzę ekspercką zapewniającą realizację projektów o najwyższym potencjale (efektywności).
Dystrybucja i logistyka		
	• zanieczyszczenia środowiska naturalnego na skutek prowadzonych procesów dystrybucyjnych.	Okresowa kontrola poziomu zanieczyszczeń (skażenia) produkcji paliwowymi na Terminalach Paliw.
	• niespełnienie wymogów fizycznego utrzymywania właściwego poziomu zapasów obowiązkowych	Bieżący monitoring stanu zapasów wraz z raportami weryfikującymi poziomy wymaganych ilości minimalnych.
	• awaria infrastruktury logistycznej wpływająca na ciągłość dostaw oraz podaży produktów lub ich utrata	Okresowe przeglądy stanu infrastruktury logistycznej wraz z aktualizacją raportów.
Sprzedaż detaliczna		
	• nieefektywny proces zawierania kontraktów i negocjacji cenowych	Polityka cenowa regulująca zasady współpracy z kontrahentami oraz mechanizmy systemowe zapobiegające nieprawidłowościom. Akceptacja cen/rabatów/warunków płatności w kontraktach przed ich podpisaniem. Kontrola poprawności parametrów kontraktów przed ich wprowadzeniem do systemu oraz weryfikacja potencjału zakupowego klientów.

	• niestosowanie standardów etycznych i nieuczciwe postępowanie pracowników, defraudacja mienia i inne nadużycia.	Kontrola stosowanych standardów etycznych, znajomości Kodeksu Etyki oraz weryfikacja przesłanek, które wskazują na naruszenie standardów etycznych lub defraudację.
	• polityka cenowa nie zapewnia maksymalizacji korzyści i rozwoju potencjału rynkowego.	Narzędzia dedykowane do zarządzania cenami i zapewniające stosowanie efektywnej polityki cenowej. Kontrola i monitoring poprawności wprowadzenia zmian cen detalicznych do systemów.
Sprzedaż hurtowa		
	• gotowość do szybkiego reagowania w zakresie korekty planów sprzedaży przy zmianach w łańcuchu dostaw i produkcji	Realizacja planów sprzedaży w oparciu wolumen uzgodniony z klientem na podstawie umowy/zamówienia. Bieżąca weryfikacja realizacji planu sprzedaży i produkcji przy udziale obszaru sprzedaży hurtowej oraz biura zarządzania łańcuchem dostaw.
	• nieefektywny proces negocjacji warunków i zawierania kontraktów handlowych	Negocjacja warunków handlowych oraz podpisywanie umów zgodnie z przyznanymi pełnomocnictwami. Zapisy dotyczące warunków handlowych są weryfikowane i konsultowane z innymi komórkami organizacyjnymi. Istnieje sformalizowany proces zawierania i opiniowania umów.
	• polityka cenowa nie zapewnia maksymalizacji korzyści i rozwoju potencjału rynkowego.	Formuły cenowe zatwierdzane przez obszar odpowiedzialny za kształtowanie polityki cenowej. Dodatkowa weryfikacja przez biznes odpowiedzialny za sprzedaż produktów. W ramach produktów petrochemicznych funkcjonuje sformalizowany proces negocjacji cen.
Finanse [1]		
	• towarowe - związane ze zmianami marż rafineryjnych i petrochemicznych realizowanych na sprzedaży produktów, poziomem dyferencjału Brent/Ural, cenami ropy naftowej i produktów, cenami uprawnień do emisji CO_2, ryzykiem cen towarów na transakcjach arbitrażu cash & carry	Planowanie przepływów pieniężnych. Polityka zarządzania ryzykiem rynkowym oraz strategie zabezpieczające, które określają zasady pomiaru poszczególnych ekspozycji, parametry i horyzont czasowy zabezpieczania danego ryzyka oraz stosowane instrumenty zabezpieczające.
	• zmian kursów walutowych – związanych z ekspozycją walutową wpływów i wydatków, inwestycji , zobowiązań i należności oraz aktywów i pasywów denominowanych w walutach obcych	
	• zmian stóp procentowych – związane z posiadanymi aktywami i pasywami dla których przychody oraz koszty odsetkowe uzależnione są od zmiennych stóp procentowych	
	• płynności – związane z nieprzewidzianym niedoborem lub brakiem środków pieniężnych i dostępu do źródeł finansowania.	Planowanie przepływów pieniężnych w horyzoncie krótko i długoterminowym. Polityka zarządzania płynnością krótkoterminową, określająca zasady raportowania i konsolidacji płynności PKN ORLEN i spółek Grupy ORLEN. Grupa prowadzi politykę dywersyfikacji źródeł finansowania oraz wykorzystuje zróżnicowane narzędzia dla efektywnego zarządzania płynnością.
	• utraty środków pieniężnych i lokat – ryzyko upadłości banków krajowych lub zagranicznych, w których Grupa ORLEN przetrzymuje lub lokuje środki pieniężne	Krótkoterminowa ocena wiarygodności kredytowej (rating) banku. Polityka zarządzania płynnością krótkoterminową oraz polityka dywersyfikacji źródeł finansowania oraz narzędzia dla efektywnego zarządzania płynnością.
	• kredytowe – związane z nieregulowaniem przez kontrahentów należności za dostarczone produkty i usługi	Analiza wiarygodności i wypłacalności kontrahentów. Zarządzanie w oparciu o przyjęte procedury i politykę w zakresie zarządzania kredytem kupieckim i windykacją.
Prawo i Regulacje		
	• zmiany w obowiązujących przepisach lub nowe regulacje wywierające istotny wpływ na Grupę ORLEN oraz jej sytuację finansową i wyniki działalności. Do najważniejszych legislacji regulujących działanie sektora naftowego należą: – Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 roku o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (wielokrotnie nowelizowana) - nakładająca na krajowe rafinerie i importerów paliw realizację tzw. Narodowego Celu Wskaźnikowego - obowiązek zapewnienia minimalnego udziału paliw odnawialnych (biokomponentów) w ogólnej ilości paliw ciekłych. – Ustawa z dnia 7 lipca 2016 roku o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Pakiet Paliwowy)	Monitorowanie zmian w prawie na poziomie poszczególnych jurysdykcji oraz aktywne uczestnictwo w procesach legislacyjnych.

	oraz ustawa z dnia 22 lipca 2016 roku o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (pakiet energetyczny) wprowadzająca szereg fundamentalnych zmian regulujących rynek paliw płynnych w Polsce, w tym nowe zasady rozliczania podatku VAT od przywozu paliw płynnych do Polski oraz ścisłe powiązanie wymagań podatkowych z wymaganiami koncesyjnymi w Polsce. – Ustawa z dnia 30 listopada 2016 roku o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw wprowadzająca harmonogram uwolnienia cen gazu w Polsce, który zakłada uwolnienie cen gazu dla odbiorców przemysłowych od 1 października 2017 roku a dla gospodarstw domowych od 1 stycznia 2024 roku – Ustawa o zmianie ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw przywracająca w horyzoncie do 2018 roku system certyfikatowego wsparcia wytwarzania energii elektrycznej w wysokosprawnej kogeneracji. W latach kolejnych Grupa ORLEN jest narażona na ryzyka związane z ilością przyznanych certyfikatów, zmianami cen certyfikatów oraz z ryzykiem wzrostu kosztów opłat zastępczych. – Ustawa o efektywności energetycznej z 1 października 2016 roku wprowadza mechanizm audytu energetycznego, pozwalający na poprawę wyników finansowych poprzez optymalizacje zużycia energii oraz zmniejszenia wpływu na środowisko. – Zapasy obowiązkowe – w ramach nowych uregulowań producenci i handlowcy w zamian za stopniowe zmniejszenie obowiązku fizycznego utrzymywania zapasów mają obowiązek uiszczania tzw. zapłaty opłaty zapasowej. W trakcie 2016 roku zmiana poziomu obowiązkowych zapasów operacyjnych z 68 do 60 dni a w 2017 do 53 dni.	
Zarządzanie korporacyjne		
	• niewystarczające zabezpieczenia systemów informatycznych	Funkcjonująca procedura zarządzania dostępem logicznym do systemów informatycznych obejmująca m.in. autoryzację wniosków o nadanie lub modyfikację uprawnień do systemów informatycznych, ograniczony dostęp do warstwy systemu operacyjnego i baz danych oraz do warstwy sprzętowej systemu oraz złożony poziom bezpieczeństwa haseł.
	• nieprawidłowo skonfigurowany model planowania operacyjnego i optymalizacji łańcucha dostaw sprzyjający nieoptymalnym decyzjom biznesowym	Okresowa analiza i aktualizacja model do planowania operacyjnego oraz codzienny monitoring realizacji planu operacyjnego zez obszar zarządzania łańcuchem dostaw. Dane planistyczne używane do planu korporacyjnego oraz działalności operacyjnej są zdefiniowane oraz dostarczane w wystandaryzowanych formatach zgodnie z harmonogramem prac.

1) Szczegółowy opis ryzyk finansowych wraz z określeniem sposobu ich pomiaru, zarządzania i zabezpieczenia został przedstawiony w pkt 7.3.5 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

3.4. ISTOTNE UMOWY, TRANSAKCJE I POSTĘPOWANIA

3.4.1. Istotne umowy

Zestawienie znaczących umów publikowanych w komunikatach bieżących. Przez „znaczącą umowę" w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Ministra Finansów należy rozumieć umowę lub sumę umów, których łączna wartość za okres 12 miesięcy przekracza 10% kapitałów własnych PKN ORLEN.

Istotne umowy zawarte w 2016 roku

STYCZEŃ

W dniu 11 stycznia 2016 roku została zawarta umowa roczna pomiędzy PKN ORLEN i Shell Polska Sp. z o.o. („Shell Polska") dotycząca sprzedaży przez PKN ORLEN benzyny i oleju napędowego w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku. Szacunkowa wartość netto umowy wynosi 2 100 mln PLN.
Szacunkowa łączna wartość umów zawartych pomiędzy PKN ORLEN i jednostkami zależnymi PKN ORLEN a spółkami należącymi do grupy Shell w okresie od 13 stycznia 2015 roku do 11 stycznia 2016 roku wynosi około 4 200 mln PLN. Umowy pomiędzy Grupą Kapitałową ORLEN a grupą Shell zawierane były na zakup ropy naftowej oraz zakup i sprzedaż produktów. Raport bieżący nr 3/2016.

W dniu 11 stycznia 2016 roku została zawarta umowa roczna pomiędzy PKN ORLEN a BP Europa SE, oddział w Polsce („BP Europa"), dotycząca sprzedaży przez PKN ORLEN benzyny i oleju napędowego w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku. Szacunkowa wartość netto umowy wynosi 4 500 mln PLN.
Szacunkowa łączna wartość umów zawartych pomiędzy PKN ORLEN i jednostkami zależnymi PKN ORLEN a spółkami należącymi do grupy BP w okresie od 26 czerwca 2015 roku do 11 stycznia 2016 roku wynosi około 5 800 mln PLN. Raport bieżący nr 4/2016.

W dniu 11 stycznia 2016 roku została zawarta umowa roczna pomiędzy PKN ORLEN a Lukoil Polska Sp. z o.o. („Lukoil Polska") dotycząca sprzedaży przez PKN ORLEN benzyny i oleju napędowego w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku. Szacunkowa wartość netto umowy wynosi 1 300 mln PLN.
Szacunkowa łączna wartość umów zawartych pomiędzy PKN ORLEN i jednostkami zależnymi PKN ORLEN a spółkami należącymi do grupy Lukoil w okresie od 29 maja 2015 roku do 11 stycznia 2016 roku wynosi około 1 900 mln PLN. Raport bieżący nr 5/2016.

W dniu 18 stycznia 2016 roku została zawarta umowa pomiędzy Grupą ORLEN a Grupą Vitol dotycząca zakupu ropy naftowej i gazu oraz sprzedaży produktów.
Szacunkowa łączna wartość umów zawartych pomiędzy PKN ORLEN i jednostkami zależnymi PKN ORLEN a spółkami należącymi do grupy Vitol w okresie od 3 października 2015 roku do 19 stycznia 2016 roku wynosi około 1 830 mln PLN. Raport bieżący nr 10/2016.

KWIECIEŃ

W dniu 29 kwietnia 2016 roku w ramach Grupy ORLEN została zawarta umowa ze spółką z grupy Total dotycząca zakupu ropy naftowej oraz produktów naftowych.
Szacunkowa łączna wartość umów zawartych pomiędzy Grupą ORLEN a spółkami należącymi do grupy Total w okresie od 29 lipca 2015 roku do 29 kwietnia 2016 roku wynosi około 1 890 mln PLN. Raport bieżący nr 102/2016.

MAJ

W dniu 6 maja 2016 roku w ramach Grupy ORLEN została zawarta umowa ze spółką Saudi Aramco z siedzibą w Dhahranie. Na podstawie Umowy Saudi Aramco będzie dostarczać do rafinerii z Grupy ORLEN ropę naftową w ilości około 200 tysięcy ton miesięcznie. Umowa została zawarta na okres od 1 maja 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku i będzie automatycznie przedłużana na kolejne lata, o ile żadna ze stron jej nie wypowie zgodnie ze stosownymi zapisami umownymi. Raport bieżący nr 107/2016.

W dniu 30 maja 2016 roku w ramach Grupy ORLEN została zawarta umowa ze spółką z grupy Glencore dotycząca zakupu ropy naftowej. Szacunkowa łączna wartość umów zawartych pomiędzy Grupą ORLEN a spółkami należącymi do grupy Glencore w okresie od 11 listopada 2015 roku do 30 maja 2016 roku wynosi około 1 790 mln PLN. Raport bieżący nr 137/2016.

CZERWIEC

W dniu 16 czerwca 2016 roku został podpisany aneks do umowy zawartej 21 czerwca 2013 roku pomiędzy PKN ORLEN a Rosneft Oil Company na dostawy ropy naftowej do Unipetrol RPA w Litvinowie w ilości od około 2 900 tysięcy ton do około 5 000 tysięcy ton rocznie. Dostawy będą realizowane od 1 lipca 2016 roku do 30 czerwca 2019 roku. W umowie ustalono poziom odszkodowań umownych. Raport bieżący nr 168/2016.

LIPIEC

W dniu 19 lipca 2016 roku PKN ORLEN zawarł z Konsorcjum firm (General Electric International Inc. działającym poprzez General Electric International S.A., oddział w Polsce i SNC-LAVALIN POLSKA sp. z o.o.) aneks do umowy na budowę elektrowni gazowo-parowej we Włocławku, w którym zdefiniowano dalsze działania związane z usterkami zdiagnozowanymi podczas rozruchu. Termin oddania Elektrowni do eksploatacji przewidywany jest na pierwszy kwartał 2017 roku. Raport bieżący nr 197/2016.

SIERPIEŃ

W dniu 1 sierpnia 2016 roku PKN ORLEN podpisał ze spółką ELEKTROBUDOWA S.A. umowę na projektowanie, dostawy oraz budowę w systemie „pod klucz" Instalacji Metatezy w Zakładzie Produkcyjnym w Płocku w ramach uruchomionego decyzjami Zarządu i Rady Nadzorczej PKN ORLEN z 21 lipca 2016 roku projektu budowy instalacji metatezy o łącznej wartości około 400 mln PLN. Jest to jeden z kluczowych projektów rozwojowych w obszarze petrochemii, a jego celem jest zwiększenie produkcji propylenu o 100 tys. ton rocznie do poziomu 550 tys. ton rocznie. Szacunkowa wartość netto umowy wynosi około 250 mln PLN. Zakończenie budowy oraz uruchomienie instalacji planowane jest w drugiej połowie 2018 roku. Raport bieżący nr 202/2016.

WRZESIEŃ

W dniu 29 września 2016 roku Zarząd PKN ORLEN zawarł z PGNiG kontrakt na dostawy paliwa gazowego. Na jego podstawie PGNiG dostarczy paliwo gazowe na potrzeby Grupy ORLEN w Polsce w okresie od 1 października 2016 roku do 30 września 2021 roku (5 lat gazowych). W wyniku jego zawarcia PGNiG będzie na kolejne lata strategicznym dostawcą paliwa gazowego do Grupy ORLEN w Polsce. Szacowana wartość kontraktu w okresie 5 lat może wynieść ponad 7 000 mln PLN (według warunków rynkowych z daty zawarcia kontraktu). Raport bieżący nr 235/2016.

GRUDZIEŃ

W dniu 7 grudnia 2016 roku został podpisany aneks do umowy zawartej 16 grudnia 2016 roku pomiędzy PKN ORLEN a Tatneft Europe AG, Switzerland („Tatneft"), który wydłuża czas trwania umowy oraz zwiększa możliwą maksymalną ilość ropy naftowej dostarczanej przez Tatneft do rafinerii Unipetrol RPA w Litvinowie.
Na podstawie Aneksu Tatneft dostarczy do rafinerii Unipetrol RPA w Litvinowie ropę naftową w ilości od 1 620 tysięcy ton do 3 960 tysięcy ton w okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2019 roku. Raport bieżący nr 269/2016.

Istotne umowy zawarte w 2017 roku do dnia publikacji niniejszego Sprawozdania Zarządu.

STYCZEŃ

W dniu 9 stycznia 2017 roku PKN ORLEN zawarł umowy na sprzedaż paliw z BP Europa SE Oddział w Polsce, Shell Polska Sp. z o.o. oraz AMIC POLSKA Sp. z o.o. (wcześniej pod nazwą Lukoil Polska Sp. z o.o.). Na podstawie zawartych umów PKN ORLEN dostarczy w okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku benzynę i olej napędowy do powyższych odbiorców o łącznej wartości około 9 300 mln PLN. Raport bieżący nr 5/2017.

W dniu 9 stycznia 2017 roku PKN ORLEN podpisał z Polskimi Liniami Lotniczymi LOT („PLL LOT") umowę na sprzedaż paliwa lotniczego JET-A1. Na podstawie umowy PKN ORLEN S.A. dostarczy do PLL LOT paliwo lotnicze JET-A1 w okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2019 roku. Szacowana wartość umowy, przy założeniu maksymalnych określonych w niej wielkości dostaw, może wynieść ok. 1 800 mln PLN. Raport bieżący nr 6/2017.

Umowa z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych

Podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych Grupy ORLEN za rok 2016 był KPMG Audyt Sp. z o.o.

Dodatkowe informacje o powyższej umowie zostały opisane w pkt 7.4.8. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

3.4.2. Inne transakcje i postępowania

Informacja o istotnych postępowaniach została opisana w pkt 8 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

3.5. ZATRUDNIENIE I REALIZOWANE PROGRAMY

Mirosław Kochalski, Wiceprezes Zarządu PKN ORLEN ds. Korporacyjnych:
„Ludzie, to jeden z głównych filarów strategii Koncernu, dlatego wszelkie działania związane z kształtowaniem polityki zatrudnienia, wzajemnych relacji i właściwego środowiska pracy są dla nas priorytetem. Prowadzimy szeroki program rozwoju pracowników dostosowany do potrzeb związanych z realizacją Strategii a także indywidualnych potrzeb pracowników, zapewniamy opiekę medyczną, organizujemy praktyki studenckie i programy stażowe. Staramy się również aby nasi pracownicy traktowali PKN ORLEN i inne spółki Grupy ORLEN jako pracodawcę przyjaznego rodzinie, który wprowadza rozwiązania zmierzające do zachowania równowagi pomiędzy aktywnością zawodową a życiem prywatnym.
Prowadzona przez nas polityka zatrudnienia oraz realizowane programy kadrowe są wysoko oceniane przez niezależne organizacje. Analizowane są wszystkie aspekty związane z pracownikami i pracą obejmujące m.in. świadczenia podstawowe i dodatkowe, warunki pracy, szkolenia, rozwój kariery zawodowej oraz zarządzanie kulturą organizacyjną firmy. W efekcie PKN ORLEN po raz piąty został wyróżniony prestiżowym certyfikatem - Top Employers Polska 2016."

Zatrudnienie w Grupie ORLEN zmniejszyło się w 2016 roku o (202) osoby i na koniec roku wyniosło 19 730. Zmniejszenie zatrudnienia to głównie efekt sprzedaży spółki ORLEN Transport oraz reorganizacji w ORLEN Oil i ORLEN Administracja przy wzrostach zatrudnienia w wyniku rozwoju w obszarach: energetyki PKN ORLEN, służb utrzymania ruchu ORLEN Serwis, ORLEN EKO i Centrum Serwisowe oraz w segmencie wydobycia w Grupie ORLEN Upstream.
Średnioroczne zatrudnienie w Grupie ORLEN w 2016 roku wyniosło 19 749 osób i zmniejszyło się o (244) osoby (r/r).

WYKRES 35. Stan zatrudnienia na koniec 2016 i 2015 roku w spółkach Grupy ORLEN.

* w tym:
827 osób - ORLEN Południe
604 osób - ORLEN Laboratorium
446 osób - ORLEN Księgowość

* w tym:
809 osób - ORLEN Południe
591 osób - ORLEN Laboratorium
540 osób - ORLEN Transport
448 osób - ORLEN Księgowość

WYKRES 36. Struktura zatrudnienia w Grupie ORLEN w grupach zawodowych w 2016 roku.

WYKRES 37. Struktura zatrudnienia kobiet i mężczyzn w Zarządach i Radach Nadzorczych.

Zasady wynagradzania w PKN ORLEN reguluje Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy. Podstawowym elementem wynagrodzenia pracowników jest wynagrodzenie zasadnicze – ustalone w oparciu o Taryfikator Stanowisk Pracy i Tabelę Wynagrodzeń Zasadniczych oraz premia. W zależności od rodzaju stanowiska pracownicy są objęci miesięcznym, kwartalnym, kwartalno-rocznym lub rocznym systemem premiowania. Ponadto pracownicy mają prawo do dodatkowej premii rocznej, opartej na realizacji celu solidarnościowego i szereg dodatków do wynagrodzenia, m.in za pracę zmianową, ratownictwo chemiczne czy dodatek ekspacki. Za szczególne osiągnięcia pracodawca może przyznać pracownikowi nagrodę z Funduszu Nagród Pracodawcy. Od stycznia 2016 roku zostały zmienione zapisy Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy w zakresie regulaminu premiowania.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Grupie ORLEN w 2016 roku wyniosło 6 960 PLN.
W 2016 roku w PKN ORLEN podpisane zostało porozumienie płacowe ze związkami zawodowymi, które zakładało podwyżki obligatoryjne o 200 PLN w zakresie wynagrodzenia zasadniczego dla każdego pracownika oraz podwyżki uznaniowe w wysokości 100 PLN naliczeniowo na 1 pracownika oraz 2 nagrody jednorazowe po 1500 PLN.
W 2016 roku nie były realizowane zwolnienia grupowe.
W Anwil S.A. i ORLEN Laboratorium S.A. w 2016 roku wystąpiły spory zbiorowe, które zakończyły się podpisaniem porozumienia ze związkami zawodowymi.

Realizowane programy kadrowe

Polityka zarządzania potencjałem pracowników („HR”)

W 2016 roku kontynuowane były prace związane z budowaniem zaangażowania pracowników w Grupie ORLEN. Badanie opinii pracowników i ocena ich potrzeb a także wspólne wypracowywanie i wdrażanie inicjatyw wpływających na wzrost satysfakcji i zaangażowania były realizowane w 16 spółkach Grupy ORLEN. Do najważniejszych inicjatyw należały m.in. nowe kanały komunikacji dla pracowników (intranet, newslettery, tablice informacyjne, prasa firmowa; inspiracje HR), komunikowanie osiągnięć pracowników, wolontariat pracowniczy (Fabryka Dobrej Energii) i promowanie kultury bezpieczeństwa. Ponadto w 2016 roku w 2 spółkach wypracowano i wdrożono rozwiązania płacowe a w 3 spółkach regulaminy pracy zgodne z standardami obowiązującymi w Grupie ORLEN.

Polityka rekrutacji

W 2016 roku kontynuowano politykę rekrutacyjną Grupy ORLEN ukierunkowaną na pozyskanie wysokiej klasy specjalistów o wykształceniu i kompetencjach zapewniających ciągłość i najwyższy poziom realizowanych procesów biznesowych i technologicznych.
PKN ORLEN uczestniczył w Targach Pracy na uczelniach technicznych oraz wspierał studentów i absolwentów w pozyskiwaniu doświadczeń zawodowych poprzez organizację praktyk i staży. Spółki Grupy ORLEN współpracowały z technicznymi szkołami średnimi i wyższymi w celu dopasowania programów nauczania do potrzeb kadrowych i rozwijania kompetencji potrzebnych w danej branży już na etapie edukacji szkolnej.
Kontynuowano tzw. Program Adaptacji, dzięki któremu nowozatrudnieni pracownicy poznają działalność Grupy ORLEN, jej kulturę organizacyjną oraz wartości i zasady postępowania.

Rozwój i szkolenia

Działania w zakresie rozwoju i szkoleń w PKN ORLEN koncentrowały się zarówno na wzmacnianiu kompetencji pracowników pod kątem zabezpieczenia celów biznesowych poszczególnych obszarów, jak również na kształtowaniu pożądanej postawy i kultury organizacyjnej wspierającej realizację strategii oraz zaangażowanie pracowników.
W ramach rozwoju przywództwa kontynuowany był program Strefa Lidera - wielomodułowy program realizowany w formule warsztatów kształtujących umiejętności menedżerskie w obszarze zarządzania zespołem, budowania potencjału zespołu, budowania zaangażowania i innowacyjności oraz budowania dojrzałości menedżerskiej.
Wspierając realizację strategii w 2016 roku kontynuowano program pod nazwą ORLEN Talent Academy, dedykowany menedżerom z Grupy ORLEN oraz program mentoringowy pod nazwą Ex-Change oparty na dzieleniu się wiedzą w organizacji.
W 2016 roku prowadzone były również ogólnodostępne wykłady tematyczne dla pracowników realizowane w ramach programu Wektor, wzbogacone o nowe formy inspiracji w postaci spotkań z autorytetami i obejmujące m.in. pobudzanie kreatywności i innowacji, efektywności osobistej i automotywacji, zarządzania różnorodnością i stresem. W 2016 roku kontynuowane były również działania rozwojowe z zakresu efektywności osobistej i rozwoju dedykowane dla kobiet powracających z urlopów macierzyńskich i łączących rolę matki z pracą.
Dodatkowo PKN ORLEN dedykował swoje drużyny do Global Management Challenge - programu rozwojowego o charakterze motywacyjnym dla wyróżniających się pracowników, którego głównym celem jest rozwój szeroko pojętej orientacji biznesowej, opierający się na rywalizacji zespołowej.

W 2016 roku pracownicy PKN ORLEN mieli również możliwość uczestniczenia w szkoleniach specjalistycznych, studiach podyplomowych, MBA, konferencjach branżowych i seminariach organizowanych w kraju i zagranicą. Kontynuowali naukę języków obcych w ramach projektów: Akademii Językowej PKN ORLEN oraz wakacyjnych kursów języka angielskiego. Działania szkoleniowo-rozwojowe realizowane były nie tylko w formie szkoleń stacjonarnych, ale również w formie szkoleń e-learningowych. W 2016 roku w PKN ORLEN przeszkolonych zostało ponad 4,5 tys. pracowników a średnia liczba godzin szkoleniowych na jednego pracownika wyniosła 40.

Praktyki studenckie i programy stażowe

PKN ORLEN troszczy się o rozwój zawodowy nie tylko swoich pracowników, ale również uczniów, studentów i absolwentów uczelni wyższych oraz szkół średnich, stwarzając im możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych dzięki uczestnictwie w programach praktyk i staży. W 2016 roku PKN ORLEN był organizatorem m.in. programów stażowych Kurs na ORLEN, Energia oraz praktyk w ramach projektu Leopolis for future a także praktyk grupowych i dyplomowych realizowanych we współpracy ze szkołami średnimi i uczelniami wyższymi. W praktykach i stażach łącznie uczestniczyło ponad 200 osób.

Rozwój Funkcji HR

Służby kadrowe wspierały prowadzone w 2016 roku procesy konsolidacyjne, restrukturyzacyjne oraz dezinwestycyjne w Grupie ORLEN. W ramach prac dostosowywano rozwiązania kadrowo-płacowe oraz systemy informatyczne do prawidłowego i efektywnego wspierania procesów biznesowych. W 20 spółkach Grupy ORLEN funkcjonuje system SAP HR oraz Self-Service, a w 18 spółkach obsługiwanych procesowo wdrożono model obsługi CallCenter i HelpDesk Kadrowy. Centra Kompetencji i HR Biznes Partnerzy w PKN ORLEN wspierali Spółki Grupy w przygotowaniu nowych rozwiązań w zakresie systemów wynagradzania i premiowania.

Dialog społeczny i świadczenia socjalne

Obowiązujące w PKN ORLEN zasady dialogu społecznego oparte są na regulacjach wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów prawa oraz wewnętrznych zarządzeniach, co pozwala na budowanie konstruktywnych i trwałych rozwiązań we współpracy z przedstawicielami pracowników. Grupa ORLEN zapewnia pracownikom również wsparcie w formie świadczeń socjalnych obejmujących: dofinansowanie do wypoczynku lub leczenia sanatoryjnego, opiekę nad dzieckiem, wypoczynek dzieci i młodzieży, wyprawki szkolne, finansowe wsparcie rodzin o niskich dochodach, zajęcia rekreacyjno-sportowe i działalność kulturalno-oświatową, bezzwrotne zapomogi oraz dofinansowanie do turnusu rehabilitacyjnego, zwrotne pożyczki na cele mieszkaniowe oraz upominki świąteczne dla dzieci.

Opieka medyczna

Spółka zapewnia szeroko pojętą profilaktykę zdrowotną obejmującą profilaktyczną opiekę medyczną wykraczającą poza zakres medycyny pracy. Usługi medyczne i inne profilaktyczne programy zdrowotne realizowane we współpracy z Centrum Medyczne Medica Sp. z o.o. w Płocku oraz Wojskowym Instytutem Medycznym w Warszawie. W 2016 roku realizowano badania profilaktyczne w miejscu pracy w ramach akcji Profilaktyka na Wyciagnięcie Ręki.

Pracodawca Przyjazny Rodzinie

Jako firma wdrażająca nowoczesne rozwiązania zmierzające do zachowania równowagi pomiędzy aktywnością zawodową a życiem rodzinnym, PKN ORLEN realizuje projekt „Pracodawca Przyjazny Rodzinie", zawierający takie rozwiązania jak: dodatkowe dwa dni opieki nad dzieckiem do 3 roku życia, żłobek dla dzieci pracowników Grupy, dodatkowa godzina na karmienie, opieka medyczna w ciąży, pokoje dla matek karmiących, upominek dla nowonarodzonych dzieci pracowników, przesyłanie do osób na urlopach rodzicielskich i wychowawczych informacji z życia firmy.

Nagrody i certyfikaty

Polityka i realizowane programy kadrowe w PKN ORLEN były badane przez niezależne organizacje. Analizowane były świadczenia podstawowe, świadczenia dodatkowe, warunki pracy, szkolenia, rozwój kariery zawodowej oraz zarządzanie kulturą organizacyjną firmy. Efektem oceny było przyznanie Spółce szeregu wyróżnień obejmujących m.in.: certyfikat Top Employers Polska 2016 oraz „Pracodawca dla Inżyniera".

3.6. SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU

Strategia CSR Grupy ORLEN zakłada, że wzrost wartości przedsiębiorstwa powinien być zgodny z interesami otoczenia oraz opierać się na zrównoważonym i odpowiedzialnym korzystaniu z zasobów. Przy opracowaniu dokumentu przeprowadzono między innymi analizę trendów wewnętrznych jak i zewnętrznych oraz zróżnicowanych oczekiwań dużej, różnorodnej grupy interesariuszy Grupy ORLEN.

Strategia CSR wyznacza trzy podstawowe obszary działań. Pierwszym z nich jest **Organizacja**, gdzie celem jest budowanie trwałych relacji z pracownikami w oparciu o różnorodność, poczucie bezpieczeństwa, możliwości rozwoju oraz łączenia ról społecznych i zawodowych. W **Otoczeniu Bliskim** priorytetem jest rozwijanie wrażliwości społecznej oraz odpowiedzialności partnerów biznesowych i klientów poprzez dzielenie się dobrymi praktykami, wiedzą i wdrażanie najwyższych standardów CSR. Natomiast w **Otoczeniu Dalekim** PKN ORLEN postawił sobie zadanie realizowania strategii i promowania innowacyjności, wyznaczania najwyższych standardów branżowych w zakresie etyki biznesu i ochrony środowiska.

W ramach pierwszego obszaru Grupa ORLEN dąży do tworzenia klimatu zaufania i równości szans, sprawiedliwego traktowania wszystkich bez względu na płeć, wiek, zajmowane stanowisko, staż pracy, przynależność do związków zawodowych, wyznanie, narodowość, światopogląd, wygląd zewnętrzny czy orientację seksualną. Realizowana jest przejrzysta polityka respektowania praw człowieka i braku dyskryminacji oraz zapewnienie równowagi między aktywnością zawodową i życiem rodzinnym. Kwestie polityki zatrudnienia i programów kadrowych zostały szerzej opisane w pkt 3.5.

Do istotnych działań z drugiego obszaru strategii, czyli działań związanych z rozwijaniem wrażliwości społecznej i odpowiedzialności należy wolontariat pracowniczy. Założenia programu uległy aktualizacji i został on również otwarty na inicjatywy zgłaszane przez pracowników. Dzięki poszerzeniu oferty działań systematycznie rośnie zarówno liczba zrealizowanych akcji dobroczynnych jak i zaangażowanych wolontariuszy. W 2016 roku przeprowadzonych zostało 79 akcji wolontariackich, co przełożyło się na prawie 5 tys. zaangażowanych wolontariuszy – pracowników

Koncernu. Wdrożony został nowy projekt dla pracowników Zakładu Produkcyjnego w Płocku pod nazwą Fabryka Dobrej Energii, w ramach którego 450 pracowników obszaru produkcji zaangażowało się w pomoc na rzecz 8 ośrodków opiekuńczych w Płocku i okolicach.
Innowacyjne projekty ograniczające wpływ na środowisko stanowią trzeci filar strategii CSR. Ekologiczna odpowiedzialność to nie tylko zgodność z prawodawstwem w zakresie norm ochrony środowiska naturalnego, czy działalność edukacyjna skierowana do Pracowników, klientów, dostawców, jak i społeczności lokalnej. To także wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego i inwestowanie w innowacyjne, przyjazne środowisku technologie, które zapewniają korzyści i przewagę konkurencyjną na rynku. W ramach udziału w programie Responsible Care od 1997 roku zrealizowano setki dobrowolnie przyjętych zobowiązań na rzecz środowiska. Zagadnienia ochrony środowiska zostały szerzej opisane w pkt 3.7.
Stałym elementem szerokiego systemu komunikowania działań społecznych PKN ORLEN jest raportowanie społeczne. Zmienia się ono wraz ze zmianami zachodzącymi wewnątrz Koncernu i w otoczeniu tak, aby jak najlepiej sprostać oczekiwaniom interesariuszy.
Opublikowany po raz drugi **Zintegrowany Raport PKN ORLEN za 2015 rok** otrzymał nagrodę Giełdy Papierów Wartościowych w X edycji konkursu „Raporty Społeczne". Raport prezentuje aktywności Grupy ORLEN, jej model biznesowy, strategię, proces budowy wartości i wyniki finansowe z perspektywy najważniejszych grup interesariuszy oraz perspektywy rozwojowe Grupy.
Raport Zintegrowany Grupy ORLEN otrzymał również nagrodę specjalną za najlepszy Raport Zintegrowany w XI edycji konkursu „The Best Annual Report".

3.7. OCHRONA ŚRODOWISKA

Piotr Chełmiński, Członek Zarządu PKN ORLEN ds. Rozwoju i Energetyki:
„W PKN ORLEN nie tylko ograniczamy oddziaływanie przemysłu na środowisko ale chcemy również wykreować wśród wszystkich naszych pracowników wrażliwość na ekologię. Podnoszenie świadomości ekologicznej pracowników oraz promowanie postaw zwiększających zaangażowanie w działania na rzecz ochrony środowiska będą również naszymi celami na kolejne lata".

„Troska o bezpieczeństwo i środowisko to absolutnie kluczowe aspekty naszej nowej Strategii. W 2016 roku, dzięki zaangażowaniu wszystkich pracowników, udało nam się osiągnąć porównywalny z ubiegłym rokiem tzw. wskaźnik wypadkowości TRR co oznacza, że PKN ORLEN jest nadal bezpiecznym miejscem pracy. To jednak nie koniec naszych starań – hasło zero wypadków przy pracy jest nadal aktualne".

Ograniczenie wpływu na środowisko to od lat jeden z priorytetów Grupy ORLEN. Realizowane w 2016 roku projekty związane były głównie z dostosowaniem instalacji produkcyjnych do nowych wymogów i standardów środowiskowych. Obejmowały one działania administracyjne związane z przygotowaniem wniosków o zmianę pozwoleń zintegrowanych na eksploatację instalacji oraz prace inwestycyjne na samych instalacjach produkcyjnych. Wśród kluczowych inicjatyw realizowanych w roku 2016 w obszarze ochrony środowiska znalazł się również projekt zabudowy modułów fotowoltaicznych na wybranych stacjach paliw w Polsce.
Najważniejszą inwestycją ekologiczną kontynuowaną i zakończoną w 2016 roku w Zakładzie Produkcyjnym w Płocku była budowa instalacji odazotowania i odpylania spalin dla Elektrociepłowni oraz instalacji odsiarczania spalin. Jej funkcjonowanie pozwoliło na obniżenie emisji SO_2 z Elektrociepłowni w 2016 roku o ponad 95% (r/r).
Do najistotniejszych projektów realizowanych w pozostałych spółkach Grupy ORLEN należały: budowa instalacji technologicznych DeNOX i DeSOx, montaż nowego ciągłego monitorowania emisji w elektrowni T700 oraz rozbudowa systemów ciągłego monitorowania emisji rafinerii w Litwinowie i Kralupach w Grupie Unipetrol oraz dostosowanie węzła energetycznego do obowiązujących przepisów pod kątem emisji spalin i pyłów w ORLEN Południe S.A.

Grupa ORLEN kontynuowała realizację Programu Responsible Care. Zgodnie z ideą Programu realizowane były zadania zadeklarowane na 2016 rok obejmujące następujące projekty: konkurs fotograficzny „Złap zająca", „Dbam o środowisko", „Obserwatorzy przyrody", i „Akcja drzewko za butelkę – nowa odsłona". W ramach tej ostatniej akcji obchodzonej w dniu Światowego Dnia Ziemi pracownicy i wolontariusze Grupy ORLEN wraz z rodzinami porządkowali tereny skarpy nad Wisłą a zebrane odpady przekazano do utylizacji specjalistycznej firmie. Dodatkowo PKN ORLEN współuczestniczył w inicjatywach promujących wiedzę ekologiczną i działania społeczne oraz kontynuował realizację programu restytucji sokoła wędrownego w Polsce.
Spółki Grupy ORLEN regularnie wnoszą opłaty za korzystanie ze środowiska. Wysokość opłat zależy od rodzaju i skali korzystania ze środowiska oraz rodzaju emitowanych substancji (emisja substancji do powietrza, odprowadzanie ścieków, pobór wód), a także od jednostkowych stawek opłat, które w Polsce określa corocznie Minister Środowiska.
W roku 2016 nie wystąpiły dodatkowe obciążenia wynikające z nieterminowego wniesienia opłat lub nieprawidłowego ich naliczenia. W związku z użytkowaniem instalacji do redukcji emisji opłaty te systematycznie maleją. W roku 2016 nie zanotowano naruszeń warunków pozwoleń środowiskowych, a tym samym nie wnoszono z tego tytułu kar. Nie ponoszono też opłat podwyższonych wynikających z braku wymaganych pozwoleń środowiskowych.
W 2016 roku Grupa ORLEN prowadziła regularny monitoring wielkości emisji, jakości powietrza, ilości wytworzonych odpadów, emisji hałasu, zanieczyszczeń w ściekach, wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji gazów cieplarnianych.

Grupa ORLEN posiada wdrożone **normy ISO** z zakresu ochrony środowiska. **System Zarządzania Środowiskowego wg ISO 14001** potwierdzony Certyfikatem Bureau Veritas Certification ważnym do 14 września 2018 roku w zakresie osiągnięcia maksymalnie możliwej neutralności ekologicznej dla bezpośredniego otoczenia przy równoczesnym ograniczeniu wpływu procesów technologicznych na środowisko. PKN ORLEN posiada również **Certyfikację Łańcucha Produkcji Biomasy i Biopaliw (ISCC EU)**

potwierdzającą przyjęcie i stosowanie zasad zrównoważonego wykorzystania odnawialnych źródeł energii. ISCC ma na celu ochronę biosfery, racjonalne gospodarowanie gruntami, ale też zrównoważony rozwój społeczny oraz redukcję emisji gazów cieplarnianych. **Trwa obecnie implementacja Systemu Zarządzania Energią wg ISO 50001** którego celem jest poprawa efektywności energetycznej prowadząca do obniżenia kosztów i zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych do atmosfery a wdrożeniem objęto Zakład Produkcyjny w Płocku, Zakład PTA we Włocławku oraz budynki administracyjne w Płocku i we Włocławku, a także terminale i stacje paliw. Certyfikacja tego systemu jest planowana na rok 2018**.**

3.8. BEZPIECZEŃSTWO I HIGIENA PRACY

Głównym zadaniem systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy (BHP) w Grupie ORLEN jest kształtowanie właściwych warunków pracy, ciągła identyfikacja i eliminowanie zagrożeń oraz doskonalenie kultury bezpieczeństwa pracy.

W ramach doskonalenia kultury bezpieczeństwa pracy Grupy ORLEN realizowane były dwa główne kierunki działań.
Pierwszy, związany był z zapewnieniem najwyższych standardów bezpieczeństwa pracy w oparciu o dobre praktyki i najnowsze osiągnięcia wiedzy oraz techniki. W 2016 roku opracowana została Księga Bezpieczeństwa Koncernu z 15 standardami bezpieczeństwa pracy, której wdrożenie w spółkach Grupy ORLEN będzie celem strategicznym na kolejne lata. W ramach Strategii Bezpieczeństwa Pracy na lata 2017-2021 dokonano również zmiany w strukturze systemu zarządzania bezpieczeństwem pracy. Od 2017 roku system zarządzania bezpieczeństwem pracy został podzielony na główne obszary: bezpieczeństwo osobiste i bezpieczeństwo procesowe.

Drugim kierunkiem doskonalenia kultury bezpieczeństwa pracy jest budowanie świadomości bezpiecznego wykonywania pracy i kreowanie proaktywnych postaw wśród pracowników oraz kontraktorów. Celem tych działań jest wypracowanie wśród nich postawy współodpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i innych. Ich istotnymi elementami są popularyzacja tematyki bezpieczeństwa pracy, propagowanie zdrowego stylu życia oraz promowanie zasad równowagi pomiędzy pracą i odpoczynkiem.
W 2016 roku 54 pracowników z Grupy ORLEN uczestniczyło w XVI edycji Studiów Podyplomowych Bezpieczeństwo Procesów Przemysłowych.

Prowadzone działania w obszarze bezpieczeństwa pracy w 2016 roku pozwoliły utrzymać porównywalny do roku poprzedniego wskaźnik wypadkowości TRR (Total Recordable Rate) na poziomie 0,87.

Metodologa kalkulacji wskaźnika została zaprezentowana w "Słowniku wybranych pojęć branżowych" w ostatniej części niniejszego Sprawozdania.

4. WYNIKI FINANSOWE GRUPY ORLEN

Sławomir Jędrzejczyk, Wiceprezes Zarządu PKN ORLEN ds. Finansowych:
„Grupa ORLEN w 2016 roku osiągnęła rekordowy zysk EBITDA wg LIFO w wysokości 9,4 mld PLN przed uwzględnieniem dodatniego wpływu odwrócenia odpisów netto aktualizujących wartość aktywów rzeczowych. Jest to przede wszystkim zasługa naszej konsekwencji w umacnianiu przewag konkurencyjnych gdyż wpływ otoczenia makroekonomicznego nie był już tak korzystny jak przed rokiem. Cieszy nas również najwyższy w historii wynik segmentu detalicznego na poziomie 1,8 mld PLN zrealizowany dzięki wysokim wolumenom i marżom detalicznym.
Wysokie zyski z działalności operacyjnej przełożyły się na 9,3 mld PLN przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej w roku 2016.
Pozwoliły one sfinansować działalność inwestycyjną w kwocie 4,1 mld PLN, wypłacić zgodnie z obowiązującą polityka dywidendę dla Akcjonariuszy w kwocie 2 PLN na akcję i dodatkowo zmniejszyć zadłużenie netto o 3,4 mld PLN.
W rezultacie zadłużenie netto na koniec 2016 roku wyniosło 3,4 mld PLN a dźwignia finansowa netto obniżyła się do 11%".

4.1. OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE

Wyniki operacyjne Grupy ORLEN są w znacznym stopniu uzależnione od różnic pomiędzy **notowaniami rynkowymi produktów** naftowych a **cenami ropy naftowej** oraz innych surowców niezbędnych do ich wytwarzania (tzw. „marża crack"). Koszty nabycia surowców uzależnione są od trendów na rynkach światowych i tym samym są poza kontrolą Grupy. Dodatkowo, w związku z wysokim udziałem rop zasiarczonych w strukturze przerabianej ropy naftowej istotne znaczenie ma również dyferencjał Brent/Ural. Komentarz dotyczący zmian cen ropy w 2016 roku i przewidywanych trendów na kolejne lata został zamieszczony w pkt 3.2.

WYKRES 38. Notowanie ropy Brent (USD/bbl).

WYKRES 39. Dyferencjał Brent/Ural (USD/bbl).

Do kierunkowego oszacowania wpływu zmian czynników makroekonomicznych na wyniki Grupy ORLEN służy tzw. **Modelowa Marża Downstream**, która odzwierciedla bazową strukturę koszyka wsadów oraz uzyskiwanych z nich produktów rafineryjnych i petrochemicznych skalkulowanych w oparciu o notowania rynkowe.

WYKRES 40. Modelowa marża Downstream [USD/bbl].

TABELA 17. Struktura produktowa marży Downstream – marże crack z notowań dla podstawowych produktów.

Produkt	2016	2015	2014	2013	2012
Produkty rafineryjne (USD/t)					
Benzyna	142	177	167	167	191
Olej napędowy	71	108	108	119	137
Ciężki olej opałowy	(125)	(142)	(225)	(234)	(218)
SN 150	139	177	161	131	220
Produkty petrochemiczne (EUR/t)					
Etylen	610	602	589	605	577
Propylen	359	488	543	467	455
Benzen	296	278	432	375	320
Paraksylen	431	416	382	519	512

Ceny produktów rafineryjnych i petrochemicznych oferowanych przez Grupę ORLEN ustalane są w większości w oparciu o ich notowania na rynkach towarowych wyrażone w walutach obcych.

Koszty związane z zakupem podstawowych surowców, w tym ropy naftowej oraz obsługi zadłużenia są również wyrażone głównie w walutach obcych takich jak USD czy EUR.

W rezultacie zmiany **kursów walutowych** mają istotny wpływ na wyniki finansowe Grupy ORLEN.

WYKRES 41. Średni kurs walutowy.

Źródło: Na podstawie kursów ustalanych przez Narodowy Bank Polski (NBP).

W ramach segmentu Downstream kalkulowana jest również **Modelowa Marża Rafineryjna** i **Modelowa Marża Petrochemiczna**.
Metodologie kalkulacji modelowej marży Downstream, rafineryjnej oraz petrochemicznej zostały zaprezentowane w Słowniku wybranych pojęć finansowych w ostatniej części niniejszego Sprawozdania.

Sytuacja gospodarcza na rynkach światowych ma istotny wpływ na poziom konsumpcji paliw i produktów petrochemicznych a w konsekwencji na poziom i ceny ich sprzedaży.

WYKRES 42. Podstawowe parametry wpływające na poziom sprzedaży Grupy ORLEN na poszczególnych rynkach.

Źródło: PKB - na podstawie EUROSTAT oraz dostępnych prognoz Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW). Konsumpcja - opracowane własne na bazie danych Agencji Rynku Energii S.A. Litewskiego Urzędu Statystycznego, Czeskiego Urzędu Statystycznego i Niemieckiego Stowarzyszenia Przemysłu Naftowego.

Analiza wrażliwości

WYKRES 43. Analiza wrażliwości na zmiany kluczowych parametrów makroekonomicznych [1] [mln USD/EUR/PLN].

- Szacunki wpływu zmian modelowej marży Downstream i rafineryjnej dokonane zostały przy realizacji rocznego przerobu ropy naftowej w Grupie ORLEN w 2016 roku w wysokości około 220 mln bbl.
- Szacunki wpływu zmian modelowej marży petrochemicznej dokonane zostały na bazie sprzedaży polimerów w Grupie ORLEN z 2016 roku w wysokości około 565 tys. ton w skali roku[2].
- Szacunki wpływu zmiany marży hurtowej dokonane zostały na podstawie zrealizowanej sprzedaży oleju napędowego w Grupie ORLEN w Polsce w wysokości około 7,4 mln ton w skali roku.
- Szacunki wpływu zmiany marży detalicznej dokonane zostały na bazie wolumenowej sprzedaży paliw w Grupie ORLEN na rynku polskim w 2016 roku w wysokości około 6,4 mld litrów w skali roku.

1) Wpływ zmian powyższych parametrów został oszacowany przy założeniu braku zależności pomiędzy nimi a także innymi parametrami kształtującymi wyniki Grupy ORLEN. Zmiany czynników makroekonomicznych mogą oddziaływać dodatkowo na inne elementy takie jak optymalizacja struktury koszyka produktów, kierunki sprzedaży czy stopnień wykorzystania mocy przerobowych, co może mieć dodatkowy wpływ na wyniki działalności.

2) Obejmuje około 245 tys. ton polimerów z Grupy Unipetrol oraz około 320 tys. ton z BOP (50% wolumenów BOP spójnie z udziałem PKN ORLEN w BOP).

4.2. WYNIKI FINANSOWE

Zasady sporządzenia rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zostały opisane w pkt 5.2. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

4.2.1. Omówienie podstawowych wielkości ekonomiczno-finansowych oraz ocena czynników mających znaczący wpływ na osiągnięty wynik finansowy

TABELA 18. Wybrane pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody ze sprzedaży	79 553	88 336	106 832	(8 783)	(9,9%)
Zysk/(Strata) z działalności operacyjnej wg LIFO powiększony o amortyzację (EBITDA LIFO) przed odpisami aktualizującymi[1)]	**9 412**	**8 738**	**5 213**	**674**	**7,7%**
Zysk/(Strata) z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA)	9 642	6 235	(2 720)	3 407	54,6%
Zysk/(Strata) z działalności operacyjnej	7 532	4 340	(4 711)	3 192	73,5%

1) Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych netto ujęte w 2016 roku w wysokości 145 mln PLN, w tym głównie rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość aktywów rafineryjnych Grupy Unipetrol w kwocie 316 mln PLN oraz zawiązanie odpisów aktualizujących wartość aktywów poszukiwawczych Grupy ORLEN Upstream w Polsce w wysokości (73) mln PLN i aktywów ORLEN Oil w wysokości (55) mln PLN.

Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2015 roku w wysokości (993) mln PLN, w tym głównie w Grupie Unipetrol (111) mln PLN oraz w Grupie ORLEN Upstream w kwocie (852) mln PLN.

Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2014 roku w wysokości (5 360) mln PLN, w tym: w ORLEN Lietuva w kwocie (4 181) mln PLN, w Grupie Unipetrol (752) mln PLN, w Anwil (Spolana) w kwocie (64) mln PLN, w Grupie Rafineria Jedlicze w wysokości (42) mln PLN oraz w Grupie ORLEN Upstream w kwocie (322) mln PLN.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Grupa ORLEN zidentyfikowała przesłanki do przeprowadzenia testów na utratę wartości aktywów zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów" związane z przyjęciem w dniu 15 grudnia 2016 roku przez Zarząd i Radę Nadzorczą PKN ORLEN Strategii Grupy ORLEN na lata 2017-2021 („Strategia"). Testy zostały przeprowadzone w oparciu o stan aktywów Grupy

ORLEN na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz przepływy pieniężne netto prognozowane w zatwierdzonym w ramach Strategii Planie Średnioterminowym. Pełna metodologia testów oraz dokonanych odpisów aktualizujących została przedstawiona w pkt 7.2.4. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

Pełna wersja skonsolidowanego sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów jest dostępna w pkt 1 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży Grupy ORLEN wyniosły 79 553 mln PLN i zmniejszyły się (9,9)% (r/r) co odzwierciedla spadek cen ropy naftowej i w efekcie notowań głównych produktów oferowanych przez Grupę ORLEN.

WYKRES 44. Notowania ropy i głównych produktów Grupy ORLEN.

- Przychody segmentu Downstream obniżyły się o (13,7)% (r/r) w efekcie niższego poziomu notowań ropy i w efekcie produktów naftowych. W porównaniu z rokiem poprzednim Grupa ORLEN osiągnęła wzrost wolumenów o 1,1% (r/r) do poziomu blisko 31 mln ton dzięki wyższej sprzedaży produktów rafineryjnych na wszystkich rynkach, przy obniżonej sprzedaży produktów petrochemicznych na skutek niedostępności instalacji do produkcji etylenu po awarii z 2015 roku w Grupie Unipetrol, cyklicznego postoju instalacji Olefin w PKN ORLEN oraz postojów instalacji produkcyjnych w Anwil.
- Przychody segmentu detalicznego zmniejszyły się o (3,2)% (r/r) głównie w efekcie obniżenia cen produktów na stacjach paliw. Segment osiągnął wyższą o 2,5% (r/r) sprzedaż wolumenową na rynku polskim, czeskim i litewskim oraz na stacjach paliw spółki ORLEN Deutschland przy niższej sprzedaży średnich destylatów realizowanej przez tą spółkę w formule hurtowej.
- Segment Wydobycia odnotował 105,6% (r/r) wzrost przychodów ze sprzedaży dzięki dynamicznemu zwiększeniu produkcji segmentu o 80,0% (r/r), w tym w efekcie akwizycji spółek wydobywczych Kicking Horse Energy Ltd. oraz FX Energy w IV kwartale 2015 roku.
- Przychody funkcji korporacyjnych były wyższe o 21,9% (r/r).

WYKRES 45. Przychody ze sprzedaży Grupy ORLEN w ujęciu segmentowym.

Szczegółowe informacje dotyczące zmian sprzedaży wolumenowej w poszczególnych segmentach zostały opisane w pkt 3.2.

Największym rynkiem Grupy ORLEN pod względem uzyskiwanych przychodów ze sprzedaży pozostaje nadal rynek polski, na którym ulokowano produkty i usługi w wysokości 33 731 mln PLN. Na rynku niemieckim przychody wyniosły 15 781 mln PLN, w Czechach osiągnęły wartość 9 861 mln PLN a na rynkach krajów bałtyckich 6 216 mln PLN.

Koszty według w układzie rodzajowym i kalkulacyjnym

TABELA 19. Koszt własny sprzedaży w Grupie ORLEN.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	struktura 2016	struktura 2015	struktura 2014	zmiana %
1	2	3	4	5	6	7	8=(2-3)/3
Zużycie materiałów i energii	(43 512)	(54 542)	(70 586)	59,0%	65,8%	67,3%	20,2%
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	(20 247)	(18 303)	(24 799)	27,4%	22,1%	23,7%	(10,6%)
Usługi obce	(4 073)	(4 352)	(4 316)	5,5%	5,3%	4,1%	6,4%
Świadczenia pracownicze	(2 206)	(2 110)	(2 059)	3,0%	2,5%	2,0%	(4,5%)
Amortyzacja	(2 110)	(1 895)	(1 991)	2,9%	2,3%	1,9%	(11,3%)
Podatki i opłaty	(1 129)	(1 152)	(653)	1,5%	1,4%	0,6%	2,0%
Pozostałe	(529)	(481)	(459)	0,7%	0,6%	0,4%	(10,0%)
Koszty według rodzaju	**(73 806)**	**(82 835)**	**(104 863)**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**10,9%**
Zmiana stanu zapasów	(232)	(693)	(1 783)				66,5%
Świadczenia na własne potrzeby	264	213	204				23,9%
Koszty operacyjne	**(73 774)**	**(83 315)**	**(106 442)**				**11,5%**
Koszty sprzedaży	4 125	3 971	3 920				(3,9%)
Koszty ogólnego zarządu	1 426	1 552	1 512				8,1%
Koszt własny sprzedaży	**(68 223)**	**(77 792)**	**(101 010)**				**12,3%**

Największą pozycję w strukturze **kosztów rodzajowych** stanowią koszty zużycia materiałów i energii związane głównie z zużyciem ropy naftowej w procesach technologicznych. Zmniejszenie poziomu kosztów zużytych materiałów i energii o 20,2% (r/r) to głównie efekt niższych o około 8 USD/bbl notowań ropy naftowej na rynkach światowych.
W 2016 roku udział kosztów surowca zmniejszył się (6,8) p.p. (r/r) a wzrósł udział towarów handlowych zakupionych z rynku o 5,3 p.p. (r/r). Powyższe zmiany wynikały głównie z postojów instalacji produkcyjnych w Grupie ORLEN (Fluidalny Kraking Katalityczny oraz Instalacja do produkcji etylenu w Grupie Unipetrol oraz cykliczny postój Olefin w PKN ORLEN) i podjętych działań związanych z ograniczeniem ich skutków na realizację kontraktów.
Wzrost **kosztów sprzedaży** wynikał głównie z wyższych kosztów usług transportowych w rezultacie zwiększonej sprzedaży towarów handlowych zakupionych z rynku na skutek opisanych powyżej postojów instalacji produkcyjnych.
Koszty ogólnego zarządu obniżyły się głównie w efekcie braku w 2016 roku kosztów usługowego utrzymywania zapasów obowiązkowych przez podmioty trzecie oraz niższych kosztów utrzymywania zapasów obowiązkowych z związku z ustawową redukcją poziomu zapasów z 68 do 60 dni.

Wynik z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację wg wyceny zapasów metodą LIFO - EBITDA LIFO [1]

WYKRES 46. EBITDA LIFO przed uwzględnieniem odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych [mln PLN].

- **Rekordowy wynik EBITDA LIFO Grupy ORLEN** w 2016 roku w wysokości 9 412 mln PLN przed uwzględnieniem wpływu odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych.
- Po uwzględnieniu odpisów aktywów trwałych zysk EBITDA LIFO Grupy ORLEN za 12 miesięcy 2016 roku wyniósł 9 557 mln PLN.
- Dodatni wpływ zmian cen ropy naftowej na wycenę zapasów wyniósł 85 mln PLN.
- W rezultacie zysk EBITDA Grupy ORLEN za 2016 rok wyniósł 9 642 mln PLN.

[1] *Grupa ORLEN wycenia zapasy w sprawozdaniach finansowych zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej według metody średnio ważonego kosztu wytworzenia lub ceny nabycia. Zgodnie z zapisami MSSF wycena zapasów wg LIFO nie jest dopuszczana do stosowania i w efekcie nie jest stosowana w obowiązującej polityce rachunkowości i tym samym w sprawozdaniach finansowych Grupy ORLEN. W związku z tym tendencja wzrostowa cen ropy wpływa pozytywnie, a spadkowa negatywnie na raportowane wyniki. Z tego względu w niniejszym sprawozdaniu zaprezentowano dodatkowo wyniki operacyjne wg wyceny zapasów metodą LIFO.*

WYKRES 47. Czynniki wpływające na zmianę EBITDA LIFO (r/r) [mln PLN].

EBITDA LIFO Grupy ORLEN była wyższa o 674 mln PLN (r/r).

- Ujemny wpływ czynników makroekonomicznych wyniósł (631) mln PLN (r/r) i obejmował głównie efekt niższych marż na paliwach, przy dodatnim wpływie dyferencjału Brent/Ural, marż na produktach petrochemicznych oraz osłabienia kursu PLN względem USD i EUR.
- Ujemny efekt wolumenowy w kwocie (880) mln PLN (r/r) wykazany pomimo wyższej sprzedaży wolumenowej wynika głównie z niższej sprzedaży wysokomarżowych produktów petrochemicznych w Grupie Unipetrol na skutek niedostępności (do czasu uruchomienia w listopadzie 2016 roku) instalacji do produkcji etylenu po awarii z sierpnia 2015 roku.
- Dodatni wpływ pozostałych czynników wyniósł 2 185 mln PLN (r/r) obejmował głównie:
  - 1 157 mln PLN (r/r) – brak ujemnych efektów z 2015 roku związanych z rozliczeniem odkupu V i VI transzy zapasów obowiązkowych.
  - 1 252 mln PLN (r/r) – dodatnią zmianę salda na pozostałej działalności operacyjnej, po wyeliminowaniu odpisów aktualizujących wartość aktywów, związaną głównie z rozpoznaniem przychodów od ubezpieczycieli z tytułu awarii instalacji do produkcji etylenu z sierpnia 2015 roku w Grupie Unipetrol w kwocie 1 280 mln PLN.

Przychody / Koszty finansowe netto i wynik netto

TABELA 20. Wybrane pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody finansowe	248	390	354	(142)	(36,4%)
Koszty finansowe	(893)	(1 032)	(1 889)	139	13,5%
Przychody i koszty finansowe netto	**(645)**	**(642)**	**(1 535)**	**(3)**	**(0,5%)**
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	**6 887**	**3 698**	**(6 246)**	**3 189**	**86,2%**
Podatek dochodowy	(1 147)	(465)	418	(682)	(146,7%)
Zysk/(Strata) netto	**5 740**	**3 233**	**(5 828)**	**2 507**	**77,5%**

Koszty finansowe netto w 2016 roku wyniosły (645) mln PLN i obejmowały głównie ujemne różnice kursowe netto w kwocie (542) mln PLN, koszty odsetkowe netto w wysokości (157) mln PLN oraz rozliczenie i wycenę instrumentów finansowych netto w kwocie 58 mln PLN. Po uwzględnieniu obciążeń podatkowych w kwocie (1 147) mln PLN zysk netto Grupy ORLEN za 2016 rok osiągnął wartość 5 740 mln PLN.

Szczegółowe noty w zakresie przychodów i kosztów finansowych (pkt 7.1.6.) oraz podatku dochodowego (pkt 7.1.7.) są dostępne w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym za 2016 rok.

Wyniki segmentowe Grupy ORLEN

WYKRES 48. EBITDA LIFO wyniki segmentowe [mln PLN].

WYKRES 49. Zmiana wyników segmentów [mln PLN].

Segment Downstream

TABELA 21. Podstawowe wielkości finansowe segmentu Downstream.

Segment Downstream, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody segmentu, w tym:	**60 094**	**69 611**	**85 941**	**(9 517)**	**(13,7%)**
Sprzedaż zewnętrzna	49 202	56 987	70 549	(7 785)	(13,7%)
Sprzedaż między segmentami	10 892	12 624	15 392	(1 732)	(13,7%)
Koszty segmentu	**(54 939)**	**(64 963)**	**(85 971)**	**10 024**	**15,4%**
Pozostałe przychody/koszty operacyjne netto	1 640	(40)	(4 861)	1 680	-
Udział w wyniku finansowym jednostek wycenianych metodą praw własności	298	253	58	45	17,8%
Zysk operacyjny wg LIFO powiększony o amortyzację (EBITDA LIFO) przed odpisami aktualizującymi[1)]	**8 107**	**7 776**	**4 210**	**331**	**4,3%**
Zysk/(Strata) operacyjna wg LIFO powiększona o amortyzację (EBITDA LIFO)	8 325	7 640	(852)	685	9,0%
Zysk/(Strata) operacyjna powiększona o amortyzację (EBITDA)	8 410	6 130	(3 425)	2 280	37,2%
Zysk/(Strata) operacyjna wg LIFO	7 008	6 371	(2 260)	637	10,0%
Zysk/(Strata) operacyjna	7 093	4 861	(4 833)	2 232	45,9%
CAPEX	3 533	2 242	2 714	1 291	57,6%

1) Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych netto w 2016 roku wyniosły 218 mln PLN i obejmowały głównie rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość aktywów rafineryjnych Grupy Unipetrol w kwocie 316 mln PLN oraz zawiązanie odpisów aktualizujących wartość aktywów ORLEN Oil w wysokości (55) mln PLN.
Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2015 roku w wysokości (136) mln PLN, w tym głównie w Grupie Unipetrol (111) mln PLN i Baltic Power sp. z o.o. w wysokości (18) mln PLN.

WYKRES 50. Segment Downstream – wpływ czynników (r/r) [mln PLN].

W 2016 roku EBITDA LIFO segmentu Downstream Grupy ORLEN, przed uwzględnieniem wpływu odpisów wartości aktywów trwałych, wyniosła 8 107 mln PLN i była wyższa o 331 mln PLN (r/r).

- Ujemny wpływ czynników makroekonomicznych wyniósł (594) mln PLN (r/r) i obejmował głównie efekt niższych marż crack na paliwach, przy dodatnim wpływie dyferencjału Brent/Ural, marż na produktach petrochemicznych oraz osłabienia kursu PLN względem USD i EUR.
- Ujemny efekt wolumenowy wyniósł (1 228) mln PLN (r/r) i wynikał głównie z niższej sprzedaży wysokomarżowych produktów petrochemicznych w Grupie Unipetrol na skutek niedostępności (do listopada 2016) instalacji do produkcji etylenu po awarii z sierpnia 2015 roku oraz cyklicznego postoju instalacji olefin w PKN ORLEN oraz postojów instalacji produkcyjnych w Anwil.
- Dodatni wpływ pozostałych czynników wyniósł 2 153 mln PLN (r/r) i obejmował głównie:
  - 1 157 mln PLN (r/r) – brak ujemnych efektów z 2015 roku związanych z rozliczeniem odkupu V i VI transzy zapasów obowiązkowych w wysokości (297) mln PLN (r/r) ze stycznia 2015 oraz (860) mln PLN (r/r) z sierpnia 2015.
  - 1 326 mln PLN (r/r) – dodatnią zmianę salda na pozostałej działalności operacyjnej, po wyeliminowaniu odpisów aktualizujących wartość aktywów, związaną głównie z rozpoznaniem przychodów od ubezpieczycieli z tytułu awarii instalacji do produkcji etylenu z sierpnia 2015 roku w Grupie Unipetrol w kwocie 1 280 mln PLN.
  - (330) mln PLN (r/r) – pozostałe elementy, w tym głównie wpływ niższych marż handlowych w obszarze produktów rafineryjnych w części ograniczony dodatnim wpływem zmian netto odpisów z tytułu przeszacowania zapasów do cen możliwych do uzyskania.
- Po uwzględnieniu odpisów aktualizujących w wysokości 218 mln PLN EBITDA LIFO Grupy ORLEN za 2016 rok wyniosła 8 325 mln PLN.
- Dodatni wpływ zmian cen ropy naftowej na wycenę zapasów wyniósł 85 mln PLN i w rezultacie zysk EBITDA Grupy ORLEN za 2016 rok wyniosła 8 410 mln PLN.

Nakłady inwestycyjne segmentu zwiększyły się o 1 291 mln PLN (r/r) do poziomu 3 533 mln PLN - najważniejsze zadania inwestycyjne zostały opisane w **pkt 4.4.**

Segment Detal

TABELA 22. Podstawowe wielkości finansowe segmentu Detal.

Segment Detal, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody segmentu, w tym:	30 121	31 122	36 104	(1 001)	(3,2%)
Sprzedaż zewnętrzna	29 841	31 052	35 913	(1 211)	(3,9%)
Sprzedaż między segmentami	280	70	191	210	300,0%
Koszty segmentu	(28 681)	(29 934)	(35 015)	1 253	4,2%
Pozostałe przychody/koszty operacyjne netto	(38)	(17)	(4)	(21)	(123,5%)
Zysk operacyjny powiększony o amortyzację (EBITDA) przed odpisami aktualizującymi[1)]	**1 801**	**1 539**	**1 416**	**262**	**17,0%**
Zysk operacyjny powiększony o amortyzację (EBITDA)	1 794	1 539	1 440	255	16,6%
Zysk operacyjny przed odpisami aktualizującymi	1 409	1 171	1 061	238	20,3%
Zysk operacyjny	1 402	1 171	1 085	231	19,7%
CAPEX	479	448	345	31	6,9%

1) Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych netto za 2016 roku wyniosły (7) mln PLN. Odwrócenie odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych w 2014 roku w wysokości 24 mln PLN.

WYKRES 51. Segment Detal – wpływ czynników (r/r) [mln PLN].

W 2016 roku EBITDA segmentu detalicznego Grupy ORLEN, przed uwzględnieniem wpływu odpisów wartości aktywów trwałych, osiągnęła rekordowy poziom 1 801 mln PLN i była wyższa o 262 mln PLN (r/r).

- Dodatni wpływ marż paliwowych na rynku polskim i niemieckim, przy ich ograniczeniu w Czechach i na Litwie.
- Wzrost marż ze sprzedaży towarów i usług pozapaliwowych na wszystkich rynkach (r/r).
- Pozytywny wpływ wyższych wolumenów sprzedaży detalicznej na wszystkich rynkach.
- Pozostałe obejmują głównie wyższe koszty funkcjonowania stacji paliw związane ze wzrostem sprzedaży wolumenowej o 2,5% (r/r).

Nakłady inwestycyjne segmentu zwiększyły się o 31 mln PLN (r/r) do poziomu 479 mln PLN - najważniejsze zadania inwestycyjne zostały opisane w **pkt 4.4.**

Segment Wydobycie

TABELA 23. Podstawowe wielkości finansowe segmentu Wydobycie.

Segment Wydobycie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody segmentu, w tym:	442	215	298	227	105,6%
Sprzedaż zewnętrzna	442	215	298	227	105,6%
Sprzedaż między segmentami	0	0	0	0	-
Koszty segmentu	(537)	(347)	(271)	(190)	(54,8%)
Pozostałe przychody/koszty operacyjne netto	(23)	(849)	(319)	826	97,3%
Udział w wyniku finansowym jednostek wycenianych metodą praw własności	(1)	0	0	(1)	-
Zysk operacyjny powiększony o amortyzację (EBITDA) przed odpisami aktualizującymi[1)]	**255**	**44**	**152**	**211**	**479,5%**
Zysk/(Strata) operacyjna powiększona o amortyzację (EBITDA)	182	(808)	(170)	990	-
Strata operacyjna	(119)	(981)	(292)	862	87,9%
CAPEX	525	288	499	237	82,3%

1) Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2016 wyniosły (73) mln PLN w Polsce, ujęte w 2015 wyniosły (852) mln PLN, w tym: (429) mln PLN aktywa w Polsce i (423) aktywa w Kanadzie, ujęte w 2014 wyniosły (322) mln PLN, w tym: (11) mln PLN aktywa w Polsce i (311) aktywa w Kanadzie.

WYKRES 52. Segment Wydobycie – wpływ czynników (r/r) [mln PLN].

W 2016 roku EBITDA segmentu Wydobycia, przed uwzględnieniem odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych, wyniosła 255 mln PLN i była wyższa o 211 mln PLN (r/r).

- Ujemny wpływ czynników makroekonomicznych w efekcie spadku cen ropy i gazu na rynkach światowych.
- Dodatni wpływ wyższej produkcji węglowodorów na rynku kanadyjskim i polskim, w tym w efekcie akwizycji spółek Kicking Horse Energy Ltd. oraz FX Energy w 2015 roku.
- Pozostałe czynniki obejmują dodatni wynik na pozostałej działalności operacyjnej w kwocie 47 mln PLN (r/r), po wyeliminowaniu odpisów aktualizujących wartość aktywów, związany głównie z korektą alokacji ceny nabycia przy zakupie FX Energy.

Nakłady inwestycyjne segmentu zwiększyły się o 237 mln PLN (r/r) do poziomu 525 mln PLN - najważniejsze zadania inwestycyjne zostały opisane w pkt 4.4.

Funkcje Korporacyjne

TABELA 24. Podstawowe wielkości finansowe funkcji korporacyjnych.

Segment Funkcje Korporacyjne, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody segmentu, w tym:	351	288	311	63	21,9%
Sprzedaż zewnętrzna	68	82	72	(14)	(17,1%)
Sprzedaż między segmentami	283	206	239	77	37,4%
Koszty segmentu	(1 072)	(971)	(1 007)	(101)	(10,4%)
Pozostałe przychody/koszty operacyjne netto	(123)	(28)	26	(95)	(339,3%)
Udział w wyniku finansowym jednostek wycenianych metodą praw własności	0	0	(1)	0	-
Strata operacyjna powiększona o amortyzację (EBITDA) przed odpisami aktualizującymi[1)]	**(751)**	**(621)**	**(565)**	**(130)**	**(20,9%)**
Strata operacyjna powiększona o amortyzację (EBITDA)	(744)	(626)	(565)	(118)	(18,8%)
Strata operacyjna przed odpisami aktualizującymi	(851)	(706)	(671)	(145)	(20,5%)
Strata operacyjna	(844)	(711)	(671)	(133)	(18,7%)
CAPEX	136	205	230	(69)	(33,7%)

1) Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2016 i 2015 w wysokości odpowiednio: 7 mln PLN i (5) mln PLN dotyczące aktywów PKN ORLEN.

WYKRES 53. Funkcje Korporacyjne – wpływ czynników (r/r) [mln PLN].

W roku 2016 EBITDA funkcji korporacyjnych była niższa o (130) mln PLN (r/r).

- Ujemny wpływ zmiany salda na pozostałej działalności operacyjnej w wysokości (107) mln PLN (r/r), po wyeliminowaniu odpisów aktualizujących wartość aktywów, obejmujący głównie jednorazowy efekt aktualizacji rezerw.

Nakłady inwestycyjne w ramach funkcji korporacyjnych w 2016 roku zostały przedstawione w pkt 4.4.

4.2.2. Sprawozdanie z sytuacji finansowej

WYKRES 54. Wybrane pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej – Aktywa razem [mln PLN].

Wzrost sumy aktywów Grupy ORLEN na dzień 31 grudnia 2016 roku o 7 422 mln PLN w porównaniu ze stanem z dnia 31 grudnia 2015 roku.

- Wzrost aktywów trwałych głównie w efekcie zmiany salda rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych obejmującego głównie nakłady inwestycyjne w wysokości 4 673 mln PLN, amortyzację w kwocie (2 110) mln PLN, dodatni wpływ zmniejszenia netto odpisów aktualizujących wartość rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych w kwocie 145 mln PLN oraz różnic kursowych z przeliczenia sald spółek zagranicznych Grupy ORLEN w kwocie 481 mln PLN.
- Wzrost aktywów obrotowych, przede wszystkim w efekcie zwiększenia salda środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o 2 724 mln PLN a także należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności o 1 956 mln PLN oraz obniżenia o (217) mln PLN salda pozostałych aktywów finansowych obejmujących głównie wycenę instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, przy wzroście wartości zapasów.

WYKRES 55. Wybrane pozycje ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej - Pasywa razem [mln PLN].

Wzrost sumy pasywów Grupy ORLEN na dzień 31 grudnia 2016 roku o 7 422 mln PLN w porównaniu ze stanem z dnia 31 grudnia 2015 roku.

- Wzrost kapitału własnego na koniec 2016 roku głównie z tytułu ujęcia zysku netto za rok 2016 roku w wysokości 5 740 mln PLN oraz podziału zysku netto za rok 2015 i przeznaczeniu na dywidendę dla akcjonariuszy Jednostki Dominującej kwoty (855) mln PLN.
- Zmniejszenie zadłużenia Grupy ORLEN w efekcie spłaty netto kredytów w kwocie (1 052) mln PLN oraz wpływu netto ujemnych różnic kursowych z przeszacowania oraz wyceny zadłużenia w łącznej kwocie 329 mln PLN.
- Wzrost zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań na koniec 2016 roku głównie z tytułu zakupu ropy naftowej i biokomponentów.

Grupa ORLEN na dzień 31 grudnia 2016 roku posiadała grunty własne o powierzchni 31,6 mln m^2 oraz grunty w użytkowaniu wieczystym i dzierżawie o powierzchni 35,2 mln m^2. Powierzchnie gruntów wykorzystywane w ramach segmentu Wydobycia zostały zamieszone w pkt 3.2.3.2.
Do najważniejszych obiektów socjalno-bytowych należą: pałac Srebrna koło Płocka, hotel komercyjny i zaplecze hotelowe dla pracowników w Płocku, Dom Technika w Płocku, Zespół Szkół Centrum Edukacji w Płocku, ORLEN Klub w Płocku, Ośrodek Wczasowy Bóbrka (Majątek Odrębny), Ośrodek Sanatoryjno-Uzdrowiskowy w Ustce i Ośrodek Wypoczynkowy w Zarzeczewie.

Pełna wersja skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej dostępna w pkt 2. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

4.2.3. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

TABELA 25. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej, w tym:	**9 331**	**5 354**	**3 187**	**3 977**	**74,3%**
Zmiana stanu kapitału pracującego	**816**	**(1 320)**	**1 752**	**2 136**	**-**
Środki pieniężne netto wykorzystane w działalności inwestycyjnej	**(4 436)**	**(4 096)**	**(4 020)**	**(340)**	**(8,3%)**
Środki pieniężne netto z/(wykorzystane w) działalności finansowej	**(2 210)**	**(2 866)**	**2 083**	**656**	**22,9%**
Zwiększenie/(Zmniejszenia) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	**2 685**	**(1 608)**	**1 250**	**4 293**	**-**
Zmiana stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów z tytułu różnic kursowych	39	19	(2)	20	105,3%
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	2 348	3 937	2 689	(1 589)	(40,4%)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	**5 072**	**2 348**	**3 937**	**2 724**	**116,0%**

Saldo środków pieniężnych w 2016 roku zwiększyło się o 2 724 mln PLN i na 31 grudnia 2016 roku wyniosło 5 072 mln PLN.

WYKRES 56. Wolne przepływy pieniężne [mln PLN].

- Dodatni efekt zmniejszenia kapitału pracującego netto o 816 mln PLN głównie w wyniku wzrostu zobowiązań z tytułu zakupu ropy i biokomponentów oraz zobowiązań podatkowych przy jednoczesnym zwiększeniu należności z tytułu dostaw i usług w efekcie zakończenia postojów instalacji produkcyjnych w Grupie Unipetrol.
- Wydatki inwestycyjne netto obejmowały głównie wydatki netto na nabycie składników rzeczowego majątku trwałego, wartości niematerialnych i praw wieczystego użytkowania gruntów w kwocie (4 892) mln PLN, wpływy z tytułu otrzymanych dywidend i sprzedaży spółki ORLEN Transport w kwotach odpowiednio 317 mln PLN i 74 mln PLN.
- Wypłacone dywidendy w kwocie (912) mln PLN, w tym dla akcjonariuszy Jednostki Dominującej w kwocie (855) mln PLN
- Pozostałe obejmują głównie udział w wyniku finansowym jednostek wycenianych metodą praw własności, zapłacone podatki dochodowe, płatności odsetek, różnice kursowe (operacyjne oraz z przeszacowania zadłużenia) oraz należne kwoty z tytułu odszkodowania z tytułu awarii instalacji w Grupie Unipetrol w kwocie (222) mln PLN.

4.2.4. Wskaźniki finansowe

WYKRES 57. Wskaźniki finansowe.[1]

- Prezentowane wskaźniki finansowe potwierdzają bezpieczną sytuację finansową Grupy ORLEN.
- Wzrost wskaźników rentowności oraz bezpieczny poziom wskaźników płynności.
- Zmniejszenie zadłużenia netto w 2016 roku (r/r) pozwoliło na obniżenie dźwigni finansowej netto.

1) Metodologia obliczania wskaźników została przedstawiona w Słowniku wybranych pojęć finansowych w ostatniej części niniejszego Sprawozdania.
2) Przed odpisami aktualizującymi wartość aktywów trwałych.

4.2.5. Różnice pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na dany rok

Grupa ORLEN nie publikowała prognoz wyników finansowych dotyczących 2016 roku.

Wyniki operacyjne Grupy ORLEN za rok 2016, w porównaniu do wyników opublikowanych w dniu 26 stycznia 2017 roku w skonsolidowanym raporcie kwartalnym za IV kwartał 2016 roku nie uległy zmianie

4.3. ZARZĄDZANIE ZASOBAMI FINANSOWYMI

4.3.1. Ogólne zasady zarządzania

Zarządzanie płynnością
Grupa ORLEN wykorzystuje systemy koncentracji środków finansowych („cash-pool", „system cash-poolingu") do optymalizacji kosztów finansowych oraz efektywnego zarządzania bieżącą płynnością finansową w ramach Grupy ORLEN. W 2016 roku funkcjonowały następujące systemy koncentracji środków finansowych:

- złotówkowe systemy cash-poolingu obejmujące na dzień 31 grudnia 2016 roku 24 spółki Grupy ORLEN,
- międzynarodowy system koncentracji środków w walutach EUR, USD, CZK i PLN prowadzony dla zagranicznych spółek Grupy ORLEN (ORLEN Finance, Grupa ORLEN Lietuva, ORLEN Deutschland, Grupa Unipetrol, Ventus Nafta, ORLEN Capital).

Zarządzając płynnością Jednostka Dominująca może emitować obligacje w ramach ustalonych limitów jak również nabywać obligacje emitowane przez spółki z Grupy ORLEN.

W 2016 roku Grupa ORLEN inwestowała środki pieniężne w lokaty bankowe. Decyzje dotyczące lokat bankowych opierają się na maksymalizacji stopy zwrotu oraz bieżącej ocenie kondycji finansowej banków wymagającej posiadania przez bank krótkoterminowej oceny ratingowej dla depozytów na poziomie inwestycyjnym.

Zarządzanie kapitałem pracującym
Grupa ORLEN elastycznie zarządza kapitałem pracującym w zmiennym otoczeniu makroekonomicznym dysponując szeregiem narzędzi służących optymalizacji jego poziomu. Jednym z nich były zawierane w latach ubiegłych transakcje sprzedaży zapasów

obowiązkowych ropy naftowej z jednoczesnymi umowami na ich utrzymywanie w imieniu PKN ORLEN. W 2016 roku PKN ORLEN nie korzystał z tego typu transakcji. .

Grupa ORLEN posiada również dostępne umowy na limity faktoringowe. PKN ORLEN ma możliwość korzystania z usług faktoringowych bez regresu polegających na sprzedaży z dyskontem krótkoterminowych należności handlowych przysługujących Spółce przed terminem ich wymagalności oraz przejęciu ryzyka niewypłacalności tych należności przez bank.

W 2016 roku PKN ORLEN wdrożył nowe rozwiązanie systemowe tzw. „faktoring odwrotny" dając swoim kontrahentom możliwość uzyskania zapłaty za dostawy lub świadczone usługi w okresie krótszym, niż termin wynikający z zawartych umów handlowych.

Poziom kapitału pracującego netto na koniec 2016 roku wyniósł 10 794 mln PLN i był wyższy o 112 mln PLN w porównaniu ze stanem z końca 2015 roku.

4.3.2. Kredyty, pożyczki i obligacje

PKN ORLEN korzysta z usług banków o wysokiej wiarygodności oraz silnej pozycji rynkowej zapewniając jednocześnie minimalizację kosztów usług bankowych. Pozwala to na utrzymanie wysokiego standardu pozyskiwanych źródeł finansowania.

TABELA 26. Podział źródeł finansowania.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Kredyty bankowe	939	5 000	6 491	(4 061)	(81,2%)
Pożyczki	1	3	5	(2)	(66,7%)
Dłużne papiery wartościowe	7 495	4 155	4 161	3 340	80,4%
Zadłużenie finansowe	**8 435**	**9 158**	**10 657**	**(723)**	**(7,9%)**
Wg terminu zapadalności:					
Długoterminowe	7 446	8 131	9 670	(685)	(8,4%)
Krótkoterminowe	989	1 027	987	(38)	(3,7%)

WYKRES 58. Struktura zadłużenia [%].

TABELA 27. Umowy kredytowe funkcjonujące w Grupie ORLEN w 2016 roku (powyżej 100 mln PLN).

Spółka	Nazwa banku	Kwota kredytu[1]	Rok podpisania umowy	Termin spłaty	Koszty podstawowe (oprocentowanie)
PKN ORLEN	Konsorcjum banków (agent BNP Paribas)	1 500 mln EUR (6 636 mln PLN)	2014	2021	stopa zmienna + marża
PKN ORLEN	Bank Gospodarstwa Krajowego	800 mln PLN	2013	2025[2]	stopa zmienna + marża
PKN ORLEN	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	167 mln EUR (739 mln PLN)	2011	2018	stopa zmienna + marża
PKN ORLEN	PKO BP	700 mln PLN	2008	kredyt odnawialny	stopa zmienna + marża
PKN ORLEN	Bank BPH (teraz Alior Bank)	450 mln PLN	2008	kredyt odnawialny	stopa zmienna + marża
PKN ORLEN	Bank Pekao	300 mln PLN	2007	kredyt odnawialny	stopa zmienna + marża
PKN ORLEN	Bank Handlowy	300 mln PLN	2016	kredyt odnawialny	stopa zmienna + marża

Grupa Unipetrol	ING	4 000 mln CZK (655 mln PLN)	2014	2017	stopa zmienna + marża
Grupa Unipetrol	Ceska Sporitelna	4 000 mln CZK (655 mln PLN)	2014	kredyt odnawialny	stopa zmienna + marża
Grupa Unipetrol	Commerzbank	1 000 mln CZK (164 mln PLN)	2007	kredyt odnawialny	stopa zmienna + marża
ORLEN Finance	Nordea Bank, Niederlassung Frankfurt am Main	200 mln EUR (885 mln PLN)	2010	kredyt odnawialny	stopa zmienna + marża
Grupa ORLEN Upstream	Citibank, Canadian branch	70 mln CAD (217 mln PLN)	2015	kredyt odnawialny	stopa zmienna + marża
IKS Solino	Konsorcjum banków (Pekao i PKO BP)	176 mln PLN	2004	2017	stopa zmienna + marża

1) Dane przeliczone na PLN wg kursu Narodowego Banku Polskiego dla EUR/PLN, CZK/PLN, USD/PLN, CAD/PLN z dnia 31 grudnia 2016 roku.
2) Zgodnie z warunkami umowy PKN ORLEN dokonał przedterminowej spłaty kredytu w marcu 2017 roku.

Żaden z powyższych kredytów nie był zabezpieczony w postaci zastawu, hipoteki lub przewłaszczenia aktywów trwałych.

W przypadku funkcjonujących umów kredytowych, spółki z Grupy ORLEN zobowiązane są do utrzymywania wybranych wskaźników finansowych w określonych przedziałach. W 2016 roku wskaźniki finansowe oceniane przez banki kredytujące znajdowały się na bezpiecznym poziomie. Wartość kowenantu zawartego w umowach kredytowych (dług netto/EBITDA przed uwzględnieniem wpływu odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych) wyniosła 0,35. Osiągnięte w 2016 roku wskaźniki finansowe zaprezentowane w pkt 4.2.4. potwierdzają pełną zdolność do realizacji zobowiązań płatniczych wynikających z umów kredytowych oraz innych umów z bankami i instytucjami finansowymi.
Dodatkowe informacje dotyczące struktury zadłużenia Grupy ORLEN zostały podane w pkt 7.2.6. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

4.3.3. Emisja obligacji i wykorzystanie wpływów z emisji

PKN ORLEN wykorzystuje niepubliczny program emisji obligacji, funkcjonujący na podstawie Umowy Programu Emisji Obligacji („Umowa Programu"), zawartej z konsorcjum polskich banków w listopadzie 2006 roku, z limitem zadłużenia do 2 000 mln PLN. Środki pozyskane w ramach emisji realizowanych na podstawie Umowy Programu są wykorzystywane na finansowanie bieżącej działalności.

W 2012 roku, w ramach Umowy Programu, PKN ORLEN wyemitował 7-letnie obligacje korporacyjne, oprocentowane według zmiennej stopy procentowej o wartości nominalnej 1 000 mln PLN, z terminem wykupu przypadającym na 27 lutego 2019 roku. Natomiast w 2016 roku, w ramach Umowy Programu PKN ORLEN emitował obligacje o charakterze krótkoterminowym w PLN dla Anwil, ORLEN Asfalt, ORLEN KolTrans, ORLEN Oil, ORLEN Południe, ORLEN Paliwa, ORLEN Upstream i Ship-Service. Rentowność obligacji ustalana jest dla każdej emisji na warunkach rynkowych.

W 2016 roku PKN ORLEN wykorzystywał na finansowanie bieżącej działalności środki pozyskane w latach 2013-2014 z realizacji publicznego programu emisji obligacji („Program"). Działając w oparciu o umowę zawartą z UniCredit CAIB Poland S.A., Powszechną Kasą Oszczędności Bankiem Polskim S.A. oraz Bankiem Pekao S.A. W 2013 roku PKN ORLEN skierował do inwestorów detalicznych 4 serie obligacji średnioterminowych (4-letnich) o łącznej wartości nominalnej 700 mln PLN, a następnie, kontynuując Program, w roku 2014 Spółka wyemitowała w 2 kolejnych seriach 4-letnie obligacje o wartości nominalnej 200 mln PLN oraz oprocentowane według stałej stopy procentowej 6-letnie obligacje o wartości nominalnej 100 mln PLN. Rating obligacji wyemitowanych w ramach Programu na koniec 2016 roku kształtował się na poziomie „A(pol)", po podwyższeniu krajowego ratingu dla PKN ORLEN w 2016 roku.

W 2016 roku Grupa ORLEN wykorzystywała środki pozyskane przez ORLEN Capital w drodze dwóch emisji euroobligacji, przeprowadzonych w czerwcu 2014 roku i 2016 roku, której gwarantem jest PKN ORLEN. Wartość emisji wyniosła odpowiednio 500 mln EUR i 750 mln EUR, a termin wykupu euroobligacji przypada na dzień 30 czerwca 2021 roku i 7 czerwca 2023 roku. Euroobligacje posiadają ratingi przyznane przez agencję Fitch Ratings Ltd.(„Fitch") na poziomie BBB- oraz agencję Moody`s Investors Service („Moody`s") na poziomie Baa3. Środki pozyskane przez ORLEN Capital z emisji Euroobligacji zostały odpożyczone do PKN ORLEN. Wartość nominalna euroobligacji na koniec roku 2016 wynosi 1 250 mln EUR (5 530 mln PLN wg kursu Narodowego Banku Polskiego dla EUR/PLN z dnia 31 grudnia 2016 roku).

Dodatkowe informacje o emisji obligacji zostały podane w pkt 7.2.6. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

4.3.4. Udzielone i otrzymane pożyczki

Na koniec 2016 roku w Grupie ORLEN funkcjonowały następujące umowy pożyczek udzielonych przez Jednostkę Dominującą podmiotom z Grupy ORLEN:

– pożyczka udzielona ORLEN Upstream Canada 4 stycznia 2016 roku w kwocie 100 mln CAD. W dniu 9 grudnia 2016 roku kwota pożyczki została podwyższona do 276,5 mln CAD (857

mln PLN wg kursu średniego Narodowego Banku Polskiego dla CAD/PLN z dnia 31 grudnia 2016 roku) a termin spłaty ustalony został na dzień 31 grudnia 2017 roku. Saldo pożyczki pozostające do spłaty na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiło 210 mln CAD, (652 mln PLN wg kursu średniego Narodowego Banku Polskiego dla CAD/PLN z dnia 31 grudnia 2016 roku),

– długoterminowa pożyczka inwestycyjna udzielona 2 czerwca 2014 roku IKS Solino w kwocie 50 mln PLN. Spłata pożyczki nastąpi w ratach, przy czym ostateczny termin spłaty ustalony został na dzień 31 grudnia 2024 roku. Saldo pożyczki pozostające do spłaty na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiło 44 mln PLN,

– pożyczki udzielone ORLEN Finance związane z międzynarodowym systemem cash-poolingu. Saldo pożyczki pozostające do spłaty na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiło 407 mln PLN.

Na koniec 2016 roku w Grupie ORLEN funkcjonowały następujące umowy pożyczek otrzymanych przez Jednostkę Dominującą od podmiotów z Grupy ORLEN:

– umowa długoterminowej pożyczki zawarta w dniu 7 czerwca 2016 roku z ORLEN Capital w kwocie 740 mln EUR, z terminem spłaty w dniu 7 czerwca 2023 roku. Saldo pożyczki do spłaty na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiło 740 mln EUR (3 274 mln PLN wg kursu Narodowego Banku Polskiego dla EUR/PLN z dnia 31 grudnia 2016 roku) - pkt 4.3.3.,

– umowa długoterminowej pożyczki zawarta w dniu 30 czerwca 2014 roku z ORLEN Capital w kwocie 496 mln EUR, z terminem spłaty w dniu 30 czerwca 2021 roku. Saldo pożyczki do spłaty na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiło 496 mln EUR (2 194 mln PLN wg kursu Narodowego Banku Polskiego dla EUR/PLN z dnia 31 grudnia 2016 roku) - pkt 4.3.3.,

– umowa krótkoterminowej pożyczki zawarta w dniu 22 listopada 2013 roku z ORLEN Insurance w kwocie 15 mln USD (63 mln PLN wg kursu średniego Narodowego Banku Polskiego dla USD/PLN z dnia 31 grudnia 2016 roku) z terminem spłaty w dniu 21 listopada 2017 roku oraz możliwością przedłużenia na kolejny rok. Saldo pożyczki do spłaty na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiło 10 mln USD (42 mln PLN wg kursu średniego Narodowego Banku Polskiego dla USD/PLN z dnia 31 grudnia 2016 roku).

Pożyczki udzielone oraz otrzymane w ramach Grupy ORLEN podlegają eliminacji w ramach standardowych procedur konsolidacyjnych.

4.3.5. Udzielone poręczenia, gwarancje i pozostałe zobowiązania warunkowe

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Grupa ORLEN posiadała zobowiązania pozabilansowe z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń na łączną kwotę 14 991 mln PLN w porównaniu z kwotą 9 109 mln PLN na koniec 2015 roku. W 2016 roku kwota obejmowała:

– poręczenia i gwarancje udzielone jednostkom zależnym na rzecz podmiotów trzecich w wysokości 12 437 mln PLN, które dotyczyły głównie zabezpieczenia przyszłych zobowiązań spółki ORLEN Capital wynikających z dwóch emisji euroobligacji (patrz pkt 4.3.4) oraz terminowego regulowania zobowiązań przez jednostki zależne,

– zabezpieczenia akcyzowe i akcyzę od wyrobów i towarów znajdujących się w procedurze zawieszonego poboru w wysokości 2 066 mln PLN,

– gwarancje dotyczące zobowiązań wobec osób trzecich wystawionych w toku bieżącej działalności dotyczące głównie: gwarancji i należytego wykonania umowy, gwarancji składanych jako kaucja gwarancyjna na potrzeby art. 105b ustawy o podatku od towarów i usług, gwarancji stanowiących zabezpieczenie majątkowe, o którym mowa w art. 38a ustawy Prawo Energetyczne, gwarancji celnych, wadialnych, gwarancji płatności w wysokości 488 mln PLN.

Dodatkowe informacje dotyczące udzielonych poręczeń i gwarancji zostały przedstawiona w pkt. 7.3.5.4. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

Zobowiązania warunkowe zostały opisane w pkt 7.4.4 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

4.3.6. Instrumenty finansowe

Grupa ORLEN przy wykorzystaniu instrumentów finansowych zabezpiecza następujące przepływy pieniężne:

– powstające w toku działalności operacyjnej, wykonując terminowe transakcje sprzedaży i zakupu walut w formule bez rozliczenia (tzw. non-deliverable forwards),

– związane ze sprzedażą produktów Grupy ORLEN oraz zakupem ropy naftowej wykorzystując w tym celu swapy towarowe,

– związane z okresowym zwiększeniem zapasów operacyjnych wykorzystując w tym celu swapy towarowe,

– związane z płatnościami odsetkowymi dotyczącymi zewnętrznego finansowania wykorzystując w tym celu swapy procentowe (IRS) i swapy walutowo-procentowe (CIRS),

– związane z realizacją projektów inwestycyjnych wykorzystując w tym celu forwardy walutowe,

– związane z realizacją płatności w walutach obcych, wykonując terminowe bądź spotowe transakcje wymiany walut,

– związane z obowiązkiem rozliczania emisji dwutlenku węgla, wykonując terminowe bądź spotowe transakcje zakupu certyfikatów do emisji CO_2.

Instrumenty finansowe zostały szerzej przedstawione w pkt 7.3. Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

4.3.7. Ratingi

W 2016 roku utrzymane zostały oceny ratingowe PKN ORLEN na poziomie inwestycyjnym w dwóch wiodących agencjach ratingowych Fitch i Moody`s. Oceny wyniosły odpowiednio BBB- oraz Baa3 (*positive outlook*). Utrzymanie powyższych ocen jest wynikiem konsekwentnego procesu oddłużania Grupy ORLEN, dywersyfikacji źródeł finansowania i utrzymywania wskaźników finansowych na bezpiecznym poziomie.

W sierpniu 2016 roku krajowy rating Spółki został podwyższony do oceny A(pol), co odzwierciedliło kalibrację skali krajowej dla długoterminowych ratingów nadawanych w Polsce przez Fitch.
Ratingi obligacji wyemitowanych przez Grupę ORLEN zostały opisane w pkt 4.3.3.

4.4. REALIZACJA ZAMIERZEŃ INWESTYCYJNYCH

WYKRES 59. Poziom nakładów inwestycyjnych w segmentach [mln PLN].

SCHEMAT 10. Podział nakładów wg rynków działalności [%].

Do największych zadań inwestycyjnych realizowanych w 2016 roku należały:

- Budowa CCGT we Włocławku i w Płocku wraz z infrastrukturą,
- Budowa instalacji Polietylenu (PE3) w Litvinowie,
- Budowa instalacji Metatezy w Płocku.

- Uruchomienie 70 stacji paliw (w tym stacji własnych: 35 w Polsce, 10 w Niemczech i 25 w Czechach),
- Modernizacja i rebranding 67 stacji paliw (w tym 50 stacji własnych: w Polsce, 11 w Czechach oraz 6 w Niemczech),
- Otwarcie 133 nowych punktów Stop Cafe, Stop Cafe Bistro i Stop Cafe 2.0 w Polsce i w Czechach.

- Kanada – 344 mln PLN / Polska – 181 mln PLN.

Ocena Realizacji Zamierzeń Inwestycyjnych

Grupa ORLEN zarządza strukturą nakładów inwestycyjnych w zależności od sytuacji rynkowej i koncentruje się na najbardziej efektywnych projektach inwestycyjnych. Najważniejsze zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w kolejnych latach zostały opisane w pkt 4.5.

Grupa ORLEN posiada stabilną pozycję finansową a generowane przepływy pieniężne oraz dostępne źródła finansowania pozwalają na realizację planowanych zadań inwestycyjnych.
Poziom wybranych wskaźników finansowych potwierdzających zdolność do realizacji zamierzeń inwestycyjnych został zaprezentowany w pkt 4.2.4.

4.5. PERSPEKTYWY ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI – OUTLOOK

Perspektywy rynkowe w 2017 roku

Przewidywane otoczenie makroekonomiczne	• **Prognozy PKB na 2017 rok** - Polska 3,6%, Czechy 2,9%, Niemcy 1,5%, Litwa 2,4%. • **Cena ropy Brent** – prognozowany wzrost cen ropy naftowej w wariancie bazowym w porównaniu ze średnią ceną ropy w 2016 roku. Czynniki, które mogą wpłynąć na wzrost cen ropy to wzrost popytu oraz uzgodnienia głównych producentów dotyczące ograniczeń podaży. • **Modelowa Marża Downstream** - prognozowany spadek średniorocznego poziomu marży w porównaniu z rokiem 2016, głównie w efekcie spadku marż na produktach petrochemicznych (r/r). Pomimo spadku, zakładany jest wysoki poziom dzięki sprzyjającemu otoczeniu makro tj. niskiej cenie ropy oraz wzrostowi konsumpcji paliw i produktów petrochemicznych.
Przewidywane trendy rynkowe	• Zakładany wzrost popytu na paliwa, zarówno benzynę i olej napędowy w Polsce, Czechach i krajach Bałtyckich, stabilizacja popytu w Niemczech.
Zmiany legislacyjne	• **„Szara strefa" na rynku paliw** – wdrożenie pakietu rozwiązań, których celem jest ograniczenie szarej strefy: pakiet paliwowy (od 1 sierpnia 2016 roku), pakiet energetyczny (wdrożenie z końcem 1 kwartału 2017 roku), pakiet transportowy (planowany od 2 kwartału 2017roku). • **Zapasy obowiązkowe** - stopniowa redukcja zapasów z 60 do 53 dni w trakcie 2017 roku (około 0,3 mln ton) i w efekcie zmniejszenie kapitału pracującego. • **NCW** – poziom w 2017 roku w Polsce nie ulega zmianie i wyniesie 7,1%. NCW dla PKN ORLEN podlega redukcji do 5,822%. • **Podatek obrotowy** – prowadzone są prace nad wprowadzeniem podatku od obrotu detalicznego, w tym na stacjach paliw.
Działalność inwestycyjna Grupy ORLEN	• **Główne projekty rozwojowe w 2017 roku:** • Budowa instalacji Polietylenu (PE3) w Litvinowie, • Budowa CCGT w Płocku wraz z infrastrukturą, • Budowa instalacji Metatezy w Płocku. • Budowa nowych stacji paliw • Włączenie do sieci 40 stacji OMV w Czechach • Modernizacje stacji i rozbudowa oferty pozapaliwowej • Kontynuacja prac poszukiwawczych i wydobywczych w Polsce oraz Kanadzie • Nakłady inwestycyjne: 50% Kanada / 50% Polska • **CAPEX 2017**[1] **WYKRES 60.** Poziom nakładów inwestycyjnych w segmentach w 2017 roku [mld PLN]. • **Planowane ostoje remontowe w Grupie ORLEN w 2017 roku:** – **PKN ORLEN:** DRW III, Hydrokraking, HOG, Reforming, PX/PTA. – **Grupa ORLEN Lietuva:** FKK, Wytwórnia Wodoru, Visbreaking. – **Grupa Unipetrol:** Visbreaking (Litvinov), Hydrokraking (Litvinov), HON (Kralupy). – **Anwil:** PCW. – **BOP:** Polietylen/Polipropylen

1) nie uwzględnia potencjalnych nakładów na akwizycję aktywów

5. JEDNOSTKA DOMINUJACA GRUPY ORLEN - PKN ORLEN

Zgodnie z zapisem § 83 ust. 7 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim w niniejszym Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy ORLEN zamieszczone zostały również elementy Sprawozdania Zarządu Jednostki Dominującej czyli PKN ORLEN.

5.1. KAPITAŁ I STRUKTURA AKCJONARIATU PKN ORLEN

WYKRES 61. Struktura akcjonariatu PKN ORLEN. 1)

1) Zgodnie z informacjami z Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia PKN ORLEN z dnia 24 stycznia 2017 roku.

- Kapitał zakładowy PKN ORLEN dzieli się na 427 709 061 akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 1,25 PLN. Nie istnieją ograniczenia dotyczące przenoszenia praw własności akcji PKN ORLEN.
- Zarząd PKN ORLEN nie posiada informacji o umowach wpływających na przyszłą zmianę ilości akcji posiadanych przez dotychczasowych akcjonariuszy.
- W 2016 roku w Grupie ORLEN nie był realizowany program akcji pracowniczych.
- W 2016 roku PKN ORLEN oraz inne spółki Grupy ORLEN nie posiadały i nie przeprowadzały transakcji nabywania akcji własnych.
- Członkowie Zarządu PKN ORLEN na dzień 31 grudnia 2016 roku nie posiadali akcji Spółki. Członek Rady Nadzorczej PKN ORLEN Pan Artur Gabor posiadał na dzień 31 grudnia 2016 roku 3 200 akcji Spółki.

5.2. NOTOWANIA AKCJI PKN ORLEN

Akcje PKN ORLEN notowane są na rynku podstawowym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w systemie notowań ciągłych i wchodzą w skład indeksów WIG, WIG20, WIG30, WIG-Poland, a także indeksu branżowego WIG-PALIWA. Od 19 listopada 2009 roku akcje PKN ORLEN należą do indeksu spółek zaangażowanych w społeczną odpowiedzialność biznesu – RESPECT Index.

W 2016 roku indeks największych spółek WIG20 zyskał na wartości 4,8% (r/r), natomiast indeks WIG 11,4% (r/r). W tym okresie cena akcji PKN ORLEN wzrosła o 25,7% (r/r). W 2016 roku na rynku podstawowym właściciela zmieniło 265 965 219 akcji, czyli o 18% mniej w porównaniu z rokiem 2015.

TABELA 28. Kluczowe dane dotyczące akcji PKN ORLEN.

Kluczowe Dane	J.M.	2016	2015	2014	zmiana %
1	2	3	4	5	6=(3-4)/4
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy Jednostki Dominującej	mln PLN	5 261	2 837	(5 811)	85,4%
Kurs maksymalny 1	PLN	87,17	85,25	49,50	2,3%
Kurs minimalny 1	PLN	57,64	47,75	36,88	20,7%
Cena akcji na koniec roku 1	PLN	85,30	67,85	48,92	25,7%
Średnia cena w okresie 1	PLN	68,56	65,84	42,26	4,1%
Wskaźnik P/E średni 2		5,6	9,9	(3,1)	(43,4%)
Wskaźnik P/E na koniec roku		6,9	10,2	(3,6)	(32,4%)
Liczba wyemitowanych akcji	szt.	427 709 061	427 709 061	427 709 061	0,0%
Kapitalizacja na koniec roku	mln PLN	36 484	29 020	20 924	25,7%
Średnia dzienna wartość obrotów	mln PLN	73	86	34	(15,1%)
Średni dzienny wolumen obrotu	szt.	1 059 622	1 288 482	796 614	(17,8%)

1) Ceny akcji wg kursów zamknięcia.
2) P/E – cena rynkowa akcji / EPS.

TABELA 29. Wykaz instytucji finansowych wydających rekomendacje oraz raporty dotyczące akcji PKN ORLEN.[1]

Z siedzibą w Polsce		Z siedzibą poza Polską	
BDM	Haitong Bank	Bank of America Merrill Lynch	Morgan Stanley
BOŚ	Ipopema	Berenberg	Raiffeisen
BZ WBK	mBank	Concorde Securities	Renaissance Capital
Citi	PKOBP	Erste	Societe Generale
Deutsche Bank	Vestor	Goldman Sachs	UBS
		HSBC	UniCredit
		J.P. Morgan	Wood

1) Według stanu na dzień 3 lutego 2017.

Aktualna lista rekomendacji wydanych dla akcji Spółki znajduje się na korporacyjnej stronie internetowej pod adresem: http://www.orlen.pl

WYKRES 62. Najważniejsze wydarzenia na tle notowań akcji PKN ORLEN w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych portalu gpwinfostrefa.com.

WYKRES 63. Notowania PKN ORLEN na GPW w latach 1999 – 2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych portalu gpwinfostrefa.com.

WYKRES 64. Notowania PKN ORLEN, WIG20 i WIG PALIWA na GPW w 2016 roku. [1)]

1) Zmiana procentowa notowań PKN ORLEN, WIG 20 w stosunku do notowań z 30 grudnia 2015 roku.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych portalu gpwinfostrefa.com.

5.3. POLITYKA DYWIDENDOWA

Polityka dywidendowa zakłada stopniowe zwiększanie poziomu dywidendy na akcję z uwzględnieniem realizacji strategicznych celów finansowych oraz prognoz dotyczących sytuacji makroekonomicznej. Metoda ta nie wiąże dywidendy z zyskiem netto, który w obszarze działalności Grupy ORLEN podlega dużej zmienności i może zawierać elementy o charakterze niegotówkowym, takie jak przeszacowanie wartości aktywów, zapasów czy kredytów zniekształcając obraz bieżącej sytuacji finansowej Grupy.
Propozycja podziału zysku Jednostki Dominującej za 2016 rok została przedstawiona w pkt 7.2.7.6 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

5.4. DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA

Stabilne tempo wzrostu polskiej gospodarki wspierane korzystną sytuacją na rynku pracy wywarły pozytywny wpływ na poziom rynkowej konsumpcji paliw a tym samym na wyniki sprzedażowe PKN ORLEN. Dane Agencji Rynku Energii wskazują na trwałe odwrócenie trendu spadkowego, szczególnie w konsumpcji oleju napędowego na rynku polskim. W 2016 roku zużycie benzyny i oleju napędowego wzrosło odpowiednio o 6% i 12% (r/r). Istotny wpływ na wzrost popytu miały również utrzymujące się w trakcie 2016 roku niskie ceny ropy naftowej i tym samym paliw.

W 2016 roku łączna sprzedaż wolumenowa (po eliminacji sprzedaży ropy naftowej do spółek Grupy ORLEN) osiągnęła poziom 16 121 tysięcy ton i była wyższa o 1,1% (r/r).

TABELA 30. Sprzedaż PKN ORLEN w segmencie Downstream i segmencie Detal [mln PLN/ tys. ton].

Sprzedaż	2016		2015		2014		zmiana %	
	wartość	wolumen	wartość	wolumen	wartość	wolumen		
1	2	3	4	5	6	7	8=(2-4)/4	9=(3-5)/5
Segment Downstream	**38 859**	**11 064**	**44 986**	**11 145**	**58 729**	**10 589**	**(13,6%)**	**(0,7%)**
Lekkie destylaty[1)]	3 112	1 595	3 457	1 516	4 352	1 464	(10,0%)	5,2%
Średnie destylaty[2)]	10 242	5 294	10 957	5 020	12 891	4 417	(6,5%)	5,5%
Frakcje ciężkie[3)]	1 803	2 077	2 426	2 320	2 637	1 618	(25,7%)	(10,5%)
Monomery[4)]	2 390	789	3 203	944	3 292	811	(25,4%)	(16,4%)
Aromaty[5)]	533	212	552	214	754	186	(3,4%)	(0,9%)
PTA	1 571	605	1 532	587	1 767	571	2,5%	3,1%
Pozostałe[6)]	19 208	492	22 859	544	33 036	1 522	(16,0%)	(9,6%)
Segment Detal	**14 712**	**5 057**	**15 420**	**4 796**	**18 166**	**4 620**	**(4,6%)**	**5,4%**
Lekkie destylaty[1)]	4 699	1 810	4 795	1 687	5 732	1 614	(2,0%)	7,3%
Średnie destylaty[2)]	7 714	3 247	8 503	3 109	10 292	3 006	(9,3%)	4,4%
Pozostałe[7)]	2 299	0	2 122	0	2 142	0	8,3%	-
Razem	**53 571**	**16 121**	**60 406**	**15 941**	**76 895**	**15 209**	**(11,3%)**	**1,1%**

1) Benzyna, LPG.
2) Olej napędowy, lekki olej opałowy, paliwo lotnicze, w segmencie detalicznym olej napędowy
3) Ciężki olej opałowy, asfalt, oleje.
4) Etylen, propylen.
5) Benzen, toluen, paraksylen, ortoksylen.

6) Pozostałe (wartościowo) – obejmuje przychody ze sprzedaży ropy naftowej do spółek Grupy ORLEN w kwocie 17 968 mln PLN w 2016 roku , 21 084 mln PLN w 2015 roku i 29 558 mln PLN w 2014 roku. Zawiera również przychody ze sprzedaży zapasów obowiązkowych na łączną kwotę 2 236 mln PLN w 2014 roku oraz przychody ze sprzedaży usług segmentu. Pozostałe wolumen - obejmuje głównie aceton, butadien, fenol, glikole, tlenek etylenu oraz siarkę.
7) Pozostałe (wartościowo) - obejmuje przychody ze sprzedaży towarów i usług pozapaliwowych.

Sprzedaż Grupy ORLEN w 2016 roku w **segmencie Downstream** (po eliminacji sprzedaży ropy naftowej do spółek Grupy ORLEN) osiągnęła poziom zbliżony do roku poprzedniego i wyniosła 11 064 tys. ton. Najlepsze rezultaty osiągnięto w segmencie lekkich i średnich destylatów, których wolumeny zwiększyły się odpowiednio o 5,2% i 5,5% (r/r). Intensyfikacja działań pro-konsumenckich oraz integracja spółek paliwowych w ramach ORLEN Paliw z końca 2015 roku wpłynęła pozytywnie na wyższą sprzedaż do koncernów zagranicznych oraz sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

W obszarze lekkich destylatów wzrost sprzedaży produktów odnotowano zarówno w odniesieniu do benzyny jak i LPG. W zakresie średnich destylatów największy wzrost sprzedaży wystąpił w przypadku oleju napędowego, na co istotny wpływ miała sytuacja sprzedażowa, szczególnie w IV kwartale 2016 roku, w rezultacie wprowadzenia tzw. pakietu paliwowego, który ograniczył wpływ „szarej strefy". W roku 2016 PKN ORLEN kontynuował, obserwowany od kilku ostatnich lat, wzrost sprzedaży paliwa lotniczego, co pozwoliło na umocnienie pozycji lidera wśród jego dostawców. W 2016 roku zwiększyła się również sprzedaż lekkiego oleju opałowego.
Sprzedaż ciężkich frakcji zmniejszyła się o (10,5)% (r/r) głównie w rezultacie ograniczenia sprzedaży ciężkiego oleju opałowego, przy wyżej sprzedaży bardziej rentownych frakcji olejowych i porównywalnej sprzedaży asfaltów.

Wyniki sprzedażowe obszaru petrochemicznego znajdowały się pod silną presją rozpoczętego we wrześniu 2016 roku cyklicznego postoju remontowego instalacji Olefin - będącej najważniejszą instalacją petrochemiczną w PKN ORLEN.

Sprzedaży wolumenowa paliw w **segmencie Detalicznym** w 2016 roku zwiększyła się o 5,4% (r/r) i wyniosła 5 057 tys. ton. Wzrosty sprzedaży odnotowano dla benzyny, oleju napędowego i LPG na co istotny wpływ miał wyższy poziom konsumpcji paliw na rynku polskim. Wśród pozytywnych trendów sprzedażowych należy odnotować 12% (r/r) wzrost sprzedaży paliw premium (Verva).

Trendy sprzedażowe oraz działania efektywnościowe w segmencie detalicznym w Polsce zostały szerzej opisane w pkt 3.2.2.4.

Źródła zaopatrzenia w segmencie Downstream i detalicznym zostały opisane w pkt 3.2.1.5. i 3.2.2.5.

W latach 2016, 2015 i 2014 Spółka uzyskała przychody ze sprzedaży od 3 odbiorców produktów i towarów segmentu Downstream odpowiednio w kwocie 29 044 mln PLN, 31 901 mln PLN i 39 830 mln PLN, które indywidualnie przekroczyły **poziom 10% łącznych przychodów ze sprzedaży**. Odbiorcami tymi były jednostki powiązane z PKN ORLEN.

Zestawienie istotnych transakcji (powyżej 100 mln PLN) pomiędzy **Jednostką Dominującą a podmiotami powiązanymi** w 2016 roku zostało zaprezentowane w poniższej tabeli.

TABELA 31. Istotne transakcje w Grupie ORLEN [mln PLN].

Strona transakcji	Sprzedaż Jednostki Dominującej	Zakupy Jednostki Dominującej
ORLEN Lietuva AB	10 911	935
ORLEN Paliwa Sp. z o.o.	10 780	948
Unipetrol RPA s.r.o.	7 378	267
BOP	2 097	18
ORLEN Asfalt Sp. z o.o.	585	0
Anwil S.A.	395	84
ORLEN Oil Sp. z o.o.	154	87
ORLEN Południe S.A.	117	812
ORLEN Koltrans Sp. z o.o.	7	131
ORLEN Serwis S.A.	5	113

5.5. WYNIKI FINANSOWE

Zasady sporządzenia rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego zostały opisane w pkt 5.2. Jednostkowego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

5.5.1. Omówienie podstawowych wielkości ekonomiczno-finansowych oraz ocena czynników mających znaczący wpływ na osiągnięty wynik finansowy

TABELA 32. Wybrane pozycje z jednostkowego sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody ze sprzedaży	53 633	60 466	76 972	(6 833)	(11,3%)
Zysk z działalności operacyjnej wg LIFO powiększony o amortyzację (EBITDA LIFO)	**4 846**	**4 376**	**2 920**	**470**	**10,7%**
Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA)	5 011	2 869	648	2 142	74,7%
Zysk/(Strata) z działalności operacyjnej	3 869	1 769	(380)	2 100	118,7%
Przychody i koszty finansowe netto	2 200	(461)	(4 500)	2 661	-
Zysk /(Strata) przed opodatkowaniem	6 069	1 308	(4 880)	4 761	364,0%
Podatek dochodowy	(705)	(260)	208	(445)	(171,2%)
Zysk /(Strata) netto	5 364	1 048	(4 672)	4 316	411,8%

Pełna wersja jednostkowego sprawozdania z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów dostępna w pkt 1 Jednostkowego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

Przychody ze sprzedaży

Łączne wolumeny sprzedaży (po eliminacji sprzedaży ropy naftowej do spółek Grupy ORLEN) zwiększyły się o 1,1 % (r/r) do poziomu 16 121 tys. ton.
Przychody ze sprzedaży PKN ORLEN wyniosły 53 633 mln PLN i zmniejszyły się o (11,3)% (r/r), co wynika głównie z niższych notowań ropy naftowej i tym samym produktów PKN ORLEN.

- Przychody **segmentu Downstream** obniżyły się o (13,6)% (r/r) głównie w efekcie niższego poziomu notowań ropy i produktów na rynkach oraz zmniejszonej o (0,7)% (r/r) sprzedaży wolumenowej produktów petrochemicznych na skutek cyklicznego postoju remontowego instalacji Olefin. W porównaniu z rokiem poprzednim obniżeniu uległy średnioroczne notowania benzyny o (17,4)% (r/r), oleju napędowego o (20,3)% (r/r), paliwa Jet A-1 o (19,2)% (r/r) i lekkiego oleju opałowego o (19,7)% (r/r) oraz notowania produktów petrochemicznych, w tym etylenu o (5,6)% (r/r), propylenu o (22,4)% (r/r) i benzenu o (6,9)% (r/r).
- Przychody **segmentu detalicznego** zmniejszyły się o (4,6)% (r/r) głównie w efekcie niższego poziomu cen paliw na stacjach Spółki, przy wyższej o 5,5% (r/r) sprzedaży wolumenowej paliw.
- Przychody **funkcji korporacyjnych** były wyższe o 3,3% (r/r).

Największym rynkiem PKN ORLEN pod względem uzyskiwanych przychodów ze sprzedaży (po eliminacji transakcji odsprzedaży ropy naftowej do spółek Grupy ORLEN) był rynek polski, na którym ulokowano produkty i usługi o wartości 31 886 mln PLN. Kolejnymi pod względem wielkości rynkami zbytu były Niemcy z przychodami 1 001 mln PLN oraz Czechy ze sprzedażą w wysokości 684 mln PLN. Pozostała wartość sprzedaży została uzyskana od zleceniodawców ze Szwajcarii, Ukrainy, Holandii i Irlandii.

Szczegółowe informacje dotyczące zmian sprzedaży wolumenowej w poszczególnych segmentach zostały opisane w pkt 5.4. Dane dotyczące przychodów ze sprzedaży zostały również przedstawione w pkt 7.1.1 i 7.1.2 Jednostkowego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

Koszty według w układzie rodzajowym i kalkulacyjnym

TABELA 33. Koszt własny sprzedaży w PKN ORLEN.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	struktura 2016	struktura 2015	struktura 2014	zmiana %
1	2	3	4	5	6	7	8=(2-3)/3
Zużycie materiałów i energii	(21 181)	(28 226)	(37 218)	43,0%	48,4%	48,8%	25,0%
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	(22 826)	(24 682)	(34 252)	46,3%	42,3%	44,9%	7,5%
Usługi obce	(2 243)	(2 439)	(2 366)	4,5%	4,2%	3,1%	8,0%
Świadczenia pracownicze	(732)	(706)	(681)	1,5%	1,2%	0,9%	(3,7%)
Amortyzacja	(1 142)	(1 100)	(1 028)	2,3%	1,9%	1,4%	(3,8%)
Podatki i opłaty	(919)	(929)	(429)	1,9%	1,6%	0,6%	1,1%
Pozostałe	(252)	(262)	(231)	0,5%	0,4%	0,3%	3,8%
Koszty według rodzaju	**(49 295)**	**(58 344)**	**(76 205)**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**15,5%**
Zmiana stanu zapasów	(608)	(482)	(1 104)				(26,1%)
Świadczenia na własne potrzeby	190	88	26				115,9%
Koszty operacyjne	**(49 713)**	**(58 738)**	**(77 283)**				**15,4%**
Koszty sprzedaży	2 310	2 306	2 177				(0,2%)
Koszty ogólnego zarządu	739	867	823				14,8%
Koszt własny sprzedaży	**(46 664)**	**(55 565)**	**(74 283)**				**16,0%**

Największą pozycję w strukturze **kosztów rodzajowych** stanowią koszty zużycia materiałów i energii związane głównie z zużyciem ropy naftowej w procesach technologicznych. Zmniejszenie poziomu kosztów zużytych materiałów i energii o 25,0% (r/r) to głównie efekt niższych o około 8 USD/bbl notowań ropy naftowej na rynkach światowych.
W 2016 roku udział kosztów surowca zmniejszył się (5,4) p.p. (r/r) a wzrósł udział towarów handlowych zakupionych z rynku o 4,0 p.p. (r/r). Powyższe zmiany wynikały głównie ze zwiększonego (r/r) zakresu postojów remontowych instalacji produkcyjnych (w tym cyklicznego remontu instalacji Olefin) jak również poprawy sytuacji rynkowej na skutek ograniczenia wpływu szarej strefy i miały na celu wypełnienie kontraktów handlowych.
Koszty sprzedaży został utrzymane na poziomie z ubiegłego roku, natomiast **koszty ogólnego zarządu** obniżyły się głównie w efekcie braku w 2016 roku kosztów usługowego utrzymywania zapasów obowiązkowych przez podmioty trzecie oraz niższych kosztów utrzymywania zapasów obowiązkowych z związku z ustawową redukcją poziomu zapasów z 68 do 60 dni.

Wynik z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację wg wyceny zapasów metodą LIFO (EBITDA LIFO)

WYKRES 65. EBITDA LIFO [mln PLN].

WYKRES 66. Czynniki wpływające na zmianę EBITDA LIFO (r/r) [mln PLN].

- W 2016 roku **PKN ORLEN zrealizował wynik EBITDA LIFO** na poziomie 4 846 mln PLN, o 470 mln PLN wyższy (r/r).
- Dodatni wpływ zmian cen ropy naftowej na wycenę zapasów w 2016 roku wyniósł 165 mln PLN.
- W rezultacie zysk EBITDA PKN ORLEN za 12 miesięcy 2016 roku wyniósł 5 011 mln PLN.

EBITDA LIFO PKN ORLEN była wyższa o 470 mln PLN (r/r).

- Ujemny wpływ czynników makroekonomicznych wyniósł (141) mln PLN (r/r) i obejmował głównie efekt niższych marż na paliwach, przy dodatnim wpływie dyferencjału Brent/Ural, marż na produktach petrochemicznych oraz osłabienia kursu PLN względem walut obcych.
- Dodatni efekt wolumenowy w wysokości 5 mln PLN (r/r) osiągnięty głównie dzięki wyższej sprzedaży segmentu detalicznego, przy obniżonych wolumenach petrochemicznych w rezultacie postoju remontowego instalacji Olefin.
- Dodatni wpływ pozostałych czynników wyniósł 606 mln PLN (r/r) i obejmował:
  - 1 157 mln PLN (r/r) – brak ujemnych efektów z 2015 roku związanych z rozliczeniem odkupu V i VI transzy zapasów obowiązkowych.
  - (551) mln PLN (r/r) – głównie wpływ niższych marż handlowych w obszarze produktów rafineryjnych oraz ujemny wpływ zmiany salda na pozostałej działalności operacyjnej w wysokości (92) mln PLN (r/r) w rezultacie aktualizacji rezerw środowiskowych i na ryzyka gospodarcze.

Przychody / Koszty finansowe netto i wynik netto

Przychody finansowe netto w 2016 roku wyniosły 2 200 mln PLN i obejmowały głównie przychody z tytułu dywidend w łącznej kwocie 1 610 mln PLN, dodatni efekt zmniejszenia odpisu aktualizującego wartość akcji w ORLEN Lietuva w kwocie 1 150 mln PLN, ujemne różnice kursowe z przeszacowania kredytów i pozostałych pozycji w walutach obcych w wysokości (460) mln PLN oraz odsetki netto w kwocie (164) mln PLN.

Po uwzględnieniu obciążeń podatkowych w kwocie (705) mln PLN zysk netto PKN ORLEN za 2016 roku wyniósł 5 364 mln PLN i był wyższy o 4 316 mln PLN (r/r).

Wyniki segmentowe PKN ORLEN

Segment Downstream

TABELA 34. Podstawowe wielkości finansowe segmentu Downstream.

Segment Downstream, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody segmentu, w tym:	48 046	55 759	72 107	(7 713)	(13,8%)
Sprzedaż zewnętrzna	38 859	44 986	58 729	(6 127)	(13,6%)
Sprzedaż między segmentami	9 187	10 773	13 378	(1 586)	(14,7%)
Koszty segmentu	(44 642)	(54 330)	(72 654)	9 688	17,8%
Pozostałe przychody/koszty operacyjne netto	85	51	(31)	34	66,7%
Zysk operacyjny wg LIFO powiększony o amortyzację (EBITDA LIFO)	**4 135**	**3 787**	**2 427**	**348**	**9,2%**
Zysk operacyjny powiększony o amortyzację (EBITDA)	4 300	2 280	155	2 020	88,6%
Zysk operacyjny wg LIFO	3 324	2 987	1 694	337	11,3%
Zysk/(Strata) operacyjna	3 489	1 480	(578)	2 009	135,7%
CAPEX	1 595	1 462	1 928	133	9,1%

WYKRES 67. Segment Downstream – Czynniki wpływające na zmianę EBITDA LIFO (r/r) [mln PLN].

EBITDA LIFO Segmentu Downstream była wyższa o 348 mln PLN (r/r).

- Ujemny wpływ czynników makroekonomicznych wyniósł (141) mln PLN (r/r) i obejmował głównie efekt niższych marż na paliwach, przy dodatnim wpływie dyferencjału Brent/Ural, marż na produktach petrochemicznych oraz osłabienia kursu PLN względem walut obcych.
- Ujemny efekt wolumenowy w wysokości (91) mln PLN (r/r) głównie w rezultacie obniżonych wolumenów petrochemicznych na skutek postoju remontowego instalacji Olefin.
- Dodatni wpływ pozostałych czynników wyniósł 580 mln PLN (r/r) i obejmował:
  - 1 157 mln PLN (r/r) – brak ujemnych efektów z 2015 roku związanych z rozliczeniem odkupu V i VI transzy zapasów obowiązkowych w wysokości (297) mln PLN (r/r) ze stycznia 2015 oraz (860) mln PLN (r/r) z sierpnia 2015.
  - (577) mln PLN (r/r) – głównie wpływ niższych marż handlowych w obszarze produktów rafineryjnych.
- Dodatni wpływ zmian cen ropy naftowej na wycenę zapasów wyniósł 165 mln PLN i w rezultacie zysk EBITDA Grupy ORLEN za 2016 rok wyniósł 4 300 mln PLN.

Nakłady inwestycyjne segmentu zwiększyły się o 133 mln PLN (r/r) do poziomu 1 595 mln PLN.

PKN ORLEN wypełnia obowiązki wynikające z Ustawy – Prawo energetyczne w zakresie koncesjonowania (wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła) i taryfikacji (przedkładanie taryf do zatwierdzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki – dla wytwarzania i obrotu ciepłem, dla przesyłania i dystrybucji ciepła, dla dystrybucji energii elektrycznej oraz dla obrotu gazem ziemnym), mechanizmów wsparcia (w zakresie kogeneracji) i obciążeń publicznoprawnych (obowiązki wynikające ze sprzedaży energii i statusu odbiorcy przemysłowego), sprawozdawczości i rozliczeń z odbiorcami.

Segment Detal

TABELA 35. Podstawowe wielkości finansowe segmentu Detal.

Segment Detal, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody segmentu, w tym:	14 712	15 420	18 166	(708)	(4,6%)
Sprzedaż zewnętrzna	14 712	15 420	18 166	(708)	(4,6%)
Sprzedaż między segmentami	0	0	0	0	-
Koszty segmentu	(13 589)	(14 476)	(17 282)	887	6,1%
Pozostałe przychody/koszty operacyjne netto	(37)	(24)	(15)	(13)	(54,2%)
Zysk operacyjny powiększony o amortyzację (EBITDA)	**1 335**	**1 151**	**1 087**	**184**	**16,0%**
Zysk operacyjny	1 086	920	869	166	18,0%
CAPEX	276	282	214	(6)	(2,1%)

WYKRES 68. Segment Detal – wpływ czynników (r/r) [mln PLN].

EBITDA Segmentu Detal była wyższa o 184 mln PLN (r/r).

- Dodatni wpływ marż paliwowych oraz wzrost wyników na sprzedaży towarów i usług pozapaliwowych (r/r).
- Pozytywny wpływ wyższych o 5,4% (r/r) wolumenów sprzedaży detalicznej.
- Pozostałe obejmują głównie wyższe koszty funkcjonowania stacji paliw związane ze wzrostem sprzedaży wolumenowej.

Nakłady inwestycyjne segmentu utrzymały się na zbliżonym poziomie r/r i wyniosły 276 mln PLN.

Wydobycie

TABELA 36. Podstawowe wielkości finansowe segmentu Wydobycie.

Segment Wydobycie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody segmentu, w tym:	0	0	0	0	-
Sprzedaż zewnętrzna	0	0	0	0	-
Sprzedaż między segmentami	0	0	0	0	-
Koszty segmentu	(11)	(37)	(42)	26	70,3%
Pozostałe przychody/koszty operacyjne netto	(3)	0	0	(3)	-
Strata operacyjna powiększona o amortyzację (EBITDA)	**(14)**	**(37)**	**(42)**	**23**	**62,2%**
Strata operacyjna	(14)	(37)	(42)	23	62,2%
CAPEX	0	0	0	0	-

WYKRES 69. Segment Wydobycie – wpływ czynników (r/r) [mln PLN].

EBITDA Segmentu Wydobycie była wyższa o 23 mln PLN (r/r).

- Niższe koszty w związku ze zmianą metody finansowania przez PKN ORLEN poszczególnych projektów. Działalność finansowana bezpośrednio przez spółkę ORLEN Upstream Sp. z o.o.

Funkcje Korporacyjne

TABELA 37. Podstawowe wielkości finansowe funkcji korporacyjnych.

Funkcje Korporacyjne, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Przychody segmentu, w tym:	149	140	153	9	6,4%
Sprzedaż zewnętrzna	62	60	77	2	3,3%
Sprzedaż między segmentami	87	80	76	7	8,7%
Koszty segmentu	(745)	(748)	(759)	3	0,4%
Pozostałe przychody/koszty operacyjne netto	(96)	14	(23)	(110)	-
Strata operacyjna powiększona o amortyzację (EBITDA)	**(610)**	**(525)**	**(552)**	**(85)**	**(16,2%)**
Strata operacyjna	(692)	(594)	(629)	(98)	(16,5%)
CAPEX	115	125	216	(10)	(8,0%)

WYKRES 70. Funkcje Korporacyjne – wpływ czynników (r/r) [mln PLN].

W roku 2016 EBITDA Funkcji Korporacyjnych niższa o (85) mln PLN (r/r).

- Ujemny wpływ zmiany salda na pozostałej działalności operacyjnej w wysokości (110) mln PLN (r/r) obejmujący głównie aktualizację rezerw środowiskowych i na ryzyka gospodarcze.
- **Nakłady inwestycyjne segmentu zmniejszyły się o (10) mln PLN (r/r) do poziomu 115 mln PLN.**

5.5.2. Sprawozdanie z sytuacji finansowej

WYKRES 71. Wybrane pozycje z jednostkowego sprawozdania z sytuacji finansowej – Aktywa [mln PLN].

- Wartość rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych zwiększyła się o 700 mln PLN (r/r) do poziomu 15 965 mln PLN na dzień 31 grudnia 2016 roku, głównie w efekcie poniesionych nakładów inwestycyjnych w wysokości 1 986 mln PLN, uwzględnienia amortyzacji w kwocie (1 142) mln PLN oraz pozostałych elementów w wysokości (144) mln PLN obejmujących m.in. zmniejszenie salda uprawnień do emisji CO_2 o (97) mln PLN.
- Pozostałe zmiany w ramach aktywów trwałych dotyczyły głównie zwiększenia wartości akcji i udziałów w jednostkach powiązanych o 1 337 mln PLN w rezultacie odwrócenia odpisów na akcje spółki ORLEN Lietuva w wysokości 1 150 mln PLN, zwiększenia o 174 mln PLN zaangażowania kapitałowego w ORLEN Upstream Sp. z o.o.
- Wartość aktywów obrotowych wzrosła (r/r) o 4 128 mln PLN do kwoty 17 963 mln PLN na dzień 31 grudnia 2016 roku, głównie w efekcie zwiększenia o 2 275 mln PLN wartości należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności, zwiększenia o 1 599 mln PLN salda środków pieniężnych oraz zwiększenia pozostałych aktywów finansowych o 254 mln PLN, głównie w rezultacie ujęcia pożyczek udzielonych spółkom ORLEN Upstream Canada, ORLEN Finance AB w łącznej kwocie 1 052 mln PLN oraz obniżenia o (622) mln PLN wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne.

WYKRES 72. Wybrane pozycje z jednostkowego sprawozdania z sytuacji finansowej – Pasywa [mln PLN]

- Kapitał własny na 31 grudnia 2016 roku wyniósł 22 168 mln PLN i był wyższy o 4 322 mln PLN w porównaniu ze stanem z końca 2015 roku, głównie w efekcie:
  - ujęcia zysku netto za 12 miesięcy 2016 roku w wysokości 5 364 mln PLN,
  - wypłaty dywidendy z zysku za rok 2015 w wysokości (855) mln PLN,
  - zmniejszenia o (184) mln PLN salda kapitału z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń.
- Zadłużenie na 31 grudzień 2016 roku zmniejszyło się o (404) do kwoty 8 838 mln PLN w rezultacie spłaty netto kredytów, pożyczek i obligacji w kwocie (705) mln PLN oraz wpływu ujemnych różnic kursowych z przeszacowania kredytów i pożyczek walutowych i wyceny zadłużenia w łącznej kwocie 301 mln PLN.
- Wzrost zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań na koniec 2016 roku głównie z tytułu zakupu ropy naftowej i biokomponentów.

Pełna wersja jednostkowego sprawozdania z sytuacji finansowej dostępna w pkt 2 Jednostkowego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

5.5.3. Akcje i udziały w jednostkach powiązanych PKN ORLEN wykazywane jako inwestycje długoterminowe – syntetyczne dane finansowe najistotniejszych podmiotów

Grupa ORLEN Upstream

Spółka ORLEN Upstream sp. z o.o. jest jednostką dominującą Grupy ORLEN Upstream. Kapitał zakładowy spółki na dzień 31 grudnia 2016 roku był w całości objęty przez PKN ORLEN.

Przedmiotem działalności spółki jest: poszukiwanie i rozpoznanie złóż węglowodorów, prowadzenie wydobycia ropy naftowej i gazu ziemnego.

TABELA 38. Podstawowe dane finansowo-operacyjne Grupy ORLEN Upstream (zgodne z ujętymi na potrzeby konsolidacji Grupy ORLEN).

Wyszczególnienie	J.M.	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5	6=(3-4)	7=(3-4)/4
Wolumen sprzedaży	tys. ton	558	310	258	248	80,0%
Przychody ze sprzedaży	mln PLN	460	253	340	207	81,8%
Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA) przed opisami aktualizującymi[1]	**mln PLN**	**270**	**79**	**191**	**191**	**241,8%**
Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA)	mln PLN	197	(773)	(131)	970	-
Strata netto	mln PLN	(189)	(802)	(139)	613	76,4%
Kapitał własny	mln PLN	2 768	2 577	1 855	191	7,4%
Aktywa razem	mln PLN	3 946	3 745	2 549	201	5,4%
Zatrudnienie na dzień 31 grudnia	osoby	146	126	112	20	15,9%

1) Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2016, 2015 i 2014 roku wyniosły odpowiednio: (73) mln PLN; (852) mln PLN i (322) mln PLN.

Unipetrol a.s. (łącznie z własną Grupą Kapitałową)

Unipetrol a.s. jest jednostką dominującą Grupy Unipetrol, która powstała w 1994 roku w wyniku restrukturyzacji czeskiego przemysłu naftowego. W jej skład weszły poza Unipetrol a.s.: Kaucuk, Chemopetrol, Benzina, Ceska Rafinerska, Unipetrol Trade, Spolana, Paramo, Unipetrol Rafinerie. W 2005 roku PKN ORLEN nabył 62,99% akcji spółki Unipetrol a.s.

Głównym przedmiotem działalności Grupy Unipetrol jest przerób ropy naftowej oraz produkcja i dystrybucja produktów rafineryjnych, petrochemicznych i chemicznych.

TABELA 39. Podstawowe dane finansowo-operacyjne Grupy Unipetrol (zgodne z ujętymi na potrzeby konsolidacji Grupy ORLEN).

Wyszczególnienie	J.M.	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5	6=(3-4)	7=(3-4)/4
Wolumen sprzedaży	tys. ton	7 321	7 222	6 042	99	1,4%
Przychody ze sprzedaży	mln PLN	14 179	16 669	18 873	(2 490)	(14,9%)
Zysk z działalności operacyjnej wg LIFO powiększony o amortyzację (EBITDA LIFO) przed opisami aktualizującymi[1]	**mln PLN**	**1 652**	**1 764**	**1 230**	**(112)**	**(6,3%)**
Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA)	mln PLN	1 939	1 615	200	324	20,1%
Zysk/(Strata) netto	mln PLN	1 308	1 072	(72)	236	22,0%
Kapitał własny	mln PLN	6 794	5 571	4 336	1 223	22,0%
Aktywa razem	mln PLN	11 215	8 576	7 437	2 639	30,8%
Zatrudnienie na dzień 31 grudnia	osoby	4 576	3 831	3 878	745	19,4%

1) Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2016, 2015 i 2014 roku wyniosły odpowiednio: 300 mln PLN; (111) mln PLN i (752) mln PLN.

AB ORLEN Lietuva (łącznie z własną Grupą Kapitałową)

Spółka AB ORLEN Lietuva jest jednostką dominującą Grupy ORLEN Lietuva i została zarejestrowana w Litewskim Sądzie Rejestrowym w dniu 24 stycznia 1991 roku jako AB Mazeikiu Nafta. W dniu 15 grudnia 2006 roku PKN ORLEN nabył większościowy pakiet akcji spółki od Yukos International UK B.V., a w dniu 29 kwietnia 2009 roku stał się jej jedynym właścicielem poprzez zakup akcji spółki od Rządu Republiki Litewskiej. Od 1 września 2009 roku spółka działa pod firmą AB ORLEN Lietuva.

Głównym przedmiotem działalności AB ORLEN Lietuva jest przerób ropy naftowej, wytwarzanie produktów rafineryjnych oraz sprzedaż hurtowa produktów spółki na rynku lokalnym oraz w eksporcie lądowym i morskim z wykorzystaniem terminala Klajpedos Nafta.

TABELA 40. Podstawowe dane finansowo-operacyjne Grupy ORLEN Lietuva (zgodne z ujętymi na potrzeby konsolidacji Grupy ORLEN).

Wyszczególnienie	J.M.	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5	6=(3-4)	7=(3-4)/4
Wolumen sprzedaży	tys. ton	9 465	8 639	7 737	826	9,6%
Przychody ze sprzedaży	mln PLN	14 279	15 578	19 589	(1 299)	(8,3%)
Zysk z działalności operacyjnej wg LIFO powiększony o amortyzację (EBITDA LIFO) przed opisami aktualizującymi[1]	**mln PLN**	**1 093**	**1 073**	**(194)**	**20**	**1,9%**
Zysk/(Strata) z działalności operacyjnej powiększona o amortyzację (EBITDA)	mln PLN	1 006	1 102	(4 365)	(96)	(8,7%)
Zysk/(Strata) netto	mln PLN	944	888	(4 575)	56	6,3%
Kapitał własny	mln PLN	1 639	1 206	253	433	35,9%
Aktywa razem	mln PLN	3 485	2 291	1 918	1 194	52,1%
Zatrudnienie na dzień 31 grudnia	osoby	1 582	1 569	1 650	13	0,8%

1) Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2016, 2015 i 2014 roku wyniosły odpowiednio: (10) mln PLN; 1 mln PLN i (4 181) mln PLN.

ORLEN Deutschland GmbH

ORLEN Deutschland GmbH powstał w efekcie zakupu przez PKN ORLEN od Deutsche BP AG sieci stacji paliw w północnych i wschodnich Niemczech w grudniu 2002 roku. Kapitał zakładowy spółki na dzień 31 grudnia 2016 roku był w całości objęty przez PKN ORLEN.

Spółka ORLEN Deutschland GmbH prowadzi głównie sprzedaż detaliczną paliw na terenie Niemiec.

TABELA 41. Podstawowe dane finansowo-operacyjne ORLEN Deutschland GmbH (zgodne z ujętymi na potrzeby konsolidacji Grupy ORLEN).

Wyszczególnienie	J.M.	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5	6=(3-4)	7=(3-4)/4
Wolumen sprzedaży	tys. ton	2 640	2 603	2 621	37	1,4%
Przychody ze sprzedaży	mln PLN	13 704	13 924	15 965	(220)	(1,6%)
Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA)	**mln PLN**	**294**	**236**	**230**	**58**	**24,6%**
Zysk netto	mln PLN	129	95	91	34	35,8%
Kapitał własny	mln PLN	518	467	458	51	10,9%
Aktywa razem	mln PLN	1 622	1 423	1 567	199	14,0%
Zatrudnienie na dzień 31 grudnia	osoby	146	140	143	6	4,3%

Anwil S.A.

Anwil S.A. została utworzona w dniu 15 marca 1993 roku w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w Jednoosobową Spółkę Skarbu Państwa. Kapitał zakładowy spółki na dzień 31 grudnia 2016 roku był w całości objęty przez PKN ORLEN.

Przedmiotem działalności Anwil S.A. jest produkcja nawozów azotowych, tworzyw sztucznych (polichlorek winylu, granulaty mieszanki i płyty PCW), a także chemikaliów dla przemysłu przetwórczego oraz dla rolnictwa (amoniak, chlor, kwas azotowy, sól wypadowa, soda kaustyczna).

TABELA 42. Podstawowe dane finansowo-operacyjne Anwil S.A. (zgodne z ujętymi na potrzeby konsolidacji Grupy ORLEN).

Wyszczególnienie	J.M.	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5	6=(3-4)	7=(3-4)/4
Wolumen sprzedaży	tys. ton	1 650	2 091	1 898	(441)	(21,1%)
Przychody ze sprzedaży	mln PLN	2 474	3 385	3 291	(911)	(26,9%)
Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA) przed opisami aktualizującymi[1]	**mln PLN**	**578**	**571**	**297**	**7**	**1,2%**
Zysk z działalności operacyjnej powiększony o amortyzację (EBITDA)	mln PLN	575	564	79	11	2,0%
Zysk netto	mln PLN	533	408	2	125	30,6%
Kapitał własny	mln PLN	1 234	1 095	863	139	12,7%
Aktywa razem	mln PLN	1 594	1 607	1 590	(13)	(0,8%)
Zatrudnienie na dzień 31 grudnia	osoby	1 244	1 939	2 843	(695)	(35,8%)

1) Odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych ujęte w 2016, 2015 i 2014 roku wyniosły odpowiednio: (3) mln PLN, (7) mln PLN i (218) mln PLN.
Odpis z roku 2014 w wysokości (154) mln PLN został odwrócony w ramach procedur konsolidacyjnych w związku z klasyfikacją aktywów Anwil na poziomie Grupy ORLEN do segmentu petrochemia i prowadzenie testów w ramach tego segmentu.

5.5.4. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

TABELA 43. Wybrane pozycje z jednostkowego sprawozdania z przepływów pieniężnych.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	**5 434**	**948**	**2 217**	**4 486**	**473,2%**
Zmiana stanu kapitału pracującego	502	(1 892)	1 823	**2 394**	**-**
Środki pieniężne netto (wykorzystane w) działalności inwestycyjnej	**(1 873)**	**(1 669)**	**(2 401)**	**(204)**	**(12,2%)**
Środki pieniężne netto z/(wykorzystane w) działalności finansowej	**(1 970)**	**(1 796)**	**1 592**	**(174)**	**(9,7%)**
Zwiększenie/(Zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych	**1 591**	**(2 517)**	**1 408**	**4 108**	**-**
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	8	6	(5)	2	33,3%
Środki pieniężne na początek okresu	964	3 475	2 072	(2 511)	(72,3%)
Środki pieniężne na koniec okresu	**2 563**	**964**	**3 475**	**1 599**	**165,9%**

Po uwzględnieniu przeszacowania środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych saldo środków pieniężnych zwiększyło się w 2016 roku o 1 599 mln PLN i na 31 grudnia 2016 roku wyniosło 2 563 mln PLN.

Pełna wersja jednostkowego sprawozdania z przepływów pieniężnych dostępna w pkt 4 Jednostkowego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

WYKRES 73. Wolne przepływy pieniężne [mln PLN].

- Dodatni efekt zmniejszenia kapitału pracującego netto o 502 mln PLN głównie w wyniku wzrostu zobowiązań z tytułu zakupu ropy i biokomponentów oraz zobowiązań podatkowych przy jednoczesnym zwiększeniu należności z tytułu dostaw i usług.
- Środki pieniężne netto wykorzystane w działalności inwestycyjnej w 2016 roku wyniosły (1 873) mln PLN i obejmowały głównie:
  - wydatki netto na nabycie składników rzeczowego majątku trwałego, wartości niematerialnych i praw wieczystego użytkowania gruntów w kwocie (2 348) mln PLN,
  - wydatki z tytułu pożyczek udzielonych przez PKN ORLEN spółkom ORLEN Upstream Canada oraz ORLEN Finance AB w kwocie (1 052) mln PLN,
  - wpływy z tytułu otrzymanych dywidend w wysokości 1 623 mln PLN głównie od spółek ORLEN Lietuva, Anwil S.A., Basell ORLEN Polyolefins Sp. z o.o., Unipetrol, ORLEN Deutschland, ORLEN Asfalt Sp. z o.o. i ORLEN Południe S.A.
  - wydatki netto na nabycie akcji i udziałów w kwocie (94) mln PLN, głównie w rezultacie nabycia w 2 kwartale 2016 roku za (174) mln PLN udziałów w ORLEN Upstream Sp. z o.o oraz wpływów ze sprzedaży w 1 kwartale 2016 roku spółki ORLEN Transport S.A. w wysokości 85 mln PLN.
- Wypłacone dywidendy w kwocie (855) mln PLN.
- Pozostałe obejmują głównie zapłacone podatki dochodowe, płatności odsetek, różnice kursowe (operacyjne oraz z przeszacowania zadłużenia) oraz wydatki netto w ramach systemu cash pool.

5.5.5. Różnice pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na dany rok

PKN ORLEN nie publikował prognoz wyników finansowych dotyczących 2016 roku.

Zmiany wprowadzone w stosunku do kwartalnej informacji finansowej opublikowanej w dniu 26 stycznia 2017 roku w Skonsolidowanym Raporcie kwartalnym Grupy ORLEN za IV kwartał 2016 roku zostały zaprezentowane w pkt 5.4. Jednostkowego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

5.6. ZADŁUŻENIE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

5.6.1. Kredyty, pożyczki i dłużne papiery wartościowe

PKN ORLEN korzysta z usług banków o wysokiej wiarygodności oraz silnej pozycji rynkowej zapewniając jednocześnie minimalizację kosztów usług bankowych. Pozwala to na utrzymanie wysokiego standardu pozyskiwanych usług oraz bezpieczeństwa deponowanych nadwyżek środków pieniężnych.

TABELA 44. Podział źródeł finansowania.

Wyszczególnienie, mln PLN	2016	2015	2014	zmiana	zmiana %
1	2	3	4	5=(2-3)	6=(2-3)/3
Kredyty bankowe	757	4 213	5 538	(3 456)	(82,0%)
Pożyczki	5 578	2 728	2 375	2 850	104,5%
Dłużne papiery wartościowe	2 503	2 301	2 229	202	8,8%
Zadłużenie finansowe	**8 838**	**9 242**	**10 142**	**(404)**	**(4,4%)**
Wg terminu zapadalności:					
Długoterminowe	7 503	8 125	9 212	(622)	(7,7%)
Krótkoterminowe	1 335	1 117	930	218	19,5%

Szczegółowe informacje dotyczące parametrów umów kredytowych i banków finansujących zostały opisane w pkt 4.3.2. niniejszego Sprawozdania.

W przypadku funkcjonujących umów kredytowych, PKN ORLEN zobowiązany jest do utrzymywania wybranych wskaźników finansowych w określonych przedziałach.

Po uwzględnieniu posiadanych środków pieniężnych i ich ekwiwalentów zadłużenie finansowe netto na koniec 2016 roku wyniosło 6 275 mln PLN. W 2016 roku wskaźniki finansowe oceniane przez banki kredytujące znajdowały się na bezpiecznym poziomie i potwierdzają pełną zdolność do realizacji zobowiązań płatniczych wynikających z umów kredytowych oraz innych umów z bankami i instytucjami finansowymi.

Dodatkowe informacje dotyczące struktury zadłużenia PKN ORLEN zostały podane w pkt 7.2.6.1 Jednostkowego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

PKN ORLEN może emitować obligacje w ramach ustalonych limitów jak również nabywać obligacje emitowane przez spółki z Grupy ORLEN. Na koniec 2016 roku łączna wartość wyemitowanych w PKN ORLEN obligacji wyniosła 2 503 mln PLN w porównaniu z 2 301 mln PLN na koniec 2015 roku. Szczegółowe informacje o emisji obligacji zostały podane w pkt 4.3.3.
Szczegóły dotyczące udzielonych i otrzymanych przez PKN ORLEN pożyczek w ramach Grupy ORLEN zostały przedstawione w pkt 4.3.4.

5.6.2 Udzielone gwarancje i poręczenia oraz pozostałe zobowiązania warunkowe

Na dzień 31 grudnia 2016 roku PKN ORLEN posiadał zobowiązania pozabilansowe z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń na łączną kwotę 13 600 mln PLN w porównaniu z 8 808 mln PLN na koniec 2015 roku. W 2016 roku kwota obejmowała:

- poręczenia i gwarancje udzielone jednostkom zależnym na rzecz podmiotów trzecich w wysokości 11 888 mln PLN, które dotyczyły głównie zabezpieczenia przyszłych zobowiązań spółki ORLEN Capital wynikających z emisji euroobligacji o wartości 750 mln EUR oraz terminowego regulowania zobowiązań przez jednostki zależne,
- zabezpieczenia akcyzowe i akcyzę od wyrobów i towarów znajdujących się w procedurze zawieszonego poboru w wysokości 1 508 mln PLN,
- gwarancje dotyczące zobowiązań wobec osób trzecich wystawionych w toku bieżącej działalności dotyczące głównie: gwarancji cywilnoprawnych związanych z zabezpieczeniem należytego wykonania umów oraz gwarancji publicznoprawnych wynikających z przepisów powszechnie obowiązujących zabezpieczających prawidłowość prowadzenia działalności koncesjonowanych w sektorze paliw ciekłych i wynikających z tej działalności należności podatkowych, celnych itp. w wysokości 204 mln PLN.

Dodatkowe informacje dotyczące udzielonych poręczeń i gwarancji zostały przedstawione w pkt 7.3.5.4. do Jednostkowego Sprawozdania Finansowego za 2016 rok.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku nie wystąpiły istotne zobowiązania warunkowe.

5.7. ZATRUDNIENIE

W związku z dynamicznym rozwojem obszaru energetyki i realizowanych projektów budowy Elektrowni CCG-T we Włocławku i Płocku, zatrudnienie w PKN ORLEN na koniec 2016 roku zwiększyło się o 135 osób.

WYKRES 74. Struktura zatrudnienia w PKN ORLEN w grupach zawodowych w 2016 roku.

WYKRES 75. Struktura wiekowa pracowników w PKN ORLEN w 2016 roku.

Realizowane programy kadrowe w PKN ORLEN, zasady wynagradzania i zmiany warunków pracy zostały opisane w pkt 3.5 niniejszego Sprawozdania.

5.8. WYNAGRODZENIA OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH

5.8.1. Ogólne zasady wynagradzania, warunki przyznawania premii rocznych oraz umowy o zakazie konkurencji

Zasady wynagradzania

Wynagrodzenie dla Członków Zarządu ustala Rada Nadzorcza uwzględniając rekomendacje Komitetu Rady Nadzorczej ds. Nominacji i Wynagrodzeń. Do głównych elementów systemu wynagrodzeń Członków Zarządu należą:

- stałe miesięczne wynagrodzenie zasadnicze,
- premia roczna uzależniona od poziomu realizacji celów ilościowych i jakościowych,
- odprawa wynikająca z odwołania lub rezygnacji z funkcji Członka Zarządu,
- wynagrodzenie z tytułu zakazu konkurencji.

Wszystkie elementy wynagrodzenia oraz świadczenia dodatkowe reguluje umowa zawarta pomiędzy Członkiem Zarządu a Spółką.

W dniu 24 stycznia 2017 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, podczas którego zostały podjęte uchwały w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń Członków Zarządu oraz Członków Rady Nadzorczej. Treści podjętych uchwał zostały zamieszczone na stronie: http://www.orlen.pl/PL/RelacjeInwestorskie/RaportyBiezace/Strony/Raport-biezacy-nr-14-2017.aspx

Zasady premiowania kluczowego personelu kierowniczego (w tym Członków Zarządu spółek Grupy ORLEN)

Regulaminy funkcjonujące dla Zarządu PKN ORLEN, dyrektorów bezpośrednio podległych Zarządowi PKN ORLEN oraz pozostałych kluczowych stanowisk Grupy ORLEN mają wspólne podstawowe cechy. Osoby objęte wyżej wymienionymi systemami premiowane

są za realizację indywidualnych celów, wyznaczanych na początku okresu premiowego przez Radę Nadzorczą dla Członków Zarządu oraz przez Zarząd dla pracowników kluczowego personelu kierowniczego. Systemy Premiowania są spójne z Wartościami Koncernu, promują współpracę pomiędzy poszczególnymi pracownikami i motywują do osiągania najlepszych wyników w skali Grupy ORLEN. Postawione cele mają charakter zarówno jakościowy jak i ilościowy, i są rozliczane po zakończeniu roku, na który zostały wyznaczone. Istnieje ponadto możliwość wyróżnienia pracowników, którzy mają istotny wkład w osiągane wyniki.

Członkom Zarządu przysługuje prawo do premii rocznej ustalanej w oparciu o poziom realizacji celów określony w Regulaminie Systemu Motywacyjnego dla Zarządu, który stanowi załącznik do umowy z Członkiem Zarządu. Rada Nadzorcza zatwierdza zasady wyznaczania i rozliczania indywidualnych zadań premiowych dla Członków Zarządu na dany rok. Poziom premii rocznej uzależniony jest od wykonania indywidualnych zadań premiowych (jakościowych oraz ilościowych).

Ocena wykonania indywidualnych zadań premiowych (ilościowych i jakościowych) przez danego Członka Zarządu dokonywana jest przez Radę Nadzorczą na podstawie rekomendacji Prezesa Zarządu, zawierającej ocenę wykonania indywidualnych zadań premiowych wszystkich Członków Zarządu, sprawozdań dotyczących wykonania przez danego Członka Zarządu indywidualnych zadań premiowych, sprawozdań finansowych PKN ORLEN oraz innych dokumentów, których zbadanie Rada Nadzorcza uzna za celowe.

Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę o przyznaniu Członkowi Zarządu premii rocznej za dany rok obrotowy oraz jej wysokości bądź o nie przyznaniu premii rocznej do 30 kwietnia następnego roku. Uchwała jest podstawą do wypłaty premii rocznej, o ile skonsolidowane sprawozdanie finansowe Spółki za dany rok obrotowy zostanie zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie.

Na rok 2016 Rada Nadzorcza Spółki wyznaczyła dla wszystkich Członków Zarządu sześć identycznych celów ilościowych, tj.:

- EBIT raportowany Koncernu,
- EBITDA wg LIFO Koncernu (% realizacji planu w makro rzeczywistym),
- CAPEX utrzymaniowy Koncernu + Koszty ogólne i osobowe Koncernu (% realizacji planu w makro rzeczywistym),
- CAPEX rozwojowy Koncernu (% realizacji planu w makro rzeczywistym),
- wskaźnik giełdowy (TSR PKN względem rynku),
- wskaźnik wypadkowości (TRR Koncernu)

oraz przypisała im odpowiednie progi premiowe. Ponadto Rada Nadzorcza dla każdego z Członków Zarządu ustaliła cele jakościowe związane z nadzorowanym przez nich obszarem działalności Spółki.

Umowy zawarte z osobami zarządzającymi o zakazie konkurencji i rozwiązaniu umowy na skutek odwołania z zajmowanego stanowiska

Zgodnie z obowiązującymi umowami Członkowie Zarządu PKN ORLEN zobowiązani są przez okres 6 lub 12 miesięcy, licząc od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy, do powstrzymania się od działalności konkurencyjnej. W okresie tym Członkowie Zarządu uprawnieni są do otrzymywania odszkodowania w wysokości sześcio- lub dwunastokrotności miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, płatnego w równych ratach miesięcznych. Spółka może zwolnić Prezesa Zarządu, Wiceprezesów Zarządu i Członków Zarządu z zakazu konkurencji obowiązującego po rozwiązaniu lub wygaśnięciu umowy lub skrócić okres obowiązywania tego zakazu. W przypadku zwolnienia z zakazu konkurencji, Spółka nie wypłaca odszkodowania. W przypadku skrócenia okresu obowiązywania zakazu konkurencji, wypłata odszkodowania następuje proporcjonalnie do okresu obowiązywania zakazu konkurencji.

Ponadto umowy przewidują wypłatę wynagrodzenia w przypadku rozwiązania umowy na skutek odwołania z zajmowanego stanowiska. Wynagrodzenie w takim przypadku wynosi sześcio- lub dwunastokrotność miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Rada Nadzorcza może wyrazić zgodę na stosowanie tych postanowień również w przypadku rezygnacji Członka Zarządu z funkcji Członka Zarządu.

W razie rezygnacji z pełnionej funkcji przez Członka Zarządu, na wniosek Spółki Członek Zarządu zobowiązany będzie do pozostawania do dyspozycji Spółki przez czas niezbędny do ochrony interesów Spółki, nie dłuższy jednakże niż 30 dni. Z tytułu pozostawania do dyspozycji Spółki Członkowi Zarządu przysługuje wynagrodzenie odpowiadające wysokości wynagrodzenia zasadniczego, na zasadach wskazanych w umowie.

W przypadku konieczności obliczenia wynagrodzenia lub odszkodowania albo innych świadczeń przysługujących za niepełny miesiąc, przyjmuje się, że 1/30 kwoty należnej za pełny miesiąc należna jest za 1 dzień kalendarzowy.

Członkowie Zarządu pozostałych spółek Grupy ORLEN standardowo zobowiązani są od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy do powstrzymania się od działalności konkurencyjnej przez okres 6 miesięcy. W tym czasie otrzymują wynagrodzenie w wysokości 50% sześciokrotności miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, płatne w 6 równych ratach miesięcznych. Natomiast odprawa z tytułu rozwiązania umowy przez Pracodawcę wynosi standardowo trzy lub sześciokrotność miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

5.8.2 Wynagrodzenia organów zarządzających i nadzorujących

TABELA 45. Wynagrodzenia wypłacone Członkom Zarządu Spółki pełniącym funkcję w 2016 roku [tys. PLN].

Wyszczególnienie	2016	2015
Wynagrodzenia Członków Zarządu Spółki, w tym:		
- wynagrodzenia i inne świadczenia	**8 430**	**7 177**
Wojciech Jasiński [1)]	1 715	69
Dariusz Krawiec [2)]	-	1 696
Sławomir Jędrzejczyk	1 586	1 584
Piotr Chełmiński	1 351	1 380
Mirosław Kochalski	1 368	-
Zbigniew Leszczyński	1 049	-
Krystian Pater	1 226	1 224
Marek Podstawa [3)]	135	1 224
- premie za rok poprzedni	**5 040**	**6 335**
Dariusz Krawiec [4)]	-	1 493
Sławomir Jędrzejczyk	1 500	1 434
Piotr Chełmiński	1 260	1 216
Krystian Pater	1 140	1 096
Marek Podstawa	1 140	1 096
Ogółem:	**13 470**	**13 512**

1) Wynagrodzenie za okres pełnienia funkcji Prezesa Zarządu Spółki od dnia 16 grudnia 2015 roku.
2) Wynagrodzenie za okres pełnienia funkcji Prezesa Zarządu Spółki do dnia 16 grudnia 2015 roku.
3) Wynagrodzenie za okres pełnienia funkcji Członka Zarządu Spółki do dnia 8 lutego 2016 roku.
4) W 2016 roku wypłacona premia za 2015 rok zaprezentowana w tabeli dotyczącej byłych Członków Zarządu.

TABELA 46. Premie potencjalnie należne Członkom Zarządu Spółki pełniącym funkcję w danym roku do wypłaty w roku kolejnym (tys. PLN).

Wyszczególnienie	2016	2015
Wojciech Jasiński	1 560	-
Dariusz Krawiec [1)]	-	1 620
Sławomir Jędrzejczyk	1 500	1 500
Piotr Chełmiński	1 260	1 260
Mirosław Kochalski [2)]	1 303	-
Zbigniew Leszczyński [3)]	977	-
Krystian Pater	1 140	1 140
Marek Podstawa [4)]	113	1 140
Ogółem:	**7 853**	**6 660**

1) Premia potencjalnie należna za okres pełnienia funkcji do dnia 16 grudnia 2015 roku.
2) Premia potencjalnie należna za okres pełnienia funkcji od dnia 8 lutego 2016 roku.
3) Premia potencjalnie należna za okres pełnienia funkcji od dnia 8 lutego 2016 roku.
4) Premia potencjalnie należna za okres pełnienia funkcji do dnia 8 lutego 2016.

TABELA 47. Wynagrodzenia i inne świadczenia wypłacone byłym Członkom Zarządu Spółki (tys. PLN).

Wyszczególnienie	2016	2015
Dariusz Krawiec [1]	3 160	1 820
Marek Podstawa [2]	1 140	-
Ogółem:	**4 300**	**1 820**

1) W 2016 roku wypłacona premia za 2015 rok i zakaz konkurencji; w 2015 roku wypłacone wynagrodzenie z tytułu odprawy i zakazu konkurencji.
2) W 2016 roku wypłacona odprawa i zakaz konkurencji.

Wynagrodzenia Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki z tytułu zasiadania w Zarządach lub Radach Nadzorczych spółek zależnych, współkontrolowanych i stowarzyszonych (tysiące PLN)

Członkowie Zarządu PKN ORLEN zasiadający w roku 2016 i 2015 w Zarządach lub Radach Nadzorczych spółek zależnych, współkontrolowanych i stowarzyszonych Grupy ORLEN nie pobierali z tego tytułu wynagrodzenia, z wyłączeniem Unipetrol a.s., gdzie wynagrodzenia w całości przekazano na rzecz Fundacji ORLEN DAR SERCA.

TABELA 48. Wynagrodzenia Członków Rady Nadzorczej PKN ORLEN (tys. PLN).

Wyszczególnienie	2016	2015
Wynagrodzenia Członków Rady Nadzorczej Spółki, w tym:		
Angelina Sarota	220	210
Adam Ambrozik [1]	13	164
Maciej Bałtowski	-	147
Cezary Banasiński [1]	13	164
Mateusz Bochacik [2]	157	-
Grzegorz Borowiec [1]	13	164
Adrian Dworzyński [2]	157	-
Artur Gabor	170	164
Agnieszka Krzętowska [2]	161	-
Radosław Kwaśnicki	171	165
Cezary Możeński [1]	13	164
Remigiusz Nowakowski [3]	120	17
Leszek Pawłowicz [1]	13	164
Wiesław Protasewicz [4]	98	-
Arkadiusz Siwko [5]	59	-
Ogółem:	**1 378**	**1 523**

1) Za okres pełnienia funkcji do 29 stycznia 2016 roku.
2) Za okres pełnienia funkcji od 29 stycznia 2016 roku.
3) Za okres pełnienia funkcji od 23 listopada 2015 roku do 14 września 2016 roku.
4) Za okres pełnienia funkcji od 3 czerwca 2016 roku.
5) Za okres pełnienia funkcji od 29 stycznia do 3 czerwca 2016 roku.

Wynagrodzenia kluczowego personelu kierowniczego Grupy ORLEN

TABELA 49. Wynagrodzenia kluczowego personelu kierowniczego Grupy ORLEN (tys. PLN).

Wyszczególnienie	2016	2015
Wynagrodzenia i inne świadczenia członków kluczowego personelu kierowniczego:		
- pozostały kluczowy personel kierowniczy Spółki	44 403	37 128
- kluczowy personel kierowniczy spółek zależnych Grupy ORLEN	165 524	140 365
Ogółem:	**209 927**	**177 493**

Wzrost kosztów wynagrodzeń kluczowego personelu to głównie efekt zmian struktur organizacyjnych, co przyczyniło się do zwiększenia liczby menadżerów raportujących bezpośrednio do Członków Zarządów, uzupełnienia składów zarządów spółek Grupy oraz jednorazowych kosztów odpraw.

6. ŁAD KORPORACYJNY

6.1. ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO

W 2016 roku PKN ORLEN stosował wszystkie zasady zbioru „Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych 2016" („DPSN"), obowiązującego na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie („Giełda", „GPW"). Kodeks dostępny jest na stronie internetowej Giełdy https://www.gpw.pl/lad_korporacyjny_na_gpw oraz na korporacyjnej stronie internetowej PKN ORLEN, w sekcji przeznaczonej dla akcjonariuszy Spółki http://www.orlen.pl/PL/RelacjeInwestorskie/Gielda/Strony/DobrePraktykiGPW.aspx .

Komunikacja z rynkiem kapitałowym

Jednym z podstawowych narzędzi kontaktu z przedstawicielami rynku kapitałowego jest sekcja relacji inwestorskich na korporacyjnej stronie internetowej http://www.orlen.pl/, prowadzonej w języku polskim i angielskim. Sekcja relacji inwestorskich gromadzi informacje skierowane głównie do inwestorów i analityków. Znajdują się w niej między innymi:

- Raporty bieżące, raporty okresowe,
- Prezentacje dotyczące publikacji wyników finansowych i innych wydarzeń,
- Pliki multimedialne z zapisem telekonferencji i videokonferencji organizowanych przez Spółkę,
- Interaktywne wykresy i tabele prezentujące historyczne dane finansowe Spółki w różnych przedziałach czasowych z możliwością implementacji do arkusza Excel,
- Notowania akcji PKN ORLEN oraz głównych indeksów,
- Formularz kontaktowy dla internautów,
- Newsletter i kanał RSS,
- Interaktywny kalendarz, przez który można ustawić sobie przypomnienia poprzez SMS lub w programie poczty elektronicznej o najważniejszych wydarzeniach w Spółce,
- Zakładka dla inwestorów indywidualnych.

Na stronie internetowej w sekcji relacji inwestorskich umieszczona jest także zakładka poświęcona ładowi korporacyjnemu. Z tego miejsca można pobrać roczne raporty Spółki z wypełniania dobrych praktyk, a także kodeks DPSN. Znajduje się tam także krótka informacja o stosowanych przez Spółkę dobrych praktykach oraz wszystkie inne informacje wymagane przez kodeks DPSN.

Zakładka Walne zgromadzenie znajdująca się w serwisie relacji inwestorskich zawiera komplet dokumentów i informacji dotyczących Walnych Zgromadzeń Spółki oraz formularz kontaktowy dotyczący WZA.

Spółka wspiera swoich akcjonariuszy, inwestorów oraz analityków giełdowych w zdobywaniu wiedzy o branżach, w których działa. Na portalu internetowym PKN ORLEN http://napedzamyprzyszlosc.pl/ umieszczane są specjalistyczne publikacje oraz relacje z konferencji branżowych. Jest na nim także blog ekspercki Głównego Ekonomisty PKN ORLEN (http://napedzamyprzyszlosc.pl/blog), na którym umieszcza on swoje komentarze na temat bieżącej sytuacji rynkowej. Krótkie przekazy Spółka wysyła także poprzez swoje konto na portalu Twitter (https://twitter.com/ORLEN_FFbK).

W ramach bezpośrednich kontaktów z przedstawicielami rynku kapitałowego Spółka regularnie i aktywnie uczestniczy w spotkaniach z inwestorami i analitykami zarówno w kraju, jak i zagranicą. Organizuje otwarte dla wszystkich konferencje medialne po każdym ważnym wydarzeniu w życiu Spółki, takim jak publikacja wyników kwartalnych, ogłoszenie strategii. Konferencje te są bezpośrednio transmitowane przez internet wraz z tłumaczeniem symultanicznym na język angielski.
Organizowane są także zamknięte spotkania indywidualne oraz grupowe, jak i telekonferencje z uczestnikami rynku kapitałowego.
PKN ORLEN regularnie realizuje cykle spotkań z inwestorami w kraju i zagranicą (roadshows). Uczestnicy rynku mają możliwość udziału w organizowanych przez spółkę tzw. site visits czyli spotkaniach z kluczowymi menedżerami spółki w siedzibie i obiektach, gdzie prowadzona jest działalność operacyjna spółki.
Co pewien czas w PKN ORLEN odbywają się także Dni Inwestora i Analityka, podczas których organizowane są warsztaty tematyczne dotyczące różnych dziedzin działalności Spółki, prowadzone przez przedstawicieli Zarządu, dyrektorów wykonawczych i pozostałych, wybranych menadżerów.

W 2016 roku PKN ORLEN już czwarty rok z rzędu wypłacił swoim akcjonariuszom dywidendę w wysokości 2 PLN na akcję.
PKN ORLEN dokłada wszelkich starań, by publikować raporty okresowe w możliwie najkrótszym czasie po zamknięciu okresu sprawozdawczego. W 2016 roku raporty kwartalne i półroczne opublikowaliśmy średnio po upływie 23 dni od zamknięcia okresów, a raporty roczne w ciągu 84 dni po zakończeniu roku.

Uczestnicy rynku kapitałowego doceniają działania Spółki, co potwierdzają zdobyte przez nią w 2016 roku nagrody i wyróżnienia:

- Statuetka „Byki i Niedźwiedzie" w kategorii Spółka Roku z indeksu WIG20 według Gazety Giełdy i Inwestorów „Parkiet";
- Nagrody badania relacji inwestorskich w spółkach WIG 30, wspólnej inicjatywy Gazety Giełdy i Inwestorów „Parkiet: oraz Izby Domów Maklerskich:
  - Drugie miejsce w kategorii „Najlepsze relacje inwestorskie wśród Inwestorów Indywidualnych",
  - Drugie miejsce w kategorii „Najlepsze relacje inwestorskie wśród Inwestorów Instytucjonalnych",
- Spółka utrzymała swoją obecność w X edycji projektu Respect Index,
- czwarty rok z kolei PKN ORLEN otrzymał nagrodę specjalną „The Best of The Best" w konkursie The Best Annual Report, organizowanym przez Instytut Rachunkowości i Podatków, a także nagrody w tym konkursie za
  - Najlepszy raport zintegrowany,
  - Najlepsze zastosowanie MSSF/MSR,
  - Najlepszy zespół odpowiedzialny za sprawozdawczość.

Reakcje Spółki na pojawiające się publicznie opinie i informacje szkodzące jej wizerunkowi

W PKN ORLEN obowiązuje wewnętrzna regulacja dotycząca zasad prowadzenia działań kształtujących wizerunek Spółki, kontaktów z przedstawicielami środków masowego przekazu, a także przekazywania do Dyrektora Wykonawczego ds. Komunikacji Korporacyjnej informacji mających znaczenie dla wizerunku PKN ORLEN. Zarządzenie to zobowiązuje do wieloetapowej weryfikacji informacji na temat przedstawicieli Spółki lub samej Spółki, zanim zostaną one upublicznione.

Wspomniane regulacje kształtują również zasady reakcji w sytuacji pojawienia się wypowiedzianych publicznie opinii i informacji, szkodzących wizerunkowi Spółki. Proces ten koordynowany jest przez Dyrektora Wykonawczego ds. Komunikacji Korporacyjnej.

Działalność PKN ORLEN w obszarze odpowiedzialnego biznesu

W roku 2015 PKN ORLEN rozpoczął realizację strategii dotyczącej odpowiedzialnego biznesu („CSR") na lata 2015 – 2017. Zakłada ona, wzrost wartości przedsiębiorstwa z poszanowaniem oczekiwań interesariuszy oraz odpowiedzialnym korzystaniu z zasobów. Oznacza to, że w procesie tworzenia projektów biznesowych uwzględniane są zasady społecznej odpowiedzialności. Zdefiniowanie mierzalnych celów CSR pozwala analizować i oceniać efekty płynące z tych działań dla Koncernu i otoczenia. Strategia bazująca na „Wartościach i zasadach postępowania PKN ORLEN S.A." ma także motywować pracowników do poszukiwania nowych pomysłów oraz innowacyjnych rozwiązań.

W roku 2016 Strategia CSR była wdrażana zgodnie z założonym planem. W PKN ORLEN 16 koordynatorów monitoruje prace nad 55 projektami. Z kolei w Grupie Kapitałowej realizowanych jest 488 działań z obszaru CSR. Nad ich terminowym wykonaniem czuwa 27 koordynatorów. Zarząd PKN ORLEN i Komitet Rady Nadzorczej ds. CSR okresowo weryfikują jej realizację.

PKN ORLEN ma bogate tradycje działań społecznych i aktywności w tym obszarze, a ważnym elementem tych działań jest powołana w 2001 roku Fundacja ORLEN – DAR SERCA.

W działaniach społecznych PKN ORLEN i Fundacji ORLEN – DAR SERCA biorą udział także klienci PKN ORLEN, uczestnicy programu lojalnościowego VITAY, przekazując zgromadzone w programie środki na cele społeczne.

Zasady działalności sponsoringowej realizowanej przez PKN ORLEN określają wewnętrzne regulacje skodyfikowane w przygotowywanych corocznie planach marketingowych oraz w zarządzeniu określającym zasady zakupu usług sponsoringowych. Przy wyborze realizowanych projektów Koncern kieruje się zasadami etycznymi obowiązującymi w firmie.

Koncern w swej działalności sponsoringowej skupia się na kilku wybranych obszarach tematycznych takich jak: kultura i sztuka, promocja polskiej gospodarki i popularyzacja Polski na arenie międzynarodowej, promocja edukacji i wiedzy, projekty o charakterze społecznym, działania związane z promowaniem pamięci i tradycji narodowej, projekty lokalne adresowane do społeczności zamieszkujących tereny szczególnie istotne ze względu na działalność Koncernu. Wsparciem dla realizowanych działań jest fanpage „Niesamowici Ludzie", który zdobył sympatię ponad 72 tys. użytkowników serwisu Facebook.

PKN ORLEN komunikuje swoje działania społeczne m.in. na korporacyjnej stronie internetowej w zakładce „Odpowiedzialny biznes", gdzie znajdują się podstawowe dane na temat zasad polityki sponsoringowej realizowanej przez PKN ORLEN oraz informacje na temat procedury występowania do PKN ORLEN z wnioskiem o wsparcie sponsoringowe, a także informacje na temat zasad polityki dobroczynności.

6.2. SYSTEM KONTROLI I ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

System kontroli wewnętrznej Spółki i zarządzania ryzykiem w procesie sporządzania sprawozdań finansowych realizowany jest przez:

- weryfikację stosowania jednolitej polityki rachunkowości przez spółki Grupy ORLEN w zakresie ujęcia, wyceny i ujawnień zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) zatwierdzonymi przez Unię Europejską,
- stosowanie procedur ewidencji zdarzeń gospodarczych w systemie finansowo-księgowym oraz kontrolę ich przestrzegania,
- stosowanie jednolitych wzorców jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych oraz okresową weryfikację prawidłowości ich zastosowania w spółkach Grupy ORLEN,
- weryfikację zgodności sprawozdań finansowych spółek Grupy ORLEN z danymi wprowadzanymi do zintegrowanego systemu informatycznego służącego do przygotowania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy ORLEN,
- przegląd przez niezależnego audytora publikowanych sprawozdań finansowych za I kwartał, półrocze i III kwartał oraz badanie rocznych sprawozdań finansowych PKN ORLEN i Grupy ORLEN,
- procedury autoryzacji, zatwierdzania i opiniowania sprawozdań finansowych przed publikacją,
- dokonywanie niezależnej i obiektywnej oceny systemów zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej.

Ewidencja zdarzeń gospodarczych w PKN ORLEN prowadzona jest w zintegrowanym systemie finansowo – księgowym. Bezpieczeństwo i dostępność informacji zawartych w systemie finansowo-księgowym kontrolowane są na wszystkich poziomach bazy danych, aplikacji i prezentacji oraz systemu operacyjnego. Integracja systemu zapewniona jest przez systemy kontroli wprowadzanych danych (walidacje, autoryzacje, listy wartości) oraz dzienniki zmian.
W celu zapewnienia jednolitości zasad rachunkowości spółki Grupy ORLEN stosują, na potrzeby sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego, przyjętą przez PKN ORLEN i zatwierdzoną przez spółki Grupy ORLEN, politykę rachunkowości.
Skonsolidowane sprawozdania finansowe są przygotowywane na podstawie zintegrowanego systemu informatycznego, w którym przeprowadzany jest proces konsolidacji wprowadzanych danych do pakietów sprawozdawczych przez spółki Grupy ORLEN. System jest rozwiązaniem utworzonym dla celów zarządzania finansowego oraz raportowania. Narzędzie to umożliwia ujednolicenie informacji finansowych. W jednym miejscu zbierane są informacje wynikowe, budżetowe, prognozowane oraz statystyczne, co zapewnia bezpośrednią kontrolę i zgodność wprowadzanych danych.
Dane poddawane są analizie pod względem spójności, kompletności i ciągłości, czemu służą zaimplementowane w systemie kontrolki sprawdzające zgodność danych wprowadzanych przez spółki.

W celu bieżącego ograniczania ryzyk związanych z procesem sporządzania sprawozdań finansowych poddawane są one weryfikacji przez audytora co kwartał, a zatem częściej niż wynika to z obowiązujących przepisów. W przypadku sprawozdania za I kwartał, półrocze i III kwartał audytor dokonuje przeglądu, natomiast w przypadku sprawozdania rocznego jest ono poddawane badaniu.

Wyniki przeglądów i badań są przedstawiane przez audytora Zarządowi i Komitetowi Audytowemu Rady Nadzorczej.

W Spółce stosowane są procedury autoryzacji, zgodnie z którymi raporty okresowe przed zatwierdzeniem przez Zarząd podlegają weryfikacji audytora oraz opinii Komitetu Audytowego Rady Nadzorczej. Po zatwierdzeniu są przekazywane przez Biuro Relacji Inwestorskich do publicznej wiadomości.

W Spółce funkcjonuje Biuro Audytu, Kontroli i Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym, którego celem jest dokonywanie niezależnej i obiektywnej oceny systemów zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej oraz analizy procesów biznesowych. Biuro realizuje zadania audytowe w oparciu o roczne plany audytów zatwierdzane przez Zarząd oraz przyjmowane przez Komitet Audytowy Rady Nadzorczej i Radę Nadzorczą. Biuro może realizować także audyty doraźne zlecane przez Radę Nadzorczą lub Zarząd Spółki.

W ramach realizowanych celów i zadań Biuro Audytu, Kontroli i Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym dostarcza rekomendacje wdrożenia rozwiązań i standardów w ramach realizowanych zadań audytowych, których celem jest redukcja ryzyka niezrealizowania celów Koncernu, poprawa skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz zwiększenie wydajności procesów biznesowych.
Dwa razy w roku Biuro przygotowuje sprawozdanie z monitoringu stopnia wdrożenia rekomendacji dla Zarządu i Komitetu Audytowego Rady Nadzorczej zawierające podsumowanie wniosków ze zrealizowanych zadań audytowych oraz monitoruje realizację rekomendacji audytora sprawozdań finansowych Spółki. Na zasadach określonych w Międzynarodowych Standardach Praktyki Zawodowej Audytu, Biuro Audytu, Kontroli i Zarządzania Ryzykiem Korporacyjnym realizuje też projekty doradcze.

6.3. ZNACZNE PAKIETY AKCJI

W 2016 roku oraz do dnia autoryzacji niniejszego Sprawozdania nie było zmian w składzie akcjonariuszy posiadających ponad 5% udziału w kapitale zakładowym PKN ORLEN. Liczba akcji posiadana przez akcjonariuszy prezentowana jest na podstawie najbardziej aktualnych, oficjalnych informacji posiadanych przez Spółkę.
Nie istnieją żadne ograniczenia dotyczące przenoszenia praw własności akcji PKN ORLEN.

TABELA 50. Struktura akcjonariatu PKN ORLEN na 1 stycznia 2016 roku, na 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień autoryzacji niniejszego Sprawozdania.

Akcjonariusz	Liczba akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu (na 01.01.2016*)	Udział w kapitale zakładowym i ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu (na 01.01.2016*)	Liczba akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu (na 31.12.2016**)	Udział w kapitale zakładowym i ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu (na 31.12.2016**)	Liczba akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu (na dzień autoryzacji raportu***)	Udział w kapitale zakładowym i ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu (na dzień autoryzacji raportu***)
Skarb Państwa	117 710 196	27,52%	117 710 196	27,52%	117 710 196	27,52%
Nationale-Nederlanden OFE	39 000 000	9,12%	39 785 564	9,30%	35 590 112	8,32%
Aviva OFE	34 000 000	7,95%	31 257 000	7,31%	30 000 000	7,01%
Pozostali	236 998 865	55,41%	238 956 301	55,87%	244 408 753	57,15%
Razem	**427 709 061**	**100,00%**	**427 709 061**	**100,00%**	**427 709 061**	**100,00%**

** Zgodnie z informacjami z ZWZ PKN ORLEN zwołanego na 28 kwietnia 2015 roku.*
*** Zgodnie z informacjami z ZWZ PKN ORLEN zwołanego na 3 czerwca 2016 roku.*
**** Zgodnie z informacjami z NWZ PKN ORLEN zwołanego na 24 stycznia 2017 roku.*

6.4. SPECJALNE UPRAWNIENIA KONTROLNE I PRAWA GŁOSU

Wykonywanie prawa głosu oraz specjalne uprawnienia kontrolne zostały szczegółowo uregulowane w Statucie PKN ORLEN. Zgodnie z postanowieniami Statutu jedna akcja PKN ORLEN daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu Spółki. W Statucie Spółki prawo głosowania akcjonariuszy zostało ograniczone w ten sposób, że żaden z nich nie może wykonywać na Walnym Zgromadzeniu więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Spółce w dniu odbywania Walnego Zgromadzenia. Ograniczenie prawa głosowania nie dotyczy Skarbu Państwa oraz banku depozytowego, który na podstawie umowy ze Spółką wyemitował kwity depozytowe w związku z akcjami Spółki (w przypadku wykonywania przez ten podmiot prawa głosu z tych akcji Spółki).
Akcjonariusze, których głosy podlegają kumulacji i redukcji zwani są Zgrupowaniem. Zasady kumulacji i redukcji szczegółowo określa Statut Spółki. Akcjonariusze wchodzący w skład Zgrupowania nie mogą wykonywać prawa głosu z więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Spółce w dniu odbywania Walnego Zgromadzenia.
Jeżeli skumulowana liczba akcji zarejestrowana na walnym zgromadzeniu przez akcjonariuszy wchodzących w skład Zgrupowania przekracza 10% ogólnej liczby głosów w Spółce, to głosy wynikające z liczby posiadanych akcji podlegają redukcji, której zasady szczegółowo określa Statut Spółki.
Ograniczenie prawa głosowania, o którym mowa powyżej nie dotyczy podmiotów zależnych od Skarbu Państwa.

Skarb Państwa jest uprawniony do powoływania i odwoływania jednego Członka Rady Nadzorczej. Ponadto jeden Członek Zarządu PKN ORLEN jest powoływany i odwoływany przez Radę Nadzorczą na wniosek Skarbu Państwa.

Dodatkowo, zgodnie ze Statutem Spółki, tak długo jak Skarb Państwa jest uprawniony do powoływania członka Rady Nadzorczej, uchwały w sprawie udzielenia zgody na dokonywanie czynności dotyczących: zbycia lub obciążenia w jakikolwiek sposób akcji albo udziałów w następujących spółkach: Naftoport Sp. z o.o., Inowrocławskie Kopalnie Soli S.A. oraz w spółce, która zostanie utworzona w celu prowadzenia działalności w zakresie transportu rurociągowego paliw płynnych, wymagają głosowania za ich przyjęciem przez członka Rady Nadzorczej powołanego przez Skarb Państwa.

Specjalne uprawnienia dla akcjonariusza Skarb Państwa wynikać mogą także z postanowień przepisów powszechnie obowiązujących, tj.:

- ustawy z dnia 18 marca 2010 roku o szczególnych uprawnieniach ministra właściwego do spraw energii oraz ich wykonywaniu w niektórych spółkach kapitałowych lub grupach kapitałowych prowadzących działalność w sektorach energii elektrycznej, ropy naftowej oraz paliw gazowych;
- ustawy z dnia 24 lipca 2015 roku o kontroli niektórych inwestycji;
- ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym.

6.5. ZMIANY STATUTU

Zmiana Statutu PKN ORLEN wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia Spółki oraz wpisu do rejestru przedsiębiorców. Uchwała Walnego Zgromadzenia dotycząca zmian Statutu Spółki zapada większością trzech czwartych głosów. Walne Zgromadzenie Spółki może upoważnić Radę Nadzorczą do ustalenia jednolitego tekstu Statutu lub wprowadzenia innych zmian o charakterze redakcyjnym określonych w uchwale Walnego Zgromadzenia.

Po wpisaniu zmian w Statucie do rejestru przedsiębiorców PKN ORLEN przekazuje na ten temat raport bieżący do publicznej wiadomości.

6.6. WALNE ZGROMADZENIE

Sposób funkcjonowania Walnego Zgromadzenia PKN ORLEN oraz jego uprawnienia regulują Statut Spółki oraz Regulamin Walnego Zgromadzenia PKN ORLEN, dostępne na stronie internetowej PKN ORLEN
http://www.orlen.pl/PL/OFirmie/Strony/DokumentyKorporacyjne.aspx
.
Spółka ustala miejsce i termin Walnego Zgromadzenia w taki sposób, by umożliwić udział w obradach jak największej liczbie akcjonariuszy. Walne Zgromadzenie PKN ORLEN odbywa się w siedzibie Spółki w Płocku, ale może odbyć się także w Warszawie. Obradom Walnego Zgromadzenia przysłuchiwać się mogą przedstawiciele mediów.

PKN ORLEN dokłada wszelkich starań, aby projekty uchwał Walnego Zgromadzenia zawierały uzasadnienie ułatwiające akcjonariuszom podjęcie uchwał z należytym rozeznaniem. Komplet materiałów jest przekazywany do wiadomości akcjonariuszy w siedzibie Spółki w Płocku i biurze w Warszawie, a także na korporacyjnej stronie internetowej www.orlen.pl począwszy od dnia zwołania Walnego Zgromadzenia.

Zwołanie i odwołanie Walnego Zgromadzenia PKN ORLEN

Walne Zgromadzenie zwołuje się przez ogłoszenie umieszczane na stronie internetowej Spółki oraz poprzez przekazanie raportu bieżącego do instytucji rynku kapitałowego oraz do publicznej wiadomości.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki powinno odbyć się nie później niż w ciągu sześciu miesięcy po zakończeniu roku obrotowego. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zwoływane jest przez Zarząd z własnej inicjatywy, na wniosek Rady Nadzorczej albo na wniosek akcjonariusza lub akcjonariuszy reprezentujących co

najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Spółki, w terminie dwóch tygodni od zgłoszenia takiego wniosku. Rada Nadzorcza może zwołać Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, jeżeli zwołanie go uzna za wskazane. Rada Nadzorcza może także zwołać Zwyczajne Walne Zgromadzenie, jeżeli Zarząd nie zwoła Zgromadzenia w terminie dwóch tygodni od dnia zgłoszenia odpowiedniego żądania przez Radę Nadzorczą. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie może zostać także zwołane przez akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów w Spółce.

Spółka organizuje każdorazowo transmisję internetową z obrad Zgromadzenia, oferując również symultaniczne tłumaczenie na język angielski.

Zgodnie z postanowieniami Regulaminu Walnego Zgromadzenia Walne Zgromadzenie może być odwołane, jeżeli jego odbycie napotyka na nadzwyczajne przeszkody lub jest oczywiście bezprzedmiotowe. Odwołanie oraz zmiana terminu Walnego Zgromadzenia powinna nastąpić niezwłocznie po wystąpieniu przesłanki uzasadniającej odwołanie lub zmianę terminu, ale nie później, niż na siedem dni przed dniem Walnego Zgromadzenia. Jeżeli odwołanie lub zmiana terminu Walnego Zgromadzenia nie może nastąpić w tym terminie, Walne Zgromadzenie powinno się odbyć. Jeśli jednak z okoliczności wynika, że odbycie obrad Walnego Zgromadzenia jest niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, wówczas odwołanie albo zmiana terminu może nastąpić w każdym czasie przed datą Walnego Zgromadzenia. Odwołanie lub zmiana terminu Walnego Zgromadzenia następuje przez ogłoszenie zamieszczone na stronie internetowej Spółki wraz z podaniem uzasadnienia i dochowaniem innych wymogów prawa. Kompetencja do odwołania Walnego Zgromadzenia przysługuje wyłącznie organowi lub osobie, która zwołała Walne Zgromadzenie. Odwołanie Walnego Zgromadzenia, w którego porządku obrad, na wniosek uprawnionych podmiotów, umieszczono określone sprawy, lub które zwołane zostało na taki wniosek, możliwe jest tylko za zgodą wnioskodawców.

Kompetencje Walnego Zgromadzenia PKN ORLEN

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należą w szczególności następujące sprawy:

- rozpatrywanie i zatwierdzanie rocznego sprawozdania finansowego Spółki, rocznego sprawozdania z działalności Spółki, a także skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy ORLEN oraz sprawozdania z działalności Grupy ORLEN za poprzedni rok obrotowy,
- udzielanie absolutorium Członkom Rady Nadzorczej i Członkom Zarządu Spółki z wykonania przez nich obowiązków,
- decydowanie o podziale zysku oraz o pokrywaniu strat, a także sposobie wykorzystania funduszy utworzonych z zysku,
- powoływanie Członków Rady Nadzorczej, z zastrzeżeniem § 8 ust. 2 Statutu, oraz ustalanie zasad wynagradzania Członków Rady Nadzorczej,
- podwyższenie i obniżenie kapitału zakładowego, jeżeli przepisy kodeksu spółek handlowych oraz Statutu nie stanowią inaczej,
- wszelkie postanowienia dotyczące roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy zawiązaniu Spółki oraz sprawowaniu nadzoru lub zarządu,
- wyrażanie zgody na zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nich ograniczonego prawa rzeczowego,
- wyrażanie zgody na zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości, których wartość księgowa netto przekracza jedną dwudziestą kapitału zakładowego Spółki,
- zmiana Statutu Spółki,
- tworzenie i likwidowanie kapitałów rezerwowych i innych kapitałów oraz funduszy Spółki,
- decydowanie o umorzeniu akcji oraz nabywaniu akcji w celu ich umorzenia i określenie warunków ich umorzenia,
- emisja obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa oraz emisja warrantów subskrypcyjnych,
- rozwiązanie, likwidacja i przekształcenie Spółki oraz jej połączenie z inną spółką,
- zawarcie umowy koncernowej w rozumieniu art. 7 kodeksu spółek handlowych.

Uczestnictwo w Walnym Zgromadzeniu PKN ORLEN

Zgodnie z postanowieniami kodeksu spółek handlowych prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu Spółki mają tylko osoby będące akcjonariuszami Spółki na szesnaście dni przed datą Walnego Zgromadzenia (dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu).

Akcjonariusze mogą komunikować się ze Spółką za pośrednictwem strony internetowej. Mogą tą drogą przesyłać zawiadomienia o udzieleniu pełnomocnictwa w postaci elektronicznej oraz dokument pełnomocnictwa wraz z innymi dokumentami pozwalającymi na identyfikację mocodawcy i pełnomocnika. Służy do tego specjalna sekcja poświęcona Walnym Zgromadzeniom Spółki: http://www.orlen.pl/PL/RelacjeInwestorskie/WalneZgromadzenie/Strony/default.aspx. Zamieszczane są w niej także przydatne akcjonariuszom materiały, m.in. przewodnik dla akcjonariuszy „Jak wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu PKN ORLEN", informacje o zbliżających się zgromadzeniach akcjonariuszy, materiały związane z tymi Zgromadzeniami, a także materiały archiwalne z odbytych posiedzeń, w tym treści podjętych uchwał, a także pliki wideo zawierające transmisje internetowe z Walnych Zgromadzeń.

W obradach Walnego Zgromadzenia mają prawo uczestniczyć z prawem zabierania głosu Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej nawet nie będący akcjonariuszami, bez potrzeby otrzymywania zaproszeń. W obradach Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia mogą uczestniczyć Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej, których mandaty wygasły przed dniem Walnego Zgromadzenia, a którzy sprawowali swe funkcje w roku obrotowym, za który sprawozdanie Zarządu oraz sprawozdanie finansowe ma być zatwierdzone przez to Zwyczajne Walne Zgromadzenie.

W obradach Walnego Zgromadzenia mają prawo brać udział także inne osoby zaproszone przez organ zwołujący Walne Zgromadzenie lub dopuszczone na salę obrad przez Przewodniczącego, w szczególności biegli rewidenci, doradcy prawni i finansowi lub pracownicy Spółki. PKN ORLEN, w zakresie zgodnym z przepisami prawa i uwzględniającym interesy Spółki, umożliwia także przedstawicielom mediów obecność na Walnych Zgromadzeniach. Zarząd na każdym Walnym Zgromadzeniu zapewnia udział niezależnego eksperta w sprawach z zakresu prawa handlowego.

Głosowanie na Walnym Zgromadzeniu PKN ORLEN

Z zastrzeżeniem odmiennych postanowień kodeksu spółek handlowych oraz Statutu, uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają

bezwzględną większością głosów oddanych. Jedna akcja PKN ORLEN daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu Spółki. Ograniczenia prawa akcjonariuszy Spółki do głosowania zostało opisane w pkt. 6.4.

Walne Zgromadzenia w 2016 roku

W roku 2016 odbyły się dwa Walne Zgromadzenia: 29 stycznia 2016 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, a 3 czerwca 2016 roku odbyło się Zwyczajne Walne Zgromadzenie.

Podczas obrad Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariusze Spółki ustalili liczbę członków Rady Nadzorczej oraz podjęli uchwały w sprawie zmian w składzie Rady Nadzorczej.

Podczas obrad Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariusze zatwierdzili roczne sprawozdania z działalności Spółki i Grupy ORLEN oraz sprawozdania finansowe za 2015 rok. Zdecydowali także o udzieleniu absolutorium wszystkim Członkom Rady Nadzorczej i Członkom Zarządu.
Walne Zgromadzenie zdecydowało, po zapoznaniu się z wnioskiem Zarządu i opinią Rady Nadzorczej, o podziale zysku netto za rok obrotowy 2015, w wysokości 1.047.519.491,84 PLN w następujący sposób:

1) kwotę 855.418.122,00 PLN przeznaczyło na wypłatę dywidendy (2,00 PLN na 1 akcję)
2) pozostałą kwotę, tj. 192.101.369,84 PLN przeznaczyło na kapitał zapasowy Spółki.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKN ORLEN ustaliło 15 lipca 2016 roku jako dzień dywidendy i 5 sierpnia 2016 roku jako termin wypłaty dywidendy.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie powołało także Członków Rady Nadzorczej na nową kadencję.

6.7. ORGANY ZARZĄDZAJĄCE I NADZORUJĄCE

Zasady działania Rady Nadzorczej i jej Komitetów oraz Zarządu PKN ORLEN są – poza przepisami powszechnie obowiązującymi – regulowane przez Statut PKN ORLEN, a także odpowiednio przez Regulamin Rady Nadzorczej oraz Regulamin Zarządu. Na funkcjonowanie organów zarządzających i nadzorczych PKN ORLEN wpływ mają również zasady ładu korporacyjnego ustanowione przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie.

6.7.1 Zarząd

Skład osobowy Zarządu PKN ORLEN w 2016 roku

Tabela 51. Skład Zarządu PKN ORLEN na dzień 1 stycznia 2016 roku.

Imię i nazwisko	Funkcja pełniona w zarządzie PKN ORLEN
Wojciech Jasiński	Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny
Sławomir Jędrzejczyk	Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych
Piotr Chełmiński	Członek Zarządu ds. Rozwoju i Energetyki
Krystian Pater	Członek Zarządu ds. Produkcji
Marek Podstawa	Członek Zarządu ds. Sprzedaży

Rada Nadzorcza PKN ORLEN na posiedzeniu w dniu 8 lutego 2016 roku odwołała Pana Marka Podstawę z Zarządu PKN ORLEN i jednocześnie powołała Pana Mirosława Kochalskiego do pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu Spółki oraz Pana Zbigniewa Leszczyńskiego do pełnienia funkcji Członka Zarządu Spółki, na wspólną trzyletnią kadencję Zarządu, która kończy się z dniem odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe Spółki za rok 2016.

Tabela 52. Skład Zarządu PKN ORLEN na dzień 8 lutego 2016 roku.

Imię i nazwisko	Funkcja pełniona w zarządzie PKN ORLEN
Wojciech Jasiński	Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny
Sławomir Jędrzejczyk	Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych
Mirosław Kochalski	Wiceprezes Zarządu (ds. Korporacyjnych od 12 lutego 2016 roku)
Piotr Chełmiński	Członek Zarządu ds. Rozwoju i Energetyki
Zbigniew Leszczyński	Członek Zarządu (ds. Sprzedaży od 12 lutego 2016 roku)
Krystian Pater	Członek Zarządu ds. Produkcji

Do dnia autoryzacji niniejszego sprawozdania skład Zarządu nie uległ zmianom.

Podział kompetencji Członków Zarządu Spółki

Pan Wojciech Jasiński, Prezes Zarządu pełni jednocześnie funkcję Dyrektora Generalnego, nadzoruje obszary: strategii i zarządzania projektami, innowacji, handlu ropą i gazem, marketingu, komunikacji korporacyjnej, audytu, kontroli i zarządzania ryzykiem korporacyjnym, ochrony informacji, infrastruktury krytycznej i spraw obronnych, bezpieczeństwa oraz biuro zarządu.

Pan Sławomir Jędrzejczyk, Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych sprawuje nadzór nad obszarami: planowania i sprawozdawczości, kontrolingu biznesowego, zarządzania łańcuchem dostaw, zarządzania finansami, podatków, relacji inwestorskich, inwestycji i dezinwestycji kapitałowych, informatyki.

Pan Mirosław Kochalski, Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych sprawuje nadzór nad obszarami: kadr, zakupów, prawnym, grupy kapitałowej, zarządzania ryzykiem regulacyjnym, organizacji i systemów zarządzania.

Pan Piotr Chełmiński, Członek Zarządu ds. Rozwoju i Energetyki sprawuje nadzór nad obszarami: realizacji inwestycji majątkowych, rozwoju i technologii, energetyki, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony środowiska.

Pan Zbigniew Leszczyński, Członek Zarządu ds. Sprzedaży sprawuje nadzór nad obszarami: handlu hurtowego produktami rafineryjnymi, handlu produktami petrochemicznymi, sprzedaży detalicznej, logistyki, efektywności i rozwoju sprzedaży.

Pan Krystian Pater, Członek Zarządu ds. Produkcji sprawuje nadzór nad obszarami: produkcji rafineryjnej, produkcji petrochemicznej, efektywności i optymalizacji produkcji, techniki.

Podział odpowiedzialności Członków Zarządu PKN ORLEN dostępny jest także na internetowej stronie korporacyjnej Spółki: http://www.orlen.pl/PL/OFirmie/ZarzadSpolki/ObszaryOdpowiedzialnosci/Strony/default.aspx .

Powołanie i odwołanie Zarządu PKN ORLEN

W skład Zarządu PKN ORLEN wchodzi od pięciu do dziewięciu Członków, w tym prezes, wiceprezesi Zarządu i pozostali członkowie Zarządu. Członkowie Zarządu są powoływani i odwoływani przez Radę Nadzorczą, przy czym jeden członek Zarządu PKN ORLEN jest powoływany i odwoływany przez Radę Nadzorczą na wniosek Skarbu Państwa.

Kadencja członków Zarządu jest wspólna i kończy się z dniem odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za drugi pełny rok obrotowy kadencji.

Prezes, wiceprezesi i pozostali członkowie Zarządu oraz cały Zarząd mogą być zawieszeni w czynnościach z ważnych powodów przez Radę Nadzorczą. W przypadku zawieszenia lub odwołania Prezesa Zarządu bądź w innym przypadku wygaśnięcia mandatu Prezesa Zarządu przed upływem kadencji, do czasu powołania nowego lub odwieszenia dotychczasowego Prezesa wszystkie jego uprawnienia, z wyjątkiem prawa decydującego głosu, o którym mowa w § 9 ust. 5 pkt 2 Statutu, wykonuje osoba powołana uchwałą Rady Nadzorczej na stanowisko pełniącego obowiązki Prezesa Zarządu.

Organizacja prac Zarządu PKN ORLEN

Szczegółowe zasady dotyczące zwoływania posiedzeń Zarządu zawiera Regulamin Zarządu Spółki, dostępny na stronie internetowej (http://www.orlen.pl/PL/OFirmie/Strony/DokumentyKorporacyjne.aspx).

Posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeby, jednak nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie. Dla ważności uchwał Zarządu wymagane jest prawidłowe zawiadomienie o planowanym posiedzeniu wszystkich Członków Zarządu oraz obecność na posiedzeniu co najmniej połowy składu Zarządu. Uchwały Zarządu zapadają zwykłą większością głosów (w razie równości głosów decyduje głos Prezesa Zarządu), z zastrzeżeniem, iż przy uchwale dotyczącej ustanowienia prokury wymagana jest jednomyślność wszystkich Członków Zarządu. Członek Zarządu, który głosował przeciwko podjętej uchwale może zgłosić zdanie odrębne, jednakże złożenie zdania odrębnego wymaga uzasadnienia.

Uchwały są podejmowane w głosowaniu jawnym, natomiast głosowanie tajne może zostać zarządzone na wniosek każdego Członka Zarządu. Uchwały podpisują wszyscy Członkowie Zarządu, którzy byli obecni na posiedzeniu Zarządu, na którym uchwała została podjęta. Pod uchwałą składa podpis także Członek Zarządu, który złożył zdanie odrębne z adnotacją "zdanie odrębne" lub "votum separatum".

Kompetencje Zarządu PKN ORLEN

Wszyscy Członkowie Zarządu są zobowiązani i uprawnieni do prowadzenia spraw PKN ORLEN.

Uchwały Zarządu wymagają wszystkie sprawy przekraczające zakres zwykłego zarządu. Jako czynności zwykłego zarządu traktowane są czynności mające za przedmiot obrót paliwami w rozumieniu Statutu Spółki (tj. ropą naftową, produktami ropopochodnymi, biokomponentami, biopaliwami, oraz innymi paliwami, w tym gazem ziemnym, gazem przemysłowym i gazem opałowym) lub energią oraz wszelkie inne czynności niewskazane w Regulaminie Zarządu.

Uchwały Zarządu wymaga m.in.:

- przyjęcie i zmiana Regulaminu Zarządu,
- przyjęcie i zmiana Regulaminu Organizacyjnego PKN ORLEN,
- przyjmowanie wniosków kierowanych do Rady Nadzorczej lub Walnego Zgromadzenia,
- zwoływanie Walnych Zgromadzeń i przyjmowanie proponowanego porządku obrad Walnych Zgromadzeń,
- przyjmowanie rocznych i wieloletnich planów finansowych oraz strategii rozwoju Spółki,
- wyrażanie zgody na realizację zadania inwestycyjnego i zaciąganie wynikających z niego zobowiązań, jeżeli powstaną w związku z nim wydatki lub obciążenia przekraczające kwotę 10 000 000 PLN,
- zaciąganie zobowiązań, rozporządzanie prawami majątkowymi oraz jakakolwiek forma obciążania majątku Spółki, których wartość przekracza 20 000 000 PLN (z pewnymi włączeniami od tej zasady),
- zbywanie i nabywanie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości oraz ustanawiania ograniczonego prawa rzeczowego,

- zbywanie, nabywanie oraz obciążanie przez Spółkę udziałów, akcji lub innych tytułów uczestnictwa w innych podmiotach, w tym także akcji w publicznym obrocie papierami wartościowymi,
- emisja papierów wartościowych przez Spółkę,
- przyjmowanie sprawozdań finansowych Spółki oraz Grupy Kapitałowej ORLEN,
- przyjęcie i zmiana systemu wynagradzania pracowników Spółki, jak również decyzje dotyczące wprowadzenia oraz założeń programów motywacyjnych,
- zawarcie, zmiana i wypowiedzenie układu zbiorowego pracy obowiązującego w Spółce oraz innych porozumień ze związkami zawodowymi,
- określenie zasad udzielania i odwoływania pełnomocnictw,
- ustalanie tzw. polityki darowizn Spółki,
- udzielanie prokury,
- ustalanie wewnętrznego podziału kompetencji pomiędzy Członków Zarządu,
- utworzenie zakładu/biura za granicą,
- inne sprawy, których rozstrzygnięcia w formie uchwały zażąda chociażby jeden z Członków Zarządu,
- podejmowanie decyzji o wypłacie zaliczki na poczet dywidendy.

Zarząd ma obowiązek przekazywać Radzie Nadzorczej regularne i wyczerpujące informacje o wszystkich istotnych sprawach dotyczących działalności PKN ORLEN oraz o ryzyku związanym z prowadzoną działalnością i sposobach zarządzania tym ryzykiem.

6.7.2 Rada Nadzorcza

TABELA 53. Skład Rady Nadzorczej PKN ORLEN w 2016 roku.

Imię i nazwisko	Funkcja pełniona w radzie nadzorczej PKN ORLEN
Angelina Sarota	Przewodnicząca Rady Nadzorczej
Leszek Pawłowicz	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej w okresie od 1 stycznia do 29 stycznia 2016 roku (Niezależny Członek Rady Nadzorczej)
Adam Ambrozik	Sekretarz Rady Nadzorczej w okresie od 1 stycznia do 29 stycznia 2016 roku
Grzegorz Borowiec	Członek Rady Nadzorczej w okresie od 1 stycznia do 29 stycznia 2016 roku
Artur Gabor	Członek Rady Nadzorczej (Niezależny Członek Rady Nadzorczej)
Cezary Banasiński	Członek Rady Nadzorczej w okresie od 1 stycznia do 29 stycznia 2016 roku (Niezależny Członek Rady Nadzorczej)
Cezary Możeński	Członek Rady Nadzorczej w okresie od 1 stycznia do 29 stycznia 2016 roku
Radosław L. Kwaśnicki	Członek Rady Nadzorczej, Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej w okresie od 8 lutego do 3 czerwca 2016 r. oraz od 28 czerwca 2016 roku
Remigiusz Nowakowski	Członek Rady Nadzorczej do 14 września 2016 roku
Mateusz Henryk Bochacik	Członek Rady Nadzorczej od 29 stycznia 2016 r., Sekretarz Rady Nadzorczej w okresie od 8 lutego do 3 czerwca 2016 r. oraz od 28 czerwca 2016 roku
Adrian Dworzyński	Członek Rady Nadzorczej od 29 stycznia 2016 roku (Niezależny Członek Rady Nadzorczej)
Agnieszka Krzętowska	Członek Rady Nadzorczej od 29 stycznia 2016 roku (Niezależny Członek Rady Nadzorczej od 6 czerwca 2016 roku)
Arkadiusz Siwko	Członek Rady Nadzorczej w okresie od 29 stycznia do 3 czerwca 2016 roku
Wiesław Protasewicz	Członek Rady Nadzorczej od 3 czerwca 2016 roku

Wskazane w powyższej tabeli zmiany w składzie Rady Nadzorczej były następstwem decyzji Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia PKN ORLEN w dniu 29 stycznia 2016 roku oraz Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki w dniu 3 czerwca 2016 roku, które powołało Radę Nadzorczą PKN ORLEN na nową trzyletnią kadencję, a także rezygnacji złożonej przez jednego z Członków Rady Nadzorczej z członkostwa w Radzie Nadzorczej PKN ORLEN.

W 2016 roku Rada Nadzorcza odbyła 13 protokołowanych posiedzeń i podjęła 120 uchwał.

Zasady działania Rady Nadzorczej PKN ORLEN

Powołanie i odwołanie Członków Rady Nadzorczej PKN ORLEN

W skład Rady Nadzorczej PKN ORLEN wchodzi od sześciu do dziewięciu Członków. Skarb Państwa jest uprawniony do powoływania i odwoływania jednego Członka Rady Nadzorczej, pozostałych Członków Rady Nadzorczej powołuje i odwołuje Walne Zgromadzenie. Członkowie Rady Nadzorczej PKN ORLEN są powoływani na okres wspólnej kadencji, która kończy się z dniem odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za drugi pełny rok obrotowy kadencji. Poszczególni Członkowie Rady oraz cała Rada Nadzorcza mogą zostać odwołani w każdym czasie przed upływem kadencji. Walne Zgromadzenie PKN ORLEN powołuje przewodniczącego Rady

Nadzorczej, natomiast wiceprzewodniczący i sekretarz wybierani są przez Radę Nadzorczą z grona pozostałych Członków Rady. Obecnie trwająca kadencja Rady Nadzorczej rozpoczęła się 3 czerwca 2016 roku.
Co najmniej dwóch Członków Rady Nadzorczej, musi być osobami, z których każda spełnia kryteria niezależności określone w Statucie PKN ORLEN. Zgodnie z wymogami DPSN, niezależni członkowie Rady Nadzorczej nie są pracownikami Spółki, podmiotu zależnego lub podmiotu stowarzyszonego, jak również nie są związani z tymi podmiotami umową o podobnych charakterze, nie są także powiązani z akcjonariuszem w sposób wykluczający przymiot niezależności.

Niezależni Członkowie Rady Nadzorczej składają Spółce, przed ich powołaniem do składu Rady Nadzorczej, pisemne oświadczenie o spełnieniu przesłanek określonych powyżej. Oświadczenia o spełnieniu kryteriów niezależności są przekazywane pozostałym Członkom Rady Nadzorczej oraz Zarządowi Spółki.

W przypadku zaistnienia sytuacji powodującej niespełnienie przesłanek, Członek Rady Nadzorczej zobowiązany jest niezwłocznie poinformować o tym fakcie Spółkę, natomiast Spółka informuje akcjonariuszy o aktualnej liczbie niezależnych Członków Rady Nadzorczej.

W sytuacji, gdy liczba niezależnych Członków Rady Nadzorczej wyniesie mniej niż dwóch, Zarząd Spółki zobowiązany jest niezwłocznie zwołać Walne Zgromadzenie i umieścić w porządku obrad tego Zgromadzenia punkt dotyczący zmian w składzie Rady Nadzorczej. Do czasu dokonania zmian w składzie Rady Nadzorczej polegających na dostosowaniu liczby niezależnych Członków do wymagań statutowych, Rada Nadzorcza działa w składzie dotychczasowym, a postanowień § 8 ust. 9 a Statutu Spółki (wymieniających listę uchwał, do których podjęcia wymagana jest zgoda co najmniej połowy niezależnych Członków Rady Nadzorczej) nie stosuje się.

Organizacja pracy Rady Nadzorczej PKN ORLEN

Organizacja prac Rady Nadzorczej odbywa się zgodnie z zasadami przedstawionymi w Statucie Spółki i Regulaminie Rady Nadzorczej dostępnym na korporacyjnej stronie internetowej pod adresem: http://www.orlen.pl/PL/OFirmie/Strony/DokumentyKorporacyjne.aspx

Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz na dwa miesiące.

6.7.3 Komitety Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza PKN ORLEN może powoływać komitety stałe lub ad hoc, działające jako jej kolegialne organy doradcze i opiniotwórcze.
W ramach Rady Nadzorczej PKN ORLEN działają następujące komitety stałe:

- Komitet Audytowy,
- Komitet ds. Strategii i Rozwoju,

Rada Nadzorcza podejmuje uchwały, jeżeli na posiedzeniu jest obecna co najmniej połowa jej Członków. Z zastrzeżeniem postanowień kodeksu spółek handlowych, uchwała Rady Nadzorczej może być podjęta w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają bezwzględną większością oddanych głosów, w obecności co najmniej połowy Członków Rady. Wyjątkiem od tego jest sytuacja odwołania lub zawieszenia któregokolwiek z Członków Zarządu lub całego Zarządu w trakcie trwania ich kadencji, kiedy to wymagane jest oddanie głosów "za" przez co najmniej dwie trzecie wszystkich Członków Rady Nadzorczej.

Podjęcie uchwał w sprawach:

- świadczenia z jakiegokolwiek tytułu przez Spółkę i jakiekolwiek podmioty powiązane ze Spółką na rzecz Członków Zarządu,
- wyrażenia zgody na zawarcie przez Spółkę lub podmiot zależny istotnej umowy z podmiotem powiązanym ze Spółką, Członkiem Rady Nadzorczej albo Zarządu oraz z podmiotami powiązanymi z nimi,
- wyboru biegłego rewidenta dla przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego Spółki

wymaga zgody co najmniej połowy niezależnych Członków Rady Nadzorczej. Postanowienia te nie wyłączają stosowania art. 15 § 1 i 2 kodeksu spółek handlowych.

Kompetencje Rady Nadzorczej PKN ORLEN

Rada Nadzorcza PKN ORLEN sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności, jej kompetencje określone są w kodeksie spółek handlowych i Statucie Spółki.
Mając na względzie najwyższe standardy ładu korporacyjnego oraz zapewnienie rzetelnej oceny Spółki przez akcjonariuszy, do obowiązków Rady Nadzorczej PKN ORLEN dodatkowo należy przedkładanie Walnemu Zgromadzeniu:

- oceny sytuacji PKN ORLEN, z uwzględnieniem oceny systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego,
- sprawozdania z działalności rady nadzorczej,
- oceny sposobu wypełniania przez spółkę obowiązków informacyjnych dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego,
- ocenę racjonalności prowadzonej przez Spółkę działalności sponsoringowej i charytatywnej.

- Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń,
- Komitet ds. Ładu Korporacyjnego,
- Komitet ds. Społecznej Odpowiedzialności Biznesu (Komitet ds. CSR).

TABELA 54. Skład Komitetów Rady Nadzorczej PKN ORLEN w 2016 roku.

Imię i nazwisko	Funkcja pełniona w komitecie rady nadzorczej PKN ORLEN
Komitet Audytowy	
Artur Gabor	Przewodniczący Komitetu, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Leszek Pawłowicz	Członek Komitetu do 29 stycznia 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Grzegorz Borowiec	Członek Komitetu do 29 stycznia 2016 roku
Radosław L. Kwaśnicki	Członek Komitetu w okresie od 1 stycznia do 22 marca 2016 r. oraz od 27 września 2016 roku
Agnieszka Krzętowska	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 r., Niezależny Członek Rady Nadzorczej od 6 czerwca 2016 roku
Remigiusz Nowakowski	Członek Komitetu w okresie od 8 lutego do 14 września 2016 roku
Angelina Sarota	Członek Komitetu w okresie od 8 lutego do 17 marca 2016 roku
Adrian Dworzyński	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Wiesław Protasewicz	Członek Komitetu od 28 czerwca 2016 roku
Komitet ds. Strategii i Rozwoju	
Cezary Banasiński	Przewodniczący Komitetu do 29 stycznia 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Leszek Pawłowicz	Członek Komitetu do 29 stycznia 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Artur Gabor	Członek Komitetu, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Cezary Możeński	Członek Komitetu do 29 stycznia 2016 roku
Remigiusz Nowakowski	Członek Komitetu, Przewodniczący Komitetu w okresie od 8 lutego do 14 września 2016 roku
Adrian Dworzyński	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Angelina Sarota	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku
Arkadiusz Siwko	Członek Komitetu w okresie od 8 lutego do 3 czerwca 2016 roku
Agnieszka Krzętowska	Członek Komitetu od 28 czerwca 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej od 6 czerwca 2016 roku
Wiesław Protasewicz	Przewodniczący Komitetu od 27 września 2016 roku
Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń	
Angelina Sarota	Przewodnicząca Komitetu
Grzegorz Borowiec	Członek Komitetu do 29 stycznia 2016 roku
Adam Ambrozik	Członek Komitetu do 29 stycznia 2016 roku
Cezary Banasiński	Członek Komitetu do 29 stycznia 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Mateusz Bochacik	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku
Adrian Dworzyński	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Agnieszka Krzętowska	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej od 6 czerwca 2016 roku
Komitet ds. Ładu Korporacyjnego	
Cezary Możeński	Przewodniczący Komitetu do 29 stycznia 2016 roku
Angelina Sarota	Członek Komitetu
Radosław L. Kwaśnicki	Członek Komitetu
Adrian Dworzyński	Przewodniczący Komitetu od 8 lutego 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Mateusz Bochacik	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku
Wiesław Protasewicz	Członek Komitetu w okresie od 28 czerwca do 27 września 2016 roku

Komitet ds. Społecznej Odpowiedzialności Biznesu	
Artur Gabor	Przewodniczący Komitetu do 15 grudnia 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej
Adam Ambrozik	Członek Komitetu do 29 stycznia 2016 roku
Radosław L. Kwaśnicki	Członek Komitetu
Mateusz Bochacik	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku
Agnieszka Krzętowska	Członek Komitetu od 8 lutego 2016 roku, Niezależny Członek Rady Nadzorczej od 6 czerwca 2016 roku Przewodnicząca Komitetu od 15 grudnia 2016 roku

Komitet Audytowy

Zadaniem Komitetu Audytowego jest doradztwo na rzecz Rady Nadzorczej PKN ORLEN w kwestiach właściwego wdrażania zasad sprawozdawczości budżetowej i finansowej oraz kontroli wewnętrznej Spółki oraz Grupy ORLEN i współpraca z biegłymi rewidentami Spółki. Posiedzenia Komitetu Audytowego odbywają się nie rzadziej niż raz na kwartał, każdorazowo przed opublikowaniem przez Spółkę sprawozdań finansowych.
W 2016 roku Komitet Audytowy odbył 11 protokołowanych posiedzeń, a także 2 wspólne posiedzenia z Komitetem ds. Strategii i Rozwoju.

Komitet ds. Ładu Korporacyjnego

Zadaniem Komitetu ds. Ładu Korporacyjnego jest opiniowanie i przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w zakresie wprowadzania w Spółce zasad ładu korporacyjnego, ocena projektów raportów dotyczących przestrzegania zasad ładu korporacyjnego publikowanych przez Spółkę oraz opiniowanie propozycji zmian w dokumentach korporacyjnych Spółki, a także monitorowanie zarządzania Spółką pod kątem zgodności z wymogami prawnymi i regulacyjnymi, w tym zgodności z Wartościami i zasadami postępowania PKN ORLEN i zasadami ładu korporacyjnego.
W 2016 roku Komitet Rady Nadzorczej ds. Ładu Korporacyjnego odbył 3 protokołowane posiedzenia.

Komitet ds. Strategii i Rozwoju

Zadaniem Komitetu ds. Strategii i Rozwoju jest opiniowanie i przedstawianie rekomendacji Radzie Nadzorczej w kwestiach planowanych inwestycji i dezinwestycji mających istotny wpływ na aktywa Spółki.
W 2016 roku Komitet ds. Strategii i Rozwoju odbył 10 protokołowanych posiedzeń, w tym 2 posiedzenia wspólne z Komitetem Audytowym.

Komitet ds. Nominacji i Wynagrodzeń

Zadaniem Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń jest wspomaganie osiągania celów strategicznych Spółki poprzez przedstawianie Radzie Nadzorczej opinii i wniosków w sprawie kształtowania struktury zarządzania, w tym w kwestii rozwiązań organizacyjnych, systemu wynagrodzeń oraz doboru kadry o kwalifikacjach odpowiednich dla budowy sukcesu Spółki.
W 2016 roku Komitet Rady Nadzorczej ds. Nominacji i Wynagrodzeń odbył 6 protokołowanych posiedzeń.

Komitet ds. Społecznej Odpowiedzialności Biznesu

Zadaniem Komitetu ds. Społecznej Odpowiedzialności Biznesu jest wspomaganie osiągania celów strategicznych Spółki poprzez uwzględnienie w działalności Spółki oraz w kontaktach z interesariuszami (m.in. pracownikami, klientami, akcjonariuszami, społecznością lokalną) aspektów społecznych, etycznych i ekologicznych. W 2016 roku Komitet Rady Nadzorczej ds. Społecznej Odpowiedzialności Biznesu odbył 3 protokołowane posiedzenia.

6.8. POLITYKA WYNAGRODZEŃ

Wynagrodzenie Członków Zarządu ustala Rada Nadzorcza uwzględniając rekomendacje działającego w jej ramach Komitetu ds. Nominacji i Wynagrodzeń. Do głównych elementów systemu wynagrodzeń Członków Zarządu należą:

- stałe miesięczne wynagrodzenie zasadnicze,
- premia roczna uzależniona od poziomu realizacji celów ilościowych i jakościowych,
- odprawa wynikająca z odwołania lub rezygnacji z funkcji Członka Zarządu,
- wynagrodzenie z tytułu zakazu konkurencji.

Wszystkie elementy wynagrodzenia oraz świadczenia dodatkowe reguluje umowa zawarta pomiędzy Członkiem Zarządu a Spółką.

Świadczenia dodatkowe dla Członków Zarządu PKN ORLEN mogą obejmować samochód służbowy, umowę ubezpieczenia na życie i dożycie, prywatne ubezpieczenie medyczne na rzecz Członka Zarządu i jego najbliższej rodziny, możliwość pokrycia uzasadnionych kosztów ochrony osobistej i mienia.
Świadczenia dodatkowe dla dyrektorów raportujących do Zarządu PKN ORLEN mogą obejmować samochód służbowy, pokrycie kosztów składki na ubezpieczenie z opcją inwestycyjną, prawo do korzystania z dodatkowej opieki medycznej przez dyrektora i członków jego rodziny, w tym profilaktyki zdrowotnej, zajęć sportowych i rehabilitacji, dofinansowanie do wynajmu mieszkania, pokrycie kosztów przeprowadzki w trakcie zatrudnienia, możliwość korzystania ze świadczeń określonych w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oraz prawo do udziału w Pracowniczym Programie Emerytalnym na zasadach obowiązujących w Spółce.

Funkcjonująca w PKN ORLEN polityka wynagrodzeń wspiera realizację celów Spółki, w szczególności długoterminowy wzrost wartości dla akcjonariuszy i stabilność funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Ogólne zasady i warunki przyznawania premii rocznych

Członkom Zarządu przysługuje prawo do premii rocznej na zasadach ustalonych w umowie, której załącznikiem i częścią składową jest Regulamin Systemu Motywacyjnego dla Zarządu. Poziom premii rocznej uzależniony jest od wykonania indywidualnych zadań (jakościowych oraz ilościowych), ustalonych przez Radę Nadzorczą dla poszczególnych Członków Zarządu. Rada Nadzorcza wyznacza co roku od czterech do siedmiu indywidualnych zadań premiowych, które wpisywane są do Karty Celów danego Członka Zarządu. Ocena wykonania indywidualnych zadań premiowych (ilościowych i jakościowych) przez danego Członka Zarządu dokonywana jest co roku przez Radę Nadzorczą na podstawie rekomendacji Prezesa Zarządu, zawierającej ocenę wykonania indywidualnych zadań premiowych wszystkich Członków Zarządu, sprawozdań dotyczących wykonania przez danego Członka Zarządu indywidualnych zadań premiowych, sprawozdań finansowych PKN ORLEN oraz innych dokumentów, których zbadanie Rada Nadzorcza uzna za celowe.
Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę o przyznaniu Członkowi Zarządu premii rocznej za dany rok obrotowy oraz jej wysokości bądź o nie przyznaniu premii rocznej do 30 kwietnia następnego roku. Uchwała jest podstawą do wypłaty premii rocznej, o ile skonsolidowane sprawozdanie finansowe Spółki za dany rok obrotowy zostanie zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie.

Na 2016 rok Rada Nadzorcza Spółki wyznaczyła dla wszystkich Członków Zarządu sześć następujących celów ilościowych:

- EBIT raportowany Koncernu,
- EBITDA wg LIFO Koncernu,
- CAPEX utrzymaniowy Koncernu + koszty ogólne i osobowe Koncernu,
- CAPEX rozwojowy Koncernu,
- wskaźnik giełdowy (TSR PKN względem rynku),
- wskaźnik wypadkowości (TRR Koncernu)

oraz przypisała im odpowiednie progi premiowe. Rada Nadzorcza dla każdego z Członków Zarządu ustaliła również cele jakościowe związane z nadzorowanym przez nich pionem.

Zasady premiowania kluczowego personelu kierowniczego (w tym Członków Zarządu)

Regulaminy funkcjonujące dla Zarządu PKN ORLEN, dyrektorów bezpośrednio podległych Zarządowi PKN ORLEN oraz pozostałych kluczowych stanowisk mają wspólne podstawowe cechy. Osoby objęte wyżej wymienionymi systemami premiowane są za realizację indywidualnych celów, wyznaczanych na początku okresu premiowego przez Radę Nadzorczą dla Członków Zarządu oraz przez Zarząd dla pracowników kluczowego personelu kierowniczego. Systemy Premiowania są spójne z Wartościami Koncernu, promują współpracę pomiędzy poszczególnymi pracownikami i motywują do osiągania najlepszych wyników w skali Grupy ORLEN.
Postawione cele mają charakter jakościowy i ilościowy, a rozliczane są po zakończeniu roku, na który zostały wyznaczone, na zasadach przyjętych w obowiązujących Regulaminach Systemów Premiowania. Regulamin daje ponadto możliwość wyróżnienia pracowników, którzy mają istotny wkład w osiągane wyniki.

Zasady premiowania Członków Zarządów spółek Grupy ORLEN w 2017 roku zostaną dostosowane do wymogów wynikających z Ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

Wynagrodzenia Członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki z tytułu zasiadania w Zarządach lub Radach Nadzorczych spółek zależnych, współkontrolowanych i stowarzyszonych

Członkowie Zarządu PKN ORLEN zasiadający w 2016 roku w Zarządach lub Radach Nadzorczych spółek zależnych, współkontrolowanych i stowarzyszonych Grupy ORLEN nie pobierali z tego tytułu wynagrodzenia, z wyłączeniem Unipetrol a.s., przy czym wynagrodzenia z tego tytułu przekazywane były na rzecz Fundacji ORLEN DAR SERCA. Na 31 grudnia 2016 roku czterech Członków Zarządu PKN ORLEN zasiadało w Radzie Nadzorczej Unipetrol a.s.

Umowy zawarte z osobami zarządzającymi o zakazie konkurencji i rozwiązaniu umowy na skutek odwołania z zajmowanego stanowiska

Zgodnie z obowiązującymi umowami Członkowie Zarządu PKN ORLEN zobowiązani są przez okres 6 lub 12 miesięcy, licząc od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy, do powstrzymania się od działalności konkurencyjnej. W okresie tym Członkowie Zarządu uprawnieni są do otrzymywania odszkodowania w wysokości sześcio- lub dwunastokrotności miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, płatnego w równych ratach miesięcznych. Spółka może zwolnić Prezesa Zarządu i Członków Zarządu z zakazu konkurencji obowiązującego po rozwiązaniu lub wygaśnięciu umowy lub skrócić okres obowiązywania tego zakazu. W przypadku zwolnienia z zakazu konkurencji, Spółka nie wypłaca odszkodowania. W przypadku skrócenia okresu obowiązywania zakazu konkurencji, wypłata odszkodowania następuje proporcjonalnie do okresu obowiązywania zakazu konkurencji.
Ponadto umowy przewidują wypłatę wynagrodzenia w przypadku rozwiązania umowy na skutek odwołania z zajmowanego stanowiska. Wynagrodzenie w takim przypadku wynosi sześcio- lub dwunastokrotność miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Rada Nadzorcza może wyrazić zgodę na stosowanie tych postanowień również w przypadku rezygnacji Członka Zarządu z funkcji Członka Zarządu.

Dyrektorzy bezpośrednio podlegli Zarządowi PKN ORLEN oraz Członkowie Zarządu pozostałych spółek Grupy ORLEN standardowo zobowiązani są od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy do powstrzymania się od działalności konkurencyjnej przez okres 6 miesięcy. W tym czasie otrzymują wynagrodzenie w wysokości 50% sześciokrotności miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, płatne w 6 równych ratach miesięcznych. Natomiast odprawa z tytułu rozwiązania umowy przez Pracodawcę wynosi standardowo trzy lub sześciokrotność miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

Umowy Członków Zarządów spółek z Grupy Kapitałowej ORLEN w 2017 roku zostaną dostosowane do wymogów wynikających z Ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

Polityka różnorodności

W PKN ORLEN S.A. kwestie związane z zarządzaniem różnorodnością uregulowane są w poniższych dokumentach obowiązujących w Spółce:

- Regulamin Pracy dla PKN ORLEN S.A.
- Wartości i zasady postępowania PKN ORLEN S.A.
- Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy dla Pracowników PKN ORLEN S.A.
- Polityka zarządzania potencjałem Pracowników Grupy Kapitałowej ORLEN na lata 2013 – 2017.
- Strategia CSR dla PKN ORLEN (zapisy w zakresie zarządzania rozwojem i różnorodnością).
- Odrębny wewnętrzny akt organizacyjny w sprawie realizacji Polityki określającej warunki i zasady pracy osób niepełnosprawnych w PKN ORLEN S.A.
- Odrębny wewnętrzny akt organizacyjny w sprawie wprowadzenia w PKN ORLEN S.A. zasad udzielania wsparcia pracownikom w kryzysowych sytuacjach życiowych.
- Odrębny wewnętrzny akt organizacyjny w sprawie Projektu Pracodawca Przyjazny Rodzinie.

Regulują one takie zagadnienia jak:

- równe traktowania pracowników w zatrudnieniu oraz zakaz dyskryminacji,
- poszanowanie dla różnorodności,
- zarządzanie różnicami kulturowymi,
- otwartość na zatrudnianie osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją na rynku pracy,
- wspieranie inicjatyw pracowniczych związanych z praktykami równościowymi w firmie,
- polityka wynagradzania i premiowania,
- standardy zatrudniania i wynagradzania oddelegowanych pracowników, tj. ekspatów i inpatów,
- dostosowanie miejsc pracy do potrzeb pracowników (np. osób z niepełnosprawnościami, matek karmiących),
- wsparcie dla grup znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- działania wspierające godzenie życia zawodowego i prywatnego (tzw. Programy Work-Life Balance).

Ponadto polityka różnorodności w PKN ORLEN S.A. realizowana jest poprzez następujące działania:

- organizacja otwartych szkoleń i warsztatów dla pracowników na temat zarządzania różnorodnością,
- wolontariat pracowniczy,
- uwzględnianie aspektów dot. różnorodności w procesach i narzędziach HR (m.in.: rekrutacja, szkolenia i rozwój, wynagradzanie) oraz kształtowaniu kultury organizacyjnej,
- warsztaty dla ekspatów w zakresie zarządzania różnicami kulturowymi,
- przeprowadzanie wśród pracowników badania zaangażowania i satysfakcji z pracy,
- powołanie osoby oraz zespołu koordynującego przeciwdziałanie dyskryminacji i mobbingowi oraz odpowiedzialnego za zarządzanie różnorodnością: Komitet Kapitału Ludzkiego, Rzecznik ds. Etyki.

W skład Zarządu oraz Rady Nadzorczej PKN ORLEN wchodzą członkowie z wykształceniem w zakresie prawa, ekonomii, chemii i energetyki oraz różnorodnym doświadczeniem zawodowym.
Na 31 grudnia 2016 roku w skład Zarządu Spółki wchodziło sześciu mężczyzn, a w skład Rady Nadzorczej wchodziły 2 kobiety i 5 mężczyzn. Struktura wiekowa członków Zarządu przedstawiała się następująco: 40-50 lat – 2 osoby, 50-60 lat – 3 osoby, 60-70 – 1 osoba, a Rady Nadzorczej: 30-40 lat – 2 osoby, 40-50 lat- 3 osoby, 50- 60 lat – 1 osoba, 60-70 lat – 1 osoba.

7. OŚWIADCZENIE ZARZADU I ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA ZARZĄDU Z DZIAŁALNOŚCI GRUPY ORLEN I PKN ORLEN

Zarząd PKN ORLEN oświadcza, że wedle jego najlepszej wiedzy, niniejsze Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy ORLEN i PKN ORLEN zawiera prawdziwy obraz sytuacji Grupy oraz PKN ORLEN, w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyka.

Słownik wybranych pojęć branżowych

Słownik definicji i skrótów	
ALKILACJA	Proces rafineryjny polegający, w warunkach PKN ORLEN, na łączeniu frakcji olefinowej z parafinową celem produkcji wysokooktanowego składnika benzyny - alkilatu. Proces prowadzony jest na instalacji Alkilacji w obecności kwasu fluorowodorowego HF.
BARYŁKA	Jednostka objętości cieczy używana głównie w handlu ropą naftową i przemyśle naftowym. 1 baryłka ropy naftowej (1 bbl) = 42 galony amerykańskie = 158,96832 litra.
BIG DATA	Narzędzie zapewniające zaawansowaną analitykę dostępnych danych w celu dopasowania oferty, przygotowania skutecznych akcji promocyjnych, lepszej segmentacji stacji (pod względem oferty i poziomu cen).
BIOESTRY	Estry metylowe wyższych kwasów tłuszczowych produkowane z olejów roślinnych lub tłuszczów zwierzęcych. Stosowane jako biokomponent do oleju napędowego lub samoistne paliwo przeznaczone do pojazdów z silnikiem diesla. Spełnia standardy jakościowe określone dla tego biopaliwa w normie PN EN 14214, obowiązującej zarówno w Polsce jak i na innych rynkach Unii Europejskiej.
BIOETANOL	Alkohol etylowy otrzymywany z biomasy lub biodegradowalnych odpadów.
BOE	Ang. barrel of oil equivalent = baryłka ekwiwalentu ropy naftowej.
DESTYLACJA	Metoda rozdzielania fizycznego mieszanin ciekłych, w której wykorzystywane jest zjawisko różnic temperatur wrzenia poszczególnych komponentów w mieszaninie poddawanej rozdzielaniu.
DYFERENCJAŁ BRENT/URAL	Różnica między notowaniami dwóch gatunków ropy, liczona wg formuły: Med Strip - Ural Rdam (Ural CIF Rotterdam).
HYDROKRAKING	Katalityczny kraking surowców węglowodorowych w obecności wodoru. Proces ten podnosi uzyski produktów lekkich z ropy naftowej.
HYDROODSIARCZANIE	Proces usuwania związków siarki w wyniku kontaktu surowca z wodorem na złożu katalizatora w warunkach podwyższonej temperatury i ciśnienia.
KATALIZATOR	Substancja, która przyspiesza (inicjuje) oczekiwaną reakcję chemiczną.
KRAKING	Termiczna lub katalityczna przemiana ciężkich lub złożonych węglowodorów w produkty lekkie i koks, co powoduje wzrost wydajności uzysku lekkich produktów z ropy naftowej.
MED STRIP	Notowanie ropy Brent.
MODELOWA MARŻA DOWNSTREAM	Liczona wg formuły: przychody (90,7% Produkty = 22,8% Benzyna + 44,2% ON+ 15,3% COO + 1,0% SN 150 + 2,9% Etylen + 2,1% Propylen + 1,2% Benzen + 1,2% PX) minus koszty (wsad 100% = 6,5% Ropa Brent + 91,1% Ropa URAL + 2,4%Gaz ziemny).
MODELOWA MARŻA RAFINERYJNA	Liczona wg formuły: przychody ze sprzedaży produktów (93,5% Produkty = 36% Benzyna + 43% Olej napędowy + 14,5% Ciężki olej opałowy) - koszty (100% wsadu: ropa i pozostałe surowce). Całość wsadu przeliczona wg notowań ropy Brent. Notowania rynkowe spot.
MODELOWA MARŻA PETROCHEMICZNA	Liczona wg formuły: przychody ze sprzedaży produktów (98% Produkty = 44% HDPE + 7% LDPE + 35% PP Homo + 12% PP Copo) - koszty (100% wsadu = 75% nafty + 25% LS VGO). Notowania rynkowe kontrakt.
MODELOWA MARŻA OLEFINOWA	Liczona wg formuły: przychody (100% Produkty = 0,85*Etylen*54% + 0,92*Propylen*28% + 0,84*Glikole*9% + 0,81*Butadien*6% + 0,8*Tlenek Etylenu*3%) minus koszty (100% Wsad = 100% Nafta); ceny produktów wg notowań.
MONOMERY	Cząsteczki tego samego lub kilku różnych związków chemicznych o stosunkowo niedużej masie cząsteczkowej, z których w wyniku reakcji polimeryzacji powstają polimery; etylen i propylen.
ODWIERTY NETTO	Liczba odwiertów skorygowana o udziały innych partnerów.
POLIMERY	Substancje chemiczne o bardzo dużej masie cząsteczkowej, które składają się z wielokrotnie powtórzonych jednostek zwanych merami; polietylen i polipropylen.
TOE	Tona oleju ekwiwalentnego (toe) – jest to energetyczny równoważnik jednej metrycznej tony ropy naftowej o wartości opałowej równej 10.000 kcal/kg.
TRR	Ang. Total Recordable Rate = międzynarodowy wskaźnik wypadkowości w przedsiębiorstwach wyznaczany w następujący sposób: (ilość wypadków przy pracy w danym okresie/liczbę roboczogodzin przepracowanych w tym okresie) x 1 000 000.
T1 PSER	Liczba zdarzeń o dużych skutkach w związku z uwolnieniem substancji do otoczenia x 1 000 000 / ilość roboczogodzin
T2 PSER	Liczba zdarzeń o mniejszych skutkach w związku z uwolnieniem substancji do otoczenia x 1 000 000 / ilość roboczogodzin
UPSTREAM	Działalność poszukiwawczo-wydobywcza węglowodorów.
URAL RDAM (URAL CIF ROTTERDAM)	Notowanie ropy Ural w Rotterdamie.
UZYSK PRODUKTÓW BIAŁYCH	Uzysk benzyny, oleju napędowego i grzewczego, frakcji paliwowych oraz gazu płynnego i suchego w stosunku do ilości przerobionej ropy.
WĘGLOWODORY	Związki organiczne zbudowane z węgla i wodoru. Ropa naftowa i gaz ziemny są mieszaninami węglowodorów.
WYSOKOSPRAWNA KOGENERACJA	Wytwarzanie energii elektrycznej lub mechanicznej i ciepła użytkowego w kogeneracji, które zapewnia oszczędność energii pierwotnej zużywanej w jednostce kogeneracji w wysokości nie mniejszej niż 10% w porównaniu z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepła w układach rozdzielonych lub w jednostce kogeneracji o mocy zainstalowanej elektrycznej poniżej 1 MW w porównaniu z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepła w układach rozdzielonych.

Słownik skrótów i definicji znajduje się również na stronie internetowej Spółki: http://www.orlen.pl.

Słownik wybranych pojęć finansowych

Słownik finansowy	
ADR	Ang. American Depository Receipt = amerykański kwit depozytowy, papier wartościowy wystawiany jako imienny dokument potwierdzający prawa do przechowywanych przez określony podmiot (z reguły bank amerykański) akcji spółki nie amerykańskiej.
EURIBOR	Ang. Euro Interbank Offered Rate – stopa oprocentowania kredytów międzybankowych przyjęta na rynku międzybankowym w strefie euro.
GDR	Ang. Global Depositary Receipt = globalny kwit depozytowy, papier wartościowy, który jest wyemitowany poza granicami Rzeczpospolitej Polskiej przez Bank Depozytowy w związku z akcjami.
LIBOR	Ang. London Interbank Offered Rate - stopa procentowa kredytów oferowanych na rynku międzybankowym w Londynie.
WIBOR	Ang. Warsaw Inter Bank Offered Rate - stopa procentowa przyjęta na polskim rynku międzybankowym dla kredytów międzybankowych.

Wskaźniki finansowe	
ROA	zysk netto/aktywa ogółem x 100%
ROE	zysk netto/kapitał własny x 100%
RENTOWNOŚĆ SPRZEDAŻY BRUTTO	zysk przed opodatkowaniem / przychody ze sprzedaży x 100%
RENTOWNOŚĆ SPRZEDAŻY NETTO	zysk netto/ przychody ze sprzedaży x 100%
WSKAŹNIKI PŁYNNOŚCI	
PŁYNNOŚĆ BIEŻĄCA	aktywa obrotowe/zobowiązania krótkoterminowe
PŁYNNOŚĆ SZYBKA	(aktywa obrotowe – zapasy)/zobowiązania krótkoterminowe
KAPITAŁ PRACUJĄCY NETTO	należności z tyt. dostaw i usług + zapasy - zobowiązania z tyt. dostaw i usług
WSKAŹNIKI ROTACJI	
SZYBKOŚĆ OBROTU NALEŻNOŚCI	średni stan należności z tytułu dostaw i usług netto / przychody ze sprzedaży x 365 dni
SZYBKOŚĆ OBROTU ZOBOWIĄZAŃ	średni stan zobowiązań z tytułu dostaw i usług / koszt własny sprzedaży x 365 dni
SZYBKOŚĆ OBROTU ZAPASÓW	średni stan zapasów / przychody ze sprzedaży x 365 dni
SZYBKOŚĆ OBROTU MAJĄTKU	przychody ze sprzedaży / średni stan aktywów
WSKAŹNIKI ZDOLNOŚCI OBSŁUGI ZADŁUŻENIA	
DŹWIGNIA FINANSOWA NETTO	dług netto / kapitał własny x 100%

Niniejsze Sprawozdanie Zarządu z Działalności Grupy Kapitałowej PKN ORLEN i PKN ORLEN S.A. zostało zatwierdzone przez Zarząd Jednostki Dominującej w dniu 14 marca 2017 roku.

Wojciech Jasiński
Prezes Zarządu

Sławomir Jędrzejczyk
Wiceprezes Zarządu

Mirosław Kochalski
Wiceprezes Zarządu

Piotr Chełmiński
Członek Zarządu

Zbigniew Leszczyński
Członek Zarządu

Krystian Pater
Członek Zarządu